

กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี



นางสาวช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์

ศูนย์วิทยพัทธยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION PROCESS AND TACTICS IN DHARMA BOOKS

AUTHORED BY BUDDHIST BHIKKU W. WACHIRAMAETHEE



Miss Choufah Ketreangroj

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Speech Communication

Department of Speech Communication and Performing Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอด
พุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

โดย

นางสาวช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์

สาขาวิชา

วาทวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.จิรยุทธ์ สิ้นสุพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัสวดี นิตินาทรสุนทร)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อฟ้า เหตุเรื่องโรจน์ : กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม
 ในหนังสือธรรมะของท่านว.วชิรเมธี.(COMMUNICATION PROCESS AND TACTICS
 IN DHARMA BOOKS AUTHORED BY BUDDHIST BHIKKU
 W.WACHIRAMAETHEE)อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก:รองศาสตราจารย์
 อวยพร พานิช, 173 หน้า.

การวิจัยเรื่อง "กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน
 ว.วชิรเมธี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะที่ปรากฏในผลงานหนังสือธรรมะ
 ของท่านว.วชิรเมธี และศึกษาวิธีการ และรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้
 สอดคล้องกับบริบทของสังคม สำหรับระเบียบวิธีวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดย
 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview)

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะในส่วนของเนื้อหา มีกระบวนการโดยเริ่ม
 จากแรงบันดาลใจของผู้เขียน หากความรู้ในเรื่องนั้นๆ กำหนดแนวทาง ลงมือทำงานเขียน ส่งให้บรรณาธิการ
 ของสำนักพิมพ์ ตรวจสอบแก้ไขถูกต้อง ดูแลเทคนิคการพิมพ์ และจัดพิมพ์หลังได้รับอนุญาตจากผู้เขียน ส่วน
 รูปแบบแต่ละสำนักพิมพ์ จะสร้างสรรค์รูปแบบกลุ่มเป้าหมาย และเอกลักษณ์ของสำนักพิมพ์นั้นๆ กลวิธีที่
 ใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ กลวิธีทางภาษา และกลวิธีการนำเสนอ โดยกลวิธี
 ทางภาษาที่ใช้มากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา และ
 การเล่นคำประเภทคำซ้ำ ตามลำดับ ส่วนกลวิธีการนำเสนอที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ การ
 ยกตัวอย่างประเภทวาทีของบุคคล การยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล และการ
 เปรียบเทียบ ตามลำดับ วิธีการที่ท่านว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม
 คือ การยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริบทภาพรวมของสังคม บริบท
 เหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมให้ความสำคัญโดยเน้น "การถ่ายทอด
 ให้ร่วมสมัย" ประกอบด้วยการใช้ภาษาต้องเป็นภาษาของคนร่วมสมัย ส่วนวนการเขียนเข้าใจง่าย การ
 ยกตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างที่สมจริง ใกล้ตัว และตัวตนของผู้เขียนเป็นคนร่วมสมัย ใช้ประสบการณ์ตรง
 เพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมอย่างถึงแก่น

ภาควิชา วาฬวิทยาและสื่อสารการแสดง
 สาขาวิชา วาฬวิทยา
 ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนิสิต.....
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5184668628 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORDS: COMMUNICATION PROCESS / TACTICS

CHOUFAH KETREANGROJ : COMMUNICATION PROCESS AND TACTICS

IN DHARMA BOOKS AUTHORED BY BUDDHIST BHIKKU

W. WACHIRAMAETHEE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF.

UAYPORN PANICH, 173 pp.

The objective of this research is to study the process and tactics of Buddhist doctrine in composition of bhuddhist bhikku W. Wachiramaethee, and to study his instructive patterns which conformed to the social context. Using the qualitative approach, this work involved the textual analysis and depth interview.

In term of the compositing process, the context was inspired by the bhuddhist bhikku W. Wachiramaethee himself, then started gathering information and specified the presenting method. After the composition was written, it was corrected by press editor and published. The appearance of each book was taken care by its press so as to match the market and present the press identity.

The tactics, which were used by the bhuddhist bhikku W. Wachiramaethee, could be divided into two segmentations, literary tactics and delivering tactics. The three most used literary tactics were using assonance, using simile, and using repeating words respectively, while the three most used delivering tactics were quoting from someone's phrase, exemplification of someone's behavior or experience, and using comparison respectively. His composition conformed to the social context by using exemplification. These exemplified circumstances used in his works could be categorized into overall society context, quotidian context, and historical context.

The bhuddhist bhikku W. Wachiramaethee placed importance on the conformation to the social context by emphasizing "contemporary presentation", which included using contemporary and uncomplicated words, using simple exemplifications, and using his experiences to illustrate the insight of the doctrine.

Department: Speech Communication and Performing Arts

Field of Study : Speech Communication

Academic Year : 2010

Student's Signature.....

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยบุคคลจำนวนมากที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อวยพร พานิช ที่เมตตากรุณาศิษย์ ด้วยคำแนะนำและความช่วยเหลือ โดยเฉพาะความเข้าใจอันเป็นแรงผลักดันศิษย์เสมอมา กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จิรยุทธ์ สินธุพันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทวดี นิติเกษตรสุนทร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาชี้แนะและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาอบรมสั่งสอนศิษย์

กราบขอบพระคุณ ท่าน ว.วชิรเมธี คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ คุณรักษ์ มั่นญญา คุณเริง ฤทธิ ธิชาญ และคุณเทวีญกานต์ มุ่งปั้นกลาง ที่กรุณาสละเวลา ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้

กราบขอบพระคุณ พี่ต๋องปอง คุณแก้ว คุณโอ้ และเจ้าหน้าที่สถาบันวิมุตตยาลัยที่กรุณา ประสานงาน

ขอบคุณกำลังใจและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ ป.โท วาทวิทยาทุกคน พี่พัตเตอร์ พี่แก้ว พี่แฉ่ พี่โหม่ม ป้าปี เจ้พจี พี่แทท จูพี่ บอล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “นุ้ม” ผู้แนะนำให้อ่าน หนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี อันเป็นที่มาของวิทยานิพนธ์นี้ และ “นี” เพื่อนที่คอยช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มจนงานนี้สำเร็จโดยไม่เคยทอดทิ้งกัน

ขอบคุณเพื่อนๆ ช่างเผือกภาษาไทย มิน ส้ม ภา จูน ขอบคุณ “ยอด” ที่คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและให้ความห่วงใยเสมอ

ขอบคุณญาติๆ พี่นุ้ม พี่เกด บี และเพื่อนร่วมงานที่ห้อง 7 สำหรับคำแนะนำและกำลังใจ

ขอใจ “แฮร์รี่” น้องชายที่รักสำหรับความช่วยเหลือทุกอย่าง และความรักที่มีให้พี่สาวคนนี้
ขอบคุณ “พี่เฒ่า” ที่เป็นเพื่อนทุกห่วงความคิด และร่วมแบ่งปันทุกความรู้สึก

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ “ป้าป้า หม่าม้า” ผู้เป็นแรงบันดาลใจสูงสุดของลูก ที่มอบความรัก กำลังใจ สนับสนุนและส่งเสริมลูกทุกอย่างก้าวของชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเรื่องพุทธวิธีและหลักการถ่ายทอดสารของพระพุทธเจ้า.....	12
แบบจำลองการสื่อสาร.....	14
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้ส่งสาร.....	17
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวางแผนและกระบวนการสร้างสาร.....	22
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาร.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	50
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

การนำเสนอข้อมูล.....	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
กระบวนการและกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม..	54
กลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ.....	66
วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะ ของท่าน ว.วชิรเมธีให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม.....	102
รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม.....	106
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	112
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผลการวิจัย.....	115
ข้อเสนอแนะ.....	121
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	128
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	173

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพุทธธรรม : กลวิธีทางภาษา.....	79
ตารางที่ 2 ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพุทธธรรม : กลวิธีการนำเสนอ.....	96



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ที่จัดพิมพ์ โดยสำนักพิมพ์เรือน ปัญญา.....	61
2	ภาพหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ที่จัดพิมพ์ โดยสำนักพิมพ์ อมรินทร์.....	63
3	ภาพหนังสือธรรมะอื่นๆ.....	64



ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งจากข้อมูลของสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553: ออนไลน์) พบว่า มีผู้นับถือศาสนาพุทธมากถึง 57,324,600 คน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 62,308,887 คน เหตุที่จำนวนประชากรผู้นับถือศาสนาพุทธมีมากเช่นนี้ เนื่องมาจากการนับถือที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นของชาวไทย แต่สิ่งที่น่าสังเกต คือ ชาวไทยพุทธมีความสนใจศึกษาหลักสูตรในพุทธศาสนามาก่อนข้างน้อย แม้ว่าจะมีช่องทางและวิธีการมากมายในการศึกษา เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ปັນนิตดา นพพานวัน (2533) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย” พบว่าปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะ คือ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังคงติดอยู่กับรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะแบบเดิม กล่าวคือ มีวิธีการเทศน์ที่ไม่น่าสนใจชวนติดตาม โดยใช้คำศัพท์ภาษาบาลีจำนวนมาก มีการเทศน์ที่ขาดจังหวะ ไม่มีชีวิตชีวา ไม่สร้างความกระตือรือร้นแก่ผู้ฟัง และไม่มีการใช้ภาษาร่วมสมัย นอกจากนี้การเผยแพร่ธรรมะจะเน้นการบรรยายในภาคทฤษฎี ในลักษณะนามธรรมมากกว่าการเสนอแนวทางในภาคปฏิบัติ

แต่ในปี พ.ศ. 2547 มีการเปลี่ยนแปลงในวงการธรรมะเกิดขึ้น เมื่อพระนักเขียนผู้หนักแน่นในอุดมการณ์ที่จะถ่ายทอดธรรมะอันประเสริฐสู่ชาวพุทธ ได้ปฏิวัติวงการศาสนาให้มีความแปลกใหม่ชวนติดตาม โดยไม่ยึดติดกับแนวปฏิบัติเดิมของพระนักเทศน์นักเขียนในอดีต ทำให้เกิดกระแสความนิยมศึกษาธรรมะถึงขั้นที่เป็นปรากฏการณ์ของสังคม พระนักเทศน์นักเขียนท่านนี้คือ “พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี” หรือที่รู้จักกันในนาม “ว.วชิรเมธี”

“นับตั้งแต่ผลงานหนังสือธรรมะประยุกต์เล่มสำคัญชื่อ ธรรมะติดปีก ปรากฏตัวออกสู่บรรณพิภพใน พ.ศ. 2547 นามของ ว.วชิรเมธี ก็นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่วงการเผยแพร่พุทธศาสนาในเมืองไทยอย่างชนิดพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือเพียงชั่วข้ามคืน วงการหนังสือธรรมะ สื่อสิ่งพิมพ์ธรรมะ

วงการเทศน์ การสอน การสื่อสารธรรมะออกสู่สาธารณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง หนังสือธรรมะที่เคยเป็นยาขมหม้อใหญ่มาแต่ไหนแต่ไร กลายเป็นหนังสือขายดีที่ได้รับความนิยมต่อเนื่องยาวนานอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ท่านหนึ่งถึงกับตั้งข้อสังเกตว่า การมาของ ว.วชิรเมธี เป็นการก้าวเข้าสู่ยุค “ธรรมอินเทรนด์” หรือ “ยุคทองของการตื่นตัวทางพุทธศาสนาในประวัติศาสตร์ไทย” อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ท่านพุทธทาส เคยสร้างปรากฏการณ์เช่นนี้มาแล้ว”

(บรรณาธิการบริหารสำนักพิมพ์ปรมาณู, 2552)

ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในบุคคลที่รู้ดีว่า “หนังสือธรรมะเป็นยาขมหม้อใหญ่” ที่ไม่ชวนให้อ่าน แต่เมื่อได้พบกับหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ที่มีรูปเล่มสวยงามสะดุดตา ต่างจากหนังสือธรรมะที่เคยพบมา ยิ่งได้อ่านก็พบว่างานเขียนของท่านมีเสน่ห์ ชวนติดตาม มีการร้อยเรียงภาษาที่น่าสนใจ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความประทับใจในหนังสือของท่านอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันก็เกิดคำถามขึ้นในใจว่า เหตุใดยาขมหม้อใหญ่จึงกลายเป็นขนมหวานรสอร่อยได้ จึงเป็นเหตุให้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี”

ท่าน ว.วชิรเมธี เกิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2516 บรรพชาเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2530 และอุปสมบทในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ณ พัทธสีมาวัดศรีโสดา ต.ศรีโสดา อ.เชียงของ จ.เชียงราย แม้ว่าท่านจะเป็นพระที่มีอายุน้อยกว่าคนอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับพระนักเทศน์นักเขียนที่มีชื่อเสียงในอดีต แต่ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลของท่านหลายประการทำให้ท่านได้รับการยอมรับ และความนิยมอย่างสูง เช่น ท่านเป็นคนร่วมสมัย เป็นพระที่สามารถเป็นตัวแทนของคนสมัยใหม่ได้ และมีการศึกษาสูงทั้งทางโลกและทางธรรม โดยท่านสำเร็จการศึกษาเปรียญธรรม 9 ประโยค สำนักวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในปี พ.ศ. 2543 ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในปี พ.ศ. 2543 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2546

ด้วยความรู้ความสามารถ และศิลปะการถ่ายทอดพุทธธรรมของท่าน ทำให้ท่านได้รับการนิมนต์เป็นอาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และอาจารย์พิเศษ สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน และยังเป็นอาจารย์พิเศษและวิทยากรบรรยายพุทธศาสนากับ

ศาสตร์ร่วมสมัย ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาชั้นนำของรัฐ และเอกชนอีกหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นต้น

อีกทั้งเป็นอนุกรรมการทูตสันติภาพฝ่ายศาสนสัมพันธ์ โครงการทูตสันติภาพ (Ambassador for Peace) ของสหพันธ์นานาชาติและศาสนาเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) สหพันธ์สันติภาพสากล เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ เป็นวิทยากรบรรยายธรรมและนำภavanaตามสถาบัน และองค์กรของรัฐรวมทั้งเอกชน ทั้งในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ เป็นผู้ก่อตั้งสถาบัน วิมุตตยาาลัย (Vimuttayalaya Institute) : อันเป็นสถาบันเพื่อการศึกษา วิจัย ภavana และ นำเสนอภูมิปัญญาทางพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก โดยเน้นปรัชญาการทำงานในลักษณะพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพโลก (Buddhism for World Peace)

นอกจากนี้ท่านยังเป็นวิทยากรประจำรายการโทรทัศน์หลายรายการ เช่น ธรรมะติดปีก (ช่อง 3), มหัศจรรย์แห่งปัญญา (ช่อง 11), เมืองไทยวาไรตี้ (ททบ.5) ร้านชายามเช้า (TITV), กล้าคิดกล้าทำ (ททบ.5), พุทธประทีป (ททบ.5) สยามทูเดย์ (ททบ.5) รอยธรรม,ธรรมาภิวัตน์ (ASTV) ที่นี้หมอชิต (ช่อง 7) ตาสว่าง (ช่อง 9) เป็นต้น

ในด้านของการเป็นพระนักเขียน ท่านเป็นคอลัมนิสต์เขียนบทความเชิงวิชาการ กึ่งวิชาการ และบทความทั่วไปให้กับหนังสือพิมพ์และนิตยสารมากมาย เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ ประชาชาติธุรกิจ โพสต์ทูเดย์ กรุงเทพธุรกิจ แพรว WE, HEALTH & CUISINE ชีวจิต ชีวิตต้องสู้ หญิงไทย แก้วน บางกอก เป็นต้น

ท่านว.วชิรเมธี จึงเป็นพระนักเทศน์ และพระนักเขียนที่ได้รับการยอมรับ และความนิยมอย่างสูงจากสังคม ดังจะเห็นได้จาก รางวัลเชิดชูเกียรติที่สถาบันต่างๆทั้งในและต่างประเทศได้ถวายให้ท่าน อาทิ

พ.ศ. 2547 ผลงาน “ธรรมะติดปีก” ได้รับการนำไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ทางไทยทีวีสีช่อง 3 ได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ กว่าสิบรางวัล

พ.ศ. 2548 รางวัล “ผู้มีผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่น” (จากผลงานนิพนธ์ 4 เรื่อง คือ ธรรมะติดปีก ธรรมะหลับสบาย ธรรมะดับร้อน ธรรมะบันดาล) จากมูลนิธิศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต

พ.ศ. 2549 รางวัล “The Great Dharma Putta Award” (พระธรรมทูตผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก) จากรัฐบาลและคณะสงฆ์แห่งประเทศไทยศรีลังกา และองค์กร WBSY (World Buddhist Sangha Youth) ในฐานะเจ้าภาพจัดงาน “สมโภช 2550 ปีแห่งพระพุทธศาสนาฤกษ์กาล” (The Celebration of 2550th Buddha Jayanti)

พ.ศ. 2550 รางวัล BUCA HONORARY AWARDS ในฐานะผู้มีผลงานโดดเด่นในการนำเสนอธรรมะแบบอินเตอร์เน็ต และมีคุณูปการต่อวงการวิชาชีพนิเทศศาสตร์ จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

พ.ศ. 2550 รางวัล “รัตนปัญญา” (Gem of Wisdom Award) ซึ่งเป็นรางวัลเกียรติยศสำหรับพระสงฆ์ผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นเอก จากคณะสงฆ์และประชาชนจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2550 รับพระราชทานรางวัล “เสาเสมาธรรมจักรทองคำ” ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาการแต่งหนังสือทางพระพุทธศาสนา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. 2550 รับพระราชทานรางวัล “บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเยาวชน” สาขาการศึกษาและวิชาการ จากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในโอกาสวันเยาวชนแห่งชาติ

พ.ศ. 2550 รางวัล “Young & Smart VOTE 2007 สาขา คนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทต่อสังคม” จากนิตยสารสุดสัปดาห์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง

พ.ศ. 2550 รางวัล “ผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุด และการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. 2551 รางวัล “นักเขียนบทความดีเด่นประจำปี 2551” จากมูลนิธิ ม.ร.ว.อายุมงคล ไสณกุล

พ.ศ. 2551 รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ “สังข์เงิน” ในฐานะผู้มีผลงานการประชาสัมพันธ์ดีเด่น จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2551 รางวัล “ผู้มีอุปการคุณต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” ของมูลนิธิรวมใจเผยแผ่ธรรมะ จากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ. 2551 รางวัล “ผู้บำเพ็ญประโยชน์ในการพัฒนาจิต ประจำปี 2551” จากสภา
ชาวพุทธ ร่วมกับมูลนิธิโลกทิพย์

พ.ศ. 2551 รางวัล “ผู้ทำคุณประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่บัณฑิตวิทยาลัย” จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2551 รางวัล “ลูกที่มีความกตัญญูตต่อแม่อย่างสูงต่อแม่ ประจำปี 2551” จาก
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2551 ได้รับคัดเลือกเป็น “1 ใน 100 บุคคลผู้เป็นแรงบันดาลใจ” (100 idols)
จากนิตยสาร a day

พ.ศ. 2551 ได้รับยกย่องจากกรุงเทพมหานครธุรกิจและกรุงเทพธุรกิจออนไลน์เป็นนักคิด
นักเขียนแห่งปี

พ.ศ. 2551 ได้รับการยกย่องจากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ให้เป็น “คนรุ่นใหม่ผู้เป็น
ความหวัง”

พ.ศ. 2552 ได้รับโหวตให้เป็นสุดยอดนักคิด ปี 2551 จากสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.
F.M.96.5 MHz คลื่นความคิด

พ.ศ. 2552 รางวัล “บุคคลคุณภาพผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม” จากโรงเรียนสุวรรณ
สุทธารามวิทยา

พ.ศ. 2552 รางวัล “บุคคลต้นแบบคนดีศรีแผ่นดิน ปี 2551” จากกระทรวงการพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พ.ศ. 2551 รางวัล “พุทธคุณูปการ รัชตเกียรติคุณ” ผู้มีพุทธคุณูปการต่อ
พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

ท่าน ว.วชิรเมธี ได้ถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านการประพันธ์หนังสือธรรมะ ซึ่งได้รับความนิยม
นิยมอย่างสูง สังเกตได้จากยอดการพิมพ์ที่สูงถึง 20-30 ครั้ง รวมถึงการเป็นหนังสือยอดนิมิต
อันดับหนังสือขายดี (Best Seller) ทุกครั้งที่มีการออกหนังสือธรรมะเล่มใหม่ ดังที่คอลัมน์
“ว.วชิรเมธีผู้ตีตีปีกให้ธรรม” กล่าวไว้ว่า

“ทั้งผู้สนใจ และไม่สนใจธรรม ไม่มีใครไม่รู้จักพระภิกษุหนุ่มที่อธิบาย
ธรรมได้อย่างแจ่มแจ้ง และชัดเจน **ผู้ก่อให้เกิดกระแส “ธรรมะอินเทรนด์” ที่
มีนามว่า ว.วชิรเมธี** เจ้าของผลงานเขียนระดับ Best Seller หลายต่อหลาย
เล่ม ที่รู้จักกันดีคงจะได้แก่ หนังสือที่มีชื่อชุดว่าธรรมะประยุกต์ ซึ่งประกอบด้วย
ธรรมะตีตีปีก ธรรมะดับร้อน ธรรมะหลับสบาย ธรรมะบันดาล”

(กัลยาณมิตร, 2552: ออนไลน์)

โดยผลงานนิพนธ์ภาคภาษาไทยของท่านมีมากกว่า ๕๐ เล่ม บางเล่มได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ อื่น เช่น ภาษาจีน ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอินโดนีเซีย ศรีลังกา เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าท่าน ว. วชิรเมธี เป็นพระนักเขียนนักเทศน์ที่โดดเด่นอย่างยิ่งในยุคสมัยนี้ ท่านเป็นผู้พลิกโฉมวงการธรรมะให้สามารถเข้าถึงผู้อ่านทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ได้อย่างทั่วถึงและมากมาย ความคิดที่ว่าธรรมะอยู่ในความสนใจเฉพาะผู้สูงอายุ จึงไม่เป็นจริงอีกต่อไป เพราะทุกวันนี้ธรรมะได้เข้าสู่กระแสความสนใจของผู้คนหลากหลายช่วงวัย และอาชีพ

“พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี หรือที่มักเรียกกันติดปากว่า ว. วชิรเมธี พระนักคิด นักเขียนธรรมะที่เห็นธรรมะในมุมซึ่ง “มีชีวิตชีวาที่สุด” “โรแมนติกที่สุด” “เรียบง่ายที่สุด” เลือกลงเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกในรูปแบบ “อินเทอร์เนต”

ธรรมะของท่าน ว. ไม่ยึดติดกับคำบาลี แต่อาศัยสำบัดสำนวนเล่นคำเล่นโวหาร ฟังแล้วฮา แต่ได้คิดตาม กลุ่มผู้ฟังธรรมของท่านจึงครอบคลุมทุกช่วงอายุ และทุกเพศ เทคนิคง่ายๆ ของพระนักเทศน์รุ่นใหม่คือ ทำความรู้ให้เป็นเรื่องสนุก ทำความสนุกให้เป็นเรื่องมีสาระ ด้วยเหตุนี้ **ว.วชิรเมธี จึงกลายเป็นพระดัง เป็น “ฟรีเซ็นเตอร์ธรรมะ” แห่งยุค**

(วลัยพร ทิพย์ศุภลักษณ์, 2552: ออนไลน์)

จากกระแสความนิยมในการศึกษาธรรมะที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าท่าน ว.วชิรเมธี สามารถสร้างปรากฏการณ์เช่นนี้ได้ด้วยวิธีใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกระแสความนิยมการอ่านหนังสือธรรมะที่เดิมเป็นหนังสือที่น่าเบื่อ ไม่ชวนติดตาม แต่ตอนนี้กลับกลายเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอย่างสูง

การสร้างกระแส “ธรรมะอินเทอร์เนต” ขึ้นมาได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการถ่ายทอดธรรมะให้มีความน่าสนใจชวนติดตามมากขึ้น จากเดิมที่การถ่ายทอดเรื่องราวธรรมะจะถูกถ่ายทอดด้วยวิธีการและลีลาที่ไม่สามารถดึงดูดใจผู้อ่านผู้ฟังได้

การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษากระบวนการตั้งแต่วิธีคิดในจุดเริ่มต้น กระทั่งการวางแผน จดลงมือเขียนงาน รวมถึงขั้นตอนอื่นๆที่คณะทำงานต้องวางแผน และศึกษาในส่วนของกลวิธีที่ผู้เขียนใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้เกิดความประทับใจ รวมถึงศึกษาเนื้อหาและรูปแบบที่ผู้เขียนใช้ในการนำเสนอสารให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในแต่ละสมัย

การศึกษานี้จึงจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อบุคคลหรือสถาบันที่มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม หรือสถาบันสื่อสารมวลชนที่มีหน้าที่ในการส่งทอดข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถประยุกต์ใช้ให้มีความหลากหลายในเนื้อหาของ การถ่ายทอดได้มากกว่าการถ่ายทอดธรรมะตามกรณีศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการนำวิธีการ หรือแนวทางการถ่ายทอดสารของท่าน ว.วชิรเมธีมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการถ่ายทอด ที่ใช้อยู่หรือบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับลักษณะการถ่ายทอดในรูปแบบที่ต่างกันออกไป

ปัญหานำวิจัย

1. ท่านว.วชิรเมธีและคณะผู้จัดทำหนังสือธรรมะมีกระบวนการและกลวิธีเช่นไรในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม
2. ท่านว.วชิรเมธี ใช้วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของ ท่านอย่างไรให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะที่ปรากฏในผลงานหนังสือธรรมะ ของท่าน ว.วชิรเมธี
2. เพื่อศึกษาวิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้ สอดคล้องกับบริบทของสังคม

ขอบเขตของงานวิจัย

ศึกษาจากผลงานหนังสือธรรมะที่ประพันธ์โดยท่าน ว.วชิรเมธี เพียงผู้เดียวไม่นับรวม ผลงานที่ประพันธ์ร่วมกับผู้อื่น โดยศึกษาหนังสือเล่มที่พิมพ์จำหน่าย ตั้งแต่เล่มแรกซึ่งจัดพิมพ์ใน ปีพ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2552 จำนวนทั้งสิ้น 19 เล่ม

นอกจากการศึกษาค้นคว้าแล้ว มีส่วนของการสัมภาษณ์ท่าน ว.วชิรเมธี บุคคลใกล้ชิด คณะผู้จัดทำหนังสือทั้งที่เป็นคณะทำงานของท่าน และคณะผู้จัดทำหนังสือในส่วนของสำนักพิมพ์ ที่จัดพิมพ์มากกว่า 1 เล่ม ทั้งสิ้นจำนวน 2 สำนักพิมพ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการถ่ายทอดธรรมะ	หมายถึง	ขั้นตอนและวิธีการในการถ่ายทอดธรรมะผ่านงานเขียน ประกอบด้วยกระบวนการในส่วนเนื้อหา และรูปเล่ม โดยเริ่มตั้งแต่ที่มาของงานเขียน ขั้นตอนการเขียนงานในส่วนความรับผิดชอบของท่าน ว.วชิรเมธี และกระบวนการผลิตหนังสือในส่วนความรับผิดชอบของสำนักพิมพ์
กลวิธีการถ่ายทอดธรรมะ	หมายถึง	เทคนิควิธีต่างๆที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการเขียนหนังสือธรรมะให้มีความแตกต่างชวนติดตาม โดยจำแนกเป็นกลวิธีทางภาษา และกลวิธีการนำเสนอ
วิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม	หมายถึง	วิธีการที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้เป็นวิธีหลักในการนำเสนอพุทธธรรมให้มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือบริบทของสังคมผู้อ่าน
รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม	หมายถึง	รูปแบบที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดสารให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสังคมโดยเน้นที่การทำให้ร่วมสมัย

หนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี หมายถึง งานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ ประเภทหนังสือเล่มที่พิมพ์จำหน่าย ประพันธ์โดยพระมหาภูติชัย วชิรเมธี หรือ ว.วชิรเมธี เพียงผู้เดียว ไม่ได้ ประพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ไม่ใช่บท สัมภาษณ์ หรือหนังสือประกอบการ เรียน โดยจัดพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2552

คณะทำงานหนังสือธรรมะ หมายถึง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำ หนังสือธรรมะซึ่งเป็นคณะทำงานของ ท่านว.วชิรเมธีในสถาบันวิมุตตยาลัย

ผู้จัดทำในส่วนสำนักพิมพ์ หมายถึง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกแบบ และจัดทำหนังสือธรรมะของ ท่านว.วชิรเมธี โดยเป็นบุคลากรของ สำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์หนังสือธรรมะของ ท่านมากกว่า 1 ครั้ง คือ สำนักพิมพ์ เรือนปัญญา และสำนักพิมพ์อมรินทร์

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาสามารถเป็นแนวทางในการถ่ายทอดธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพแก่พระสงฆ์ หรือบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดธรรมะ
2. ผลการศึกษาสามารถเป็นต้นแบบวิธีการในการถ่ายทอดสารในรูปแบบ หรือลักษณะต่างๆของบุคคลหรือสถาบันที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดสาระความรู้ โดยใช้แนวทางเหล่านี้ในการประยุกต์ให้เหมาะสม



ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเรื่องพุทธวิธี และหลักการถ่ายทอดสารของพระพุทธเจ้า
2. แบบจำลองการสื่อสาร
 - 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของอริสโตเติล
 - 2.2 แบบจำลองการสื่อสารของเรย์ โรเบิร์ต
 - 2.3 แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้ส่งสาร
 - 3.1 ความหมายของผู้ส่งสาร
 - 3.2 แนวคิดเรื่องคุณลักษณะของผู้สร้างสาร
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวางแผนและกระบวนการสร้างสาร
 - 4.1 แนวคิดเรื่องกลยุทธ์การสร้างสาร
 - 4.2 แนวคิดการสร้างสารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร
 - 4.3 ทฤษฎีการเตรียมเนื้อหาสารที่ให้ความเข้าใจ
5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาร
 - 5.1 แนวคิดเรื่องการใช้วัจนภาษาในสาร
 - 5.2 แนวคิดเรื่องการผูกประโยคให้มีน้ำหนัก
 - 5.3 แนวคิดเรื่องโวหารภาพพจน์
 - 5.4 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของสาร
 - 5.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดลำดับสาร
 - 5.6 กลยุทธ์การสร้างและตรึงความสนใจ
 - 5.7 แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง
 - 5.8 แนวคิดเรื่องหลักฐานสนับสนุนสาร
 - 5.9 แนวคิดเรื่องสารโน้มน้าวใจ
 - 5.10 แนวคิดเรื่องคุณภาพสาร

1. แนวคิดเรื่องพุทธวิธี และหลักการถ่ายทอดสารของพระพุทธเจ้า

ป็นนั้ดดา นพพนาวัน (2533) กล่าวถึงแนวคิดเรื่องนี้ไว้ว่า ด้วยเหตุที่มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจที่ต่างกัน พระพุทธเจ้าจึงได้จำแนกมนุษย์ออกเป็น 4 เหล่าตามความแตกต่างในการเรียนรู้ธรรมะ พุทธวิธีและเทคนิคการสอนธรรมะของพระพุทธองค์จึงแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่จะสั่งสอน โดยมีจุดประสงค์ในการสอน ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ฟังรู้จริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น โดยท่านทรงสอนเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต้องรู้เท่านั้น
2. เพื่อให้ผู้ฟังตรงความแล้วเห็นจริงได้ ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเอง
3. สอนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร ทรงแสดงธรรมะมีคุณเป็นมหัศจรรย์ สามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้ผลสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตน

หลักทั่วไปในการสอนของพระพุทธองค์มีดังนี้

1. เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน
 - 1.1 สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจแล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ
 - 1.2 สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยๆ ลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับนั้น และต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ
 - 1.3 ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยความจริงให้ผู้เรียนได้ดู ให้เห็นได้ ฟังเองอย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง
 - 1.4 สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุดไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเนื้อหา
 - 1.5 สอนมีเหตุผล ตรงตามที่เห็นจริงได้
 - 1.6 สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้หรือสอนภูมิใจว่าผู้สอนมีความรู้ลึก
 - 1.7 สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์แก่ตัวของเขาเอง

2. ตัวผู้รับการสอน

- 2.1 รู้ คำนึงถึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2.2 ปรับวิธีสอนผ่านให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแตกต่างกันอาจใช้ต่างวิธีกัน
- 2.3 คำนึงถึงความพร้อมความสูงงอม ความแก่รอบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นรายๆไป
- 2.4 สอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ชัดเจน แม่นยำ
- 2.5 การสอนในรูปที่ทำให้มีความรู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบโดยเสรี
- 2.6 เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆไป ตามแก่กาลเทศะ และเหตุการณ์
- 2.7 ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยระดับสติปัญญาหรือมีปัญหา

3. วิธีการสอน

- 3.1 เริ่มต้นสอนจากสิ่งที่คุณผู้รับการสอนรู้แล้วหรือมีความสนใจก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ
- 3.2 สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขามีความภูมิใจในตนเอง
- 3.3 สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่นไม่มุ่งยกตนเสียดสีใคร
- 3.4 สอนโดยเคารพ คือตั้งใจสอนทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานที่สั่งสอนนั้น ไม่ใช่แต่ว่าทำ หรือเห็นผู้เรียนโง่เขลา หรือเห็นเป็นเช่นคนชั้นต่ำ

อรรถวธ ปิณฺณโรวาท (2539) กล่าวถึงวิธีการถ่ายทอดสารของพระพุทธองค์ตามหลัก วาทวิทยาไว้ว่าในการสอนของพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จะสอนเวไนยสัตว์บนพื้นฐานของความแตกต่างในระดับของสติปัญญา ดังนั้นจึงทรงสอนในสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายที่สุดและจดจำง่ายที่สุด โดยมีวิธีการของพระองค์จะมีลักษณะดังนี้

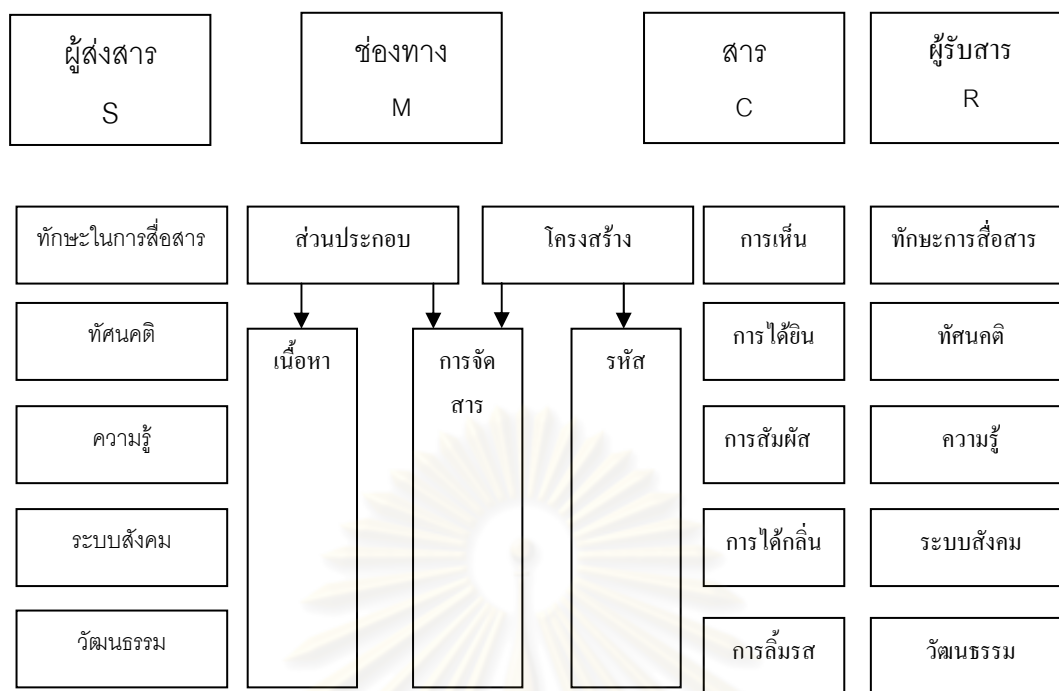
1. ทรงใช้พระธรรมเทศนาซึ่งมีความยาวแตกต่างกัน คือ ขนาดยาว ขนาดปานกลาง และขนาดสั้น ตามแต่ที่ท่านแสดงธรรมเทศนากับใคร
2. ทรงถ่ายทอดสารด้วยวิธียกนิทานที่มีคติสอนใจ (parable) และชาดก (jataka) เช่น การเล่ามหาเวทสันดรชาดกเพื่อแสดงถึงการทานบารมี
3. ทรงใช้วิธีสนทนา (Dialogue) เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการกระตุ้นในบทสนทนาหรือคำถามโดยการให้อรรถาธิบายซึ่งนำไปสู่ความโน้มน้าวในทางอ้อม ทรงแนะนำให้สานุศิษย์ ผึกหัดการตั้งคำถามต่างๆ กันและกันเพื่อนำบทสนทนาหรือข้อโต้แย้งไปสู่ความเข้าใจอย่างถ่องแท้
4. ทรงใช้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (Metaphor) พระพุทธองค์ทรงใช้การเปรียบเทียบในการอธิบายธรรมะให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน
5. ทรงสอนไม่ให้เป็นตัวอย่างมงายไร้เหตุผล โดนเหตุที่ความเชื่อเป็นรากฐานให้เกิดการพูด การแสดงความคิดเห็นพระพุทธองค์ตรัสสอนมิให้เชื่อ โดยฟังตามกันมา โดยสืบกันมาก โดยตื่นข่าวลือ โดยอ้างตำรา โดยนึกเดาเอา โดยคาดคะเน โดยตรึงตรองอาการ โดยพอใจว่าชอบแก่ความเห็นของตน โดยเห็นว่ารูปลักษณะพอเชื่อได้ โดยเห็นว่าสมณะผู้นี้เป็นครูของเรา แต่ให้สอบสวนจนรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดเรื่องพุทธวิธี และหลักการถ่ายทอดสารของพระพุทธเจ้านี้สามารถเป็นแนวทางสำคัญในการวิเคราะห์งานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี ซึ่งเป็นงานเขียนที่มีสารหลักเป็นธรรมะของพระพุทธองค์

2.แบบจำลองการสื่อสาร

2.1 แบบจำลองการสื่อสารของอริสโตเติล (The Aristotelian Model)

อริสโตเติล กล่าวว่า การสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ผู้พูด (Speaker) คำพูด (Speech) และผู้ฟัง (Audience) และการพูดจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบแต่ละตัวมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยให้การพูดประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้พูดจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี (Good Personalities) ซึ่งในภาษาละตินเรียกว่า Ethos คำพูดต้องมีความน่าเชื่อถือ (Logic) ในภาษาละตินเรียกว่า (Logos) และสำหรับตัวผู้ฟังนั้นจะเกิดความคล้อยตามมากแค่ไหนขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก (Emotion of Feeling) ของผู้ฟังที่ถูกเร้าจากคำพูดของผู้พูด หรือในภาษาละติน เรียกว่า Pathos



แผนผังแสดงแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

แบบจำลองของเบอร์โลระบุว่า จำเป็นต้องมีผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัสในกระบวนการสื่อสาร ผู้เข้ารหัส (Encoder) รับผิดชอบในการแสดงวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ในทำนองเดียวกัน ผู้รับสารก็ต้องการผู้ถอดรหัสเพื่อแปลความหมายสารที่เขาได้รับ

สำหรับการสื่อสารมวลชนช่องทางของสารมีหลายชนิดด้วยกัน คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือเล่ม และนิตยสาร แบบจำลองของเบอร์โลได้อธิบายถึงปัจจัยส่วนตัวบางอย่างที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารด้วย ซึ่งได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และสภาวะวัฒนธรรมทั้งของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ทฤษฎีเรื่องแบบจำลองการสื่อสารนี้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการวางแผนการวิจัย โดยเฉพาะแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล กล่าวคือผู้วิจัยใช้แบบจำลองการสื่อสารเป็นหลักในการศึกษากระบวนการสื่อสารถ่ายทอดธรรมชาติของท่าน ว.วชิรเมธี โดยมุ่งความสนใจในการศึกษาที่ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบที่ปรากฏในแบบจำลองสามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพของการสื่อสาร

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้ส่งสาร

3.1 ความหมายของผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร คือ ผู้สร้างสารที่มีเจตจำนงและวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์สารหนึ่งไปยังผู้รับสารโดยมุ่งหวังให้ผู้รับสารรับรู้ เข้าใจสาระนั้นตรงตามที่คุณผู้ส่งสารคาดหวังต้องการ (อวยพร พานิช, 2549: 318)

ผู้ส่งสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการจัดสารไม่เหมือนกัน สไตล์ (Style) ของแต่ละคนซึ่งมีลักษณะเป็นของตนเองไม่เหมือนกับคนอื่น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสาร ได้แก่ บุคลิกส่วนตัวของผู้ส่งสาร ซึ่งหมายถึงทักษะการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ วัฒนธรรม และสังคมของแต่ละคนผู้รับสาร ซึ่งย่อมมีบุคลิกส่วนตัวหรือบุคลิกกรรมๆ เช่นเดียวกับผู้สร้างสาร นอกจากนี้ยังมีลักษณะของสื่อที่ผู้ส่งสารตั้งใจใช้สื่อสารใช้สื่อสาร และ สุดท้ายโอกาสที่สารนั้นใช้ในการสื่อสารในสถานที่หนึ่งๆ (ปรมะ สตะเวทิน, 2526: 59)

3.2 แนวคิดเรื่องคุณลักษณะของผู้สร้างสาร

สมควร กวียะ (2545: 285) กล่าวถึงสิ่งที่ผู้สร้างสารพึงคำนึงถึง อันได้แก่ ความรู้พื้นฐานทั่วไปจะช่วยให้ผู้สร้างสารมีโลกทัศน์และชีวทัศน์ที่ถูกต้อง ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสาร และการสร้างสาร ทักษะระดับกว้างในการสื่อสารและการสร้างสารทักษะระดับลึกในการสร้างสาร และคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สร้างสาร

เดวิด เค เบอร์โล (1960: 30-72 อ้างถึงในอวยพร พานิช, 2549: 318-319) กล่าวว่า วัจจัยของผู้สร้างสารที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ หรือคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จและประสิทธิผลของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมี ซึ่งปรากฏในแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล ในส่วนของผู้ส่งสาร (Source) ดังนี้

ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) อันได้แก่ความสามารถ ความชำนาญในการเข้ารหัสสาร (Encoder)

ความรู้ (knowledges) หมายถึง ความรู้เรื่องข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งได้ส่งหรือไปยังผู้รับสาร ซึ่งในส่วนของความรู้ี้จะมีผลต่อความเชื่อถือความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารในสายตาของผู้รับ

สาร (Source Credibility) รวมถึงความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร ที่ทำให้ผู้สามารถสร้างและปรับองค์ประกอบต่างในกระบวนการสื่อสารให้สมบูรณ์

ทัศนคติ (Attitudes) หมายถึงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือ เหตุการณ์หนึ่ง อันจะมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก

ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self) ได้แก่ความรู้สึกในทางที่ดีต่อตนเองของบุคคล อันจะทำให้ผู้ส่งสารนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (Self confidence) ว่าจะสามารถเป็นผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพได้

ทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสาร (Attitude toward matter) ได้แก่ความรู้สึกในทางที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสารของผู้ส่งสารที่ผู้ส่งสารจะส่งออกไป มีผลต่อการสร้างความสนใจติดตามค้นคว้าเรื่องต่างๆของผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเรื่องนั้นๆ ทำให้ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ

ทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร (Attitude toward receiver) ผู้รับสารเป็นบุคคลที่สำคัญในการสื่อสาร การสื่อสารจะสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การตีความ (interpret) การทำความเข้าใจหรือการถอดรหัสสาร (decoder) ของผู้รับสาร ผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับสารก็จะทำให้มีความตั้งใจ กระตือรือร้นและมีความพยายามในการสื่อสาร

ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social and culture system) ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคม ซึ่งมีกรอบ กฎ ระเบียบ ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล รูปแบบ วิธีการสื่อสาร รวมทั้งพฤติกรรมในการแสดงออกต่อบุคคลอื่น รวมถึงกำหนดรูปแบบวิธีการสื่อสารของผู้ส่งสาร และการคัดเลือกเนื้อหาที่ตนเองประสบความสำเร็จมาก่อน

นอกจากนี้ ชูเมคเกอร์ และคณะ (Shoemaker et al, 1996 อ้างถึงในภัสวดี นิติเกษตรสุนทร, 2549: 48) กล่าวว่า สารที่ได้รับการเผยแพร่ไปยังผู้รับสารเป็นสารที่ได้รับอิทธิพลมาจากผู้สร้างสารทั้งในส่วนที่เป็นอิทธิพลจากตัวตนของผู้สร้างสาร อิทธิพลซึ่งเกิดจากการบ่มเพาะทางวิชาชีพ และอิทธิพลจากกระบวนการตัดสินใจของผู้สร้างสาร ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยที่มาจากกระบวนการสังคมกรรมและทัศนคติของผู้สร้างสารที่มีผลต่อความหมายสารได้ดังนี้

1. คุณลักษณะ ที่มา และประสบการณ์ส่วนบุคคล
2. ที่มา ละประสบการณ์ด้านวิชาชีพ
3. ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อส่วนบุคคล
4. บทบาททางวิชาชีพ และจรรยาบรรณ
5. อำนาจในการตัดสินใจ

คล้ายคลึงกับ เสนาะ ตีเยาร์ (2541: 390) ที่กล่าวว่าสารที่เขียนนั้นจะน่าอ่านมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพื้นฐานและประสบการณ์ของผู้เขียน (ผู้สร้างสาร) แต่ละคน เพราะการสร้างสารเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ (perception) ของแต่ละคน เป็นการแสดงภาพลักษณ์ของตนเอง ความคิด ความรู้สึก ซึ่งจะเป็ปัจจัยกำหนดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของตน ส่งผลต่อการเลือกใช้คำที่เหมาะสมตามประสบการณ์และคลังคำของผู้สร้างสาร และการทำให้ข้อเขียนน่าอ่านตามวิธีการเขียนที่ตนเองถนัดหรือพิถีพิถันสร้างขึ้น

ในประเด็นของความน่าเชื่อถือ ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร (2549: 47) กล่าวว่าไว้ว่าความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้ และสิ่งที่จะช่วยสร้างเสริมความน่าเชื่อถือได้ทางหนึ่งคือ สถานภาพ (Status) ซึ่งหมายถึงสถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสารที่มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

องค์ประกอบหลักด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการสร้างสาร ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม ทั้งผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร โดยผู้ส่งสาร หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารนั้น มีปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญต่อผู้ส่งสารคือ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source Credibility) ซึ่งผู้รับสารจะมีพฤติกรรมที่รับสารที่ส่งมาจากผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือ มากกว่าผู้ส่งสารที่ขาดความน่าเชื่อถือ (Ferguson, 2001: 131 อ้างถึงใน ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร 2549: 46-47) ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) หมายถึง การแสดงออกที่จริงใจ ปราศจากดีดลใจ การแกล้งใจ ไม่เป็นอันตราย
2. ความเป็นผู้ชำนาญการสื่อสาร (Expertise) หมายถึง การที่ผู้ส่งสารมีคุณสมบัติความรู้ ไหวพริบเชาวน์ปัญญาอย่างมีวิจารณ์ญาณ และประสบการณ์ที่สามารถสร้างความเชื่อถือและมั่นใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดได้

ส่วน ลอช นูตางกูร (2524: 7-10) อธิบายว่ามิติของผู้ส่งสารมีปัจจัยภายในที่ควรพิจารณา 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ

1. เจตจำนง (Intent) หมายถึง การมีสติ การตระหนักของบุคคล และการกระทำการใดการหนึ่งว่าตนกำลังทำอะไรและต้องการอะไรจากการ

2. แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง ความรู้สึกภายในของผู้สร้างสารเองเกิดจากสภาวะแวดล้อมประกอบด้วยผู้สร้างสาร

3. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (Purpose) หมายถึง สิ่งที่ผู้สร้างสารตั้งใจให้ผู้รับสารได้รับตามที่ผู้สร้างสารคาดหวัง

ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธนี เขยจรรยา และคณะ (2541: 14) ที่กล่าวว่าในการสื่อสารประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยของผู้ส่งสารหรือผู้สร้างสาร กล่าวคือ

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ หมายถึงสิ่งที่ผู้สร้างตั้งใจสร้างสารหนึ่งๆ ให้ผู้รับสารได้รับตามที่ผู้สร้างสารคาดหวัง เป็นที่สิ่งที่คิดและคาดการณ์ไว้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้น

แรงจูงใจ หมายถึงสิ่งที่ผู้สร้างสารต้องการสร้างขึ้นเพื่อสนองเจตนาของผู้สร้างสารเอง เป็นความรู้สึกภายในซึ่งเกิดจากสภาวะแวดล้อมหลายประการ

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ ความเห็น ละความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดปัจจัยสำคัญหลายประการ

การรับรู้ เป็นการระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ เป็น กระบวนการเลือกรับสาร การจัดสารเข้าด้วยกันและตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง

นอกจากนี้ สมควร กวียะ (2545: 20) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของผู้สร้างสารด้วยการเขียน ดังนี้

1. มีความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) แสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

2. มีจินตนาการ (Imagination) สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสารที่สร้างขึ้นกับภาพสรรพสิ่งที่เปรียบเทียบเปรียบเทียบได้ชัดเจน

3. มีความสามารถที่จะเข้าถึงความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) มีความละเอียดอ่อน รู้ว่าสารที่ผลิตออกไปจะเกิดผลอะไรบ้างต่อผู้รับสาร ต้องเป็นคนช่างสังเกต ทั้งจากประสบการณ์ของตนเองและพฤติกรรมของผู้รับสาร

4. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) มีความตื่นตัวกระฉับกระเฉงที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่

5. มีความคล่องตัว (Flexibility) สามารถปรับตัวได้คล่องแคล่วเหมาะสม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม และพร้อมที่จะยอมรับความคิดเห็นเหล่านั้น ไม่ยึดติดกับความเชื่อหรือทัศนคติเก่า รวมทั้งมีไหวพริบที่จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทัน่วงที

6. มีนิสัยชอบประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ (Invention Drive) มีนิสัยสร้างสรรค์ไม่ยอมหยุดนิ่ง

อริสโตเติล (อ้างถึงในเถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2539: 438) กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารว่า บุคลิกของผู้พูดเป็นสาเหตุสำคัญของการพูดโน้มน้าวใจ ประกอบด้วย

1. Intelligence ผู้พูดต้องเป็นผู้มีสติปัญญาลึกซึ้ง มีไหวพริบเขาวนปัญญา ประกอบด้วยวิจารณญาณ

2. Good will ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่ามีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความตั้งใจจริงที่จะรักษาประโยชน์ของผู้ฟัง

3. Good character ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีนิสัยดี มั่นคงในศีลธรรม เป็นผู้มี ความยุติธรรม กล้าหาญ ยับยั้งชั่งใจ เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เสรีนิยม รอบคอบ สุขุม พูดจริงทำจริง รักษาคำพูด

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2539: 439-440) กล่าวถึงกลวิธีในการโน้มน้าวใจที่ผู้สร้างสารต้องใช้ ดังนี้

1. ผู้โน้มน้าวใจต้องแสดงตนให้เห็นว่ามีความน่าเชื่อถือ มีความรู้จริง มีความยุติธรรม และมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

2. ผู้โน้มน้าวใจต้องแสดงให้เห็นชัดถึงกระบวนการด้วยเหตุผล เหตุผลที่ยกมามีคุณค่า ควรแก่การยอมรับจะสามารถโน้มน้าวใจผู้คนได้ง่ายขึ้น

3. ผู้โน้มน้าวใจต้องแสดงให้ถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม การมีความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม ทำให้เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ง่ายกว่าความรู้สึกที่โต้แย้งหรือเป็นปรปักษ์ต่อกัน

4. ต้องแสดงให้เห็นทั้งด้านดีและด้านร้าย ผู้โน้มน้าวใจต้องแสดงให้ผู้ถูกโน้มน้าวใจเห็นทั้งด้านดีและด้านเสียแล้วให้ผู้รับสารใช้วิจารณญาณของตนเอง

5. สร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้รับสาร ด้วยการสร้างบรรยากาศ ก่อนการเชื่อมโยงเข้ากับ เรื่องที่ต้องการโน้มน้าว

6. ระวังให้เกิดอารมณ์อย่างแรงกล้า ผู้โน้มน้าวใจกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์รุนแรงขึ้นก็จะโน้มน้าวใจได้ง่ายขึ้น

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้ส่งสารที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ผู้ส่งสารควรมี ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทศนคติที่ดี ความรู้ ระบบสังคมวัฒนธรรมอันจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดสาร แนวคิดในกลุ่มนี้จะนำมาใช้ในการออกแบบบทสัมภาษณ์ทำนว.วชิรเมธี และใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของผู้ส่งสาร

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวางแผนและกระบวนการสร้างสาร

4.1 แนวคิดเรื่องกลยุทธ์การสร้างสาร

“กลยุทธ์การสร้างสาร” หมายถึงการวางแผนในการจัดการเข้ารหัสของข้อมูล ซึ่งก็คือ “สาร” ไม่ว่าจะเป็นตัวสัญลักษณ์ใดๆ เช่น คำข้อความ รูปภาพท่าทาง เพื่อสื่อไปยังผู้รับสารให้บรรลุประสงค์ของการสื่อสารที่วางไว้ ซึ่งผู้สร้างสารจะต้องให้ความสำคัญกับทั้งตัวสารและการนำเสนอสาร (วรวัฒน์ จินตกานนท์, 2549: 269)

ผู้สร้างสารต้องการให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ ควรจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์สำหรับการสร้างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดสารสำหรับการสื่อสารนั้นๆ ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. วัตถุประสงค์การสื่อสาร (Communication objective)
2. กำหนดผู้รับสารเป้าหมาย (Target Audience Profile) ด้วยลักษณะทางประชากร (Demographics Factors) และลักษณะทาง จิตวิทยา (Psychographic Factors)

ลักษณะทางประชากร ที่ใช้พิจารณาในการสร้างสารได้แก่

1. อายุ อายุของผู้รับสารมีผลต่อเนื้อหาของสารและวิธีการนำเสนอ
2. เพศ เพศอาจเป็นตัวบ่งบอกถึงความสนใจเกี่ยวกับสาร
3. การศึกษา เป็นการพิจารณาถึงระดับการศึกษาตามระบบ
4. อาชีพ บ่งบอกถึงความเข้าใจ ความสนใจ ละความเกี่ยวข้องกับสารที่สื่อได้

5. รายได้ มีบทบาทสำคัญที่ผู้สร้างสารจะต้องคำนึง โดยเฉพาะการสร้างสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินทอง เศรษฐกิจ
6. สถานภาพสมรส ผู้รับสารที่โสด สมรสแล้ว หรือ หย่าร้าง จะมีความสนใจแตกต่างกัน
7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม การที่ผู้รับสารเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ จะช่วยบ่งบอกความสนใจ ทศนคติ ค่านิยม ซึ่งจัดเป็นปัจจัยเชิงจิตวิทยา
8. เชื้อชาติ และวัฒนธรรมทางสังคม การสร้างสารเพื่อผู้รับสารที่มีเชื้อชาติหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ต่างกัน ย่อมมีความแตกต่างกัน

ลักษณะทางจิตวิทยาประกอบด้วยปัจจัยต่างๆดังนี้

1. ความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่เรารับรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งได้มาจากการศึกษาเรียนรู้ และประสบการณ์ หรือมาจากคำบอกเล่า ของบุคคลอื่น ซึ่งความเชื่อนี้ อาจเป็นความจริงหรือความคิดส่วนตัวก็ได้ สารที่สร้างขึ้นควรจะสอดคล้องกับ ความเชื่อของผู้รับสาร เพื่อให้สารนั้นมีประสิทธิภาพ
2. ทศนคติ หมายถึงความโน้มเอียงที่จะชอบหรือไม่ชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่เราจะประเมินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกิดจากการเรียนรู้เป็นสิ่งที่คงเส้นคงวาเปลี่ยนแปลงได้ยากและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงค่านิยมของบุคคลนั้นได้อีกด้วยผู้รับสารมีแนวโน้มจะคล้อยตามสารที่สอดคล้องกับทศนคติของตนและปฏิเสธสารที่ขัดแย้งกับทศนคติ
3. ค่านิยม คือความเชื่ออย่างหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ความคิด แนวทางการดำรงชีวิต และการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ค่านิยมจะมีความคงทนสูง ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้า และมักจะเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคมกล่าวอีกทางหนึ่ง คือ ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคม ค่านิยมยังเป็นพื้นฐานความเชื่ออีกด้วย บางครั้ง เราอาจนำค่านิยมของสังคมมาเป็นค่านิยมของเราเอง
4. แรงจูงใจ หมายถึงแรงขับเคลื่อนหรือแรงกระตุ้นภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นผลตามมาจากความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง
5. บุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมของลักษณะ และคุณสมบัติที่ทำให้คนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีผลต่อพฤติกรรม
6. รูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นปรากฏการณ์รวมของกลุ่มที่เกิดจากการมีส่วนร่วม และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. เนื้อหาหลักของสาร ควรจะกำหนดเนื้อหาหลักของสารว่าในที่สุดแล้วประเด็นสำคัญที่เราต้องการสื่อสารคืออะไร และ พยายามสร้างสารให้ให้อยู่ในประเด็นเหล่านั้น ไม่เยิ่นเย้อ หรือ ออกนอกประเด็นจนเกินไป หากมีปริมาณสารมาก การจัดลำดับสารหรือการนำเสนอก็จะมีส่วนสำคัญทำให้สารที่น่าสนใจอีกทั้งผู้รับสารสามารถติดตามสารได้โดยไม่รู้จ๊กเบื้อ

4. หลักฐานสนับสนุน เนื้อหาของสารที่สื่อออกไปจะมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ย่อมต้องมีข้อมูลมาสนับสนุน หรือมีข้อโต้แย้งที่ดี

5. ลีลาอารมณ์ของสาร การสร้างสารทุกครั้งจะต้องมีการกำหนดว่า สารนั้นจะมีลีลาอารมณ์ทั้งในเนื้อหาและการนำเสนออย่างไร ซึ่งจะต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร และโครงร่างผู้รับสารเป้าหมายเป็นส่วนประกอบ โดยผู้สร้างสารจะต้องเลือกลีลาอารมณ์ของสาร และการนำเสนอให้เหมาะสม

นอกจากนี้ สมควร กวียะ (2546: 287) กล่าวถึงกระบวนการสร้างสารไว้ว่าประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. ทำความเข้าใจสารที่จะนำมาสร้าง ผู้สร้างสารใช้ความรู้ทั่วไปมาทำความเข้าใจกับสารที่ได้รับมอบหมาย โดยคำนึงถึงคุณสมบัติเฉพาะตัว และจิตวิทยาการสื่อสาร รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างงานให้ประสบความสำเร็จ

2. เรียนรู้และทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีผู้รับสารเป้าหมายชัดเจน ทำให้ผู้สร้างสารสามารถวางแผนกลยุทธ์และผลิตสารได้อย่างเหมาะสมและตรงตามลักษณะการรับสารของกลุ่มเป้าหมาย

3. ทบทวนทฤษฎีการสร้างสารเพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพของสาร

4. กำหนดแผนกลยุทธ์และการลงมือสร้างสาร การกำหนดแผนงานบุคคลากร งบประมาณ โดยแบ่งเป็นเนื้อหาหลักคือข้อมูลหลักของสาร และเนื้อหาประกอบ คือรหัสภาษา สัญลักษณ์

โดยผู้สร้างสาร กำหนดวิธีการสร้างสารดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างสารว่าต้องการสร้างสารให้มีลักษณะให้ข้อมูลข่าวสาร โน้มน้าวใจจรรโลงใจ หรือสร้างสุนทรียะ

2. กำหนด ผู้รับสาร สื่อ และโอกาสในการสร้างสรรค์ให้ชัดเจนว่าสารนี้จะสื่อให้ถึงเป้าหมายใด-เพศ-วัย การศึกษาใด ผ่านสื่อประเภทใด ในช่วงเวลาใด เพื่อให้งานนั้นสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์จริงๆ

3. กำหนดท่วงทีลีลา (Style) การนำเสนอสาร ให้สอดคล้องกับตัวตนของผู้สร้างสรรค์ ลักษณะสาร กลุ่มเป้าหมาย สื่อ และโอกาสที่เผยแพร่



4.2 แนวคิดการสร้างสารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร

ฮาร์เบอร์มาส กล่าวว่าสิ่งที่เรียกว่าความเข้าใจนั้นจะเกิดขึ้นได้จากปฏิสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่สื่อสารมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการอธิบาย การตีความ การให้เหตุผลโดยปราศจากความกลัว ความรุนแรง การห้ามปรามปิดกั้น การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้สภาพบริบทการสื่อสารแบบนี้เท่านั้นที่การเห็นพ้องต้องกันจะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง จากคำกล่าวของฮาร์เบอร์มาสสามารถนำมาประยุกต์กับการสร้างสรรค์ได้ โดยเป็นการใช้แนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ ด้วยการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับในสาร

โดยปกติก่อนที่จะการผลิตเนื้อหาสารนั้น ก็จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผู้รับสารอยู่แล้ว และยิ่งหากผู้ส่งสารมีเป้าหมายที่จะให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ตามที่กาญจนา แก้วเทพ (2549: 115) กล่าวไว้ ดังนี้

1. การเปิดรับด้านกายภาพของผู้รับสาร ความรู้เกี่ยวกับการเปิดรับสารด้านกายภาพมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายเปิดรับสื่ออะไรบ้าง ในช่วงเวลาไหน

1.2 สื่ออะไรบ้างที่เข้าถึงผู้รับสารจริงๆ และมีผลต่อการใช้ของผู้รับสารจริงๆในแต่ละช่วงเวลา

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ผู้ส่งสารตั้งใจจะส่งสารให้เข้าถึงจริงๆคือใคร

1.4 กลุ่มเป้าหมายมีงบประมาณที่จะใช้เพื่อติดตามข่าวสารได้มากน้อยเพียงใด

1.5 แบบแผนการส่งสารเหมาะสมกับผู้รับสารหรือเปล่า

ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผู้ผลิตสารซึ่งในที่นี้คือผู้ส่งสารและโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะผู้จัดทำ สามารถตัดสินใจได้ว่า จะสื่อสารอะไร อย่างไร ผสมผสานช่องทางอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าข่าวสารนั้นๆจะเข้าถึงผู้รับสารในเชิงกายภาพได้จริงๆ

2. ลักษณะอ่อนไหวเชิงสังคม-วัฒนธรรมของประเด็นและรูปแบบการนำเสนอ จะเป็นเครื่องช่วยการตัดสินใจของผู้ผลิตเช่นเดียวกันว่าควรที่จะเลือกประเด็นอะไร นำเสนอแบบในช่องทางแบบใดจะเหมาะสมกับการสื่อสาร

3. ความเหมาะสมทางการเมืองและเนื้อหา แต่ละสังคมหรือแต่ละกลุ่มมีลักษณะทางการเมืองหรือวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

4. ความสอดคล้องด้านเศรษฐกิจของผู้รับสาร เป็นการพิจารณาจับคู่ระหว่างเนื้อหาที่ส่งไปเพื่อการโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้รับสาร เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขขาดในการแปรความคิดและทัศนคติไปสู่การลงมือกระทำจริง

5. ความสอดคล้องด้านจิตวิทยาของผู้รับสาร ตัวแปรด้านจิตวิทยา เช่น ความต้องการด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก แรงจูงใจ ความปรารถนาและความคาดหวัง ความเชื่อมั่นศรัทธา ความไว้วางใจ เป็นต้น เป็นตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา และในทางปฏิบัติผู้ที่มีประสบการณ์สูงในการสร้างสารมักจะเรียนรู้มิติทางจิตวิทยาของผู้รับสารได้จากการทำงานอย่างต่อเนื่องยาวนานของตน

4.3 ทฤษฎีการเตรียมเนื้อหาสารที่ให้ความเข้าใจ (Cognitive Message Preparation)

ทฤษฎีการเตรียมเนื้อหาสารที่ให้ความเข้าใจนี้เป็นทฤษฎีย่อยที่อยู่ในกลุ่มทฤษฎีความเข้าใจ โดยเน้นหนักรอยต่อระหว่างความเข้าใจกับการลงมือปฏิบัติ โดยมีแนวคิดหลักว่าความเข้าใจเป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระบบความรู้ของเราเมื่อลงมือกระทำอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง รวมทั้งสภาพการสื่อสารด้วย

ทฤษฎีนี้จะประกอบด้วยกลุ่มทฤษฎีย่อยๆหลายทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีการกระทำหรือการประกอบชุดของการกระทำ (Action – Assembly theory) โดยคำว่า การกระทำ หมายถึง การกระทำการสื่อสารเสมอ โดยประกอบด้วยความรู้ 2 ส่วน คือ

1. ความรู้ที่เป็นเนื้อหา (Content Knowledge) คือ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะลงมือทำ
2. ความรู้ที่เป็นกระบวนการ (Procedural Knowledge) คือ ความรู้ที่เราจะทำสิ่งนั้นได้อย่างไร

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้ส่งสาร และแนวคิดการวางแผนและกระบวนการสร้างสาร เพื่อการออกแบบบทสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คณะทำงาน และคณะผู้จัดทำในส่วนของสำนักพิมพ์ต่างๆซึ่งต้องมีส่วนสำคัญในการออกแบบสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและเพื่อใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการคิดและภูมิหลังของผู้ส่งสาร อีกทั้งเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร ในการศึกษาว่าผู้ส่งสารมีกระบวนการสร้างสารเช่นไร

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาร

ในการสื่อสารนั้น ภาษา คือ พาหะให้เนื้อหาของสารเกาะเกี่ยวจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร ผู้ผลิตภาษาคือผู้ส่งสาร ภาษาที่ออกมาจะดีหรือไม่ดีอยู่ที่ทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้รับสารด้วย เพราะผู้ส่งสารเลือกใช้ภาษาในการเสนอสารเหมาะสมกับผู้ส่งสาร เหมาะสมกับความรู้และทักษะการใช้ภาษาของผู้รับสาร ผู้ส่งสารที่ดีควรพูดจาภาษาเดียวกับผู้รับสาร คือ ต้องเรียนรู้ภาษาของผู้รับสารนั่นเอง (อวยพร พานิชและคณะ, 2543: 2)

จากแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โลที่กล่าวมาข้างต้น เบอร์โลได้มีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร โดยแยกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1. ลักษณะของส่วนประกอบ (Elements) ได้แก่ ภาษา คำศัพท์ต่างๆ
2. โครงสร้างของสาร (Structure) หมายถึง การเรียบเรียงคำศัพท์เป็นวลี ประโยค
3. เนื้อหาของสาร (Content) หมายถึง สารที่ถ่ายทอดความคิด เจตนา วัตถุประสงค์ในการส่งสาร
4. การจัดสาร (Treatment) การเลือกและจัดลำดับเวลาเป็นเรื่องราว
5. รหัส (Code) เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสร้างสาร ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

เนื้อหาของสาร หมายถึง สาระเรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด เจตนารมณ์ และ วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร องค์ประกอบของเนื้อหาสารก็คือสาระหรือประเด็นต่างๆ เมื่อเอาสาระ หรือประเด็นต่างๆ เหล่านี้มารวมกันเป็นโครงสร้างก็ได้เนื้อหาของสารทั้งหมด

เนื้อหาของสารจะมีส่วนประกอบของโครงสร้างเช่นเดียวกัน เช่นมีส่วนประกอบของคำนำ เนื้อเรื่อง ส่วนขยายเนื้อเรื่อง และบทสรุป เมื่อเอาส่วนประกอบทั้ง 4 ส่วนมาเขียนเรียงเรียง ต่อเนื่องกันก็เป็นโครงสร้างของงานเขียนนั้นๆ

การจัดสาร หมายถึง การตัดสินใจของผู้สร้างสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและ เนื้อหาสารองค์ประกอบของการจัดสารก็คือรหัสและเนื้อหาของสาร โครงสร้างของการจัดสารก็คือ การเรียบเรียงรหัส และเนื้อหาของสารเป็นรูปแบบที่เรากำหนดเพื่อส่งไปยังผู้รับสาร (ปรมะ สตะเวทิน, 2528: 28)

เช่นเดียวกับที่ วรวัฒน์ จินตกานนท์ (2549: 279-281) อธิบายว่า การจัดสาร (Message treatment) คือ การพิจารณาว่า เราจะส่งสารนั้น ออกไปอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของรูปแบบและ วิธีการนำเสนอสารว่าผู้สารจะจัดการองค์ประกอบหรือเรียบเรียงสารนั้นอย่างไร จะให้ความสำคัญ กับเนื้อหาส่วนไหน จัดลำดับการนำเสนออย่างไร จะเน้นด้วยน้ำเสียงหรือขนาดตัวอักษรอย่างไร

การจัดสารในสื่อแต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับโครงสร้าง ของงานเขียนเช่นกัน ซึ่งผู้สร้างสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการจัดสารไม่เหมือนกัน

โดยทั่วไปวิธีการในการจัดสารก็คือลีลา (Style) ของผู้เขียนแต่ละคน มักมีลักษณะเป็น ของตนเองและมีวัตถุประสงค์ ฉะนั้นในการจัดสารสิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ บุคลิกส่วนตัวทั้งของ ผู้สร้างสารและผู้รับสาร เป้าหมายทั้งในเรื่อง ทักษะการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ วัฒนธรรมและ สังคม ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดสารทั้งสิ้น นอกจากนั้น สื่อและโอกาสในการสื่อสารก็มีผล ต่อการจัดสารด้วย

การจัดสารมีอยู่หลายแบบ อาจจัดลำดับ วันเดือนปี ที่เกิดเหตุการณ์ จัดลำดับด้วยการ ให้คำจำกัดความ แล้วขยายความ จัดลำดับด้วยเหตุผล จัดลำดับด้วยปัญหา และวิธีแก้ปัญหา จัดลำดับด้วยการแบ่งหมวดหมู่ จัดลำดับด้วยคำถามคำตอบ จัดลำดับด้วยเหตุและผล จัดลำดับ

ตามความสำคัญ หรือการเน้นของผู้รับสาร ฉะนั้นผู้ส่งสารต้องเลือกจัดสารให้เหมาะสมกับ ลักษณะสารและสื่อและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารนั้นๆ

รหัส คือ เครื่องหมายที่ผู้สร้างการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนไปให้ผู้รับสารรหัสเป็นกลุ่มสัญลักษณ์ที่กลุ่มคนร่วมกันกำหนดขึ้น ได้แก่ เสียง ตัวอักษร ภาพ เพลง สิ่งของต่างๆ ซึ่งนำมาประกอบตามโครงสร้างของสังคมนั้นๆ แล้วมีความหมาย ได้แก่ ภาษาที่ใช้ ถ้อยคำ ที่เรียกว่า วจนภาษา และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำที่เรียกกว่าอวจนภาษา (ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร, 2549: 52)

อวยพร พานิช (2529: 323) กล่าวว่า ผู้สร้างสารด้วยการเขียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาของสาร การจัดสาร และรหัสที่ใช้ในสารนั้น เพื่อจะได้ใช้ในการสร้างสารที่มีคุณภาพต่อไป

ภาษานั้นสามารถแบ่งประเภทอย่างกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ วจนภาษา และอวจนภาษา

วจนภาษา หรือภาษาถ้อยคำ (Verbal language) ได้แก่คำพูดหรือตัวอักษรที่กำหนดตกลงใช้ร่วมกันในสังคม ซึ่งหมายรวมทั้งเสียงและลายลักษณ์อักษร ภาษาถ้อยคำจึงเป็นภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีระบบมีหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไวยากรณ์ (อวยพร พานิชและคณะ, 2543: 5)

อวจนภาษา คือภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (Nonverbal language) หมายถึงสัญลักษณ์ รหัส ที่มีใช้ตัวอักษร คำพูด แต่เป็นที่เข้าใจร่วมกันได้ระหว่างผู้ส่งสารผู้รับสาร มีจุดมุ่งหมายที่สื่อสารและปฏิบัติการตอบสนอง บางตำราเราก็เรียกว่า ภาษาเงิบ กายภาษา ภาษาท่าทาง เป็นต้น (อวยพร พานิชและคณะ, 2543: 8) ซึ่งอวจนภาษาในการเขียน อ่านและการดูสารต่างๆ มีอยู่ไม่น้อย เช่น ภาพ สี สัน ขนาดตัวอักษร ลักษณะตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน ลักษณะกระดาษ เป็นต้น

เช่นเดียวกับ ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร (2549: 12-13) นิยามความหมายของสัญลักษณ์ทางวจนภาษาและสัญลักษณ์ทางอวจนภาษาไว้ว่า

สัญลักษณ์ทางวจนภาษา คือ สัญลักษณ์ที่เป็นภาษาพูด และภาษาเขียน เป็นการใช้นิสัญลักษณ์ด้วยความตั้งใจ ผ่านกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลของผู้ส่งสารในระดับหนึ่ง

สัญลักษณ์ทางอวจนภาษา คือ สัญลักษณ์ที่ไม่ได้เป็นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้ส่งสารใช้ประกอบกับสัญลักษณ์ทางอวจนภาษาเพื่อย้ำความ (repeating) เน้นความสำคัญ (complementing) เสริมความให้สมบูรณ์ และใช้แทนวจนภาษา (substituting)

โดยวจนภาษาและอวจนภาษามีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. ใช้วจนภาษาแทนคำพูด
2. ใช้วจนภาษาขยายความ
3. ใช้วจนภาษาชี้ความหมายให้หนักแน่น
4. ใช้วจนภาษาเน้นความ
5. ใช้วจนภาษาขัดแย้งกัน
6. ใช้วจนภาษาควบคุมปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร

5.1 แนวคิดเรื่องการใช้วจนภาษาในสาร

ลอบ หุตางกูร (2524: 69-70) กล่าวถึง การใช้วจนภาษาที่ทำให้สารน่าสนใจนั้นมีหลายประการ ดังนี้

1. ประโยคสั้นถ้อยคำง่ายดีกว่าประโยคยาว เพราะทำให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายขึ้น
2. ใช้สำนวนที่คล้ายประโยคสนทนาให้มากที่สุด เพราะจะช่วยให้เขียนได้คล่องกว่าการระมัดระวังเรื่องไวยากรณ์หรือภาษาเป็นทางการมากเกินไป
3. หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะวิชา ใช้ภาษาธรรมดาดีกว่าเพราะจะช่วยให้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น
4. หลีกเลี่ยงการใช้อุปสรรค(Prefix) และปัจจัย (Suffix) ให้มากที่สุด คือการสร้างศัพท์ที่เติมพยางค์หน้าและหลัง ทำให้ศัพท์ยาวเกินความจำเป็น เช่น คำว่าการแสดงที่สวยงามหากใช้สุนทรีย์ศาสตร์นาฏการก็ยากที่จะเข้าใจ
5. ตัดคำที่ฟุ่มเฟือย โหลดเอน เฝ็ดร้อน ออกบ้าง เพื่อทำให้งานสละสลวยขึ้น
6. หลีกเลี่ยงการใช้คำย่อ เพราะแสดงความเกียจคร้านของผู้เขียน

5.2 แนวคิดเรื่องการผูกประโยคให้มีน้ำหนัก

วัลยา ช่างขวัญยืน (2528: 149-150) กล่าวถึง การผูกประโยคให้มีน้ำหนักว่า เป็นการทำให้ข้อความที่เขียนแจ่มแจ้งขึ้นเพราะผู้อ่านสามารถทราบจุดประสงค์ของผู้เขียนได้ว่าต้องการเน้นส่วนใด โดยมีวิธีการดังนี้

1. การวางถ้อยคำ คำที่ต้องการเน้นให้อยู่ในที่ซึ่งมีน้ำหนัก ตามปกติตำแหน่งของข้อความที่มีน้ำหนักที่สุดจะอยู่ตอนต้นของประโยค ในบางประโยคเราอาจวางถ้อยคำที่ต้องการไว้เน้นไว้ท้ายประโยค ผู้ฟังหรือผู้อ่านที่อ่านมาตั้งแต่ต้นประโยคกำลังสนใจว่าเนื้อความจะจบลงอย่างไร ส่วนท้ายของประโยคแบบนี้จึงมีน้ำหนักมากเพราะ เป็นตอนแสดงความคิดเห็นเบ็ดเสร็จ
2. การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้ำกันช่วยให้ข้อความมีน้ำหนัก ต้องซ้ำในข้อความที่ต่างกัน เป็นการเน้นน้ำหนัก
3. การขัดความ คือ การจัดข้อความในประโยคให้คู่กันแล้วใช้บทเชื่อมให้เกิดความรู้สึกขัดแย้ง วิธีการขัดความนี้ทำให้น่าสนใจและสะดุดใจ เพราะการใช้ความคล้องตามกันธรรมดาบางครั้งอาจไม่น่าสนใจนัก
4. การขนานความ คือการจัดข้อความในประโยคให้เชื่อมโยงกันนี้อาจใช้สันธานคู่เป็นตัวเชื่อมข้อความซึ่งมีน้ำหนักเท่าๆกัน

5.3 แนวคิดเรื่องโวหารภาพพจน์

โวหารภาพพจน์ (อวยพร พานิชและคณะ, 2543: 286-288) คือถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพหรือภาพในใจ มี 8 ชนิด

1. อุปมาอุปไมย (Simile) คือการเปรียบเทียบโดยตรง เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง ใช้คำเชื่อม เช่น ดัง เปรียบ เสมอ เป็นต้น
2. อุปลักษณณ์ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบเป็นนัยให้เข้าใจเอง ไม่กล่าวเปรียบเทียบตรงๆ ใช้คำน้อยกินความมาก
3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิตหรือสัตว์ที่กระทำอาการหรือแสดงบทบาทแบบมนุษย์
4. อนุภาษนัย (Synecdoche) การนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อยที่เห็นเด่นชัดมากกล่าวโดยหมายถึงส่วนทั้งหมด

5. นามนัย (Metonymy) การเรียกชื่อสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำอื่นแทนไม่เรียกตรง แต่เป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป

6. อธิพจน์ (Hyperbole) การกล่าวเกินจริงอาจมีมากเกินจริงหรือน้อยเกินจริง เป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพได้ง่าย

7. ปฏิพจน์ (Paradox) การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกันมากกล่าวอย่างกลมกลืน

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือภาพพจน์ที่เลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่างๆ ภาพพจน์ประเภทนี้ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนได้ยินเสียงนั้นจริงๆ โดยใช้เสียงของคำ

5.4 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของสาร

วรวัฒน์ จินตกานนท์ (2549: 282) กล่าวว่าสิ่งที่ผู้สร้างสารต้องให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความหมาย (Meanings) ซึ่งความหมายของสารหลายลักษณะดังนี้

1. ความหมายนัยตรง (Denotative Meaning) และความหมายนัยประหวัด (connotative meaning) สารทำสร้างออกไป อาจสื่อความหมายกับผู้รับสารได้ทั้ง 2 รูปแบบ โดยที่ความหมายนัยตรงเป็นความหมายที่เข้าใจร่วมกันในสังคม โดยรับสารสมารถค้นหาความหมายได้จากพจนานุกรม (Dictionary) แต่ถึงกระนั้นก็ตาม คำบางคำอาจมีมากกว่าหนึ่งความหมาย ผู้สร้างสารจึงต้องมั่นใจว่า ผู้สารจะตีความหรือเข้าใจความหมายของสารไปในทิศทางเดียวกันกับผู้สร้างสารต้องการ

ส่วนความหมายนัยประหวัด เป็นความหมายที่แต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสร้างขึ้น โดยมีอารมณ์ (Emotional) ความเป็นอัตวิสัย (Subjective) ปฏิกริยาส่วนบุคคล (personal reactions) ร่วมอยู่ด้วย ทำให้ผู้สร้างสารต้องมีการระมัดระวังในการสร้างสารมากขึ้น ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้การสื่อความหมายสารมีความถูกต้องตรงกัน คือ การเข้าใจผู้รับสารอย่างลึกซึ้งซึ่งว่าเขาจะแปลงความหมายนัยประหวัดไปในการทิศทางใด

ซึ่งสอดคล้องกับ อวยพร พานิชและคณะ (2543: 289) ความหมายของคำสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความหมายตรง หรือนัยตรง (Denotation) คือความหมายตรงตามคำที่ปรากฏตามพจนานุกรมหรือการรับรู้ของคนทั่วไป

2. ความหมายนัยประหวัด หรือความหมายแฝง (Conotation) คือความหมายของคำบางคำที่มีความหมายอื่น ๆ แฝงอยู่นอกจากความหมายนัยตรงแล้ว ความหมายนี้เป็นที่รู้จักกันในในกลุ่มคน หรือบางช่วงเวลาแต่ก็เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป

2. ความหมายอยู่ในคน (Meaning are in people) การให้ความหมายของสาร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงความหมายแท้จริงของสารนั้น แต่ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะตีความสารแตกต่างกัน โดยสร้างความหมายของสารร่วมกับปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ หรือค่านิยม

3. ความหมายที่อยู่ในบริบท (Meaning depend on context) สารเดียวกันเมื่อสื่อสารออกไปในบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่ต่างกันอาจมีความหมายต่างกัน

4. สารมาเป็นสำรับ (Message are Packaged) ในการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ผู้สร้างสารจึงควรต้องให้ความสำคัญกับทั้งสองส่วนนี้ หากอวัจนภาษา และอวัจนภาษาขัดแย้งกัน การสื่อสารอาจไม่เกิดประสิทธิภาพ

5. การถูกสื่อตามข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ (Messages are rule – governed) ในการสร้างสาร ผู้สร้างสารจะต้องเข้าใจข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ของภาษาทั้งทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ข้อกำหนดทางวัจนภาษา คือ ไวยากรณ์ ส่วนข้อกำหนดทางอวัจนภาษา เป็นข้อตกลงที่รับรู้หรือปฏิบัติกันในสังคม

6. ระดับความเป็นนามธรรมของสารแตกต่างกัน (Message vary in abstraction) ในการสร้างสาร ผู้สร้างสารต้องพิจารณาว่า จะเลือกใช้สารที่มีความเป็นนามธรรมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์ และวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

7. ระดับความครอบคลุมของสารที่แตกต่างกัน (Message vary in inclusion) ในบางครั้งสารที่สื่อออกไปจะครอบคลุมหรือไม่ครอบคลุมผู้รับสารบางคนหรือบางกลุ่ม

8. ระดับความตรงไปตรงมาของสารแตกต่างกัน (message vary in directness) สารที่มีความตรงไปตรงมาผู้รับจะเข้าใจง่ายโดยไม่ต้องตีความ

9. ระดับการสื่อสารเพื่อปกป้องสิทธิหรือผลประโยชน์แตกต่างกัน (Message vary in assertiveness) ควรโต้แย้งและปกป้องสิทธิของตนและในขณะเดียวกันควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

5.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดลำดับสาร

การประกอบและการจัดลำดับสาร (Message Organization) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวสาร นักวิชาการด้านสื่อสารหลายคนได้เสนอแนวทางการประกอบและจัดลำดับสารไว้ดังนี้ (Bettinghaus & Cody, 1994; Monroe & Ehninger, 1975; Petelin, 1996 อ้างถึงใน วรวิทย์ จินตกานนท์, 2549: 292-294)

1. การประกอบและการจัดลำดับสารตามพื้นที่ (Spatial Pattern) เป็นการจัดลำดับสารโดยใช้หลักการของพื้นที่หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจสารได้ง่ายขึ้น

2. การประกอบและจัดลำดับสารตามลำดับเหตุการณ์ (Chronological or Historical Order) เป็นการนำเสนอสารตามลำดับเวลาจากอดีตสู่ปัจจุบัน หรือปัจจุบันสู่อดีต หรืออาจสลับไปมาก็ได้

3. การประกอบและการจัดลำดับสารแบบนิรนัย (Deductive Order) เป็นการนำเสนอสารในประเด็นกว้างๆก่อนแล้วจึงนำเสนอประเด็นย่อยๆที่เฉพาะเจาะจงลงไป การจัดลำดับสารด้วยวิธีนี้ มาจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่าผู้รับสารจะเชื่อหรือคล้อยตามในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงได้ง่ายขึ้น เมื่อมีความเชื่อในประเด็นทั่วไปมาก่อนแล้ว

4. การประกอบและจัดลำดับสารแบบอุปนัย (Inductive Order) การนำเสนอสารแบบนี้จะตรงกันข้ามกับแบบนิรนัย คือ จะนำเสนอสารในประเด็นย่อยหรือประเด็นที่เฉพาะเจาะจงก่อนแล้วจึงสรุปเป็นภาพรวม การนำเสนอสารด้วยวิธีนี้ผู้รับสารจะใช้เหตุผลร่วมไปกับผู้รับสาร แต่ในบางครั้งผู้ส่งสารหรือผู้สร้างสารอาจนำเสนอเพียงประเด็นย่อยแล้วให้ผู้รับสารสรุปรวมภาพเอง ซึ่งมีข้อควรระวัง คือ ผู้ส่งสารต้องมั่นใจว่า บทสรุปนั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ผู้ส่งสารต้องการ

5. การประกอบและจัดลำดับสารตามหลักจิตวิทยา (Psychological Order) วิธีการนี้เสนอโดย มอนโรและเอฮนิงเจอร์ (Monroe & Ehninger, 1975) การตัดสินใจของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้น 5 ขั้น คือ ความตั้งใจ (Attention) ความต้องการ (need) ความพึงพอใจ (Satisfaction) การมองเห็นภาพ (visualization) และการกระทำ (Action)

ในการประกอบและจัดลำดับสาร จะเริ่มจากการทำให้ผู้รับสารเกิดความตั้งใจที่จะรับสารแล้วบอกปัญหาหรือความต้องการ ตามด้วยการนำเสนอทางแก้เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจ จากนั้นแสดงให้เห็นถึงผลที่เกิดจากทางแก้ นั้น และจบลงด้วยการยอมรับและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม

6. การประกอบและจัดลำดับสารตามลำดับของปัญหาและวิธีแก้ปัญหา (problem-solution structure) การนำเสนอสารแบบนี้จะเริ่มต้นที่การนำเสนอที่มาหรือรายละเอียดของปัญหา แล้วนำไปสู่ขั้นตอนหรือวิธีแก้ไขนั้น

7. การประกอบและจัดลำดับสารตามขั้นตอน (Sequential Process Order) เป็นการนำเสนอสารโนเน้นถึงขั้นตอนหรือกระบวนการของเรื่องราวที่จะนำเสนอ

8. การประกอบและจัดลำดับสารตามหัวเรื่อง (Topical pattern) วิธีนี้จะเป็นการจัดลำดับสารโดยให้ความสำคัญกับหัวเรื่อง แล้วเลือกหัวข้อย่อยที่จะนำเสนอ โดยการแบ่งหมวดหมู่ (Categories)

9. การประกอบและจัดลำดับสารตามเหตุและผล (Cause-effect pattern) สารสำคัญของสารประเภทนี้จะประกอบ "เหตุ (Cause)" หรือสิ่งที่เกิดขึ้น กับ "ผล (effect)"

10. การประกอบและจัดลำดับสารแบบเปรียบเทียบ (Comparison-contrast Design) เป็นการนำเสนอสารโดยชี้ให้เห็นความเหมือน ความต่าง ของเรื่องราว 2 เรื่องราวหรือของ 2 สิ่ง

11. การประกอบและจัดลำดับสารตามระดับความคุ้นเคย (Degree of Familiarity Pattern) เป็นการเรียบเรียงสารโดยดูที่ความคุ้นเคยของผู้รับสารกับสารหรือเรื่องราวที่จะนำเสนอ หากสารนั้นเป็นเรื่องใหม่ที่ไกลตัวผู้รับสารหรือเนื้อหาเข้าใจยาก ผู้สร้างสารควรเริ่มสื่อสารในเรื่องง่ายๆที่ผู้รับสารมีความคุ้นเคยก่อน แล้วค่อยนำเสนอสารที่มีความยากหรือความคุ้นเคยน้อย

12. การประกอบและจัดลำดับและโครงสร้างหน้าที่ (Structure-function pattern) เป็นการประกอบสารโดยมองภาพรวมของโครงสร้างก่อน แล้วนำเสนอรายละเอียด ขององค์ประกอบของโครงสร้างนั้นในส่วนหน้าที่

สอดคล้องกับที่ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร (2549: 12-13) กล่าวถึง การวางลำดับของงาน โดยทั่วไปก็มีลำดับการรับสาร

1. การลำดับสารด้านระยะทาง (space pattern) คือแบ่งการเขียนออกเป็นส่วนๆ อธิบายตามทิศทางหรือระยะทางที่ผ่าน

2. การลำดับสารด้านระเบียบเวลา (Time order) อธิบายสารลักษณะสารตามลำดับเกิดก่อนหลัง

3. การลำดับสารจากข้อมูลที่รู้กันทั่วไปหรือมีผู้กล่าวไว้หลายคนมาสู่ข้อสรุปใหม่ที่ตนเองต้องการอธิบาย (Inductive Order)

4. การลำดับสารแบบยกข้อพิสูจน์ หรือ ข้อคิดสำคัญมากล่าวแล้วจึงอธิบายประเด็นย่อยๆ หรือยกตัวอย่างเป็นกรณีๆไป (Deductive Order)

5. การลำดับสารแบบจิตวิทยาจูงใจ (Motivate Sequence) กำหนดความตั้งใจและความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง อธิบายผู้รับสารเกิดความพึงพอใจและเห็นภาพ ท้ายสุดก็ยอมกระทำตามที่จูงใจนั้น

6. การลำดับสารแบบปัญหา-วิธีแก้ปัญหา(Problem-solution order) อธิบายโดยนำปัญหามาเรื่องก่อนแล้วจึงขยายเรื่องด้วยวิธีการแก้ปัญหา

7. การลำดับสารตามสาเหตุและอธิบายผล(Casual Order) ผู้สร้างสารจะเสนอผลที่เป็นอยู่ และดำเนินไปหาเหตุ หรือกล่าวถึงเหตุและอธิบายผลของเหตุ

5.6 กลยุทธ์การสร้างและตรึงความสนใจ

กรอนแบ็คแม็คเคอร์โรว์ เอห์นินเจอร์ และมอนโร (1997 อ้างถึงใน วราวัฒน์ จินตกานนท์ 2549 : 296) เสนอวิธีการสร้างความสนใจและตรึงความสนใจไว้ 9 วิธี คือ

1. การกระทำ (activity) สารที่เสนอแบบนิ่งเฉยไม่มีการกระทำหรือความเคลื่อนไหว จะน่าเบื่อและไม่สามารถตรึงความสนใจของผู้รับสาร

2. ความเป็นจริง(Reality) สารที่มีความเป็นรูปธรรมจับต้องได้ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงจะน่าสนใจกว่าสารในเชิงนามธรรม

3. ความใกล้ชิด (Proximity) สารที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้รับสารจะมีความน่าสนใจกว่าสารที่เป็นเรื่องไกลตัว

4. ความคุ้นเคย (Familiarity) ผู้รับสารจะสนใจที่นำเสนอในสิ่งที่คุ้นเคยมากกว่าสิ่งที่ไม่คุ้นเคย

5. ความแปลกใหม่ (Novelty) สิ่งแปลกใหม่เป็นเรื่องที่เรียกความสนใจได้ดีกว่า

6. ความลึกลับ (Suspense) สารที่เป็นเรื่องที่ลึกลับ น่าสงสัย จะดึงความสนใจของผู้รับสารให้ติดตามสารได้เป็นอย่างดี

7. ความขัดแย้ง (Conflict) สารที่มีความขัดแย้งจะมีสีสน่าสนใจกว่าสารชนิดอื่น

8. อารมณ์ขัน (Humor) โดยธรรมชาติของมนุษย์จะชอบความสุข ความเพลิดเพลิน สารที่อารมณ์ขันจะชวนให้ผู้รับสารติดตามและสนใจสารมากกว่า

9. ความสำคัญ (The vital) สารที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเนื้อหาต่อผู้รับสารได้จะตรึงความสนใจมากกว่า

5.7 แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง

กาญจนา แก้วเทพ (2549) กล่าวถึงแนวคิดการสร้างสารไว้ว่าในการสร้างสารที่เป็นการเล่าเรื่องมีขั้นตอนการเล่าเรื่อง โดยทั่วไปแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การเริ่มเรื่อง (Exposition) เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อชักจูงความสนใจของผู้ชมให้ติดตามต่อไป ซึ่งอาจจะใช้กลยุทธ์การเริ่มเรื่องได้หลายรูปแบบ
2. การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) เป็นขั้นตอนที่เรื่องราวเริ่มดำเนินไปมากขึ้น ความขัดแย้งเริ่มทวีความรุนแรงหรือความเข้มข้นขึ้น ตัวละครเริ่มลำบากใจมากขึ้น
3. ขั้นภาวะวิกฤต (Climax) เป็นขั้นตอนที่ความขัดแย้งพุ่งขึ้นสูงสุดและถึงจุดแตกหัก ตัวละครอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. ขั้นภาวะคลี่คลาย (Falling Action) เป็นขั้นตอนหลังจากที่จุดวิกฤตได้ผ่านพ้นไป อันเนื่องมาจากปัญหาความยุ่งยากหรือเงื่อนไขต่างๆ ได้เปิดเผยหรือแก้ไขได้
5. ขั้นยุติเรื่องราว (Ending) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้จบสิ้นลง โดยอาจจะเป็นปมใหญ่หรือเล็กเปิดเผยหรือซ่อนเร้น ซึ่งอาจจะจำแนกได้เป็นหลายประเภท

5.8 แนวคิดเรื่องหลักฐานสนับสนุนสาร

หลักฐานสนับสนุนสาร (Supporting evidence) หมายถึง ข้อมูลในลักษณะต่างๆ ที่เพิ่มความกระจ่างชัดให้กับสาร สร้างความเชื่อมโยงทางความคิดและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับสาร (วรวิวัฒน์ จินตกานนท์, 2549: 283-285)

เมื่อผู้สร้างสารกำหนดเนื้อหาของสารและประเด็นหลักของสารแล้ว จะต้องให้หลักฐานสนับสนุนในการสร้างสารด้วยวาทศิลป์และอินซึ่ ได้อธิบายถึงหลักฐานสนับสนุนสารว่า อาจเป็นได้ทั้งข้อเท็จจริง(Fact) หรือ (Opinion) บางครั้งก็ย้รวมถึงความเชื่อ (Belief) อีกด้วย หลักฐานสนับสนุนมีหลายลักษณะดังนี้

1. ข้อเท็จจริง(Facts) หมายถึง ข้อมูลที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง โดยข้อเท็จจริงนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งของข้อมูลด้วยว่าจะมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
2. สถิติ (Statistics) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นตัวเลขซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ แสดงการเพิ่ม ลด ใช้เน้นในปริมาณน้อย

3. คำนิยาม (Definitions) คือคำอธิบายความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสั้นๆง่ายๆ ซึ่งมี ความสำคัญในการตกลงหรือทำความเข้าใจกันระหว่างผู้สร้างสารและผู้รับสาร โดยเฉพาะเมื่อสาร มีความเป็นนามธรรมเป็นเรื่องยาก หรือเป็นเรื่องที่ผู้รับสารไม่คุ้นเคย

4. คำบรรยาย (Explanation) เป็นคำอธิบายในรายละเอียดที่มีความยาวและมีความ ชัดเจนกว่าคำนิยามโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้สร้างสารต้องการชี้ให้เห็นประเด็นปลีกย่อยต่างๆการใช้ คำบรรยายจะเหมาะสมกับสารที่มีความสลับซับซ้อน

5. การพรรณนา (Description) เป็นการวาดภาพถ้อยคำ (word picture) ซึ่งจะช่วยให้ ผู้รับสารเห็นภาพสิ่งที่สื่อสารได้อย่างชัดเจน รวมทั้งอาจจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ในสารด้วยการสร้าง สารที่เป็นเรื่องราวในจินตนาการหรือเรื่องสมมุติ การพรรณนาจะช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพตามากกว่าผู้ส่ง สารต้องการได้

6. คำรับรอง (Testimony) คือการใช้คำพูดหรือข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้อื่นเพื่อ รับรองหรือเพื่อยืนยันสารที่ต้องการสื่อ โดยผู้สร้างต้องการให้ผู้รับสารรับรู้รับว่า นอกจากผู้สร้างสาร แล้ว ยังมีบุคคลอื่นที่เห็นด้วยหรือสนับสนุนความคิดของผู้สร้างสาร คำรับรองแบ่งเป็น3ประเภท ได้แก่

6.1 คำรับรองของผู้เชี่ยวชาญ (Expert testimony) เป็นการใช้อ้างอิงข้อมูลคำพูดของผู้ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสารนั้นๆเป็นอย่างดี

6.2 คำรับรองจากผู้มีชื่อเสียง (celebrity or prestige testimony) วิธีนี้จะเลือกใช้ ผู้ที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเช่น ดารา นักร้อง นักกีฬา นักธุรกิจ ฯลฯ โดยการอาศัยความน่าดึงดูดใจ ของแหล่งสาร

6.3 คำรับรองจากบุคคลทั่วไป (Lay testimony) เป็นคำรับรองจากบุคคล ธรรมดาที่สร้างความน่าเชื่อถือได้ โดยอาศัยความคล้ายคลึงของแหล่งสารกับผู้รับสาร (similarity) ผู้รับสารจะรู้สึกได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนธรรมดาเหมือนตน จึงมีโอกาสที่จะยอมรับสารได้ง่ายกว่า

7. ตัวอย่าง (Example) เป็นการยกเรื่องราวเหตุการณ์ เพื่อประกอบคำอธิบาย ซึ่งจะช่วยให้ ผู้รับสารเห็นภาพและเข้าใจในตัวสารได้ง่ายขึ้น และยังทำให้สารดูน่าสนใจ และมีสีสันมากขึ้น อีกด้วย ออสบอร์นและมอทเลย์ (Osborn & Motley, 1999) ได้แบ่งประเภทของตัวอย่างไว้ดังนี้

7.1 ตัวอย่างแบบสั้น (Brief example) เป็นการยกเรื่องราวเหตุการณ์หลายๆ เรื่องโดยไม่มีคำอธิบาย

7.2 ตัวอย่างแบบขยาย (Extended Examples) จะเน้นตัวอย่างที่เป็นเพียงหนึ่ง หรือสองตัวอย่าง แต่จะมีการอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างนั้นไว้อย่างชัดเจน

7.3 ตัวอย่างแบบข้อเท็จจริง (Factual Examples) จะใช้ตัวอย่างที่เป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ในยุคนั้นด้วยเป็นต้น

7.4 ตัวอย่างแบบสมมุติ (Hypothetical Examples) เป็นการให้ผู้อ่านสมมุติตนเองไปกับสารนั้นๆแม้จะเป็นเรื่องสมมุติแต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานความน่าเชื่อถือและความจริง

8. การเล่าเรื่อง (Narratives) การใช้การเล่าเรื่องมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้รับสารและนำผู้รับสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาร โดยการมีประสบการณ์ร่วมกับเรื่องราวที่เล่า ซึ่งเรื่องราวต่างๆ จะสร้างความจดจำได้ดีกว่าอีกด้วย ทั้งนี้การเล่าเรื่องที่ดี ควรจะมีจุดเริ่มต้น ตอนกลางเรื่อง และจุดจบหรือบทสรุป โดยอาศัยการดำเนินเรื่องที่ชวนติดตาม

9. การเปรียบเทียบ (Comparison) เป็นการสร้างความเข้าใจ โดยใช้ของสองสิ่ง เรื่องราวสองเรื่องราวมานำมาเทียบเคียงกัน

10. การแสดงความขัดแย้ง (Contrast) เป็นการเปรียบเทียบที่เน้นให้เห็นข้อแตกต่าง ซึ่งผู้สร้างสารจะใช้เมื่อต้องการเน้นความสำคัญของสารโดยการชี้ให้เห็นผลต่าง ซึ่งควรจะเป็นผลต่างที่ชัดเจน

11. การอุปมาอุปไมย (Analogy) วิธีนี้เป็นวิธีการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย แต่จะเปรียบเทียบให้เห็นความสัมพันธ์หรือคล้ายคลึงซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายขึ้น

5.9 แนวคิดเรื่องสารโน้มน้าวใจ

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (2539: 430) อธิบายว่าคำว่า “โน้มน้าวใจ” หมายถึง การใช้ความพยายามที่จะเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และการกระทำของบุคคลด้วยกลวิธีที่เหมาะสมให้มีผลกระทบต่อใจบุคคลนั้นจนเกิดการยอมรับ และยอมเปลี่ยนแปลงตามที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการ วิธีการที่มนุษย์ใช้อยู่เสมอในการโน้มน้าวใจก็คือการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

โดยวัตถุประสงค์ของการโน้มน้าวใจแบ่งได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความเห็นคล้อยตาม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นหรือข้อเสนอของตน เมื่อต้องการให้ผู้อื่นคิดหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์
2. เพื่อให้เกิดการกระทำ เมื่อสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นที่เราเสนอไปจนกระทั่งมองเห็นประโยชน์คุณค่าของข้อเสนอหรือความคิดเห็นนั้นๆ ก็จะทำให้เกิดการกระทำหรือปฏิบัติ
3. เพื่อกระตุ้นหรือเร้าความรู้สึก มุ่งให้เกิดผลภายในจิตใจของผู้ได้รับการโน้มน้าวใจมากกว่าการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมภายนอก

สอดคล้องกับที่ อวยพร พานิชและคณะ (2543: 181) กล่าวว่า การเขียนเพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวใจ เป็นการเขียนให้มีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและรู้สึกตามที่ผู้เขียนต้องการ ซึ่งมีใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อเท็จจริง การเล่าประสบการณ์หรือแสดงความคิดเห็นธรรมดา แต่ต้องสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ มีความเห็นคล้อยตาม และมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่อง

วิธีการเขียนเพื่อจูงใจ มีวิธีการอย่างกว้างๆ ดังนี้

1. การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง โดยอาจเป็นเรื่องที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว หรือเป็นข้อโต้แย้งใหม่ๆ จากนั้นสนับสนุนด้วยเหตุผลให้เห็นจริง ซึ่งเหตุผลที่ยกมาต้องสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการพิสูจน์ วิธีการอ้างเหตุผลมีดังนี้

1.1 วิธีนิรนัย (Deductive) เป็นการอ้างที่คนส่วนใหญ่ยอมรับอยู่แล้ว เพื่อสนับสนุนข้อเสนอนใหม่ที่อ้างขึ้น

1.2 วิธีอุปนัย (Inductive) เป็นการอ้างกรณีเฉพาะบางกรณีเพื่อไปสู่ข้อสรุปที่เป็นส่วนรวม ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ

1.3 วิธีสาเหตุสัมพันธ์ อาจเป็นการอ้างจากเหตุไปผลหรือผลไปเหตุก็ได้

2. การเร้าอารมณ์ อารมณ์เป็นแรงผลักดันที่สำคัญของมนุษย์ (อวยพร พานิชและคณะ 2543: 183) หากผู้อ่านมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่เขียนอยู่แล้วการเร้าอารมณ์จะสามารถชักจูงผู้อ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการชักจูงกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติบางประการคล้ายคลึงกัน

3. การใช้นุคลิกหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ อาจเป็นชื่อเสียงบุคลิกของผู้เขียนเองหรือบุคคลที่ผู้เขียนอ้างถึง

4. การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลักเล็งความคิดเห็นโต้แย้ง เป็นการจูงใจทางอ้อมที่สามารถช่วยให้การเสนอแนะได้ผล โดยมีวิธีการย่อย ดังนี้

4.1 การทำให้เป็นส่วนหนึ่งของผู้อ่าน

4.2 เสนอสิ่งที่เข้ากับอุปนิสัย

4.3 สังเกตดูระดับความรู้สึก ความสนใจ และวัยของผู้อ่าน

4.4 ชื่อเสียงของผู้เขียนเอง

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการจูงใจอื่นๆที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานเขียนได้ คือ การอ้างหลักฐาน อาจเป็นสถิติหรือตัวเลข หรือข้อมูลที่ได้รับการยอมรับ หรืออ้างสถาบัน เป็นวิธีการจูงใจโดยใช้ความศรัทธาของผู้อ่านที่มีต่อสถาบันเป็นพื้นฐาน

5.10 แนวคิดเรื่องคุณภาพสาร

อวยพร พานิชและคณะ (2543: 170-172) กล่าวว่า การเขียนที่ดีต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เอกภาพ สวรรตภาพ และสัมพันธภาพ

เอกภาพ คือ ความเป็นหนึ่งในด้านความคิด นั่นคือทุกประโยคในย่อหน้านั้นๆ จะต้องกล่าวถึงความสำคัญเรื่องเดียวกัน เรื่องที่จะกล่าวนั้นต้องมีขอบเขตจำกัด ไม่ใช่เรื่องกว้าง ๆ ที่ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ หลายเรื่อง เพราะจะทำให้ได้เนื้อหาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร งานเขียนที่มีเอกภาพต้องจำกัดขอบเขตความคิดให้มุ่งเพียงความคิดเดียว ความคิดใดที่ไม่ตรงหรือไม่ช่วยสนับสนุนความคิดสำคัญที่เป็นจุดมุ่งหมายต้องตัดออกให้หมด

สวรรตภาพ คือ ความมีเนื้อหาสาระนั้นคือในย่อหน้าหนึ่งๆ จะต้องกล่าวถึงเรื่องหนึ่งอย่างได้เนื้อหาสาระหรือได้ใจความที่ชัดเจนเพียงพอ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนอย่างกระชับแจ่ม ซึ่งทำได้โดยกำหนดประโยคใจความสำคัญขึ้นก่อนแล้วขยายประโยคใจความสำคัญนั้น โดยเพิ่มเติมรายละเอียดต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนประโยคใจความสำคัญให้แจ่มชัด

สัมพันธภาพ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างประโยคนั้นคือในย่อหน้าหนึ่งๆ ประโยคต่างๆ ที่นำมาต่อเนื่องกันนั้นต้องมีความสัมพันธ์กันโดยอาจจะใช้คำเชื่อม หรือกลุ่มคำที่ช่วยแสดงความสัมพันธ์นั้น

สอดคล้องกับที่ วัลยา ช่างขวัญยืน (2528: 166-170) ที่กล่าวว่า ย่อหน้าที่ดี ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีเอกภาพ หมายถึง มุ่งเฉพาะประเด็นเดียว รายละเอียดต่างๆ มีไว้เพื่อขยายความอธิบาย สนับสนุนประเด็นดังกล่าว ความคิดที่มีอยู่ในทุกประโยคต้องเป็นความคิดที่จำเป็นจริงๆ ในการอธิบายหรือสนับสนุนความคิดหลัก ต้องเขียนด้วยน้ำเสียงที่เหมาะสมกับเรื่อง และน้ำเสียงที่ให้ความรู้สึกแก่ผู้อ่านอย่างเสมอดีเสมอปลาย

2. มีสัมพันธภาพ กล่าวคือ สัมพันธภาพในย่อหน้า สัมพันธภาพในย่อหน้าเกิดได้ 2 ประการ คือ

2.1 การจัดระเบียบความคิด ความคิดและรายละเอียดต่างๆที่ขยายความคิดหลักหรือประโยคใจความจะต้องได้รับการจัดเข้ามารวมกันอย่างมีระเบียบ ถ้าจัดเรียงลำดับอย่างดีแล้วจะทำให้เรื่องในย่อหน้ามีความกระชับ

2.2 ความต่อเนื่องและความสอดคล้อง ทำให้ความต่อเนื่องกลมกลืนเป็นความเดียวกันและอ่านได้อย่างราบรื่น

3. มีสารัตถภาพ

การเน้นความหรือย่อความ กล่าวคือ เรื่องใดประเด็นใดที่เห็นว่าสำคัญก็ควรแสดงความสำคัญนั้นให้ปรากฏเด่นชัด ซึ่งอาจแสดงด้วยตำแหน่งของประโยคใจความและปริมาณของประโยคขยายความ

กิบสันและฮานนา (Gibson & Hanna, 1992 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2549 : 288) ยังได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆที่ผู้สร้างสารต้องคำนึงถึงเพื่อสร้างสารไว้ดังนี้
เนื้อหาของสาร

1. คุณภาพของเนื้อหา (Quality of Content) ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงว่า เนื้อหาของสารที่จะสื่อออกไปนั้นมีคุณค่า (Worthwhile) มีความเกี่ยวพัน (Relevance) และมีความสำคัญ (Important) ต่อผู้รับสารหรือไม่

2. ความน่าสนใจต่อผู้รับสาร (Interest to Audience) ผู้ส่งสารจะเลือกสร้างสารที่ตรงกับ ความสนใจของผู้รับสาร โดยจะต้องทำความเข้าใจผู้รับสารว่ามีความรู้สึกหรือความต้องการอย่างไร

3. ขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร (Scope of Intent message) สารที่จะสื่อออกไปนั้นจะมีเนื้อหามากน้อยเพียงใด ครอบคลุมประเด็นอะไรบ้าง

4. ความเกี่ยวข้องของความคิด (Relevance of Idea) สารที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ดีมีความเกี่ยวข้องหรืออยู่ในความสนใจของผู้รับสาร มีผลกระทบต่อผู้รับสาร

5. จำกัดความลึกของสาร (Limit Breath of message) เป็นการกำหนดว่าจะให้รายละเอียดกับผู้รับสารมากน้อยแค่ไหน สารนั้น มีความยากง่ายขนาด เรื่องของเนื้อที่ (Space) และเวลา (Time) จะมีบทบาทสำคัญ

ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาร ผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้มาใช้ในการออกแบบตารางวิเคราะห์ข้อมูล และเป็นกรอบในการวิเคราะห์สาร (Message) เพื่อศึกษากลวิธีที่ผู้เขียนใช้ในการถ่ายทอดสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพร เนติชาดา (2542) วิจัยเรื่อง วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท โดยใช้ทฤษฎีสัญญาวิทยา และทฤษฎีการเล่าเรื่องมาเป็นกรอบในการศึกษา ด้วยการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา และละการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพระภิกษุผู้ได้รับการถ่ายทอดธรรมะจากหลวงพ่อบุชาโดยตรง พบว่าวิธีการที่หลวงพ่อบุชาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะนั้นมีหลายวิธี กล่าวคือ มีทั้งการปฏิบัติตามธรรมะที่ท่านสอนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ลูกศิษย์ การถ่ายทอดด้วยคำพูดที่สั้นง่าย ใช้คำศัพท์บาลีสันสกฤตเฉพาะที่จำเป็น ใช้การเล่าเรื่องเพื่อเปรียบเทียบกับธรรมะที่ยกมาสอน โดยมักจะเป็นเรื่องสั้นๆที่มีตัวละครและเหตุการณ์ไม่มาก เป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้และน่าเชื่อถือ

งานวิจัยนี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” เนื่องจากมีแนวคิดพื้นฐานของการศึกษาบางประการคล้ายคลึงกัน แต่จุดต่างที่เด่นชัดที่สุด คือ มุมมองของการศึกษาที่งานวิจัยของจิราพร เนติชาดา ศึกษาจากผู้รับสารซึ่งก็คือพระสงฆ์ที่เป็นศิษย์ของหลวงพ่อบุชา โดยไม่ได้ศึกษาจากหนังสือธรรมะหรือเอกสารใดๆ จึงคาดว่าผลลัพธ์ของงานวิจัยทั้งสองชิ้น จะสะท้อนรายละเอียดที่แตกต่างกัน อันจะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารธรรมะต่อไป

ปิ่นนิตดา นพพานวัน (2533) วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย เป็นการศึกษากระบวนการ และกลวิธีเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย จากอดีตถึงปัจจุบัน การศึกษานี้มีขึ้นเพื่อศึกษา กระบวนการ วิธีการ และกลวิธีในการเผยแพร่ธรรมะ และสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแพร่ ที่น่าสนใจและน่าเลื่อมใส

โดยพบว่ารูปแบบการสื่อสารตั้งแต่สมัยโบราณมีการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยมีกษัตริย์ และพระภิกษุสงฆ์เป็นหลัก ภายหลังจากจึงมีเริ่มมีการใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ธรรมะและโสตทัศนูปกรณ์ในการศึกษาสมัยใหม่เข้าช่วยมีการพัฒนาวิธีการเผยแพร่ธรรมะจากการเทศน์ตามประเพณี มาเป็นการบรรยายทำ สันทนาธรรม ปาฐกถากรรม และการจัดนิทรรศการ

การศึกษาจากตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ 5 รูป พบว่าพระสงฆ์ทั้ง 5 รูปมีวิธีการเป็นลักษณะเด่นร่วมกันคือ ใช้รูปแบบบรรยายธรรม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีการจัดลำดับความยาก

ง่ายของหัวข้อธรรมะการยกตัวอย่างประกอบ เป็นผู้มีความรู้ทั้งทางโลกทางธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีวิธีการและการใช้สื่อเผยแพร่ธรรมในหลายระดับหลายด้าน

ส่วนผู้แทนภาครัฐและเอกชนมีความเห็นว่า ควรเผยแพร่หัวข้อธรรมะที่สามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม

สำหรับสื่อของพระภิกษุใช้ส่วนใหญ่เน้นใช้เพียงเครื่องขยายเสียงเป็นหลักมีแต่วัดพระธรรมกายเท่านั้นที่มีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์สมัยใหม่อย่างสมบูรณ์แบบ ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด คือคือ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังคงติดอยู่กับรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะแบบเดิม

นอกจากงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลอ้างอิงพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนในส่วนของปัญหำนำวิจัยเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่านว.วชิรเมธี”แล้วงานวิจัยนี้ก็มีความสำคัญในการที่จะเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดธรรมะของพระรูปอื่นๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันในส่วนของสื่อที่ใช้ เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาจากการเทศน์ ส่วนงานของผู้วิจัยศึกษาสื่อประเภทหนังสือธรรมะเป็นหลัก

สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นการสำรวจข้อมูลจากชาวกรุงเทพมหานครจำนวน 600 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับและต้องการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับธรรมะจากการฟัง โดยกลุ่มผู้ไกลธรรมะเปิดรับข่าวสารธรรมะจากโทรทัศน์มากกว่าสื่ออย่างอื่น ในทางกลับกัน ด้านความต้องการในการเปิดรับข่าวสารด้านธรรมะกลุ่มผู้ใกล้ศาสนากลับต้องการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น ในขณะที่กลุ่มผู้ไกลศาสนาต้องการเปิดรับข่าวสารธรรมะจากพระสงฆ์มากกว่าสื่ออื่น

ส่วนหัวข้อธรรมะที่บุคคลทุกกลุ่มต้องการเปิดรับมากที่สุด คือ เรื่องที่เกี่ยวกับกรรมดี กรรมชั่ว สำหรับความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารและความต้องการพบว่า สำหรับตัวแปรด้านประชากร การเปิดรับข่าวสารด้านธรรมะของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันตามความแตกต่างด้านอายุ การศึกษาและอาชีพ ส่วนในด้านความต้องการในการเปิดรับข่าวสารธรรมะ พบความแตกต่างภายใต้ตัวแปรด้านการศึกษา รายได้ และอาชีพ เมื่อศึกษาตัวแปรด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับธรรมะที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการเปิดรับธรรมะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความรู้และความเข้าใจความรู้สึที่ดี และศรัทธาในพระพุทธรศาสนา อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ และการดำเนินชีวิตตามแนวทางของหลักศีลห้า

โดยการวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการวางแผน และออกแบบบทสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คณะทำงานของผู้ส่งสาร และคณะทำงานจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ในส่วนของกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้รับสาร อันเป็นพื้นฐานของการสรรค์สร้างผลงานต่อไป

บุญยหนู ชูติมา (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปรัชญาการสื่อสารในธรรมสารของพุทธทาสภิกขุ โดยเอกสารหลักที่ศึกษา คือปาฐกถาและธรรมบรรยายของพุทธทาสภิกขุที่ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาความคิดของพุทธทาสภิกขุและศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารของพุทธทาสภิกขุ ซึ่งพบว่าพุทธทาสภิกขุเห็นว่าความจริงมีสองระดับคือ ปรมาตตสัจจะ (ความจริงแท้) เป็นความว่างเปล่าจากความเป็นตัวตน และสมมุตสัจจะ (ความจริงเชิงสมมุติ) เป็นความจริงที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสารคือระบบสัมพันธ์ภาพของมนุษย์ แบ่งระดับของการสื่อสารได้เป็น การสื่อสารในระดับของมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับตนเอง เน้นบทบาทในการเป็นผู้รับสาร มีเป้าหมายส่วนบุคคลเพื่อสร้างความสมดุลให้แก่ระบบปฏิสัมพันธ์ภายในตัวมนุษย์แต่ละคน โดยที่ "ภาษาธรรม" อาจชี้ไปยังความหมายเชิงปรมาตตสัจจะได้ใกล้เคียงที่สุด การสื่อสารระดับนี้อยู่เหนือการประเมินค่าดีหรือชั่ว งามหรืออัปลักษณะ ส่วนการสื่อสารในระดับของมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ และมนุษย์กับสังคมใช้ "ภาษาคน" สื่อความหมายในเชิงสมมุตสัจจะ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางศีลธรรมคือเพื่อสันติภาพในโลก ถือว่าความดีคือการสื่อสารเพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว และความงามเป็นหนทางสู่ความดีโดยโน้มนำจิตใจมนุษย์ให้มีความยึดมั่นในตัวตน มนุษย์เป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เน้นบทบาทการเป็นผู้ส่งสารที่ดี เช่นการใช้วจนสารที่เป็นประโยชน์และไม่ประทุษร้ายต่อ สัจจะ สุนทรียภาพ และภราดรภาพการสื่อสารสู่สาธารณชนของพุทธทาสภิกขุก็จัดเป็นการสื่อสารในระดับนี้ โดยการส่งธรรมสารผ่านสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย ทั้งสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อระคน

งานวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์เนื้อหาของสารที่ท่าน ว.ชิรเมธี ถ่ายทอดผ่านงานเขียนได้อีกทางหนึ่ง

นิตยา จึงเกษมสุข (2531) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับ การอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจของ สำนักปฏิบัติธรรม พบว่าในส่วนของความน่าเชื่อถือของผู้สื่อสาร และการถ่ายทอดสารที่ชัดเจน นำไปสู่การยอมรับ การสื่อสารแบบพบหน้าของกลุ่มสนทนานั้นมีผลอย่างมากในการเปลี่ยนแปลง

ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสาร นอกจากนี้การเปิดรับ ความสนใจ ความพยายามและอดทน ยังมีผลต่อการปฏิบัติตนด้วย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้ส่งสาร ข้อความ สื่อ และผู้รับสารเป็น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพัฒนาจิตใจ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงบทบาท และความสำคัญของผู้ส่งสารในการ ถ่ายทอดสารที่มีสาระเกี่ยวข้องกับธรรมะ จึงสามารถนำมาปรับใช้กับการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” ได้

พิสิฐ กอบบุญ (2548) ศึกษาเรื่อง “ปุจฉา-วิสัชนา : กลวิธีทางวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย พุทธศาสนา” โดยเป็นการศึกษาปุจฉา-วิสัชนาในฐานะกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการสร้างปัญญา ความรู้ ความเข้าใจพุทธธรรมในวรรณคดีไทยพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การถามและการ ตอบปัญหาธรรม เป็นกลวิธีนำเสนอพุทธธรรมในวรรณคดีพุทธศาสนาภาษาบาลีทั้งใน พระไตรปิฎกและวรรณคดีพุทธศาสนาหลังพระไตรปิฎก มีความสำคัญในฐานะเป็นวิธีการสั่งสอน และเผยแพร่ธรรมของพระพุทธเจ้าและพุทธสาวก เป็นกลวิธีช่วยการทรงจำเพื่อรักษาและสืบทอด พุทธศาสนาในวัฒนธรรมมุขปาฐะ และสืบเนื่องเป็นขนบวรรณศิลป์ในวรรณคดีลายลักษณ์ มี นัยสำคัญในฐานะเป็นกลวิธีที่เอื้อต่อการเจริญสมาธิ

ลักษณะทางวรรณศิลป์เกิดจากการประสานองค์ประกอบทางวรรณคดี ทั้งการใช้ภาษา และการเรียบเรียงอย่างประณีต มีเอกภาพเพื่อนำเสนอพุทธธรรม ในฐานะกลวิธีทางวรรณศิลป์ใน การสร้างปัญญาความรู้ ปุจฉา-วิสัชนาเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมในดับท โดยกำหนด ประเด็นปัญหา ไฉมน้ำว กระตุ้นและท้าทายให้เกิดการขบคิดตีความ แล้วคลี่คลายไขปัญหา สร้าง ความกระจ่าง อรรถาธิบายให้ความรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในพุทธธรรม เป็นกลวิธีที่เข้าถึงกลุ่มคน ทุกระดับในสังคม มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในวิถีชีวิตของคนไทย

งานวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการเป็นพื้นฐานการการศึกษาการนำเสนอสื่อที่ปรากฏใน ผลงานธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรณีศึกษาในส่วนของสาระธรรมทาง พุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

อัญชลี ธีรเนตร (2543) ศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอน ของพระพุทธเจ้า” โดยศึกษาถึงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ในหลักคำสอนของ พระพุทธเจ้า ใช้ทฤษฎีกระบวนการทัศนการเล่าเรื่อง และทฤษฎีสัญญาวิทยา มาใช้เป็นกรอบในการ

วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่าการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เริ่มด้วยการเล่าเรื่อง หรือเปรียบเทียบสิ่งใกล้ตัวผู้ฟังกับธรรมะ หรือสรุปประเด็นสำคัญไว้ในตอนต้นเรื่อง ซึ่งช่วยจูงใจผู้ฟังให้สนใจในเนื้อหา และมีวิธีการดำเนินเรื่องโดยการใช้หลักฐานอ้างอิงคำสอน ด้วยการอธิบายให้รายละเอียด การพรรณนาขยายความ การบอกเล่าจากประสบการณ์ตรง การยกตัวอย่างและการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัว ทำให้เห็นภาพชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ การยกตัวอย่างและการเปรียบเทียบ เรื่องเล่าเป็นเรื่องสั้นๆ ไม่ซับซ้อน สามารถติดตามและเห็นจริงได้ การยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย ในการอธิบายหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม อธิบายธรรมะที่เป็นนามธรรมโดยการใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ

งานวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการเป็นพื้นฐานการการศึกษากลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในผลงานธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรณีศึกษาในส่วนของสาระธรรมทางพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป คือ ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานรวมถึงเป็นแนวทางในการประยุกต์วิธีการต่างๆ เพื่อใช้ในการออกแบบการวิจัย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี และศึกษาวิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลประเภทเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลประเภทเอกสาร 3 จำพวก ดังนี้

1.1 ผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี โดยเป็นหนังสือธรรมะที่ท่าน ว.วชิรเมธีประพันธ์ขึ้นเพียงผู้เดียว ไม่ใช่งานประพันธ์ร่วม และเป็นหนังสือเล่มที่พิมพ์จำหน่าย โดยจัดพิมพ์ครั้งแรกในปีพ.ศ. 2545 ถึงพ.ศ. 2552 จำนวนทั้งสิ้น 19 เล่ม เพื่อใช้วิเคราะห์ในส่วนของสาร (Message) ดังนี้

1) ปรัชญาหน้าบ้าน (สำนักพิมพ์เรือนปัญญา)

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2547

2) กำลังใจแต่ชีวิต (สำนักพิมพ์เรือนปัญญา)

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546

3) ธรรมะติดปีก (สำนักพิมพ์อมรินทร์)

พิมพ์ครั้งที่ 26 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547

4) ธรรมะหลับสบาย (สำนักพิมพ์อมรินทร์)

- พิมพ์ครั้งที่ 32 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
- 5) ธรรมชาติบัวนอน (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 14 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
- 6) ธรรมชาติบันดาล (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
- 7) ธรรมชาติทำไม้ (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2552
- 8) สบตากับความตาย (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 15 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2548
- 9) ธรรมชาติเกร็ดแก้ว (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 17 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2546
- 10) ธรรมชาติสบายใจ (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2553 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
- 11) ธรรมชาติทอรั๊ก (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 14 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550
- 12) คนสำราญงานสำเร็จ (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 17 พ.ศ. 2551 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550
- 13) ธรรมชาติคำขึ้น (สำนักพิมพ์เวิร์คพอยท์)
พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2550 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550
- 14) ธรรมชาติงอกงาม (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2551 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550
- 15) ธรรมชาติน้ำเอก (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550
- 16) ธรรมชาติคลายใจ (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2551
- 17) ธรรมชาติศักดิ์สิทธิ์ (สำนักพิมพ์อมรินทร์)
พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2552 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2548
- 18) เราชรักแม่ (สำนักพิมพ์ผูกเสี่ยว)
พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
- 19) ตะแกรงร่อนทอง (สำนักพิมพ์มติชน)
พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2553 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550

1.2 เอกสารหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติ และผลงาน รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ซึ่งมีผู้อื่นประพันธ์ไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร (Sender)

1.3 เอกสาร หรือหลักฐานอ้างอิงที่แสดงถึงบริบทของสังคมในช่วงเวลาต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ สารคดี เทปรายการโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการเทียบเคียงเหตุการณ์ในแต่ละสมัยกับเนื้อหาธรรมะที่ท่าน ว.วชิรเมธี ถ่ายทอดผ่านผลงานของท่าน ในการศึกษาความสอดคล้องของเนื้อหา รูปแบบและวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมกับบริบทของสังคมที่ต่างออกไปตามช่วงเวลา

2. ข้อมูลประเภทการสัมภาษณ์บุคคล

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษากระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะที่ปรากฏในผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ดังนั้นจึงต้องใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสารซึ่งก็คือท่าน ว.วชิรเมธี บุคคลใกล้ชิด คณะผู้จัดทำหนังสือทั้งในส่วนที่เป็นคณะทำงานของท่าน ว.วชิรเมธี และคณะผู้จัดทำในส่วนของสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์มากกว่า 1 เล่ม ทั้งสิ้นจำนวน 2 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์ เรือนปัญญา และสำนักพิมพ์ อมรินทร์

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร ในที่นี้คือท่าน ว.วชิรเมธี เป็นผู้ส่งสารหลักในแง่ของการสร้างสาร (Message) ซึ่งเป็นสมณะเพศที่ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีศิลปะในการถ่ายทอดสาร และกระบวนการคิดวางแผนที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงจะศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสร้างสารและกลวิธีการถ่ายทอดสาร นอกจากนี้ยังศึกษาในส่วนของภูมิหลังของผู้ส่งสารเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานของผู้ส่งสารซึ่งอาจมีผลต่อวิถีคิดและกลวิธีการถ่ายทอดสารบางประการด้วย

2. บุคคลใกล้ชิด ในที่นี้คือ คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ เป็นผู้ที่มีความสนิทสนม ได้ร่วมงานกับท่าน ว.วชิรเมธี ในฐานะเลขานุ และผู้ติดตาม ซึ่งจะสามารถสะท้อนบุคลิกลักษณะของท่านได้อย่างละเอียด รวมถึงสามารถถ่ายทอดมุมมองความคิดของท่านในฐานะที่มีความใกล้ชิดได้

3. คณะผู้จัดทำหนังสือของผู้สงสาร เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างผลงานหนังสือธรรมะ อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับท่าน ว.วชิรเมธี จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อีกทางหนึ่ง

โดยผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์ คุณเริงฤทธิ์ ธิชาญ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้จัดทำหนังสือของผู้สงสาร เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลการจัดทำหนังสือของท่าน ว.วชิรเมธีอย่างละเอียดทุกขั้นตอนในทุกเล่มที่มีการจัดพิมพ์

4. คณะผู้จัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในกระบวนการสร้างสารประเภทอวัจนภาษา ซึ่งเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้จึงมุ่งประเด็นหลักที่กระบวนการสร้างสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอวัจนภาษาที่ปรากฏในหนังสือ เพื่อศึกษาถึงวิธีการและระบบคิดที่คณะผู้จัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ใช้

โดยเลือกสัมภาษณ์บรรณาธิการของสำนักพิมพ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีตั้งแต่ 2 เล่มขึ้นไป เนื่องจากบรรณาธิการเป็นบุคคลที่รับผิดชอบในทุกขั้นตอนตั้งแต่การเริ่มเสนอแนวคิดจัดพิมพ์จนกระทั่งจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มโดยสมบูรณ์ อีกทั้งบรรณาธิการเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับท่าน ว.วชิรเมธีโดยตรง จึงสามารถให้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมได้ โดยสำนักพิมพ์เรือนปัญญา สัมภาษณ์ คุณรักษ์ มนูญญา บรรณาธิการหนังสือกำลังใจแด่ชีวิต และปรัชญาหน้าบ้าน และสำนักพิมพ์อมรินทร์ คุณเทวัญ กานต์ มุ่งปิ่นกลาง บรรณาธิการสำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” มีขั้นตอนในการทำวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 รวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารในส่วนของผลงานธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ทั้ง 19 เล่มที่ใช้ในการวิเคราะห์

1.2 รวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติ ผลงาน และการถ่ายทอดธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีที่ผู้อื่นเขียน

1.3 เตรียมตารางบันทึกกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในส่วนของการศึกษาหนังสือธรรมะ

1.4 เตรียมแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก

1.5 ติดต่อขอสัมภาษณ์ท่าน ว.วชิรเมธี บุคคลใกล้ชิด คณะจัดทำหนังสือธรรมะของท่านและคณะทำงานของสำนักพิมพ์ต่างๆ

2. ขั้นเก็บข้อมูล

2.1 ศึกษาข้อมูลเอกสารที่รวบรวมไว้ทั้งในส่วนของหนังสือธรรมะที่ประพันธ์โดยท่าน ว.วชิรเมธี และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของท่านที่ผู้อื่นเขียนไว้

2.2 สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

3. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการเก็บข้อมูลในส่วนของหนังสือธรรมะมาวิเคราะห์กลวิธีในการถ่ายทอดธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ในส่วนของสาร (Message) โดยใช้ตารางบันทึกกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมตามแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของท่าน ว.วชิรเมธีมาวิเคราะห์ ในส่วนของผู้ส่งสาร (Sender)

4. ขั้นตอนการสรุปผล

รวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์มาสรุปผล และอภิปรายผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตารางบันทึกกลวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรม

2. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (Depth Interview) โดยแบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่

- 2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร
- 2.2 แบบสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดผู้ส่งสาร
- 2.3 แบบสัมภาษณ์คณะจัดทำหนังสือของผู้ส่งสาร
- 2.4 แบบสัมภาษณ์คณะจัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์ โดยเป็นการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีตั้งที่กล่าวมาข้างต้น

การนำเสนอข้อมูล

ในส่วนของการนำเสนอข้อมูล เป็นการนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) โดยจำแนกการแสดงผลการวิเคราะห์ โดยจำแนกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. กระบวนการและกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม จำแนกได้ 2 ส่วน ดังนี้

1.1 กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

1.1.1 ส่วนเนื้อหา

1.1.2 ส่วนรูปแบบ

1.2 กลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ

1.2.1 กลวิธีทางภาษา

1.2.2 กลวิธีการนำเสนอ

2. วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

2.1 วิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

2.2 รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” ซึ่งได้จากการเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนของท่าน และการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คณะจัดทำหนังสือของผู้ส่งสาร คณะจัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ และผู้ใกล้ชิดผู้ส่งสาร จากการศึกษาพบว่าในส่วนของผู้ส่งสาร (Source) มีคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่ดีอย่างครบถ้วน ส่วนงานเขียน (Message) พบว่ามีความโดดเด่นแตกต่างจากงานเขียนหนังสือธรรมะของบุคคลอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามเอกลักษณ์ของผู้สร้างสาร โดยสามารถจำแนกผลการวิจัยทั้งหมดได้เป็น 2 ส่วน หลัก ดังนี้

1. กระบวนการและกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม จำแนกได้ 2 ส่วน ดังนี้

1.1 กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

1.1.1 ส่วนเนื้อหา

1.1.2 ส่วนรูปแบบ

1.2 กลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ

1.2.1 กลวิธีทางภาษา

1.2.2 กลวิธีการนำเสนอ

2. วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

2.1 วิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

2.2 รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

ส่วนที่ 1

1. กระบวนการและกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม

1.1 กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

ผลการวิจัยในส่วนนี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. ผู้ส่งสาร ได้แก่ ท่าน ว.วชิรเมธี 2. ผู้ใกล้ชิดผู้ส่งสาร ได้แก่ คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ 3. ผู้จัดทำหนังสือของท่าน ว.วชิรเมธี ได้แก่ คุณเรจฤทธิ์ ธิชาญ 4. คณะผู้จัดทำหนังสือจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ สำนักพิมพ์อมรินทร์ คุณเทวัญกานต์ มุ่งปั้นกลาง และ สำนักพิมพ์เรือนปัญญา คุณรักษ์ มนูญญา

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถจำแนกกระบวนการในการถ่ายทอดธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1.1 ส่วนเนื้อหา

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนและคณะผู้จัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์พบว่าการนำเสนอเนื้อหาหลักในหนังสือธรรมะแต่ละเล่มนั้น มีที่มาจาก 3 ลักษณะ คือ

- 1) รวบรวมจากบทความที่เคยตีพิมพ์ กองบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ จะเป็นผู้รวบรวมงานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี ประเภทบทความที่เคยได้รับการตีพิมพ์ลงวารสารหรือนิตยสาร แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหา เพื่อรวมเป็นหนังสือเล่มใหม่ เช่น หนังสือธรรมะติดปีก ธรรมะทำไม เป็นต้น
- 2) เขียนขึ้นใหม่โดยเนื้อหาหลักมาจากแนวคิดของผู้เขียนเอง หรือทางสำนักพิมพ์เป็นผู้กำหนดประเด็นสำคัญที่ต้องการให้ผู้เขียนถ่ายทอด เช่นที่ปรากฏในหนังสือธรรมะหลับสบาย ท่าน ว.วชิรเมธีเขียนถึงวิธีการดับความโกรธ ซึ่งประเด็นในการนำเสนอมาจากผู้เขียนเอง

กรณีที่ผู้เขียนกำหนดเนื้อหาเอง พบว่าผู้เขียนมีหลักในการเลือกเนื้อหาหรือประเด็นธรรมะที่จะนำเสนอ ดังนี้

- 1) ตบโจทย์ของตนเอง คือ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือความถนัด
- 2) มองเห็นว่าสังคมกำลังต้องการหรือจำเป็นที่จะต้องรู้เรื่องนั้นๆ ในขณะนั้น หรือในระยะยาว
- 3) ความถูกต้องของเนื้อหาที่จะนำเสนอ
- 4) วิธีการที่สื่อสารจะต้องทำให้เรื่องที่จะนำเสนอนั้นได้ผล เช่น จะเขียนแบบใดจึงจะสื่อได้ตรงจุดไม่ว่าจะเป็นบทความ หรือเขียนเป็นเล่ม หรือแสดงความ

เห็นผ่านคอลัมน์ต่างๆ ของตนเอง

5) จะส่งไปยังผู้บริโภครายใดบ้าง เช่น แจก หรือวางจำหน่าย”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

3) ถอดเทปเทศนาของท่าน ว.วชิรเมธี เป็นข้อมูลที่มาจากการเทศน์ของผู้เขียนตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งได้มีการบันทึกเทปไว้ ผู้จัดทำจะนำมาถอดเทป และจัดแยกหมวดหมู่ตามเนื้อหา และนำมารวบรวมเป็นหนังสือเล่มใหม่ เช่น หนังสือชุดธรรมะในอากาศ เป็นต้น

ส่วนความรับผิดชอบของท่าน ว.วชิรเมธี ในการถ่ายทอดธรรมะออกมาเป็นเนื้อหาสำหรับตีพิมพ์ มีกระบวนการ การวางแผน จัดลำดับขั้นตอนต่างๆ ที่ชัดเจน และเป็นแนวทางเดียวกับการผลิตสื่อ ตั้งแต่กระบวนการก่อนการเขียน ระหว่างการเขียน และหลังการเขียนเสร็จสิ้น

โดยขั้นตอนทั้งหมดเริ่มจากแรงบันดาลใจของท่าน ซึ่งท่านจำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ แรงบันดาลใจจากสิ่งที่ท่านมีความสนใจ และแรงบันดาลใจจากสิ่งที่เป็นปัญหาสังคมในขณะนั้น ซึ่งจากการประมวลพบว่า เรื่องที่อยู่ในความสนใจของท่านมีความหลากหลายตามแต่ท่านจะได้พบเจอเรื่องใดๆ แล้วเกิดความสงสัยข้องใจ หรือเกิดความคิดที่อยากจะถ่ายทอดเรื่องราวหลักธรรมะให้ผู้อ่านได้เข้าใจคลายสงสัย เนื้อหาที่น่าสนใจจึงมีความแตกต่างกันออกไป ดังปรากฏในงานเขียนของท่านหลายช่วงหลายตอน เช่น วิธีแก้ความโกรธ เรื่องความตาย การวางตนอย่างเหมาะสมของผู้ที่อยู่ในฐานะพระสงฆ์ การบริหารจัดการคน เวลา และความรู้สึก ปัญหาของคนทำธุรกิจ เป็นต้น

“...อยากเขียนเรื่องกุศโลบายคลายโกรธ เพราะเคยอ่านพบพระพุทธรักษาในพระไตรปิฎกแล้วมีข้อความทำนองอุบายคลายโกรธอยู่เยอะมาก จึงคิดว่าจะต้องหาวิธีถ่ายทอดออกมาสู่พสกนิกรไทยให้ได้ แต่ต้องเป็นการถ่ายทอดที่มีความร่วมสมัย ในที่สุดจึงกลายมาเป็นเรื่อง “ธรรมะหลับสบาย” หรือ Anger Management ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ หรือเรื่องความตายก็เช่นเดียวกัน มีความสนใจเรื่องนี้เพราะอยากรวบรวมองค์ความรู้ด้านการจัดการความตายในมิติพุทธให้สมบูรณ์ ก็เลยทำหนังสือ “สบตากับความตาย” หรือ Looking Death in the Eye ออกมา” (ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

ส่วนแรงบันดาลใจที่มาจากปัญหาสังคมนั้น มีทั้งปัญหาความขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคมหลากหลายด้าน เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม การเมือง เป็นต้น ปัญหาความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักคำสอนและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา ปัญหาความรักและสัมพันธ์ของบุคคลกลุ่มต่างๆ อาทิ ครอบครัว เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เจ้านายลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน คนรัก เป็นต้น รวมถึงอีกหลากหลายสาเหตุที่นำมาสู่ปัญหาต่างๆของสังคม เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่รู้จักรพอ ความเห็นแก่ตัว ยาเสพติด เป็นต้น

แรงบันดาลใจที่เกี่ยวกับปัญหาของสังคมนั้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานของท่าน ตรงใจผู้อ่านและให้ความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวใช้ได้จริง

“ท่านคำนึงถึงสิ่งที่ท่านนำเสนอว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนมากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่ว่าเขียนอะไรที่คนเค้าไม่สนใจหรือเอาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ อย่างที่บอกว่าท่านเขียนเกี่ยวกับสังคม ท่านคิดว่า ข้อเขียนของท่านจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ส่งปณิธาน กลับคืนมาแก่สังคม หรือคนที่ได้อ่าน เขียนไปแล้วไม่ต้องการให้เป็นการประดับความรู้คืออยากให้เป็นการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้เลยอะไรแบบนั้น ประยุกต์ใช้จริงได้เลยเวลาปัญหาแบบนั้นเกิดขึ้นมา มีวิธีแก้ไข เราควรจะทำแบบไหน อย่างสถานการณ์บ้านเมืองเกิดขึ้นแบบนี้ท่านก็เสนอวิธีการปรองดองหรือการสมานฉันท์หรือว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นมาบทความของท่านก็สามารถตอบใจพโยให้กับสังคมได้ สำหรับคนที่เค้ากำลังถามหาหรือว่าสงสัยอยู่”

(เริงฤทธิ์ ธิชาญ, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2553)

เมื่อได้ประเด็นการเขียนจากแรงบันดาลใจแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นกำหนดแนวทางนำเสนอ ลงมือเขียน แล้วส่งเข้าสู่กระบวนการของสำนักพิมพ์ต่อไป

“...หนังสือทุกเล่มเขียนขึ้นมาบนแรงบันดาลใจสองประเภทนี้ เมื่อมีแรงบันดาลใจแล้ว ขั้นตอนการทำงานจะเริ่มจาก

1. การหาความรู้ในเรื่องที่จะเขียน (รวมทั้งพูด) อย่างละเอียดลึกซึ้งที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การกำหนดแนวทางว่าจะนำเสนอแบบใด เช่น บทความ, ความเรียง, บทความวิเคราะห์, บทความสัมภาษณ์ หรือเขียนเป็นเล่มรวมทีเดียวจบ
3. ลงมือทำงานเขียนโดยมุ่งเน้นไปยัง “แก่น” ของเรื่องที่จะนำเสนอ และเน้นการเข้าใจให้ง่ายสำหรับคนทุกชั้น (ปรัชญาในการทำงานเขียนประการหนึ่งที่ยึดมาตลอดก็คือ “จงค้นคว้าอย่างนักวิจัย แต่จงนำเสนอออกไปอย่างนักประชาสัมพันธ์”)
4. ส่งกระบวนการบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ (โดยมากมีคนมาขอพิมพ์งานตลอดจึงไม่เป็นปัญหาเรื่องแหล่งที่จะพิมพ์งาน)
5. ตรวจแก้ไขให้ถูกต้อง
6. อนุญาตให้จัดพิมพ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายที่สุดทั้งโดยการจำหน่ายและโดยการแจกฟรีให้กว้างขวางที่สุด”

(ว. วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2553)

จะเห็นได้ว่าหลังจากขั้นตอนในส่วนการเขียนเนื้อหาแล้ว กระบวนการต่อจากนี้ ได้แก่ ส่งบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ ตรวจแก้ไขให้ถูกต้อง จัดคำโปรย และภาพประกอบ ซึ่งเป็นส่วนที่ทางสำนักพิมพ์เป็นผู้รับผิดชอบ จากนั้นงานต้นฉบับสำหรับจัดพิมพ์จะถูกส่งกลับมาให้ท่าน ว.วชิรเมธีเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้งก่อนอนุญาตให้มีการจัดพิมพ์

1.1.2 ส่วนรูปเล่ม

การจัดทำรูปเล่มนั้นเป็นกระบวนการที่สำนักพิมพ์เป็นผู้รับผิดชอบ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะตามที่มาของการจัดพิมพ์ ดังนี้

- 1) กรณีรวบรวมงานจากบทความที่เคยตีพิมพ์ ในกรณีนี้สำนักพิมพ์จะเป็นผู้รวบรวมผลงานของผู้เขียนจากหลากหลายแหล่ง เช่น บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น จากนั้นสำนักพิมพ์จักแยกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหา แล้วจึงร้อยเรียง ตรวจแก้ ดึงข้อความบางส่วนเพื่อจัดทำเป็นคำโปรย จากนั้นจัดคำโปรยเข้ากับเนื้อหาแล้วส่งให้ท่าน ว.วชิรเมธีพิจารณา ขณะเดียวกันก็ให้ทางคณะจัดทำภาพประกอบวาดภาพประกอบ เมื่อได้ภาพประกอบและงานที่ท่าน ว.วชิรเมธีตรวจตราครบสุดท้ายแล้วจึงนำมาจัดพิมพ์เป็นขั้นตอนสุดท้าย
- 2) กรณีงานที่เขียนขึ้นใหม่ มีทั้งที่ท่าน ว.วชิรเมธีเป็นผู้เขียนขึ้นตามประเด็นที่ท่านเลือกเอง และตามที่ทางสำนักพิมพ์กำหนด โดยกรณีนี้สำนักพิมพ์จะรับงานเขียน

ต้นฉบับจากท่านมาตรวจแก้ เลือกคำโปรย จัดคำโปรยเข้ากับเนื้อหา แล้วจึงส่งให้ท่าน ว.วชิรเมธีพิจารณา ขณะเดียวกันให้คณะจัดทำภาพประกอบดำเนินการจัดทำภาพประกอบ เมื่อได้ภาพประกอบและงานที่ท่าน ว.วชิรเมธีตรวจแก้รอบสุดท้ายแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการจัดพิมพ์

3) กรณีจัดทำจากการถอดเทปเทศนา สำนักพิมพ์จะรวบรวมเทปเทศนามาถอดเทป จากนั้นจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหา เลือกเนื้อหาที่สนใจนำเสนอ แล้วร้อยเรียงตรวจแก้ ดึงคำโปรยและจัดเข้ากับเนื้อหา แล้วส่งให้ท่าน ว.วชิรเมธีพิจารณา พร้อมกับเตรียมภาพที่ใช้ประกอบในหนังสือ เมื่อได้รับฉบับตรวจแก้รอบสุดท้ายจากท่านและภาพประกอบแล้ว เข้าสู่กระบวนการจัดพิมพ์ต่อไป

จากทบทวนพบว่าในขั้นตอนการตรวจแก้ของทางสำนักพิมพ์นั้น แทบจะไม่ต้องแก้ไขใดๆ เนื่องจากผู้เขียนตรวจสอบและพิจารณาเป็นอย่างดีแล้ว บางครั้งที่ทางสำนักพิมพ์แก้ไขกลายเป็นการทำให้ผิดความหมายที่ท่านต้องการสื่อสาร

“ส่วนมากต้นฉบับที่ออกมาจากท่านท่านต้องดูเป็นพิเศษ ดูหลายรอบ ร้อยร้อยไม่มีการมาแก้ไขอะไรอีก ชัวร์แล้วจะไม่มีใครกล้าเปลี่ยนสำนวนของท่าน เพราะบางทีอย่างที่ยกตัวอย่างที่ท่านถ้าพูดสำนวนชาวบ้านก็ต้องบอกว่าเป็นนายของภาษา ภาษาบางประโยคเราก็ยังไม่คุ้น แต่เนื่องจากว่าท่านสำเร็จการศึกษาทางพระระดับสูง สูงที่สุดคือเปรียญธรรม 9 ประโยค เราจะไปเทียบท่านไม่ได้ บางที บก.ไปเถียงผิดก็มี บางทีบก.คิดว่าเป็นประโยคนี้จริงๆ แล้วท่านตัดสินใจจะให้ เป็นประโยคเขียนแบบนั้น ฉะนั้นในเรื่องของต้นฉบับท่านมั่นใจแล้วว่าได้แล้ว”

(เริงฤทธิ์ ธิชาญ, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2553)

“ท่านใช้ภาษาดี ถ้าเทียบกับนักเขียนท่านอื่นๆแล้วสามารถบอกได้ว่าท่าน ว.เป็นนักเขียนแล้วก็นักอ่านที่สั่งสมความรู้มาเยอะมาก คำบางคำ ผมเคยท้วงท่านไปว่าคำนี้ไม่น่าจะใช้ แล้วปรากฏว่าท่านบอกมาให้เราไปเปิดพจนานุกรมดูสิ แล้วผมกลับไปเปิด ปรากฏว่าผมก็พลาดเอง”

(เทวีญกานต์ มุ่งปั้นกลาง, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2553)

ส่วนการดึงคำโปรยนั้นทางบรรณาธิการจะเป็นผู้เลือกคำหรือข้อความที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งพบว่าด้วยลีลาการเขียนที่มีคำคล้องจอง มีคำคมหรือวรรคทองอันเป็นเอกลักษณ์ของท่านก็ทำให้การเลือกคำโปรย รวมถึงการตั้งชื่อตอน ชื่อหนังสือของบรรณาธิการทำได้ง่ายขึ้น

“สำนวนภาษาของท่านค่อนข้างเป็นเอกลักษณ์ จะมีคำที่มันโดดเด่น คล้องจองกัน เช่นคนสำราญงานสำเร็จ คำแบบนี้มีอยู่เรื่อยๆ ทำให้ผมสามารถนำคำเหล่านี้มาเป็นชื่อหนังสือ หรือมาเป็นชื่อบทชื่อตอนในเล่ม บก. ของอมรินทร์จะเป็นคนตั้งชื่อตอนในเล่ม แต่เล่มก็จะมีความโดดเด่นแตกต่างกันไป อย่างเรื่องธรรมะทำไม ผมก็จะใช้ชื่อหนังสือที่มีอยู่ขณะนั้น มาเป็นชื่อบท ชื่อของแต่ละหมวดก็จะเป็นชื่อของหนังสือที่นิยมในท้องตลาด แต่เล่มก็จะตั้งธีมที่แตกต่างกันออกไปมาตั้งชื่อบทภายในเล่ม”

(เทวีญกานต์ มุ่งปั้นกลาง, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2553)

สำหรับการจัดทำภาพประกอบจากทุกกรณีนั้นพบว่าเป็นการกำหนดกรอบกว้างๆ ให้กับผู้จัดทำภาพประกอบ กล่าวคือ ให้ภาพที่ออกมามีสีสันสดใส ไม่เป็นนามธรรม สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ไม่ต้องอาศัยการตีความซับซ้อน และนำเสนอให้แตกต่างจากหนังสือธรรมะที่เคยมีมา ซึ่งในส่วนของท่าน ว.วชิรเมธีจะพิจารณาเป็นพิเศษเฉพาะการนำรูปของท่านไปใช้ เนื่องจากท่านเกรงว่าบางกรณีอาจเป็นเชิงการค้าที่ไม่เหมาะสมกับสถานะของสมณเพศ

“ท่านจะจุดจุดของการนำเสนอเรื่อง ตรงปก ปกเนื่องจากท่านก็เข้าใจว่าท่านเป็นพระ การนำเสนอเชิงธุรกิจค่อนข้างจะขัดกัน ท่านเลยขอดูเป็นพิเศษว่าปกมันสื่อเนื้อหาหรือนำเสนอในภาพลักษณ์ของหนังสือทั้งหมดมัย หรือว่าขายชื่ออย่างเดียวคือ มุ่งขายชื่อท่านเป็นตัวใหญ่ๆ หรือบางที่สำนักพิมพ์อื่นก็ขอภาพท่านไปลงเป็นปกหนังสือบ้าง ท่านจะดูเป็นพิเศษแค่เรื่องเดียวคือเรื่องปก” (เริงฤทธิ์ ธิชาญ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤษภาคม 2553)

โดยแต่ละสำนักพิมพ์ จะสร้างสรรค์รูปเล่มตามกลุ่มเป้าหมาย และเอกลักษณ์ของสำนักพิมพ์นั้นๆ ซึ่งการวิจัยนี้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จาก 2 สำนักพิมพ์ ได้แก่สำนักพิมพ์เรือนปัญญา และสำนักพิมพ์อมรินทร์

สำนักพิมพ์เรือนปัญญาเป็นสำนักพิมพ์แรกที่บุกเบิกจัดพิมพ์งานของท่าน ว.วชิรเมธี รูปแบบการนำเสนอรูปเล่มมีลักษณะเหมือนหนังสือธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะรูปเล่ม สีสันไม่ฉูดฉาด ขนาดรูปเล่มไม่แตกต่างจากหนังสืออื่นๆ ภาพหน้าปก เป็นภาพเรียบง่าย โดย “ปรัชญาหน้าบ้าน” เป็นภาพต้นไม้ และบ้านสีฟ้า ส่วน “กำลังใจแต่ชีวิต” เป็นแต้มสีคล้ายคนมีปีก ภาพประกอบภายในเล่มมีสีสังคางาม เป็นภาพแนวนามธรรม ใช้เทคนิคการวาดสีน้ำ ส่วนเทคนิคการพิมพ์ การเน้นคำ ดึงคำไปรอย ยังคงเป็นตามหนังสือธรรมดาทั่วไป



ภาพประกอบที่ 1 ภาพหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ที่จัดพิมพ์ โดยสำนักพิมพ์เรือนปัญญา

การออกแบบรูปเล่มลักษณะดังกล่าว มาจากเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ สาเหตุจากการวางกลุ่มเป้าหมาย โดยทางสำนักพิมพ์เรือนปัญญาวางกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านเป็นกลุ่มคนตั้งแต่วัยทำงานขึ้นไป เพื่อให้ข้อคิดและกำลังใจในการดำเนินชีวิต

“ที่มาเริ่มต้นจากความสนใจของทางคณะสำนักพิมพ์เอง ในช่วงนั้นเกิดความรู้สึกว่าอยากจะพิมพ์หนังสือธรรมะ ประมาณปี 2546 ซึ่งในช่วงนั้นเกิดความรู้สึกว่าในสังคมสมัยนั้น หนังสือธรรมะยังไม่แพร่หลายเท่าไรนัก ด้านกำลังใจ ด้านข้อคิดปรัชญาชีวิตต่างๆก็ซบเซาไปนิดหนึ่ง คณะผู้บริหารสำนักพิมพ์ในช่วงนั้นก็คุยกันว่าเราน่าจะทำหนังสือในแนวที่ส่งเสริมทางด้านความคิดสติปัญญาของคนบ้าง”

(รักษ์ มนูญญา, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2553)

อีกเหตุผลหนึ่งคือ ข้อจำกัดของทางสำนักพิมพ์ ที่มีใช้สำนักพิมพ์ขนาดใหญ่ กระบวนการผลิตและเทคนิคจึงยังไม่แตกต่างจากสำนักพิมพ์ทั่วไปมากนัก

“แต่ในช่วงหลังทางกระบวนการของทางสำนักพิมพ์กระบวนการทางการเผยแพร่ กระบวนการที่ทำงานของคณะทำงาน ซึ่งทางสำนักพิมพ์อื่น ๆ มีความพร้อมมากกว่า มีบุคลากรมากและมีการเข้าใจหลักการของการทำงาน จะเข้ามาช่วยให้การเผยแพร่ทางด้านธรรมะมากขึ้น จนสามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นงานที่สามารถเข้าถึงคนได้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในสังคม นี่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งกระแสในช่วงก่อนก็จะยังไม่มี แต่ตอนนี้ถือว่าธรรมะอย่างของท่าน ว. หรือท่านอื่นๆ ที่นำมา ก็ถือว่าก้าวเข้าสู่ยุคของธรรมะของคนรุ่นใหม่โดยตรง แล้วในช่วงนี้”

(รักษ์ มนูญญา, **สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2553)

ในส่วนของสำนักพิมพ์อมรินทร์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดทำหนังสือธรรมะรูปเล่มแปลกตา จนได้รับกระแสตอบรับอย่างดี ทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมะอินเทรนด์ ได้มีการนำรูปแบบขนาดเล่มของหนังสือที่ประสบความสำเร็จในการออกแบบขนาดรูปเล่มที่เหมาะสมกับการอ่าน ผู้อ่านสามารถหยิบจับ พลิกอ่านถนัดมือ พกพาได้อย่างเหมาะสม

“ตอนแรกที่จะทำพ็อกเก็ตบุ๊กขึ้นมา เรามีต้นแบบคือ ช่วงนั้นมีหนังสือชื่อ ว่าล้างพิษ เป็นหนังสือในเครือสำนักพิมพ์อมรินทร์ แล้วปรากฏว่ามันได้รับความนิยม การจับถือการอ่านมันเหมาะสมมือ เราก็เลยคิดกันว่า พอเราจะพิมพ์หนังสือธรรมะ คือหนังสือของท่าน ว. ถือว่าเป็นมิติใหม่ของธรรมะ ของอมรินทร์ เป็นครั้งแรกที่อมรินทร์จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ ก็คือเป็นจุดเริ่มต้น เราก็เลยคิดว่าน่าจะใช้ไซส์ของล้างพิษ มันก็เลยเป็นต้นกำเนิด ของธรรมะติดปีก”

(เทวัญกานต์ มุ่งปั้นกลาง, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2553)

ส่วนภาพหน้าปก และภาพประกอบภายในมีความแตกต่างฉีกแนวจากหนังสือธรรมะทั่วไป เพราะใช้สีสดใสหลากหลาย เป็นภาพวาดแนวน่ารัก คล้ายกับภาพที่ปรากฏตามหนังสือนิทานหรือหนังสือการ์ตูน ดูมีชีวิตชีวาสดชื่น หากดูเผินๆ อาจไม่ทราบว่าเป็นหนังสือธรรมะ ด้วยหน้าตาที่พลิกโฉมวงการหนังสือธรรมะเช่นนี้



ภาพประกอบที่ 2 ภาพหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีที่จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์อมรินทร์

กระดาษที่สำนักพิมพ์อมรินทร์เลือกใช้เป็นกระดาษถนอมสายตา (Green Read) เทคนิคการพิมพ์ การตั้งค่าโปรย การทำตัวหนา เหล่านี้สามารถสร้างความแตกต่างให้กับรูปเล่มของหนังสือธรรมะได้ชนิดที่หลุดจากรอบเดิม ซึ่งเนื่องมาจากการที่สำนักพิมพ์อมรินทร์วางกลยุทธ์ในการจัดทำหนังสือธรรมะ และกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต่างไปจากเดิม กล่าวคือ สำนักพิมพ์ต้องการขยายกลุ่มเป้าหมายของผู้อ่านหนังสือธรรมะให้สามารถอ่านได้ทุกช่วงวัย ทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ จึงออกแบบรูปเล่มที่ทันสมัย สดใสจนกลายเป็นการพลิกมิติใหม่ของหนังสือธรรมะ และเป็นเอกลักษณ์ของหนังสือธรรมะของสำนักพิมพ์อมรินทร์

“ส่วนภาพประกอบ หรือภาพหน้าปก การออกแบบเกิดขึ้นจากความคิดที่ว่า เราต้องการพลิกมิติใหม่ของหนังสือธรรมะให้แตกต่างจากที่มีอยู่เดิม ก็คือจากเดิม ธรรมะจะเป็นภาพที่เป็นรูปของพระ ตามหน้าปก เราก็มาคิดก่อนว่า เป็นไปได้มั๊ยว่า เราไม่ต้องเชิดชูที่ตัวบุคคล แต่ว่าเน้นนำเสนอธรรมะหรือว่าแก่นสารที่ปรากฏไปในเล่ม เพราะฉะนั้น หน้าปกจะเน้นไปที่รูปแบบที่แตกต่าง และมีสีสันที่สวยงามเพราะว่า เราอยากให้เห็นออกจากผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่ผู้อ่าน เราอยากให้เด็ก วัยรุ่นอ่านด้วย มันก็เลยออกมาแบบแนวสีลูกกวาด”

(เทวัญกานต์ มุ่งปั่นกลาง, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2553)

ในส่วนของอวัจนภาษาที่ปรากฏในงานของท่าน ทั้งปก ภาพประกอบ สีสัน ขนาดตัวอักษร การจัดสรรหน้ากระดาษ ขนาดรูปเล่ม ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานของท่านน่าสนใจ และมีความแตกต่าง จากหนังสือธรรมะอื่น ซึ่งมักปรากฏเป็นรูปถ่าย หรือรูปวาดพระพุทธรูป พระสงฆ์ หรือบางเล่มก็ใช้ภาพวิจิตรทัศน์เป็นภาพปกและภาพประกอบภายใน ซึ่งไม่น่าดึงดูดใจ สำหรับผู้อ่านที่เป็นวันเด็กหรือวัยรุ่น เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้หนังสือธรรมะกับผู้อ่านมีช่องว่างที่ห่างกันมากขึ้น

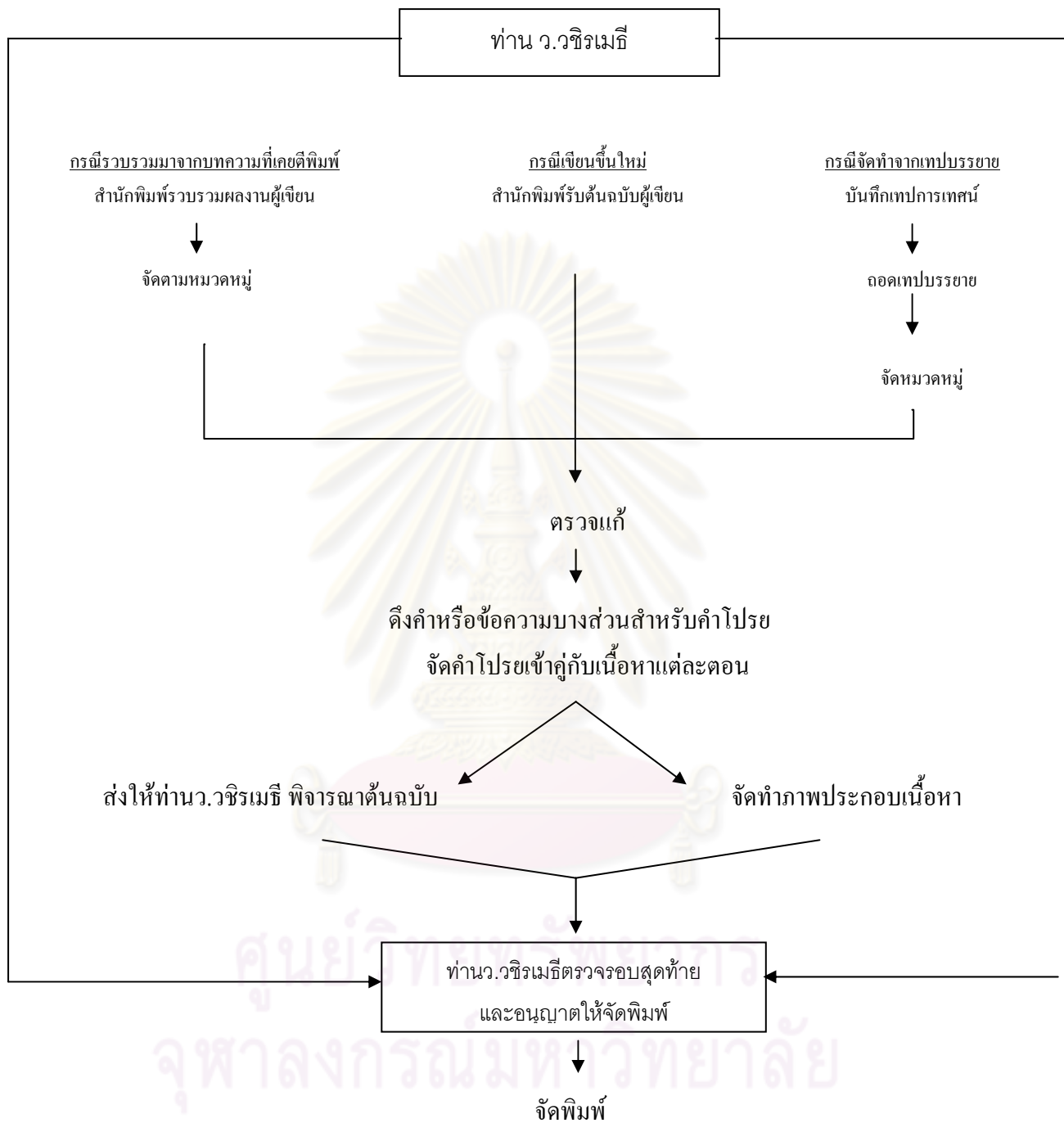


ภาพประกอบที่ 3 ภาพหนังสือธรรมะอื่นๆ

โดยสรุป กระบวนการนำเสนอพุทธธรรมะผ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีนั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนเนื้อหา ซึ่งมีท่าน ว.วชิรเมธีเป็นผู้รับผิดชอบ อีกส่วนคือ รูปเล่ม ทางสำนักพิมพ์เป็นผู้รับผิดชอบ กระบวนการทั้งสองส่วนนี้มีการดำเนินการที่สอดคล้องประสานและต่อเนื่องกัน โดยเริ่มต้นด้วยตัวผู้เขียนและสิ้นสุดที่การตัดสินใจอนุญาตให้จัดพิมพ์ หลังผ่านการกระบวนการอื่นๆและการพิจารณาของผู้เขียนแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระบวนการจัดทำหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี



แผนผังกระบวนการจัดทำหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

1.2 กลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ

1.2.1 กลวิธีทางภาษา

สำหรับกลวิธีทางภาษาเป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เฉพาะส่วนเนื้อหาของงานเขียนไม่นับรวมชื่อหนังสือ หรือชื่อตอน เนื่องจากเป็นส่วนที่ทางกองบรรณาธิการของสำนักพิมพ์เป็นกำหนด

จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในงานเขียนแต่ละเล่ม โดยไม่พบข้อกำหนดตายตัวในการเลือกใช้กลวิธีใดเป็นพิเศษ

1) การสร้างคำใหม่

การใช้กลวิธีนี้ของผู้เขียนนั้น คำที่สร้างขึ้นใหม่แทบทุกคำเป็นคำประสม โดยมีทั้งการสร้างคำที่อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม การสร้างคำโดยนำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย และการสร้างคำประสมขึ้นใหม่

1.1) อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม

ลักษณะของการสร้างคำโดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิมที่พบ มีทั้งการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะบางตัว เพื่อสร้างคำใหม่ที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำเดิม และการคงคำหรือพยางค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของคำประสมบางคำไว้ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ถึงความหมายของคำใหม่ และสามารถอ้างอิงคำเดิมได้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“พ่อแม่ลูกแทบไม่มี “เวลาคุณภาพ” ร่วมกัน ผู้บริหารที่ไม่รู้จักแบ่งเวลา

เช่นนี้จะก่อให้เกิดภาวะ“สัมพันธพลาด” (ว.วชิรเมธี, 2551 29:)

คำว่า “สัมพันธพลาด” ใช้แนวเทียบเดิมจากคำว่า “สัมพันธภาพ” ในการสร้างคำใหม่ที่มีนัยเชิงล้อเลียนว่าแทนที่จะเป็นความสัมพันธ์อันดีกลับกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ผิดพลาดเสียหายไป

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ก๊กภัย = ภัยจากการมีก๊ก” (ว.วชิรเมธี, 2551: 29:)

การสร้างคำว่า “ก๊กภัย” อาศัยแนวเทียบจากกลุ่มคำจำพวก “อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย...” ซึ่งเป็นคำสมาส แต่ก๊กไม่ใช่คำบาลีสันสกฤต “ก๊กภัย” จึงเป็นการสร้างคำที่อาศัยวิธีการเดียวกับการสมาสแต่ไม่ใช่คำสมาส

1.2) นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย

วิธีการนี้ของผู้แต่งเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ทำให้ผลงานของผู้แต่งกลายเป็นหนังสือธรรมะที่ทันสมัยมีเสน่ห์และกลืนอายุต่างจากหนังสือธรรมะแบบเดิมๆ ผู้เขียนใช้คำภาษาต่างประเทศที่หลากหลายมาประสมกับคำไทย ซึ่งคำภาษา ต่างประเทศที่ผู้เขียนนำมาใช้เป็นคำที่สังคมรู้จัก ได้รับความหมาย ถูกใช้ในการสื่อสารของผู้คนเป็นประจำ ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้โดยไม่ต้องอาศัยการนิยามหรือแปลความ แต่ในบางกรณีผู้เขียนได้นิยามความหมายของคำใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ เนื่องจากผู้เขียนต้องการให้ความหมายที่เฉพาะบางประการ

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“โรคอารยธรรม คือ โรคเศรษฐกิจในห้วงไอซียู พอมีเงินมากแล้วจะป่วยที่หนึ่ง ก็ป่วยด้วยโรคที่ค่ารักษาพยาบาลค่อนข้างแพง ฉีดยาเข็มหนึ่งหมื่นสอง สัปดาห์หนึ่งต้องฉีดทุกวัน...” (ว.วชิรเมธี, 2551: 29:)

ผู้เขียนนำคำว่า “โรค” มาประสมกับคำว่า “อารยธรรม” เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นโรคของคนหรือกลุ่มคนที่มีระดับในสังคม และให้ความหมายของคำเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสบตากับความตาย

“คุณผู้ชายตายไปแล้วสิบปี ทุกปีจะทำบุญระลึกถึง ทุกครั้งที่ทำบุญวันนั้นจะเป็นวันที่คุณผู้หญิงร้องไห้ เพราะนึกถึงเวลาที่เคยอยู่ด้วยกัน แล้วเสียใจ เศร้าใจ อย่างนี้เรียกว่า ริโซเคิลทุกซ์” (ว.วชิรเมธี, 2551: 36)

ผู้แตงนำคำว่ำ “รีไซเคิล” มาประสมกับคำว่ำ “ทุกข์” เพื่อสื่อความหมายว่ำ ความทุกข์นี้ ถูกนำมาหมุนเวียนใช้ให้เกิดความทุกข์เป็นประจำไม่จบสิ้น

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือสบตากับความตาย

“เมื่อความป่วยเกิดขึ้น ท่านนั่งดูความป่วย นั่งดูใจ นั่งดู **เข็มไมล์หัวใจ**ของตัวเอง ว่าวันไหนหวอดตามความป่วยไหม” (ว.วชิรเมธี, 2552: 41)

ผู้แตงนำคำว่ำ “เข็มไมล์” มาประสมกับคำว่ำ “หัวใจ” เพื่อสร้างภาพในจินตนาการโดย เปรียบเทียบว่ำจิตใจของเรานั้นมีเครื่องวัดเป็นเข็มไมล์ที่สามารถวัดได้ว่ำจิตใจของเรามีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเรีจ

“พุทธธรรมฉบับ **สาวทุ**” (ว.วชิรเมธี, 2551: 64)

ผู้แตงนำคำว่ำ “พุทธธรรม” มาประสมกับคำว่ำ “ฉบับ” และคำว่ำ “สาวทุ” เพื่อใช้ในความหมายว่ำธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเป็นแบบฉบับที่ระบุขึ้นตอนสู่เป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องยาก เช่นเดียวกับหนังสือสาวทุอื่นๆ

1.3) สร้างคำประสมขึ้นใหม่

คำใหม่บางส่วผู้เขียนใช้วิธีประสมคำขึ้นใหม่ โดยดึงความหมายหรือนัยสำคัญของคำมา ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายชวนจุกคิด

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะบันดาด

“ประกาศารทาง **ปัญญา**” (ว.วชิรเมธี, 2552: 67)

ผู้เขียนประสมคำขึ้นใหม่เป็นคำว่ำประกาศารทางปัญญา เพื่อหมายถึงผลงานและความดีของผู้ถ่วงลับสามารถนำทางส่องสว่างให้ชนรุ่นหลังเดินตามสู่ความเส้นทางแห่งความดีและความหลุดพ้นได้

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“ห้าฝนแห่งถ้อยคำ” (ว.วชิรเมธี, 2552: 9)

คำว่า “ห้าฝนแห่งถ้อยคำ” มีนัยถึงคำตำหนิ ต่อว่า วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งสะท้อนว่ามีมากมายเปรียบได้กับห้าฝน

2) การสร้างสำนวนใหม่อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม

การสร้างสำนวนใหม่ที่ปรากฏเป็นการนำสำนวนพูด หรือสำนวนคำพังเพยที่มีแต่เดิมมาปรับแก้ใหม่ กล่าวคือเป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากสำนวนเดิม

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ที่ได้มีรัก ที่นั่นมีกรรม” (ว.วชิรเมธี, 2551: 60)

ข้อความนี้อาศัยแนวเทียบจากสำนวนพูดที่ว่า “ที่ได้มีรัก ที่นั่นมีทุกข์”

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ข้างนอกสดใส ข้างในสงบเย็น” (ว.วชิรเมธี, 2551: 84)

ข้อความนี้อาศัยแนวเทียบจากสำนวนคำพังเพยที่ว่า “ข้างนอกสุกใส ข้างในเป็นโพรง”

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ทำมาหาธรรม” (ว.วชิรเมธี, 2551: 125)

ข้อความนี้อาศัยแนวเทียบจากสำนวนพูดที่ว่า “ทำมาหากิน”

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“ไม่เชื่อต้องศึกษา ไม่มีปัญญาต้องเรียนรู้” (ว.วชิรเมธี, 2552: 238)

สำนวนนี้ล้อมาจากสำนวนพูดติดปากคนไทยที่ว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ซึ่งท่าน ว.วชิรเมธี ต้องการสะท้อนอีกมุมมองหนึ่งที่ผิดไปจากความเชื่อเดิมอันฝังรากลึก ว่าสิ่งที่เราไม่เชื่อ สิ่งที่เราไม่รู้เราควรศึกษาให้เรื่องราวเหล่านั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้มีปัญญาตัดสินใจได้ว่าสมควรเชื่อหรือไม่อย่างไร

3) การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในผลงานของผู้แต่งพบว่าโดยหลักแล้วไม่ได้ใช้เพื่อความสละสลวยของภาษาเป็นหลัก แต่ใช้เพื่อเปรียบให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจะพบการใช้ภาพพจน์ชนิดต่างๆ เช่น อุปมา อุปลักขณ์ ในลักษณะที่ต่างออกไป เพราะเป็นการเปรียบเทียบ กับชีวิตจริงในยุคปัจจุบัน หรือเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนเข้าใจง่าย

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดตายกับความตาย

“มนุษย์เรานี้อยู่ตรงกลางเหมือนกับเรายืนอยู่กลางสนามฟุตบอลขนาดใหญ่ แล้วมีก้อนหินก้อนใหญ่เท่าบ้านกิ้งมาจากทั้งสี่ทิศ หินก้อนนั้นชื่อว่าความตาย คิดดูว่าเราซึ่งเปรียบเสมือนคนที่แออัดกันอยู่ในสนามฟุตบอลนั้นจะหนีความตายพ้นไหม ตอบได้เลยว่าไม่มีทาง”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 32)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ถ้าอยู่กันด้วยความกดดันอย่างนี้ ก็เป็นผู้ที่น่าที่ตีไม่ได้ ไม่ได้ใจลูกน้องตลอดเวลาที่เจ้านายอยู่ ลูกน้องจะรู้สึกตัวเองเป็นหญ้าที่ถูกก้อนหินทับหรือไม่ก็เหมือนการหายใจอยู่ในน้ำ มันอึดอัด...” (ว.วชิรเมธี, 2551: 40)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมะเกร็ดแก้ว

“หลวงพ่ocha สุภัทโท พระวิปัสสนาจารย์ผู้ทำให้ดอกบัวบานในโลก
ตะวันตกอย่างหมดจดงดงาม” (ว.วชิรเมธี, 2552: 79)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือธรรมะติดปีก

“คนทุกคนบนโลกนี้หรือแม้แต่สรรพสัตว์ในจักรวาลล้วนมีที่มา เจก
เช่นเดียวกับน้ำทุกหยดล้วนมีต้นน้ำ” (ว.วชิรเมธี, 2552: 40)

จากการศึกษาพบว่าการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมย เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้มากเป็น
อันดับที่สอง ในกลวิธีทางภาษาทั้งหมดที่ปรากฏ

4) การเล่นคำ

ลักษณะของการเล่นคำที่ปรากฏ พบว่ามีทั้งการเล่นคำพ้อง คำซ้ำ และการเล่นเสียง
สัมผัสของคำ

4.1) คำพ้อง

การเล่นคำพ้องที่พบ มีทั้งคำพ้องเสียง คำพ้องรูป และคำพ้องรูปพ้องเสียง ซึ่งผู้แต่งใช้
การเล่นคำพ้องไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการเล่นคำประเภทคำซ้ำ

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“...เพราะว่าเก่งทุกเรื่องก็ทุกซ่ทุกเรื่องเหมือนกัน”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 25)

ผู้แต่งเล่นคำว่า “ทุก” ที่หมายถึง แต่ละหน่วย ๆ ของจำนวนทั้งหมด, ทั้งหมดโดยหมาย
แยกเป็นหน่วย ๆ กับคำว่า “ทุกซ่” ที่หมายความว่า ความยากลำบาก, ความไม่สบายกายไม่
สบายใจ

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสบตากับความตาย

“ป่วยเป็นก็เป็นสุข ป่วยไม่เป็นก็เป็นทุกข์” (ว.วชิรเมธี, 2552: 99)

ผู้แต่งเล่นคำว่า “เป็น” ในสองความหมาย คือ ความหมายแรก กริยาสำหรับแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำเพื่อให้เห็นว่าคำหน้าและคำหลังมีภาวะ คือ ความมี ความเป็น เกี่ยวข้องกันอย่างไร เช่น ท่านเป็นเจ้า เขาเป็นนาย. ส่วนความหมายที่สอง คือ สามารถ, ได้, เช่น เต็นเป็น จำเป็น

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมะทำไม

“โลกธรรม/โลกกระทำ” (ว.วชิรเมธี, 2552: 30)

ผู้เขียนตั้งใจเล่นเสียงที่คล้ายจะเป็นคำพ้อง คือ โลกธรรม (โลก-กะ-ทำ) โลกกระทำ (โลก-กระทำ) เพื่อสะท้อนความหมายว่าความจริงความธรรมดาของโลก ก็เกิดเป็นไปตามที่สรรพชีวิตอันเป็นส่วนสำคัญของโลกเป็นผู้กระทำการต่างๆ

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือธรรมาคำขึ้น

“อุตสาหกรรม/อุตส่าห์หากรรม” (ว.วชิรเมธี, 2552: 8)

ผู้เขียนเล่นเสียงที่คล้ายจะเป็นคำพ้อง เพื่อสื่อถึงคนที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม ทำธุรกิจต่างๆ ต้องพึงระวังเพื่อไม่ให้ตนเองนั้นเข้าไปอยู่ในวังวนของบาปกรรม กลายเป็นธุรกิจที่ดึงตนสู่กรรม “อุตส่าห์หากรรม”

4.2) คำซ้ำ

ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้มากเป็นอันดับที่สาม จากกลวิธีทั้งหมดที่ปรากฏ โดยใช้การซ้ำคำเพื่อนำความหมาย หรือเน้นให้ข้อความนั้นๆโดดเด่นชวนจดจำยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“...สักวันต้องไปเจอคนจริง ที่รู้จริง รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 49)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะทำไม

“...ไม่มีข้อต่อรอง ไม่มีอภิสิทธิ์ ดิดลีนบนยมบาลก็ไม่รับ เจ้าก็ตาย
ประชาชนก็ตาย นักบวชก็ตาย พระอริยบุคคลก็ตาย โง่ก็ตาย ฉลาดก็ตาย
หญิงก็ตาย ชายก็ตาย ยากดีมีเงินก็ตาย...” (ว.วชิรเมธี, 2552: 117)

4.3) เสียงสัมผัส

การเล่นคำประเภทเล่นเสียงสัมผัสที่ปรากฏในงานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี พบใน
ลักษณะการเล่นเสียงสัมผัสพยางค์เป็นส่วนมาก

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมาคำขึ้น

“...ความทุกข์ทั้งหลายเกิดจากใจที่ไม่ดีน ไม่เต็ม ไม่โต”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 19)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะเกร็ดแก้ว

“นำเสียดายชีวิตที่ถูกเหวี่ยงไปอย่างไรจุดหมายวันแล้ววันเล่า ล่องลอย
ไปในกระแสแห่งกิน กาม เกียรติ เหมือนขอนไม้แห้งหรือกอสวะที่ไร้
อนาคต” (ว.วชิรเมธี, 2552: 15)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมะงอกงาม

“จงฟังเสียงคำพร่ำสอนอันซ้ำซากให้ได้ยินเป็นเสียงของการเจียรไนเพชรแห่งชีวิตให้แวววาวพรวยพรายไปด้วยเหลี่ยมคมแห่งสติปัญญา”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 199)

5) การใช้คำสัมผัสคล้องจอง

ลักษณะการใช้คำสัมผัสคล้องจองที่ปรากฏมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ เพื่อสร้างความไพเราะฟังแล้วรื่นหู และทำให้จดจำได้ง่าย โดยการใช้สัมผัสคล้องจองในงานเขียนของท่าน ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญ เนื่องจากพบกลวิธีมากที่สุด ในกลวิธีทางภาษาทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดตายกับความตาย

“ไม่จากเป็นก็จากตาย ไม่จากร้ายก็จากดี” (ว.วชิรเมธี, 2551: 61)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“คนสำราญ งานสำเร็จ” ไม่ใช่ “ทำพอเสร็จๆ” แล้วก็จบกัน

(ว.วชิรเมธี, 2551: 74)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือกำลังใจแต่ชีวิต

“แต่เนี่ยไม่ใช่คำตอบสุดท้ายที่ทำให้ป่าเปรมยิ่งใหญ่จนยากจะหาอะไหล่มาทัดเทียม” (ว.วชิรเมธี, 2546: 15)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“เมื่อกายอยู่ได้ ใจจึงอยู่ดี” (ว.วชิรเมธี, 2551: 117)

6) การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

พบการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่เป็นระยะ คาดว่าบางกรณีเป็นเพราะผู้แต่งมุ่งสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เพราะเหมาะกับบริบทของสังคมในปัจจุบันมากกว่าการเลือกใช้คำไทย แต่บางกรณีน่าจะเลือกใช้คำทับศัพท์ต่างประเทศเพราะต้องการสร้างสีสันและอรรถรสในการอ่านให้มากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“คนไม่รู้เท่าทันธรรมดามีแต่เสีย เสียค่าโง่ให้กิเลส ทุกข์แล้วทุกข์อีก ปุบปับมีคนตาย บางคนก็ถึงกับเป็นลม ร้องห่มร้องให้ หลังจากนั้นสามวันยังทำใจไม่ได้เกิด**ออฟเตอร์ช็อก**อีก โอ้ย...ไม่ได้เลย ใครพูดถึงทะเลมิได้ สีนามีเล่นงาน หากพบกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ ก็ไม่นั่งรถยนต์อีกเลยตลอดชีวิต พบกับอุบัติเหตุทางเครื่องบิน ไม่นั่งเครื่องบินอีกเลยตลอดชีวิต อย่างนี้เรียกว่า**ออฟเตอร์ช็อก**” (ว.วชิรเมธี, 2551: 46)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“...และอีกอย่างหนึ่งช่วงนี้เป็นช่วง**ไฮซีซั่น**ของพระ ช่วง**ธรรมะอินเทรนด์** ใครๆก็อยากฟังธรรมะ” (ว.วชิรเมธี, 2551: 26)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือสวดกับชีวิต

“อาการไอของโยมพ่อทำให้ลูกู้เข้าใจคำว่า I love you”
(ว.วชิรเมธี, 2551: 63)

แม้แต่การเล่าเรื่องราวที่ตำนานหรือเรื่องเก่าแก่ต่างๆผู้แต่งก็มีการใช้คำต่างประเทศตามแบบสมัยใหม่ผสมด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“อนาถบิณฑิกเศรษฐี และนางวิสาขา..ทั้งสองคือนักธุรกิจใหญ่ มีการ
ค้าขายระหว่างประเทศ **อิมพอร์ต เอกซ์พอร์ต** ทำมาก่อนเราทั้งหมด...”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 76)

7) การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก

ภาษาที่ผู้แต่งใช้ส่วนมากเป็นภาษาพูด คำที่ใช้เป็นคำง่ายที่สื่อความหมายตรงตัว ไม่ต้อง
แปลความ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำสแลง และคำศัพท์ที่นิยมตามยุคสมัยอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสบตากับความตาย

“พระบางรูปขึ้นมา**รังแกอี**เอาไว้” (ว.วชิรเมธี, 2552: 96)

คำว่า “**รังแกอี**” เป็นสแลงหมายถึงการครอบครองตำแหน่งงานหรือครอง
ตำแหน่งเพื่อกันทำผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ตั้งแต่นั้นมาเวลาประชุม พระองค์ทรง**ยึดไมค์**แทนได้ตามที่ใจต้องการ”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 51)

คำว่า “**ยึดไมค์**” หมายถึงพูดในที่สาธารณะโดยไม่มีผู้ใดสามารถแทรกได้

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมะศักดิ์สิทธิ์

“พระเครื่องจึงเป็นเครื่องราง**ยอดฮิต**ที่คนไทยส่วนใหญ่นิยมมีไว้กัน”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 36)

“**ยอดฮิต**” ใช้ในความหมายเป็นที่นิยมสูงสุด

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ทุกคนที่มาปฏิบัติธรรมหากบอกว่าคือ**บริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซ็นต์** แบบนี้ก็
เสี่ยงกับการโกหกมากกว่า” (ว.วชิรเมธี, 2551: 88)

คำว่า “ร้อยเปอร์เซ็นต์” นำมาใช้ขยายคำว่า “บริสุทธิ์” เพื่อสื่อถึงความบริสุทธิ์ที่สมบูรณ์
ทุกส่วน โดยผู้แตงนำภาษาปากที่นิยมในยุคปัจจุบัน คำว่า “ร้อยเปอร์เซ็นต์” มาขยายเพื่อให้ดู
ทันสมัย และทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

8) การใช้เครื่องหมายขลิขิต

ผู้แตงใช้เครื่องหมายขลิขิตอยู่บ่อยครั้ง เพื่อแปลความหมายและเพื่อสร้างอารมณ์ขัน

8.1) เพื่อสร้างอารมณ์ขัน

การใช้เครื่องหมายขลิขิต เพื่อสร้างอารมณ์ขันนั้น ปรากฏเป็นการขยายข้อความต่อจาก
ข้อความหรือคำข้างหน้า เพื่อให้ความหมายที่ต่างไป หรือเสริมความหมายให้เกิดความขบขัน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะบันดาล

“หลังจากฝ่าด่านคำปราคาบครั้งใหญ่ในชีวิตมาได้อย่างน้อยสามครั้ง
(ความจริงมีมากกว่านี้)” (ว.วชิรเมธี, 2552: 23)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะดับร้อน

“ความผิตน่านปการดังกล่าวมานี้ ทำให้พระเทวทัตกลายเป็นตัวอย่าง
ในทางเลวตลกอกกาล ชื่อเสียด(ง)ของท่านเป็นที่กล่าวขานอ้างอิงในทางชั่วมาทุก
ยุคทุกสมัย” (ว.วชิรเมธี, 2552: 85)

8.2) เพื่อแปลความหมาย

การใช้เครื่องหมายขลิขิต โดยมีจุดประสงค์เพื่อแปลความหมายนั้น มีทั้งการแปลคำศัพท์ที่เป็นภาษาบาลี และการแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเดียวกัน ภายในเครื่องหมายขลิขิต เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“...โปรดให้เปลี่ยนนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินจาก
“สงครามวิชัย” (เอาชนะโดยสงครามและความรุนแรง) มาเป็น
“ธรรมวิชัย” (เอาชนะโดยธรรมและความเมตตา)”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 198)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสวดกับความตาย

“คนเรากลัวถึงที่ตายขึ้นมาแล้ว (ถึงที่ตายหมายความว่า เมื่อมี
เหตุปัจจัยแห่งความตายพร้อม) ย่อมมีโอกาสตายได้ทุกคน”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 31)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“คนที่เห็นคนอื่นได้ดี (ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง) แล้วมีใจยินดีชื่นชม นั่น คือ
คนมีใจสูง” (ว.วชิรเมธี, 2551: 135)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือธรรมะดับร้อน

“...ความทุกข์ที่เกิดจากวิมุตติรส (รสแห่งอิสรภาพทางจิต)”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 103)

ตัวอย่างที่ 5 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“..เพราะปฏิเสธ “พระเจ้าผู้สร้างฟ้าดิน (the creator)...”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 235)

กล่าวโดยสรุป พบว่ากลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดสามอันดับแรก (ดูภาคผนวกเพิ่มเติม) ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมย และการเล่นคำประเภทคำซ้ำ ตามลำดับ โดยกลวิธีต่างๆที่ท่านใช้มาจากความมุ่งหมายหลักของผู้แต่ง คือ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และสนใจติดตาม

กลวิธีทางภาษา	รวม (ครั้ง)
การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	106
การเล่นคำ ประเภทคำซ้ำ	79
การใช้ภาพพจน์ ประเภทอุปมา	81

ตารางที่ 1 ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพุทธธรรม : กลวิธีทางภาษา

1.2.2 กลวิธีการนำเสนอ

จากการศึกษาพบว่า ท่าน ว.วชิรเมธีใช้กลวิธีในการนำเสนอพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะ ดังนี้

1) การยกตัวอย่าง

ผู้แต่งใช้วิธีการสอนธรรมะผ่านตัวอย่าง หรือบางกรณีใช้วิธีการสอนธรรมะก่อนแล้วจึงยกตัวอย่างให้เห็นจริง โดยการยกตัวอย่างของผู้แต่ง จะมีการอ้างอิงก่อนเสมอว่าตัวอย่างที่ยกมานั้นมาจากแหล่งใด ซึ่งมีทั้งการระบุรายละเอียดของแหล่งที่มาอย่างชัดเจน และการระบุอย่างคร่าวๆ เช่นบอกว่าเป็นเรื่องเล่าที่ผู้แต่งได้ฟังมา หรือมาจากหนังสือที่ผู้แต่งได้มีโอกาสอ่าน เป็นต้น การยกตัวอย่างที่พบสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.1) วาตะของบุคคล

ผู้เขียนยกตัวอย่างวาตะของบุคคลจำนวนมาก ทั้งวาตะของบุคคลสำคัญจากหลากหลายวงการทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น วงการศาสนาและปรัชญา ปรากรฎพุทธวาตะ วาตะของท่านพุทธทาส วาตะของพลวงพ่อชา มหาตมะคานธี ชงจื้อ เป็นต้น วงการวิทยาศาสตร์ วาตะของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นิวตัน เป็นต้น วงการการเมือง วาตะของสัญญา ธรรมศักดิ์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อานันท์ ปันยารชุน อับบร่าฮัม ลินคอล์น วงการศิลปะ วาตะของ อังคาร กัลยาณพงศ์ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ เป็นต้น วงการบันเทิง อาทิ วาตะของเทพ โพธิ์งาม เป็นต้น รวมถึงได้อัญเชิญพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“ในทางศาสนาพุทธ พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนเราอาจอาศัยตัณหา (ความอยาก) ละตัณหา อาจอาศัยมานะ (ความถือตัว) ละมานะ แต่มาอาจอาศัยราคะ (ความรัก/การมารมณ) ละราคะได้เลย” (ว.วชิรเมธี, 2552: 33)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะทำไม

“มีคนไปกราบเรียนถามหลวงปู่ดุลย์ อตุโล พระวิปัสสนาจารย์ แห่งวัดบูรพาภิราม จังหวัดสุรินทร์ ว่า ถ้ามีคนตายควรจะให้ทุกข์สักกี่วัน หลวงปู่ตอบว่า “ทุกข์ต้องกำหนดรู้ รู้แล้วละเสีย ไปไว้ (ทุกข์) มันทำไม” (ว.วชิรเมธี, 2552: 122)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมาคำขึ้น

“ธรรมะสั้นๆต่อไปนี้เป็นวาตะวรรคทองของท่านพุทธทาสภิกขุ ปราชญ์เรื่องนามแห่งสยามประเทศ... “สิ่งที่หลอกลวงเราดีที่สุดคือสิ่งที่เราเรียกมันว่าความสุข” (ว.วชิรเมธี, 2552: 75)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือปรัชญาหน้าบ้าน

“แต่แล้วทำไม รงค์ วงษ์สวรรค์ถึงเลิกคิดฆ่าตัวตาย “เราจะฆ่าตัวตายอยู่แล้วเชียว เผอิญเห็นงูตัวหนึ่งมันหนีน้ำเลื้อยผ่านหน้าเราไป เราเกิดแวบความคิดขึ้นมา...งูที่ยังเลื้อยได้ ไม่มีใครวัดความยาวมันได้” (ว.วชิรเมธี, 2547: 84)

จากการศึกษาพบว่า การยกตัวอย่าง ประเภทวาทีของบุคคลเป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้มากที่สุด ในกลวิธีการนำเสนอทั้งหมด

1.2) พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล

การยกตัวอย่างจากพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคลจะถูกหยิบยกบางช่วงบางตอน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของพุทธธรรมที่ต้องการสอน โดยพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคลสำคัญ บุคคลใกล้ชิดผู้แต่ง และผู้แต่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1) **บุคคลสำคัญ** บุคคลสำคัญที่ผู้แต่งใช้ในการอ้างอิงมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จากทุกยุคสมัย และทุกวงการ เช่น ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคม รวมถึงบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนาด้วย

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“เมื่อเสด็จต่างจังหวัดเพื่อตรวจเยี่ยมโครงการต่างๆและพบปะราษฎร ขณะพลบค่ำแล้วพระองค์กำลังจะเสด็จกลับ วันนั้นพระองค์และข้าราชการบริพารถูกตัวบั้งกีด ตอนนั้นเวลาประมาณสองสามทุ่ม พระองค์เสด็จผ่านข้าราชการบริพารแล้วตรัสถามว่า ใครถูกบั้งกีด เจ้าหน้าที่กรมชลประทานคนหนึ่งตอบว่า ข้าพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสถามแล้วก็ไม่ตรัสอะไรต่อเลย เสด็จขึ้นรถยนต์พระที่นั่งเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น...แต่ที่ไหนได้ประมาณ 3 นาที พระองค์ก็เสด็จลงมา ปรากฏว่าทรงขึ้นรถไปเพื่อหายาหม่อง แล้วก็ย้อนมาที่ข้าราชการบริพารชุดเดิม พลางถามว่าใครถูกบั้งกีด พอทราบตัวคนที่ถูกบั้งกีดแล้ว

พระองค์ก็ทรงจับมือเลยควักยาหม่องออกมาทาๆที่ข้าราชการบริพารคนนั้น... ในโลกนี้จะมีผู้นำสักกี่คนที่มีความละเอียดละไมกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ขนาดนี้” (ว.วชิรเมธี, 2551: 42-43)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสวดศพกับความตาย

“หลวงพ่อบุญชานอนอยู่กับความป่วยมาหลายปีก่อนจะมรณภาพ หลวงพ่อบุญชานอนอยู่กับมะเร็งหลายปี ท่านเหล่านี้ถึงกายจะป่วย แต่ท่านก็ยิ้ม หลวงพ่อบุญชาทาสภิกขุกายท่านป่วยหนัก หัวเราะไป นายแพทย์หรือคนใกล้ชิดที่คอยอภิบาล พอเห็นท่านป่วยแต่ละครั้งก็หายใจไม่ทั่วท้อง ประคองท่านพุทททาสเข้าห้องน้ำแต่ละที หัวใจเต้นรัวไม่เป็นจังหวะ กลัวท่านจะเป็นอะไรไป แต่ตัวท่านเองเมื่อป่วยแล้ว ท่านก็นั่งพิจารณาดูความป่วยมันแสดงตัวอยู่ตรงหน้าอย่างมีสติ จากนั้นก็เรียนรู้จากความป่วยด้วยรอยยิ้ม เปลี่ยนความป่วยเป็นปัญญา” (ว.วชิรเมธี, 2552: 42-43)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือกำลังใจแต่ชีวิต

“ช่วงหนึ่งของชีวิตข้าราชการ อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เคยถูกเพื่อนร่วมงานคนหนึ่งกลั่นแกล้งด้วยการกล่าวหาว่า ท่านเป็นคอมมิวนิสต์ (ราว พ.ศ. 2500 กระแสคอมมิวนิสต์กำลังเชี่ยวกราก ใครถูกกล่าวหาเช่นนี้ มีสิทธิ์ถูกจำคุกตลอดชีวิต ประหาร หรือไม่ก็ถูกปลดออกจากราชการ) ด้วยข้อกล่าวหาอันรุนแรงจนจกจกรรจนี้ ทำให้อาจารย์ตกเป็นเป้าสายตาของผู้ร่วมงานทั้งกระทรวง...” (ว.วชิรเมธี, 2546: 20)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือปรัชญาหน้าบ้าน

“ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ของสหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นรัฐบุรุษของประเทศคนหนึ่งที่ชาวอเมริกันยกย่องชื่นชมในสติปัญญาเป็นอันมาก แม้ท่านจะล่วงลับไปแล้วนานนับได้หลายสิบปี แต่เมื่อมีการสำรวจความนิยมที่ประชาชนมีต่อประธานาธิบดีของเขาเมื่อไหร่ ชื่อของอดีตประธานาธิบดีลินคอล์นก็ยังคงติดอันดับหนึ่งในสิบของผู้ผู้นำในดวงใจคนอเมริกันอยู่นั่นเอง เส้นทางแห่ง

ความสำเร็จของประธานาธิบดีลินคอล์นไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบเหมือนผู้นำคนสำคัญของโลกคนอื่น...” (ว.วชิรเมธี, 2547: 125-126)

1.2.2) บุคคลใกล้ชิดของผู้แต่ง มีทั้งครอบครัว และมิตรสหาย ซึ่งผู้แต่งจะยกเรื่องราวที่บุคคลผู้นั้นเล่าให้ฟัง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลเหล่านั้นมาเป็นตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดากับความตาย

“โยมแม่ของอาตมาภาพท่านป่วยด้วยโรคหืด ลูกหลานพาไปรักษาที่โรงพยาบาล ลูกหลานบอกง่า ถ้าอาการหนักละ จะทำอย่างไร โยมแม่บอกว่า ในที่สุดก็ตาย และท่านก็ตายอย่างอาจหาญ ท่านเป็นผู้หญิงที่ใจเด็ดมาก ไม่ได้อนาทรร้อนใจอะไร บอกลูกหลานว่ารักษาหายก็ดี แต่หากไม่หายอยู่ไม่ได้ ก็ตายเท่านั้นเอง ลูกหลานนะใจแป้ว แต่โยมแม่ใจเด็ด ตายเป็นตายไม่เป็นไร”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 52)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“เพื่อนของอาตมาเคยเป็นเลขาฯพระผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง วันหนึ่งทำงานผิดพลาด ใช้อำนาจสั่งการโดยไม่ถามหลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านเรียกเข้าไปถามว่า เธอนี้กว่าตัวเองเป็นใคร ประโยคเดียวเท่านั้นท่านนอนโรงพยาบาลสามวัน” (ว.วชิรเมธี, 2551: 39)

1.2.3) ผู้แต่ง บางกรณีผู้แต่งก็ยกตัวอย่างโดยอ้างอิงจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้แต่งเอง

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“อาตมาภาพเองถ้าไม่แบ่งงาน วันวันหนึ่งอาตมาคงไม่ต้องทำอะไรแล้ว เมื่อวันก่อนบรรยายอยู่สองชั่วโมง กลับออกจากห้องบรรยายมีโทรศัพท์ที่มิได้รับ 50 สาย ถ้าต้องรับทุกสายคงไม่มีเวลาไปทำอย่างอื่น...เมื่อแบ่งงานแล้วอาตมาก็

สบายใจ เพราะว่ามีหน้าห้องคือเลขาฯรับแทน อาตมาก็สบายกินอิ่มนอนอุ่น เหมือนเดิม” (ว.วชิรเมธี, 2551: 26)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมสบายใจ

“วันหนึ่งไปอัดเทปรายการ “มองมุมธรรม”ที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวี พิธีกรถามผู้ร่วมรายการว่า แต่ละคนมีวิธีบริหารจัดการอย่างไรจึงหน้าใสกันทั้ง สามคน คนหนึ่งเป็นนายแพทย์ อีกคนหนึ่งเป็นนิสิตจาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คำถามนี้แม้ฟังดูแสนธรรมดา แต่คำตอบที่ได้ กลับมาจากแต่ละท่านนั้นคมคายมาก...” (ว.วชิรเมธี, 2552: 27)

การยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคลเป็นกลวิธีการนำเสนอที่ ผู้เขียนใช้มากเป็นอันดับที่สอง จากการใช้กลวิธีการนำเสนอทั้งหมด

1.3) ข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่างๆ การยกตัวอย่างที่มาจากหนังสือหรือสื่อ สิ่งพิมพ์ รวมถึงสื่อต่างๆ ผู้เขียนได้แจ้งที่มาอย่างชัดเจน โดยระบุชื่อสื่อ ผู้แต่ง(ถ้ามี) วันเดือนปีที่ ตีพิมพ์หรือออกอากาศ (ถ้ามี) เช่น พระไตรปิฎก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องสามก๊ก พงศาวดาร นิทานธรรมะ ข่าวหนังสือพิมพ์ บทความจากนิตยสารต่างๆ ข่าวสารทางโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดกับความสุข

“มีบันทึกไว้ในพงศาวดารจีนว่า ในสมัยหนึ่ง จักรพรรดิองค์หนึ่งได้เสวย ราชย์ต่อจากพระราชบิดา พระองค์ทรงรู้สึกมีความสุขมาก เย็นวันหนึ่งทรง พระดำเนินขึ้นไปบนยอดเขา ทอดพระเนตรดูอาณาจักรของพระองค์จนสุด สายพระเนตร แล้วทรงรำพึงให้มหาดเล็กฟังว่า เธอคูสิ ถ้าพระอัยกา พระอัยกี พระชนก พระชนนีของฉันทันยังอยู่ทุกพระองค์จะทรงมีความสุขเพียงใดที่ได้เห็น ฉันทันครองราชย์อย่างมีความสุข ถึงเพียงนี้ถ้าพระองค์ยังอยู่นะ ชีวิตฉันทันคงมี ความสุขมากที่ทุกพระองค์ได้มองเห็นฉันทันครองราชย์อย่างยิ่งใหญ่ในวันนี้

มหาดเล็กคนหนึ่งซึ่งเดินตามเสด็จอย่างใกล้ชิดได้ยินกระแสพระราช ดำรัสแล้วก็อดยิ้มไม่ได้ พลังกระซิบกราบทูลว่า ถ้าพระอัยกา พระอัยกี และ

พระชนกพระชนนีจึงพระองค์ยังทรงพระชนมชีพอยู่ พระองค์ก็ไม่ได้ทรงครองราชย์อย่างนี้หรือพะยะค่ะ ...เออจริงสินะ ถ้าท่านเหล่านี้ยังอยู่ ราชสมบัติจะตกลงมาถึงมือเราได้อย่างไร นี่คือข้อดีของความตาย ถ้าเขาไม่ตาย เราจะได้เสวยราชเหวอ จริงไหม...” (ว.วชิรเมธี, 2552: 43)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะทอรั้ก

“หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 12 มกราคม 2547 รายงานผลการศึกษาวิจัยของนิสิตคณะครุศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องก็..มากกว่าเพื่อน...แต่ไม่ใช่แฟน เขาไว้ใจอย่างน่าสนใจ ต่อมางานวิจัยชิ้นนี้กลายเป็นประเด็นร้อนของสังคมไทย ลูกหลานกระแทกกระทั้นไปถึงหลายสถาบัน” (ว.วชิรเมธี, 2552: 174)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือเรื่องธรรมะสบายใจ

“เมื่อหลายปีก่อนผู้เขียนได้ชมสารคดีบทสัมภาษณ์ประธานาธิบดีของประเทศติมอร์ตะวันออกแล้วประทับใจมาก นั่นคือ เมื่อนักข่าวซีเอ็นเอ็นคนหนึ่งถามท่านว่า หากเสร็จสิ้นภารกิจการรวมประเทศแล้ว ท่านจะทำอะไรต่อ ท่านตอบด้วยแววตาทอประกายว่า “หลังเสร็จสิ้นหน้าที่การงานในตำแหน่งประธานาธิบดี ผมจะกลับบ้านที่ชนบทหลังจากนั้นผมจะทำสวนและปลูกผักทองครับ” (ว.วชิรเมธี, 2552: 13)

1.4) เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง การยกตัวอย่างลักษณะนี้จะปรากฏในกรณีที่เป็นเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะ ซึ่งผู้เขียนเคยได้รับการถ่ายทอดมา มีทั้งเรื่องเล่าที่มีคติสอนใจ เรื่องเล่าแนวปรัชญา และเรื่องขบขัน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือเรื่องกำลังใจแด่ชีวิต

“อาจารย์คนหนึ่งมีลูกศิษย์ชื่อนาย “บาป”เดินไปไหนมาไหนแขกไปใครมาก็ทักว่า “คุณบาปไปไหน คุณบาปทำอะไร คุณบาปสบายดีหรือ” ทุกครั้งที่ได้ฟังใครเรียกชื่อ เจ้าตัวจะรู้สึกไม่สบายใจ จึงไปหาอาจารย์เพื่อเปลี่ยนชื่อใหม่...”

(ว.วชิรเมธี, 2546: 100)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือเรื่องธรรมะคลายใจ

“ในประเทศญี่ปุ่นมีลูกชายของสตรีคนหนึ่งเป็นเด็กหนุ่มเกเร ติดเหล้า ติดการพนัน แม่ห้ามอย่างไรก็ไม่ฟัง ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ วันหนึ่งแม่มองไม่เห็นทางว่าจะเตือนลูกชายคนนี้อย่างไรให้กลับมาเป็นคนดีได้ จึงเขียนหมายไปเล่าให้พี่ชายของตนซึ่งบวชเป็นพระเซนอยู่ในวัดแห่งหนึ่งฟัง...”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 246-247)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือเรื่องธรรมะติดปีก

“นักปราชญ์ใหญ่คนหนึ่งเดินทางด้วยรถม้าไปตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อสอดส่องดูความเป็นไปเป็นมาของบ้านเมือง เมื่อรถม้ามาถึงปากทางเข้าหมู่บ้านแห่งหนึ่งรถก็หยุดกึกลง หมานักปราชญ์จึงตะโกนถามสารี้ออกมาจากในรถว่า ทำไมรีบหยุดรถ นายสารี้อตอบว่า มีเด็กคนหนึ่งยืนขวางทางอยู่...”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 77)

1.5) เหตุการณ์ บางครั้งผู้แต่งยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เหตุการณ์ร่วมสมัย ซึ่งอาจจะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม หรือบางกรณีเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ผู้คนสะเทือนใจ และได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ โดยผู้แต่งหยิบยกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการถ่ายทอด ซึ่งมักเป็นข่าวสารที่ทราบโดยทั่วกัน ยกขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือใช้สอนธรรมะที่เกี่ยวข้องทำให้เข้าใจได้ง่าย เห็นภาพชัดเจนว่าธรรมะนั้นๆ ใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้ฟังอย่างไร

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดต่อกับความตาย

“ย้อนไปอีกสองสามวันก่อนหน้านั้น เด็กคนหนึ่งใช้โทรศัพท์มือถือคุยคุ้ยๆ กับเพื่อนอยู่ดีๆ ขณะกำลังคุยอยู่อย่างเพลิดเพลินนั่นเอง โทรศัพท์มือถือก็ระเบิดตุ้มขึ้นมา อากาของเด็คนั้นตามข่าวระบุว่าไม่ตายก็เลี้ยงไม่โต เพราะว่าถือโทรศัพท์แนบติดหูอยู่พอดี หรือหากโทรศัพท์มือถือไม่ถึงกับระเบิด แต่ถ้าได้คุย

ทุกวัน คุณก็อย่างมีความสุขจนลืมเวลา ท่ามกลางความสุขความทุกข์ก็อาจจะมาเยือนโดยไม่บอกกล่าว เพราะอาจกลายเป็นมะเร็งได้ความข้อนี้จริงหรือไม่จริงไม่รู้ แต่มีการเตือนไว้ว่า การโทรศัพท์นานๆอาจก่อให้เกิดมะเร็ง”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 89)

2) การอธิบายขยายความ

เป็นกลวิธีที่มีทั้งการขยายความโดยจำแนกเป็นข้อๆ และการขยายความโดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด

2.1 โดยการจำแนกเป็นข้อๆ

การอธิบายขยายความอีกรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏคือ การจำแนกเป็นข้อๆ ซึ่งพบเป็นระยะในผลงานของท่าน ว.วชิรเมธี เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประเด็นที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างชัดเจน และแยกแยะได้ง่ายยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะหลับสบาย

“ถ้าเธอเข้าใจเรื่อง “ตัวกู” ทั้งของตนเองและของคนอื่น เธอก็ควรจะรู้ว่าถ้าเธออยากอยู่กับคนทั้งโลกอย่างมีความสุขก็จงถือคติ

1. อย่าดูหมิ่นตัวกูของใคร
2. อย่าอวดรู้ตัวกูข่มใคร เพราะจะทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างตัวกู
3. อย่าขโมยตัวกูของใครมาเป็นตัวกูของตนเอง (อันเดียวกับขโมยลิขสิทธิ์นั่นเอง)
4. อย่ามีตัวกูแทรกอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 20)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะทำไม

“จากเนื้อข่าวที่ตามมา ถ้ามองด้วยกระบวนการทัศน์หรือวิถีคิดที่ถูกต้อง (คือมองสิ่งต่างๆตามหลักเหตุปัจจัย/เงื่อนไข) เราจะพบว่า การที่พ่อคนหนึ่งสามารถข่มขืนลูกสาวของตัวเองได้เกิดจากสาเหตุ

1. พ่อด้อยการศึกษา คือเรียนจบแค่ ป.4
2. แม่เป็นหญิงชาวบ้านธรรมดา จบการศึกษาเท่ากัน
3. พ่อติดเหล้า
4. แม่ติดไฟและทำงานกลางคืน
5. พ่อน้อยใจแม่ (ภรรยา) ที่ทำงานนอกบ้านแล้วต้องพบผู้คนมากมาย จึงเกรงว่าแม่จะไปมีสามีใหม่ เมื่อไม่สามารถทำความเข้าใจกันได้ระหว่างแม่และพ่อ สุดท้ายพ่อจึงแปรความเกิบกตนั้นมาระบายลงกับลูก”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 96)

2.2 โดยให้เครื่องหมายขลิขิต

เป็นการขยายความที่ใช้เสริม เพิ่มเติมข้อมูลหรือรายละเอียดในเรื่องที่กล่าวถึง ทั้งกรณีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรม หรือเนื้อหาเรื่องเล่าต่างๆ เพื่อความเข้าใจที่กระจ่าง ไม่คลาดเคลื่อนของผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะบันดาล

“...ครูใจพระคนเดียววันนี้ก็เรียกภีมไปหาแล้วอนุญาตให้เขาใช้นามสกุลของตัวเองแทนนามสกุล “สักปาละ” (ซึ่งเป็นนามสกุลที่ใครได้ยินก็รู้ว่า เป็นชนชั้นจัณฑาล) ตั้งแต่นั้นมา ภีมจึงมีนามสกุลใหม่ว่า “อัมเพทการ”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 32)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะทอรั

“แต่ยังหมายถึงการเอาความรัก ความรู้สึก ค่านิยม รสนิยม สติปัญญา มา “สมรส” (ปรับให้สมกัน) อีกต่างหาก”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 62)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือธรรมะเกร็ดแก้ว

“ตามตำนานกล่าวกันว่าท่านเป็นลูกของหญิงงามเมืองหรือนางนคร
โสเภณี(สมัยก่อนถือเป็นเกียรติยศของบ้านเมืองอย่างหนึ่ง)...”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 18)

3) การใช้บทสนทนาโต้ตอบ

การใช้บทสนทนาโต้ตอบนั้นนอกจากจะสร้างความสนใจชวนติดตามให้กับผู้อ่านแล้ว ยังสามารถทำให้ผู้อ่านจินตนาการตามเรื่องราวและเข้าใจความหมายที่ผู้แต่งต้องการสื่อสารได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย โดยผู้เขียนมักใช้บทสนทนาโต้ตอบในการถ่ายทอดเรื่องเล่าเป็นหลัก

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

...มีอยู่วันหนึ่งคนเลี้ยงโคไปเจอพระพุทธเจ้าในป่า พระพุทธเจ้าศาสดาเอกของโลกมีเวลาไปนั่งกินลมชมป่าด้วย คนเลี้ยงโคนั้นสงสัยว่า เอ...ใครนะมานั่งอยู่ในป่าแห่งนี้ หิมะโปรยสาย ลมหนาวรำเพยพัด สมณะหนุ่มรูปหนึ่งมีจิวรตั้งแต่หัวลงมา โผล่แต่ตานิดเดียว นั่งอยู่อย่างนั้น เขาสงสัยมาก ก็นึกว่าคงเป็นพระภิกษุธรรมดา จึงเดินเข้าไปถามว่า “ท่านเป็นใคร”

พระองค์ตอบว่า “ฉันคือสมณโคดม”

เขาตกใจมาก ตกใจว่าทำไมผู้บริหารระดับสูงไม่ใช่ของพุทธศาสนา แต่ของโลกมานั่งอยู่ตรงนี้ได้อย่างไร ก็เลยถามว่า

“พระพุทธองค์มานั่งอยู่แบบนี้ หิมะโปรยสาย ลมหนาวรำเพยพัดอย่างนี้ ผ้าห่มก็แสนบางพระองค์มีความสุขไหม”

พระพุทธเจ้าตรัสถามกลับว่า “ก่อนที่ฉันจะตอบเธอฉันขอถามเธอก่อนว่า เธอไปไหนมา”

ชายผู้นั้นตอบว่า “ผมเองเป็นคนเลี้ยงโค โคผมหายตอนนี้ผมกำลังตามหาอยู่”

พระพุทธเจ้าถามว่า “หายไปกี่ตัว”

ตอบว่า “16 ตัว”

พระพุทธเจ้าถามต่ออีกว่า “เธอคิดว่าฉันมีโคไหม”

“พระองค์ไม่น่ามี”

“เพราะฉะนั้นคนที่ไม่มีโคมีสิทธิ์ที่โคจะหายไหม”

ชาวนา ก็ตอบว่า “ไม่มี”

“เพราะฉะนั้นคนที่ไม่มีโค และโคไม่เคยหาย จะมีความสุขไหม”

“มีสิครับ”

พระองค์ตอบว่า “ดี”

พระพุทธรูปถามต่อว่า “ในเมืองนี้ใครมีอำนาจมากที่สุด”

คนเลี้ยงโคตอบ “ต้องเป็นพระเจ้าพิมพิสารสิ มีอำนาจมากที่สุด”

“พระเจ้าพิมพิสารออกมานั่งตากลมแบบฉันได้ไหม”

ตอบว่า “ไม่ได้”

พระพุทธรูปก็เลยถามว่า “ระหว่างฉันที่ออกมานั่งตากลมอยู่ที่นี่กับพระเจ้าพิมพิสารซึ่งมีอำนาจมากที่สุด ใครมีความสุขมากกว่ากัน”

ชาวนาจึงตอบว่า “พระองค์ต้องมีความสุขมากกว่า”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 27-28)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะงอกงาม

“...สามีกลับมาบ้านไม่เห็นภรรยาสุดที่รัก รีบค้นหาทางโน้นทางนี้

เมื่อไม่เจอจึงรีบออกเดินทางไปตามถนน ท่านมาพบกับพระอรหันต์รูป

เดียวกันนั้นเข้าที่มุมถนนแห่งหนึ่ง จึงถามพระคุณเจ้าว่า

“หลวงพ่อดีครับ หลวงพ่อเห็นผู้หญิงคนหนึ่งเดินผ่านมาทางนี้ไหม”

“เจริญพร ไม่เห็นมีผู้หญิงผ่านมาทางนี้เลย”

“คืออย่างนี้ครับ ผู้หญิงอายุประมาณยี่สิบต้นๆ สูง 160 เซนติเมตร ผิว

ขาว ผอมยาว หุ่นดี มีลักยิ้ม...” (ว.วชิรเมธี, 2551: 58)

4) การเปรียบเทียบ

ในที่นี้มีการเปรียบเทียบความแตกต่างและเปรียบเทียบความเหมือน กล่าวคือผู้แต่งใช้วิธีการสร้างคู่เปรียบ เพื่อเทียบให้เห็นความแตกต่าง และความเหมือนอย่างชัดเจน โดยมักเปรียบกับสิ่งใกล้ตัว หรือสิ่งที่เราต้องข้องเกี่ยวในชีวิตประจำวัน ซึ่งการใช้กลวิธีนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะจะเห็นภาพความแตกต่างของสิ่งที่ควรเป็นกับสิ่งที่ไม่ควรเป็น เห็นความต่างของสิ่ง

ถูกกับสิ่งผิดอย่างชัดเจน หรือเห็นความเหมือนของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ ทำให้สามารถเข้าถึงหลักการและนำไปปรับใช้ได้ต่อไป

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“บางครั้งถึงบ้านลูกวิ่งมารับ บอกเดี๋ยวก่อนลูก แป้มที่อยู่ในมือแม่เต็มไปหมดเลย **สองมือแม่แทนที่จะแบ่งมากอดลูก** แต่เดี๋ยวนี้แม่จำนวนมากต้อง **ใช้สองมือนั้นกอดแป้มเอกสารมากกว่ากอดลูกเสียแล้ว**”

(ว.วชิรเมธี, 2551: 29)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“รถทุกคันที่มีอุปกรณ์ครบทุกอย่างและวิ่งได้อย่างรวดเร็ว แต่หากขาด **“เบรก”** ตัวเดียว รถคันนั้นขึ้นวิ่งไปก็อันตราย แต่ถ้ามีเบรกก็นั่นใจได้ว่าจะปลอดภัยได้ในระดับหนึ่ง คนก็เหมือนกัน หากมีอำนาจ มีเงิน มีบิรวาร มีตำแหน่งทุกอย่าง แต่หากขาด**สติ**ตัวเดียวก็ทำให้หมดอำนาจ หมดเนื้อหมดตัว หมดบุญวาสนา” (ว.วชิรเมธี, 2551: 15)

กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดเป็นอันดับสาม ในการใช้กลวิธีการนำเสนอทั้งหมด รองจากการยกตัวอย่างประเภทวาตะของบุคคล และการยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล

5) การสร้างอารมณ์ขัน

อารมณ์ขันที่แฝงอยู่เป็นระยะในผลงานของผู้แต่งนับว่าเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำหนังสือธรรมะมีความสนุกสนานน่าอ่านมากยิ่งขึ้น โดยอารมณ์ขันที่สร้างขึ้นนี้มีทั้งการล้อเลียนสังคม เสียดสีล้อเลียนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมุขตลกตลกที่แต่งขึ้นเพื่อให้ขำคิด

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือสวดตากับความตาย

“...ดังนั้นเราก็ต้องเรียนรู้ว่าธรรมดาของคนต้องป่วยกาย ต้องมีเจ็บใจ แต่การที่กล่าวว่าความเจ็บไข้นี้เป็นธรรมดา ไม่ได้หมายความว่า เมื่อเรารู้แล้วว่าสิ่งนี้เป็นธรรมดา พอป่วยขึ้นมาก็เลยอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไรเลย ไม่ใช่ว่าหันเนื้ออยู่ดีๆ หันนิ้วไปครั้งนิ้ว อ้าว...ธรรมดา ปล่อยเลือดไหล ไม่ทำอะไรเลย เพราะความเจ็บเป็นธรรมดา อย่างนี้เรียกว่าโง่ เดินออกไปข้างนอกโดนรถเฉี่ยวขาลากเลย บอกว่า ผมไม่เอาเรื่องหรืออก มันธรรมดา อย่างนี้ก็โง่แล้ว” (ว.วชิรเมธี, 2552: 38)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสวดตากับความตาย

“เมื่อได้ยื่นพระทนต์ผ้าบังสุกุลหรือพิจารณาผ้าบังสุกุล ก็แทบไม่มีใครเข้าใจจุดประสงค์เดิม เชิญผู้หลักผู้ใหญ่ไปทอดผ้ามหาบังสุกุล พระ (บาง) ท่านก็บริกรรมในใจว่า โอโห นี่ผ้าไตรไหมแท้จากสวิส ได้มาแล้วหนิ รักแร้แน่นเลย ผ้าของฉัน ไตรจีวรของฉัน อย่างนี้เรียกว่าไปพิจารณาผ้าบังสุกุลได้มาแต่ผ้า ไม่เห็นเลยว่าวันหนึ่งตัวเองต้องตาย”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 53)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“แต่ผู้บริหารบางรายมีความสุขเพราะว่าเป็นกิ๊กกับเลขฯ วันจันทร์ได้เจอกับเลขฯก็สบาย มีความสุข แต่ต้องระวัง เพราะกิ๊กเป็นภัยชนิดใหม่ อาตมาเพิ่งค้นพบ เพราะว่าลูกศิษย์อาตมาเป็นคาซาโนวี คาซาโนวาหลายคน...” (ว.วชิรเมธี, 2551: 30)

ตัวอย่างที่ 4 จากหนังสือธรรมะน้ำเอก

“รู้่น้อยว่ามากรู้ เริงใจ
 กลกบเกิดมหา'ลัย โลกจ้อย
 ปริญญาสี่ห้าใบ ทำแบ่ง
 เจอปราชญ์จากป่าป้อย ปาดน้ำตานี้”

(ว.วชิรเมธี, 2552: 65)

แสดงอารมณ์ขันโดยปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับชีวิตในสังคมปัจจุบัน ล้อมาจาก
 “โคลงโลกนิติ” ที่ว่า

“รู้่น้อยว่ามากรู้ เริงใจ
 กลกบเกิดอยู่ใน สระจ้อย
 ไปเห็นทะเลไกล กลางสมุทร
 ชมว่าน้ำป้อน้อย มากล้ำลึกเหลือ

(โคลงโลกนิติ)

6) การตั้งคำถาม

ผู้แต่งสร้างความน่าสนใจชวนติดตามด้วยการตั้งคำถาม ทั้งในลักษณะถาม-ตอบ และ
 คำถามเชิงวาทศิลป์

6.1) ลักษณะถาม-ตอบ

การถามนำให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบตาม และถามเพื่อกระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ แล้วจึงตอบ
 ข้อสงสัยนั้นๆทำให้ผู้อ่านเข้าใจ รวมถึงการสรุปความด้วยการตั้งคำถาม และตอบข้อสรุปเป็นการ
 ทบทวนให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมะที่สอนไปอีกรอบหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือปรัชญาหน้าบ้าน

“การทำหน้าที่ควรทำเมื่อไหร่? ทำเมื่อรู้สึกตัวว่าควรทำนั้นแหละดีที่สุด”

(ว.วชิรเมธี, 2547: 78)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสวดกับความตาย

“ในหลักสูตรการศึกษาทั่วโลก มีหลักสูตรไหนบ้างที่สอนการรับมือกับความตาย มีไหม เศรษฐศาสตร์สอนให้รับมือกับความตายหรือเปล่า รัฐศาสตร์สอนให้รับมือกับความตายไหม นิติศาสตร์สอนให้รับมือกับความตายหรือเปล่า อักษรศาสตร์สอนให้รับมือกับความตายหรือไม่ ไม่มี มีก็แต่พุทธศาสตร์ สอนให้อยู่เป็น สอนให้ใช้ชีวิตเป็น สอนให้ตายด้วย พุทธศาสตร์ จึงเป็นหลักสูตรที่ใช้ได้กับชีวิตที่สมบูรณ์ที่สุด” (ว.วชิรเมธี, 2552: 32-33)

6.2) คำถามเชิงวาทศิลป์

เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อ่านจุกคิด กระตุ้นให้ผู้อ่านคิดพิจารณาและไตร่ตรองในสิ่งที่ผู้อ่านอาจไม่เคยสงสัยหาเหตุผล หรือไม่เคยหยุดตั้งสติพิจารณา

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือคนสำราญ งานสำเร็จ

“ถ้าเช่นนั้น เราเคยถามตัวเองกันบ้างไหมว่า ทุกวันนี้เราทำงานกันอย่างไร เราใช้ชีวิตกันอย่างไร และเราแสวงหาความสุขกันอย่างไร”

(ว.วชิรเมธี, 2551: คำปรารภ)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมาคำขึ้น

“น่าสนใจว่า ที่ลิงต้องปิดหู ที่ลิงต้องวิ่งหนี เพราะลิงมองเห็นอะไรที่ซ่อนอยู่ในเงื้อมมือของมนุษย์มองไม่เห็นหรือเปล่า?” (ว.วชิรเมธี, 2552: 17)

7) การนิยามคำ

ผู้เขียนนิยามคำเพื่อให้ผู้อ่านมีพื้นฐานความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน การรับสารจะได้ไม่สับสนงวยงง บางกรณีนิยามคำเพื่อแก้ความเข้าใจที่ผิด หรือให้ความรู้สำหรับผู้ที่พื้นฐานพุทธธรรมไม่มากนัก

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือกำลังใจแต่ชีวิต

“คนสุจริตแท้จริง คือ คนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ประพฤติสุจริตเพราะมองเห็นด้วยปัญญาของตนอย่างแจ่มชัดว่า ความคดโกงเป็นความเลวระยำต่ำช้า เป็นจรรยาของคนชั้นต่ำ ไม่ใช่แบบแผนของอารยชน”

(ว.วชิรเมธี, 2546: 18)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือธรรมะคลายใจ

“การละระคะนั้นจะทำได้สถานเดียว นั่นก็คือต้องปฏิบัติการ “ซักสะพาน” เสียเท่านั้น จึงจะสามารถอยู่เหนือรักเหนือชังได้ คำว่า “ซักสะพาน” หมายถึงการ “ตัดใจ” อย่างเด็ดขาด ไม่เกี่ยวดวงหนองยุ่งอีกต่อไปในทุกรูปแบบ” (ว.วชิรเมธี, 2552: 33)

โดยสรุปแล้ว พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอมากที่สุดสามลำดับ (ดูภาคผนวกเพิ่มเติม) ได้แก่ การยกตัวอย่างประเภทวาทีของบุคคล การยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล และการเปรียบเทียบ ตามลำดับ

กลวิธีการนำเสนอ	รวม (ครั้ง)
การยกตัวอย่าง ประเภทวาทีของบุคคล	232
การยกตัวอย่าง ประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	215
การเปรียบเทียบ	147

ตารางที่ 2 ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพุทธธรรม : กลวิธีการนำเสนอ

จะเห็นได้ว่ากลวิธีทั้งสองส่วน คือ กลวิธีทางภาษา และกลวิธีการนำเสนออันเป็นสาร (Message) นั้นสะท้อนมาจากคุณลักษณะของท่าน ว.วชิรเมธี (Source) ซึ่งประมวลได้ ดังนี้

1) ท่านเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี (Ethos) ดังที่ อริสโตเติล (อ้างถึงใน เกกิง พันธุ์เกกิงอมร, 2539: 438) กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารว่า บุคลิกของผู้พูดเป็นสาเหตุสำคัญของ การพูดโน้มน้าวใจ ประกอบด้วย Intelligence, Good will, Good character ซึ่งท่าน ว.วชิรเมธีเป็นผู้ที่มีสติปัญญาลึกซึ้ง มีไหวพริบเขาวนปัญญา มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง ตั้งใจจริงที่จะรักษาประโยชน์ของผู้ฟัง และเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติดี มั่นคงในศีลธรรม มีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เป็นต้น

“สิ่งที่เป็นฐานสำคัญจากการที่ได้ร่วมงานกับท่านอยู่ ท่านจะดี ใจทยีก่อน แล้วความคิดท่านจะเร็วมาก แปปๆ แล้วท่านจะลำดับข้อมูล ไปทีละชั้น แล้วก็อธิบายได้เป็นเปลาะๆไป อธิบายความแตกต่างได้ อย่างน่าสนใจ ความสามารถในการอธิบายใจทยีก่อน เป็นข้อเป็นลำดับ แจ่ม แจ้ง ทำให้ชัดเจน จูงใจ คือ ดึงดูดให้คนเชื่อ คล้อยตามได้ แก่ล้วยกล้า คือ ทำทนายมิติใหม่ๆ ซึ่งไม่เคยมีใครกล้าคิดอาจจะเป็นการกะเทาะเปลือก ความเชื่อความเคยชินที่เราคุ้นเคยกันมาบ่อยๆให้มันมีมิติที่หลากหลาย ค่อนข้างว่าจริงคือทำให้คนมีความสุขได้ตลอดเวลา”

(แทนคุณ จิตต์อิสระ, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2553)

นอกจากนี้คำพูดของท่านมีความน่าเชื่อถือ (Logos) มีการอ้างอิงที่มาที่ไปอย่างกระจ่าง ชัด และสามารถทำให้ตัวผู้ฟังเกิดความคล้อยตามมีอารมณ์ความรู้สึกร่วม (Pathos) ที่ถูกเร้า จากคำพูดของผู้ท่าน ด้วยวาทศิลป์อันเป็นเอกลักษณ์

2) ท่านเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ จากการศึกษาระดับปริญญาตรีและผลงานของท่าน พบว่าท่านมีประวัติชีวิต ประสบการณ์และการศึกษาที่ดีพร้อม ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยท่าน สำเร็จการศึกษา เปรียญธรรม 9 ประโยค สำนักวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ศึกษาศาสตร์ บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้ท่านมีความรู้ทั้ง 2 ด้านอย่างลึกซึ้งอันนำมาสู่การถ่ายทอดได้อย่าง ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ เดวิด เค เบอร์โรล (1960: 30-72 อ้างถึงใน อวยพร พานิช 2549: 318-319) ที่กล่าวไว้ว่า “ปัจจัยของผู้สร้างสารที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ คือ ความรู้ หมายถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ และการวิเคราะห์ ในเรื่องที่สื่อสาร”

ในประเด็นของความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับที่ ภัทรวลี นิติเกษตรสุนทร (2549: 47) กล่าวไว้ว่า

“ความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้ และสิ่งที่จะช่วยสร้างเสริมความน่าเชื่อถือได้ทางหนึ่งคือ สถานภาพ (Status) ซึ่งหมายถึง สถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสารที่มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ส่งสารและผู้รับสาร”

เนื่องจากสถานภาพของท่าน ว.วชิรเมธี เป็นพระสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นสถานะที่มีอิทธิพลต่อสังคม และความรู้สึกของผู้คนอันเป็นไปตามการปลูกฝังสั่งสอนของชาวไทย

“ต้นทุนทางสังคมของพระนั้นค่อนข้างจะสูงอยู่แล้ว อาจจะเป็นเพราะรากฐานของสังคมไทย บ่มเพาะสิ่งเหล่านี้มาว่าถ้าเห็นพระต้องฟัง ต้องเคารพนบนอบ ซึ่งตอนที่ผมบวชอยู่ผมก็สัมผัสได้ถึงสิ่งนั้น ซึ่งท่านก็โดดเด่นขึ้นมาสูง ประกอบกับคนที่มีการศึกษาหรือคนที่แบบ คือจริงๆ แล้วความทุกข์มันไม่ได้อิงกับการศึกษาหรือความต่ำทรยศหรือฐานะหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่เชื่อว่าคุณครูแล้วพื้นฐานของการมีศรัทธาอยู่เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ในสังคมไทย ท่านก็มาต่อยอดศรัทธาด้วยปัญญา ซึ่งจริงๆ แล้วมันก็ยังทำให้ทุกอย่าง มันสมบูรณ์มากขึ้น”

(แทนคุณ จิตต์อิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

3) **ท่านมีมุมมองแง่คิดร่วมสมัย** เป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยอายุที่ไม่มาก ยิ่งสะท้อนภาพการเป็นบุคคลร่วมสมัย เป็นตัวแทนความคิดความรู้สึกของคนยุคปัจจุบัน กลายเป็นจุดเด่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในการทำให้เรื่องราวธรรมะมาอยู่ในกระแสหลัก เป็นธรรมะอินเทรนด์ได้

“ไม่ยึดติดกรอบการนำเสนอธรรมะแบบเดิมๆ แต่ถือหลักว่า มีช่องทางไหนที่จะนำเสนอธรรมะได้ จะใช้ทั้งหมด เช่น ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก อินเทอร์เน็ต กวีนิพนธ์ บทเพลง ไปสการ์ด เสื้อ รายนการวิทยุ รายนการ

โทรทัศน์ การสอน การบรรยาย การอภิปราย การเสวนา การทำกิจกรรม
ทางสังคม การจัดคอร์สภาษา การเดินสายบรรยายธรรมไปทั่วโลก”

“ท่วงทำนองในการนำเสนอจะต้องมีความร่วมสมัย ไม่เชย ดุใหม่
อยู่เสมอ แต่เป็นความใหม่ที่มีรากฐานของการศึกษา คั่นคว้า ฝึกปฏิบัติ
มาเป็นอย่างดี ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกว่างานเขียนเป็นงานของวันนี้ เพื่อ
คนวันนี้ ไม่ใช่คนแก่ หรือคนที่หมดหวังกับชีวิต”

“แสดงตนให้สังคมเห็นว่า เรา (ผู้เขียน) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม
ไม่ใช่ผลิตงานเขียนออกมาจากยอดเขา ภาษาไพเราะ จิบชาอยู่ในสวน
สวย แต่พูดเรื่องสันติภาพ ตรงกันข้าม ผู้เขียนเลือกใช้การลงมาคลุกคลี
ทำงานกับภาคสังคมค่อนข้างเยอะ เพื่อมารับรู้ปัญหาจริงๆ และนำเสนอ
ออกมาเป็นธรรมะ ซึ่งวิธีการนี้ทำให้สังคมรับธรรมะได้ง่าย เพราะผู้เขียน
อยู่ในภาคปฏิบัติจริงๆ ไม่ใช่สักอู๋ดมคติที่ไม่เคยทำอะไร ทว่าเอาแต่
เขียนๆ อย่างเดียว”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

ด้วยเหตุที่คนส่วนใหญ่มีความศรัทธาในวัตรปฏิบัติ มุมมองความคิด วิธีคิด และการ
ถ่ายทอดของท่าน การที่ท่านเป็นผู้นำเสนอธรรมะ (Presenter) แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนรุ่นใหม่
มีจุดร่วมเดียวกับผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเปิดใจรับฟัง เปลี่ยนมุมมองความคิดและความรู้สึก
ต่อธรรมะและศาสนา ว่าธรรมะสามารถควบคู่กับการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ได้

“ท่านเป็นตัวแทนของปัญญาที่เป็นพระรุ่นใหม่ที่จะสามารถเข้าถึงใจคนได้”

(แทนคุณ จิตตอิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

4) **ท่านมีทัศนคติที่ดี** ท่าน ว.วชิรเมธียังมีคุณสมบัติของผู้สร้างสารที่ดีตามที่
สมควร กวียะ (2545: 285) กล่าวไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานทั่วไปจะช่วยให้ผู้สร้าง
สารมีโลกทัศน์และชีวทัศน์ที่ถูกต้อง ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสารและการสร้างสาร
ทักษะระดับกว้างในการสื่อสารและการสร้างสารทักษะระดับลึกในการสร้างสาร และคุณสมบัติ
เฉพาะตัวของผู้สร้างสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสาร (Attitude toward
matter) ได้แก่ความรู้สึกในทางที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสารของผู้สร้างสารที่ผู้ส่งสารจะส่งออกไป มีผลต่อ

การสร้างความสำเร็จติดตามค้นคว้าเรื่องต่างๆของผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเรื่องนั้นๆ ทำให้ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ

“มีความเชื่อมั่นพื้นฐานอยู่ว่า “ธรรมะไม่ใช่ของยาก แต่ถูกทำให้ยาก มาโดยตลอด” ดังนั้น จะต้องแก้ไขความเข้าใจผิดตรงนี้ได้ จึงนำเสนอ ธรรมะให้เข้าใจง่าย (แต่โดยการศึกษาอย่างดี ไม่ใช่ทำด้วยความมั่งง่าย)”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

การที่ท่านมีทัศนคติกับธรรมะเช่นนี้ส่งผลให้การสร้างสรรค์งานของท่านออกมาในลักษณะที่ต่างจากการนำเสนอธรรมะของพระรูปอื่นๆในอดีต กล่าวคือ ท่านนำเสนอให้ธรรมะเป็นเรื่องง่าย เข้าใจง่าย นำไปใช้ง่าย

5) **ท่านเป็นพหูสูต** ในมุมมองของผู้ใกล้ชิดที่มีโอกาสได้ร่วมงานกับท่าน ว.วชิรเมธีบ่อยครั้ง คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ ยังกล่าวถึงคุณลักษณะของท่านในฐานะนักเขียนไว้อย่างน่าสนใจว่า

“หนึ่งท่านเป็นนักอ่าน สองท่านเป็นนักคิด สามท่านเป็นนักย่อย สี่ท่านเป็นนักเล่าเรื่อง ห้าท่านเป็นนักสรุป หกท่านเป็นนักสนุก สรุปแบบมีความคิดสร้างสรรค์สูง ติดตามสถานการณ์หลายอย่าง และประยุกต์คำที่เป็นคำฮิตในสถานการณ์มาอธิบาย เชื่อมโยงกับหลักธรรมะได้อย่างน่าสนใจ...”

(แทนคุณ จิตต์อิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

คุณสมบัติสำคัญของผู้สร้างสารที่ดี คือการเป็นพหูสูต ซึ่งท่าน ว. วชิรเมธีมีความเป็นพหูสูตอย่างเต็มตัว ท่านรู้มาก เพราะท่านอ่านมาก ดังปรากฏในการทำงานของท่าน โดยหลังจากกำหนดแก่นเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอแล้ว ท่านจะทำความเข้าใจข้อมูล เนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอด ด้วยการอ่านหนังสือ เก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ สื่อต่างๆที่หลากหลาย เพื่อจะเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวัตถุดิบของการเขียนให้ได้ครอบคลุม ครอบคลุม และถูกต้องแม่นยำ แม้ว่าเนื้อหาบางเรื่องที่ท่านจะถ่ายทอดเป็นสิ่งที่ท่านเคยอ่านเคยเรียนรู้มาแล้ว ท่านก็ยังคงกลับไปอ่านค้นคว้า ทบทวนใหม่เพื่อความถูกต้องที่สุด

“การวางแผนของท่านตั้งแต่ต้นว่าคอนเซ็ปของงานเรื่องนี้คืออะไร แล้วท่านก็คิดว่า เบื้องต้นท่านจะเขียนอะไร ท่านก็หาข้อมูลก่อนคือไม่ใช่ลักษณะการจำ ท่านต้องมีข้อมูลเพียงพอที่จะเขียนคอลัมน์ชั๊กคอลัมน์หรือบทความชั๊กบทความหนึ่ง ในอันดับแรก เป็นเรื่องของข้อมูลที่แน่นอน ท่านจะไม่เขียนจากความรู้สึกเป็นส่วนตัว แม้กระทั่งท่านบอกว่าธรรมะข้อนั้นข้อนี้จะยกว่าพระพุทธเจ้าท่านเคยตรัสอย่างนั้นอย่างนี้ ยกมาจากในเล่มนั้นเล่มนี้ ไม่ใช่เป็นการนำเสนอในความคิดของตนเองลงไป แม้ว่าเป็นการนำเสนอตรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งถ้าเป็นพระรูปอื่นก็อาจจะนำเสนอไปตรงๆซึ่งทำให้ดูเป็นเรื่องที่ยาก รู้สึกว่าแข็งๆไป แต่ว่าถ้าท่านนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของภาษา

พูดได้ว่าพระอาจารย์ท่านมีจุดเด่นที่สุดก็คือเรื่องของสำนวนภาษา การสื่อ การสอน ที่บอกว่าเวลาท่านจะเขียนบทความอะไรท่านต้องหาข้อมูลให้เพียงพอก่อน ฉะนั้นวิธีของท่านก็คือการอ่าน เริ่มต้นที่ท่านสามารถเขียนได้ทุกวันนี้ ท่านบอกว่าท่านอ่านหนังสือ บางครั้งไม่รู้สึกรว่าหนังสือนั้นจะได้ใช้มั้ย แต่ว่าเวลาจุดๆหนึ่ง เมื่อถึงเวลามันก็ได้ใช้โดยอัตโนมัติ”

(เริงฤทธิ์ ธิชาญ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤษภาคม 2553)

“...แกลั้วกล้า คือทำทลายมิติใหม่ๆ ซึ่งไม่เคยมีใครกล้าคิดอาจจะเป็นการกะเทาะเปลือกความเชื่อความเคยชินที่เราคุ้นเคยกันมาบ่อยๆให้มันมีมิติที่หลากหลายค่อนข้างว่าแรงคือทำให้คนมีความสุขได้ตลอดเวลา แต่ว่ามันไม่ง่าย ผมเองก็เคยเขียนหนังสือ กว่าจะได้หนังสือออกมาแต่ละเล่มนี่อ่านหนังสือเยอะมากเลยเป็นสิบๆเล่ม ต้องหาข้อมูลหาอะไรต่างๆ ก็ทำให้ท่านทุ่มเทมาก ท่านต้องอ่านหนังสือเยอะมาก”

(แทนคุณ จิตตอิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

ตามที่อ้างอิงมาข้างต้น การที่ท่านเป็นนักอ่านที่อ่านหนังสือทุกประเภท เพื่อเก็บเป็นคลังข้อมูลไว้ ส่งผลให้งานของท่าน นอกจากจะมีประโยชน์ในแง่การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นวัตถุดิบการเขียนแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลงานของท่านมีคุณภาพ มีความโดดเด่นแตกต่างจากผลงานธรรมะของพระรูปอื่นๆ เพราะท่านสามารถดึงคลังความรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมมุมมองทุกด้านมาใช้ในงานเขียน ธรรมะของท่านจึงผ่านการนำเสนอในมิติใหม่ ทันสมัย มีความ

หลากหลาย ทั้งเรื่องราวในอดีต-ปัจจุบัน เรื่องราวของต่างประเทศ เรื่องเล่า ชีวิตของบุคคล สำคัญจากทุกวงการ แนวคิดวิทยาศาสตร์ เป็นต้น กลายเป็นการสร้างความคิดแตกต่างให้กับ ผลงานของท่าน ซึ่งตรงใจผู้อ่านครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นฐานแตกต่างกันได้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีพื้นฐานความรู้ความสนใจแตกต่างกันไป

6) ท่านรู้ใจผู้รับสาร ท่านสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านได้ด้วยการ เข้าไปนั่งอยู่ในจิตใจของผู้รับสาร เรื่องราวที่ท่านนำมาสอนมักเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความคิดคำนึง ความสงสัยใคร่รู้ และเรื่องราวที่เราประสบพบเจอ ซึ่งท่านสามารถวิเคราะห์ผู้รับสารและความ ต้องการของผู้รับสารได้อย่างตรงจุด สามารถเข้าถึงความรู้สึกของผู้ฟัง และสะท้อนความเข้าใจที่มี ต่อผู้ฟังซึ่งปรากฏในหนังสืออยู่เป็นระยะ ดังตัวอย่าง

“ทุกคนที่อยู่ในห้องประชุมแห่งนี้ก็ต่างมีคุณค่าในตัวเองทั้งหมด เพราะ ฉะนั้นไม่ว่าอาตมาภาพจะสอนในมหาวิทยาลัยก็ดีหรือสอนที่นั่นก็ดี อาตมาตระหนักดีว่าคนที่มาฟังสำคัญทุกคนและเมื่อต่างก็เป็นคนสำคัญ อาตมาภาพเองก็ต้องให้ความสำคัญกับการบรรยายทุกครั้งอย่าง ทัดเทียมกัน” (ว.วชิรเมธี, 2552)

“ครูบาอาจารย์ที่นั่งฟังอยู่นี้ถือเป็นกลุ่มคนที่ปฏิบัติธรรมมากกว่า ชาวบ้านชาวเมือง เพราะว่าสอนหนังสือ ขอให้ครูทั้งหลายตระหนักไว้ว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติมาก เพราะว่าเป็นอาชีพเดียวที่พระพุทธเจ้าทรง เลือกทำ พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงเลือกที่จะเป็นผู้บริหาร ไม่ได้ทรงเลือกเป็น นักการเมือง นักการตลาด แต่ทรงเลือกเป็นครู เพราะฉะนั้นถ้าใครเป็นครู ขอให้รู้ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติมาก” (ว.วชิรเมธี, 2551)

คุณลักษณะในฐานะผู้ส่งสารของท่าน ว.วชิรเมธีนับได้ว่าครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับการเป็น ผู้ส่งสารที่ดี ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้งานเขียนของท่านมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความ แตกต่างจากหนังสือธรรมะอื่นๆ ด้วยการสะท้อนความเป็นตัวตนของท่านผ่านกลวิธีการเขียน อย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2

2. วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

ผลงานของท่าน ว. วชิรเมธี มักมีการหยิบยกประเด็นสังคม ข่าวสาร หรือเหตุการณ์ต่างๆที่อยู่ในกระแส มาเป็นตัวอย่างที่สอดคล้องกับเนื้อหาพุทธธรรมที่ท่านต้องการถ่ายทอด บางครั้งก็ใช้เหตุการณ์เป็นตัวตั้งเพื่อสอนธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ประสบเหตุการณ์นั้นๆ

การถ่ายทอดธรรมะโดยนำบริบทสังคมมาเป็นต้นเรื่องหรือเป็นตัวอย่างเชิงสังขธรรมดังที่กล่าวมานี้ ทำให้พุทธธรรมที่ท่านต้องการถ่ายทอดสัมผัสได้จริง เป็นเรื่องราวจริง เป็นเรื่องใกล้ตัว ที่ผู้อ่านสามารถพบเห็น รับรู้ได้ จึงเข้าใจได้ง่ายและตระหนักในความสำคัญมากขึ้น

“เรื่องการนำเสนอท่านต้องดูปัจจัยรอบข้างหรือเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน ท่านจะไม่ได้เขียนแบบว่าวันนี้จะเขียนเล่มนั้นเรื่องนี้ ท่านจะดูเหตุการณ์ตรงนี้สังคมมันเป็นอะไร สังคมพูดถึงอะไร สังคมเป็นปัญหาอะไร ฉะนั้นในเรื่องที่ท่านจะเขียนก็คืออ้างอิงกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน แม้กระทั่งว่าคอลัมน์แต่ละคอลัมน์มีตัวกำหนดชัดเจนอยู่แล้ว เป็นคอนเซ็ปต์ เล่มนี้มันเป็นแบบนี้ เล่มนั้นมันเป็นอย่างนั้น แต่ท่านสามารถ เขียนเพื่อยोगเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน คือคนอ่าน เมื่ออ่านถึงตรงนั้น สามารถเอาไปต่อยอดได้เลย เพราะคือเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน” (เริงฤทธิ์ ธิชาญ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤษภาคม 2553)

ท่าน ว.วชิรเมธีก็ได้พูดถึงแนวคิดในการถ่ายทอดธรรมะให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไว้อย่างชัดเจนว่า

“ เป็นประเด็นที่สังคมกำลังมีปัญหา ต้องเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม” (ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

2.1 วิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

วิธีการที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม คือการยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริบทภาพรวมของสังคม บริบทเหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

2.1.1 บริบทภาพรวมของสังคม

เป็นการนำเสนอหลักธรรมที่ควรใช้ในการสังคมปัจจุบัน หรือทัศนธรรมที่ปรากฏในสังคม เพื่อจุดประกายความคิด เปิดมุมมองในการมองสังคมอย่างพุทธ ที่มีใช้ภาคทฤษฎีแต่เป็นการนำไปใช้ได้จริง สัมผัสได้จริง โดยผู้เขียนหยิบยกเรื่องราวปมปัญหาของสังคมในภาพรวมที่ผู้คนกำลังประสบมาชี้ให้เห็นธรรมชาติในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ การแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาตามแนวพุทธ เช่น ปัญหาที่มากับสังคมทุนนิยม การทุจริตคอร์รัปชัน ภาวะการคลังคลังขาดดุลงบประมาณเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ ปัญหาของครอบครัวสมัยใหม่ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะศักดิ์สิทธิ์

“กระแสจิตคามรามเทพในฐานะวัตถุมงคลรุ่นใหม่ตั้งมาตั้งแต่ต้นปี 2550 ปัจจุบันได้แผ่ลงไปแล้ว นักข่าวท่านหนึ่งตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การที่สังคมไทยคลั่งไคล้จิตคามรามเทพนั้นน่าจะเป็นเพราะสังคมไทยอยู่ในภาวะขาดที่พึ่ง คนจึงวิ่งหาที่พึ่งกันเป็นแถว แต่ผู้เขียนขอแย้งว่า คนไทยไม่ได้ขาดที่พึ่งแม้สักนิด เพราะอะไรก็ตามที่ถือกันว่าเป็นที่พึ่งของคนไทยนั้น ทุกอย่างก็ยังคงอย่างครบเหมือนเดิม ดังนั้นสิ่งที่คนไทยขาดกล่าวอย่างตรงไปตรงมาที่สุดก็คือ คนไทยกำลังขาด “สภาพคล่องทางการเงินมากกว่า”

(ว.วชิรเมธี, 2548: 24)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือเรื่องตะแกรงร้อนทอง

“ปัจจุบันทั่วทั้งโลกถูกครอบงำด้วยด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บริโภคนิยม และวัตถุนิยมอย่างหน้ามืดตามัว รัฐบาลของประเทศต่างๆ สนับสนุนให้มีการเปิดเสรีทางการค้า เพื่อที่ว่าจะได้มีการค้าขายอย่างเสรีข้ามชาติ ผลก็คือ ลัทธินี้ส่งเสริมให้มีการบริโภคตามความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยใช้กลไกทางการตลาดที่เรียกว่า “ยั่วให้อยาก แล้วกระตุ้นให้ซื้อ”

(ว.วชิรเมธี, 2550: 58)

2.1.2 บริบทเหตุการณ์รายวัน

การนำเสนอพุทธธรรมบางช่วงบางตอน ผู้เขียนหยิบยกบริบทที่เป็นเหตุการณ์รายวันซึ่งปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และวิทยุ นำมาเป็นตัวอย่าง หรือเป็นต้นเรื่องในการสอนธรรมะที่จะนำไปสู่การป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้เขียนอ้างอิงแหล่งที่มา และรายละเอียดวันเวลาที่สื่อต่างๆ ถ่ายทอดข้อมูลอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือธรรมะสบายใจ

“คนเกิดปีมะชะตาขาด” อ่านข่าวประชาชนคนเกิดปีมะ (มะเมีย) และคนที่มื่ออักษร ศ-ช-ส-ว-ม กว่าสองพันคนแห่กันไปทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ตามคำโฆษณาของพระสงฆ์ที่พิมพ์ใบปลิวแจกไปทั่วประเทศนับหมื่นๆ ใบจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 5 สิงหาคม 2545” (ว.วชิรเมธี, 2549: 133)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือสบตากับความตาย

“เมื่อวันก่อนมีหนังสือพิมพ์รายงานข่าวว่า มีนักศึกษาคนหนึ่งไปร่วมชมรายการทีวีรายการหนึ่งของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เมื่อรายการจบเธอเดินออกมาขึ้นรถประจำทางเพื่อกลับบ้าน แต่เกิดพลาดท่าตกจากรถประจำทางซึ่งคนขับขับด้วยความเร็วสูง นักศึกษาคคนนั้นตายอย่างน่าอนาถ”

(ว.วชิรเมธี, 2548: 88)

2.1.3 บริบทเหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์

การยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เป็นหรือกลายมาเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่เป็นระยะ โดยมีทั้งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาติต่างๆ เหตุการณ์การเมืองในยุคอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งยิ่งใหญ่ เป็นต้น ผู้เขียนจะใช้ตัวอย่างเหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อสะท้อนแง่มุมธรรม เป็นตัวอย่างให้เห็นต้นเหตุ และผลลัพธ์ บางกรณีผู้เขียนแนะนำหลักธรรมะที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตในช่วงเวลาเหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์เหล่านี้อย่างมีสติรู้เท่าทัน

ตัวอย่างที่ 1 จากหนังสือตะแกรงร้อนทอง

“ในระหว่างที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นในสังคมไทยในขณะนี้ นั้น มีบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เรียกร้องให้คนทั้งสองฝ่าย (รัฐบาล+เครือข่ายพันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) เลิกเดินทางสายกลาง พร้อมๆกันนั้นก็ยังมีบุคคล อีกจำนวนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงเรียกร้องให้เดินทางสายกลาง ใน สถานการณ์ทางการเมืองอย่างทุกวันนี้...” (ว.วชิรเมธี, 2550: 64)

ตัวอย่างที่ 2 จากหนังสือตะแกรงร้อนทอง

“เมืองไทยใน พ.ศ. 2548-2549 เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้ง ประวัติศาสตร์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึงกับทรงเรียกว่าเป็นช่วงเวลา ที่ “วิกฤตที่สุดในโลก” สังคมไทยแตกออกเป็นเสี่ยงๆ เกิดความรุนแรง และ ร้าวฉานไปทั่วทุกหัวระแหง ท่ามกลางสภาพเหตุการณ์บ้านเมืองอย่างนี้ จึงมี นักคิด ปัญญาชน นักการเมืองชั้นนำหลายคน เรียกร้องให้มีการปฏิรูปการ เมืองไทยโดยนำเอากรอบความคิดแบบกระบวนทัศน์ (paradigm) โดยนำหลัก ธรรมาธิปไตยมาเป็นกลไกในการปฏิรูปการเมือง” (ว.วชิรเมธี, 2550: 80)

ตัวอย่างที่ 3 จากหนังสือสabatกับความตาย

“...หรือบางคนยังเด็กยังเล็กก็น่าจะมีอนาคตไกล แต่พอไปเที่ยว ภาคใต้เกิดคลื่นสึนามิก็ตาย หรือบางคนแต่งงานใหม่เพิ่งไปฮันนีมูนที่ภูเก็ต ถูกคลื่นซัดหายไปทะเล บางคนกำลังจะเริ่มต้นทำอะไรมันๆ เช่น เจ้าของ ธุรกิจรายหนึ่งลงทุนทำรีสอร์ทหลายร้อยล้าน กำลังจะเปิดรีสอร์ทใหม่ สัปดาห์หน้า แต่ยังไม่ทันได้เปิด ทั้งรีสอร์ททั้งเจ้าของก็มาตายในเหตุการณ์ สึนามิถล่มภาคใต้พร้อมๆกัน...” (ว.วชิรเมธี, 2548: 142)

สำหรับวิธีการนำเสนอพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม โดยการยกตัวอย่าง เหตุการณ์นั้น พบว่าสามารถถ่ายทอดซ้ำๆได้ เพราะกระทั่งเวลาผ่านไป บริบทสังคมเปลี่ยนแปลง ไปก็ยังมีกรพิมพ์หนังสือซ้ำ ซึ่งแม้จะพิมพ์ซ้ำก็ครั้งหนังสือของท่านก็ยังได้รับความนิยม เนื่องจากผู้อ่านสามารถอ่านเรื่องราวเหล่านั้นเป็นอุทาหรณ์ เหตุการณ์ที่ยกขึ้นมาแล้วก็ล้วนแล้วแต่มี

การนำเสนอหลักธรรมะที่สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันอีกด้วย

2.2 รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

จากการสัมภาษณ์ ท่าน ว.วชิรเมธี พบว่าท่านให้ความสำคัญกับรูปแบบที่ใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคม โดยเน้นไปที่ “การถ่ายทอดให้ร่วมสมัย” ประกอบด้วย

1) การใช้ภาษา ต้องเป็นภาษาของคนร่วมสมัยมีคำศัพท์ตามสมัยนิยม ใช้ภาษาปาก สำนวนการเขียนเข้าใจง่าย ไม่รุงรังด้วยศัพท์วิชาการ

“ท่วงทำนองในการนำเสนอจะต้องมีความร่วมสมัย ไม่เชย ดูใหม่อยู่เสมอ แต่เป็นความใหม่ที่มีรากฐานของการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึก งานเขียนเป็นงานของวันนี้ เพื่อคนวันนี้ ไม่ใช่คนแก่ หรือคนที่หมดหวังกับชีวิต”

“ต้องมีลูกเล่นในการนำเสนอ เช่น อธิบายศีล ๕ ด้วยภาษาและมุมมองร่วมสมัย (ดูบทความเรื่องศีล ๕ ประกอบ) หรือต้องใช้คำที่ฟังแล้วทันสมัย อยู่ในความสนใจของคนขณะนั้นๆ เช่น ที่ใดมีกิก ที่นั่นมีกรรม, ที่ใดมีชู้ ที่นั่นมีข้า , แกว่งเท้าหาเสี้ยน แกว่งชีวิตหาทุกข์ หรือธรรมาธิปไตยไม่อยู่ ประชาธิปไตย จึงดูไม่กลับ

ตั้งชื่อบทความ หนังสือ ให้น่าสนใจและแปลกใหม่เสมอ อ่านแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากรู้ อ่านขึ้นมาทันที เช่น ธรรมะติดปีก (ทำไมต้องติดปีก) ธรรมะหลับสบาย (ทำได้จริงหรือ) สอนวาณิชให้เป็นเศรษฐี (วาณิชต่างจากเศรษฐีตรงไหน) การเมืองเนื่องในธรรมะ (เป็นเรื่องเดียวกันหรือ ?) และหรือ “โมงยามแห่งความสุข” (จะสร้างได้อย่างไรละ) และหรือ “เปลี่ยนเคราะห์เป็นโชค เปลี่ยนโรคเป็นครุ, มองลึก นึกไกล ใจกว้าง, คิดถูก ไปรุ่งใส ใจสูง” เป็นต้น”

(ว. วชิรเมธี, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2553)

2) การยกตัวอย่างเหตุการณ์เรื่องราว เป็นการยกตัวอย่างที่สมจริง ชัดเจน เหมาะกับเรื่องที่ต้องการสอน เป็นเหตุการณ์ใกล้ตัว โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดในยุคสมัยที่ของผู้อ่าน

“ถ่ายทอดให้ร่วมสมัย ด้วยภาษาของคนในวันนี้ (dhamma today) เช่น แทนที่จะอธิบายความสามัคคีด้วยตัวอย่างสมัยอยุธยา (บางระจัน) ก็ยกตัวอย่างโอบามา กับ ฮิลลารี คลินตัน ที่ร่วมมือกันทำงานทางการเมือง เพื่อสร้างการเมืองใหม่ให้อเมริกา เป็นต้น

มีชีวิตชีวา คือ ทำให้เห็นว่า ธรรมะที่น่าเสนอนั้น ทำได้จริง ไม่ใช่อุดมคติในฝัน แต่เป็นธรรมะที่วางรากฐานอยู่บนการแก้ปัญหาให้สังคมจริงๆ”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

3) ตัวตนของผู้เขียนเป็นคนร่วมสมัย มิใช่ผู้เขียนร่วมสมัยเพียงวิทยุศมิตเท่านั้น แต่ผู้เขียนยังสัมผัสกับเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้การนำเสนอพุทธธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมมีความชัดเจนในประเด็นปัญหา รวมถึงทางแก้ไขตามแนวพุทธ เนื่องจากผู้เขียนได้เก็บข้อมูล และใช้ประสบการณ์ตรงเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมอย่างถึงแก่น ตรงกับความรูสึกของผู้ร่วมเหตุการณ์

“แสดงตนให้สังคมเห็นว่า เรา (ผู้เขียน) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่ผลิตงานเขียนออกมาจากยอดเขา ภาษาไพเราะ จิบชาอยู่ในสวนสวย แต่พูดเรื่องสันติภาพ ตรงกันข้าม ผู้เขียนเลือกใช้การลงมาคลุกคลีทำงานกับภาคสังคมค่อนข้างเยอะ เพื่อมารับรู้ปัญหาจริงๆ และนำเสนอออกมาเป็นธรรมะ ซึ่งวิธีการนี้ทำให้สังคมรับธรรมะได้ง่าย เพราะผู้เขียนอยู่ในภาคปฏิบัติการจริงๆ ไม่ใช่สำนักอุดมคติที่ไม่เคยทำอะไร ทว่าเอาแต่เขียนๆ อย่างเดียว”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

เมื่อประมวลผลการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” แล้วพบว่าสิ่งที่ผู้ส่งสาร (Source) ถ่ายทอดผ่านสาร (Message) ด้วยช่องทาง (Channel) หนังสือ จนกลายเป็นที่นิยม สร้างกระแสธรรมะอินเท

รนต์ได้นั้น เพราะผู้รับสาร (Receiver) รับรู้เอกลักษณ์สำคัญในงานของท่าน และเกิดความประทับใจ โดยเอกลักษณ์ในผลงานของท่านมีดังนี้

1) **รูปเล่มโดดเด่น** ถือเป็น การพลิกวงการหนังสือธรรมะสำหรับรูปเล่มผลงานธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีที่ตีพิมพ์กับสำนักพิมพ์อมรินทร์ สามารถสร้างความแตกต่างจากหนังสือธรรมะทั่วไป ทั้งในส่วนของขนาดรูปเล่ม หน้าปก ภาพประกอบ เทคนิคการพิมพ์ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะหยิบหนังสือเหล่านี้มาพิจารณา เพราะไม่ทราบว่าเป็นหนังสือธรรมะ เมื่อทราบว่าเป็นหนังสือธรรมะก็ยิ่งสนใจว่าหนังสือธรรมะเหล่านี้ทำไมจึงมีรูปลักษณะที่ต่างไปจากเดิม จนเมื่อผู้อ่านส่วนใหญ่ได้สัมผัสกับธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีผ่านรูปลักษณะใหม่ของหนังสือธรรมะแล้วก็ยิ่งเกิดความประทับใจ ทั้งในส่วนของรูปเล่มและเนื้อหา

“อย่างแรกน่าจะเป็นเพราะรูปเล่มที่มันแตกต่างเพราะว่าเมื่อก่อนเราไม่เคยมีหนังสือธรรมะที่มีลักษณะแบบนี้เลย แล้วทั้งภาพทั้งปกเนื้อใน รูปเล่มมันพลิกโฉมกว่าทั้งหมดที่เคยมี ปรากฏว่าธรรมะติดปีกที่ขึ้นแท่นหนังสือขายดี เป็นbest seller อันนี้คืออย่างแรก อย่างที่สองที่สำคัญที่สุดที่เหนือกว่าสิ่งอื่นๆ คือ ธรรมะที่ท่าน ว.นำเสนอมันเป็นสิ่งที่เอามาปฏิบัติได้ ตรงกับยุคสมัย คนอ่านอ่านแล้วเออ อันนี้ใช่ เออใช่ ถูกต้อง แล้วก็สามารถนำไปใช้ได้ทันที”

(เทวัญกานต์ มุ่งปั้นกลาง, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2553)

“...เป็นเพราะว่าการปรุงแต่งเรื่องของภาษาก็ดี เรื่องราวต่างๆที่เชื่อมโยงกันก็ดีทำให้เวลาที่สื่อสารธรรมะออกไป หรือแม้แต่รูปเล่ม ที่ทางอมรินทร์ที่ออกแบบได้ก็น่าสนใจมีสีสันที่สวยงาม ประกอบกับชื่อหนังสือเป็นชื่อสมัยใหม่ที่ทำให้คนเห็นภาพแล้วรู้สึกเป็นบวก”

(แทนคุณ จิตตอิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

2) **เข้าใจง่าย** ด้วยภาษาที่สื่อสารตรงไปตรงมา ใช้ภาษาพูด คำบาลีหรือคำศัพท์เฉพาะทางมีไม่มาก และเมื่อปรากฏคำเหล่านั้นก็จะมี การแปลความให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ ดังนั้นไม่ว่าผู้อ่านจะมีพื้นฐานทางพุทธศัพท มีความรู้เรื่องหลักธรรมมากหรือน้อย จึงไม่เป็นอุปสรรคในการอ่าน ประกอบกับการยกตัวอย่างเรื่องราวของบุคคล หรือเหตุการณ์ต่างๆที่

แสดงให้เห็นสาเหตุอย่างชัดเจนและผลของการกระทำที่สอดคล้องกับหลักธรรมะที่ท่านต้องการถ่ายทอด ยิ่งเป็นการอธิบายหลักธรรมที่ง่ายคล้ายกับการฉายภาพจริงให้ชม

“ทุกครั้งที่ใช้ภาษาบาลี จะต้องมีการแปลอย่างหมดจด ไม่ปล่อยให้คลุมเครือ และใช้เท่าที่จำเป็นเสมอ ไม่ได้มุ่งใช้เพื่อแสดงภูมิ”

“ต้องถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างหมดจดและให้ภาพลักษณ์เชิงรูปธรรมได้อย่างชัดเจน และนั่นเป็นเหตุให้ต้องใช้เรื่องเล่า หรือตัวอย่างมาประกอบอยู่เสมอในงานเขียน” (ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

“คือจุดเด่นของท่านคือ ท่านนำเสนอธรรมะแท้ ธรรมะแท้ในที่นี้คือธรรมะที่ต่อให้ท่านพูดเท่าไรก็ไม่มีใครหักล้างคำพูด ท้วงติงว่าอันนั้นถูกต้องรีเปลา่ ชั่วรีเปลา่ จริงมั๊ย มั่วรีเปลา่ แล้วบางทีอย่างธรรมะแท้ที่ท่านนำเสนอ ถ้านำเสนอตรงๆไปเลยมันก็จะดูแข็งๆ ท่านก็นำเสนอ คือเหมือนว่าทำให้ยากเป็นง่าย”

(เริงฤทธิ์ ธิชาญ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤษภาคม 2553)

3) ทันทสมัยใช้ได้จริง พุทธธรรมที่ท่านนำมาถ่ายทอดถูกนำเสนอในมุมมองที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะท่านยกตัวอย่างหรือแนะนำวิธีที่เป็นเหตุการณ์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่เราต้องประสบกันทุกคน พร้อมด้วยเสนอหลักธรรมที่นำไปใช้แก้ปัญหา บางตัวอย่างก็จะยกผลจากการให้หลักธรรมนั้นๆหรือไม่ได้ใช้ให้เห็นเป็นอุทาหรณ์ด้วย ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถสัมผัสธรรมะได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น รู้สึกว่าธรรมะมีประโยชน์ หลักธรรมใช้ได้จริง และเป็นเรื่องใกล้ตัว

“เรื่องการนำเสนอท่านต้องดูปัจจัยรอบข้างหรือเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน ท่านจะไม่ได้เขียนแบบว่า วันนี้จะเขียนเล่มนี้เรื่องนี้ ท่านจะดูเหตุการณ์ตรงนี้สังคมมันเป็นอะไร สังคมพูดถึงอะไร สังคมเป็นปัญหาอะไร ฉะนั้นในเรื่องที่ท่านจะเขียนก็คืออ้างอิงกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน แม้กระทั่งว่าคอลัมน์แต่ละคอลัมน์ มีตัวกำหนดชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นคอนเซ็ปต์ เล่มนี้มันเป็นอย่างนี้ เล่มนั้นมันเป็นอย่างนั้น แต่ท่านสามารถ เขียนเพื่อโยงเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน คือคนอ่าน เมื่อ

อ่านเข้าก็เก็บตรงนั้น สามารถเอาไปต่อยอดได้เลยเพราะคือเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอยู่”

“...อย่างที่บอกว่าท่านเป็นนายของภาษาฉะนั้น การที่ถ่ายทอดออกไปเป็นเรื่องง่ายๆที่ใกล้ตัว ให้รู้สึกว่าร่วมสมัย คือจุดเด่นของท่าน ฉะนั้นที่บอกว่า บทความแต่ละอันของท่านท่านจะไม่ใช้เขียน เพื่อไว้ 2-3 เดือนแต่ท่านจะอ้างอิงเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน พอเราได้อ่านหนังสือถึง รู้สึกว่ามันทันสมัย มันเข้ากับเหตุการณ์ยุคปัจจุบัน ฉะนั้นจึงสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลากหลาย วัยรุ่นก็ได้ เยาวชนก็ได้ คนทำงานก็ได้ นิสิต นักศึกษา หรือคนปฏิบัติธรรมะก็ได้”

(เจริญ ธิชาญ, **สัมภาษณ์**, 24 พฤษภาคม 2553)

ความทันสมัยอีกประการที่ปรากฏ คือ การใช้หลักเหตุผลและวิทยาศาสตร์ การแสดง เหตุที่มาจากที่ไป และผลสรุปที่ได้รับ ด้วยการจำแนกอย่างเด่นชัด และเป็นความจริงเชิงประจักษ์ ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้อ่าน จำนวนมากที่เป็นบุคคลร่วมสมัย อยู่ในสังคมที่มีวิถีคิด ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ สามารถเข้าใจได้ และมีทัศนคติต่อศาสนา และหลักธรรมในแง่บวก เนื่องจากสอดคล้องกับความคิดความเชื่อในกรอบแห่งวิทยาศาสตร์ เหตุผล และตรรกะตามที่ได้ ชี้มขึ้นมา จึงทำให้เปิดรับพุทธธรรมได้ไม่ยาก ผิดกับการสอนพุทธธรรมที่มีมาในอดีตที่มักเป็นการ นำเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความลึกลับความเชื่อเชิงไสยศาสตร์ หรือความเชื่อที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เป็นสิ่งที่สามารถประจักษ์ตระหนักรู้ได้เฉพาะบุคคล ไม่ใช่สากล

4) **เป็นกันเอง** ผู้อ่านจะรู้สึกที่กำลังอ่านหนังสือที่พระเป็นผู้เขียน เพราะ ท่วงทำนองการเขียนทั้งหมดคล้ายกับการฟังเรื่องราวที่เพื่อนสนิทมิตรสหาย ญาติพี่น้องเล่าสู่กัน ฟัง ลีลาการเขียนของท่านสามารถสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้อ่าน ทำให้ช่องว่างในความรู้สึก ของผู้อ่านที่มีต่อผู้เขียน ต่อหนังสือธรรมะ ต่อหลักธรรมลดลงไปอย่างมาก หลายช่วงผู้เขียนได้ไป นั่งอยู่ในใจผู้อ่าน ด้วยความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และการถ่ายทอดสารอย่างมีศิลปะ

5) **อ่านสนุก** นอกจากจะเป็นธรรมะที่เข้าใจง่าย สามารถใช้ได้จริงแล้ว ภาษา และการนำเสนอของท่านยังมีความสนุกสนานดึงดูดใจชวนติดตาม และทำให้ธรรมะไม่ใช่เรื่องน่า เบื่ออีกด้วย

“ท่านเป็นนักสนุก สรุบบแบบมีความคิดสร้างสรรค์สูง ติดตามสถานการณ์หลายอย่างและประยุกต์คำที่เป็นคำฮิตในสถานการณ์มาอธิบายเชื่อมโยงกับหลักธรรมะได้อย่างน่าสนใจและทำให้เรื่องของธรรมะไม่ได้ยู่แคในรั้ววัด ไม่ได้ยู่ติดกรอบแค่ภาษาบาลี”

(แทนคุณ จิตต์อิสระ, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2553)

“งานทั่วไป ก็ใช้หลักของการทำงานวรรณกรรมมาช่วย เพื่อให้ธรรมะไม่กลายเป็นเรื่องน่าเบื่อ แต่ต้องมีลูกเล่น ลูกล่อ ลูกชน มีคำคม มีโคลงกลอน มีการเน้นตัวอักษร มีการอ้างบทความหรืองานเขียนที่น่าเชื่อถือหรือเป็นกรณีศึกษามาประกอบ เป็นต้น”

“ต้องมีลูกเล่นในการนำเสนอ เช่น อธิบายศีล ๕ ด้วยภาษาและมุมมองร่วมสมัย (ดูบทความเรื่องศีล ๕ ประกอบ) หรือต้องใช้คำที่ฟังแล้วทันสมัย อยู่ในความสนใจของคนขณะนั้นๆ เช่น ที่ได้มีกิก ที่นั่นมีกรรม, ที่ได้มีชู้ ที่นั่นมีช้ำ, แกว่งทำหาเสี้ยน แกว่งชีวิตหาทุกข์ หรือธรรมาธิปไตยไม่อยู่ประชาธิปไตยจึงกูไม่กลับ”

“ตั้งชื่อบทความ หนังสือ ให้น่าสนใจและแปลกใหม่เสมอ อ่านแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากรู้ขึ้นมาทันที เช่น ธรรมะติดปีก (ทำไมต้องติดปีก) ธรรมะหลับสบาย (ทำได้จริงหรือ) สอนวาทนิให้เป็นเศรษฐี (วาทนิต่างจากเศรษฐีตรงไหน) การเมืองเนื่องในธรรมะ (เป็นเรื่องเดียวกันหรือ ?) และหรือ “โมงยามแห่งความสุข” (จะสร้างได้อย่างไรละ) และหรือ “เปลี่ยนเคราะห์เป็นโชค เปลี่ยนโรคเป็นครู, มองลึก นึกไกล ใจกว้าง, คิดถูก ไปรุ่งใส ใจสูง” เป็นต้น”

(ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553)

จากผลการวิจัยข้างต้น เห็นได้ว่า ท่าน ว.วชิรเมธี มีแนวคิด และวิธีการถ่ายทอดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งทำให้งานเขียนของท่านมีความแตกต่างจากหนังสือธรรมะรูปแบบเดิมจนกลายเป็นผลงานที่สามารถปลุกกระแสให้คนสนใจธรรมะมากขึ้นเป็นประวัติการณ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี และศึกษาวิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ซึ่งได้จากการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนของท่าน และการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คณะจัดทำหนังสือของผู้ส่งสาร คณะจัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ และผู้ใกล้ชิดผู้ส่งสาร

สำหรับผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เป็นหนังสือเล่มที่พิมพ์จำหน่าย โดยท่านว.วชิรเมธีประพันธ์ขึ้นเพียงผู้เดียว และจัดพิมพ์ในปีพ.ศ. 2545 ถึงพ.ศ. 2552 จำนวนทั้งสิ้น 19 เล่ม ในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ส่งสาร คือ ท่าน ว.วชิรเมธี บุคคลใกล้ชิด คือ คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ คณะผู้จัดทำหนังสือธรรมะของท่าน คือ คุณเรจฤทธิ์ ธิชาญ และคณะผู้จัดทำในส่วนของสำนักพิมพ์ ซึ่งจัดพิมพ์หนังสือธรรมะของท่านตั้งแต่ 2 เล่มขึ้นไป ทั้งสิ้น 2 สำนักพิมพ์ คือ สำนักพิมพ์อมรินทร์ คุณเทวัญกานต์ มุ่งป็นกลาง สำนักพิมพ์เรือนปัญญา คุณรัศมี มณีญา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรม ในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี และศึกษาวิธีการและรูปแบบใน

การถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น สามารถสรุปโดยแบ่งตามประเด็น ดังนี้

1. กระบวนการและกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะให้ได้รับความนิยม

1.1 กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี

ในส่วนของเนื้อหาพบว่า การนำเสนอเนื้อหาหลักในหนังสือธรรมะแต่ละเล่มนั้นมีที่มาจาก 3 ลักษณะ ได้แก่ การรวบรวมจากบทความที่เคยตีพิมพ์ การเขียนขึ้นใหม่โดยเนื้อหาหลักมาจากแนวคิดของผู้เขียนเอง หรือทางสำนักพิมพ์เป็นผู้กำหนด และการถอดเทปเทศนาของท่าน ว.วชิรเมธี โดยมีกระบวนการตามลำดับ เริ่มจากแรงบันดาลใจของผู้เขียน การหาความรู้ในเรื่องนั้นๆ กำหนดแนวทางที่จะนำเสนอแบบใด การลงมือทำงานเขียน จากนั้นผู้เขียนส่งให้บรรณาธิการของสำนักพิมพ์ ตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้อง ดูแลเทคนิคการพิมพ์ และจัดพิมพ์

ส่วนรูปเล่มแต่ละสำนักพิมพ์ จะสร้างสรรค์รูปเล่มตามกลุ่มเป้าหมาย และเอกลักษณ์ของสำนักพิมพ์นั้นๆ ซึ่งทางสำนักพิมพ์อมรินทร์ ผู้จัดพิมพ์หนังสือของท่าน ว.วชิรเมธีมากที่สุด และมีการออกแบบให้รูปเล่มหนังสือธรรมะของท่านแตกต่างจากหนังสือธรรมะอื่นๆ กลายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการดึงดูดผู้อ่านอันนำมาสู่กระแสธรรมะอินเทรนด์

1.2 กลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ

กลวิธีที่ผู้เขียนใช้สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ กลวิธีทางภาษา และกลวิธีการนำเสนอ โดยกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏ ได้แก่ การสร้างคำใหม่ การสร้างสำนวนใหม่อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม การใช้ภาพพจน์ การเล่นคำ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก และการใช้เครื่องหมายวลีขีติ กลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมย และการเล่นคำประเภทคำซ้ำ ตามลำดับ

ส่วนกลวิธีการนำเสนอ ได้แก่ การยกตัวอย่าง การอธิบายขยายความ การใช้บทสนทนาโต้ตอบ การเปรียบเทียบ การสร้างอารมณ์ขัน การตั้งคำถาม และการนิยามคำ กลวิธีการ

นำเสนอที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ การยกตัวอย่างประเภทวาตะของบุคคล การยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล และการเปรียบเทียบ ตามลำดับ

โดยกลวิธีทั้งสองส่วนนี้สะท้อนมาจากคุณลักษณะของท่าน ว.วชิรเมธี (Source) ดังนี้ ท่านเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี (Ethos) ท่านเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ ท่านมีมุมมองแง่คิดร่วมสมัย ท่านมีทัศนคติที่ดี ท่านเป็นพหูสูต และท่านรู้ใจผู้รับสาร

2. วิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

วิธีการที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม คือ การยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริบทภาพรวมของสังคม บริบทเหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ส่วนรูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น ท่าน ว.วชิรเมธีให้ความสำคัญโดยเน้นไปที่ “การถ่ายทอดให้ร่วมสมัย” ประกอบด้วย การใช้ภาษา ต้องเป็นภาษาของคนร่วมสมัยมีคำศัพท์ตามสมัยนิยม สำนวนการเขียนเข้าใจง่าย ไม่รุงรังด้วยศัพท์วิชาการ การยกตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างที่สมจริง เป็นเหตุการณ์ใกล้ตัว โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดในยุคสมัยที่ผู้อ่าน ตัวตนของผู้เขียน เป็นคนร่วมสมัย ใช้ประสบการณ์ตรงเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมอย่างถึงแก่น ตรงกับความรู้สึกของผู้ร่วมเหตุการณ์

เมื่อประมวลผลการศึกษาเรื่อง “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” แล้วพบว่าสิ่งที่ผู้ส่งสาร (Source) ถ่ายทอดผ่านสาร (Message) ด้วยช่องทาง (Channel) หนังสือ จนกลายเป็นที่นิยม สร้างกระแสธรรมะอินเทรนด์ได้นั้น เพราะผู้รับสาร (Receiver) รับรู้เอกลักษณ์สำคัญในงานของท่าน และเกิดความประทับใจโดยเอกลักษณ์ในผลงานของท่าน ได้แก่ รูปเล่มโดดเด่น เข้าใจง่าย ทันสมัยใช้ได้จริง เป็นกันเอง และอ่านสนุก

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์งานของท่านนับได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสารที่สมควร กวียะ (2546: 287) กล่าวถึงกระบวนการสร้างสารไว้ว่าประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ทำความเข้าใจสารเรียนรู้และทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ทบทวนทฤษฎีการสร้างสาร กำหนดแผนกลยุทธ์และการลงมือสร้างสาร

จุดที่น่าสนใจในกระบวนการสร้างสรรค์งานของท่าน คือ ความมุ่งหมายสำคัญ ถ่ายทอดพุทธธรรมเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยขั้นตอนแรกในกระบวนการเขียนงานของท่าน ว. วชิรเมธี คือการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เรื่องที่ท่านสนใจ กับเรื่องที่เป็นปัญหาของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พัทสนี เขยจรรยา และ คณะ (2541: 14) ที่กล่าวว่าหนึ่งในการสื่อสารประสิทธิผลขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยของผู้ส่งสารหรือผู้สร้างสาร คือ แรงจูงใจ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ผู้สร้างสารต้องการสร้างขึ้นเพื่อสนองเจตนาของผู้สร้างสารเอง เป็นความรู้สึกภายในซึ่งเกิดจากสภาวะแวดล้อมหลายประการ

ในส่วนของการวิเคราะห์ผู้รับสารพบว่า ธรรมะมีความเป็นสากล สามารถนำหลักธรรมไปใช้ได้กับทุกคน เพียงแต่ปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับภาวะที่เกิดขึ้น ดังนั้นธรรมะส่วนใหญ่ที่ท่าน ว.วชิรเมธีนำเสนอจึงสามารถเข้าถึงผู้รับสารหลากหลายกลุ่มในเวลาเดียวกันได้ไม่ยากนัก แต่เหตุที่สำนักพิมพ์แต่ละแห่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้งานเขียนของท่านถูกกำหนดผู้รับสาร และประเด็นในการนำเสนอจากสำนักพิมพ์ไปโดยปริยาย

ขณะที่หนังสือธรรมะบางเล่มมุ่งถ่ายทอดพุทธธรรมเพื่อใช้ในชีวิตของบุคคลบางกลุ่มโดยจำเพาะ ก็จะเป็นการรวบรวมหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลนั้นๆ ประกอบกับการนำเสนอที่เน้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เช่น หนังสือ “ธรรมมาคำขึ้น” เป็นหนังสือที่ผู้เขียนวางกลุ่มเป้าหมายเป็นคนค้าขาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ “การทำมาค้าขาย ทำให้งานก็ได้ผล คนก็มีความสุข สนุกกับการมีเงินที่ได้มาโดยสุจริต” (ธรรมมาคำขึ้น : 9) เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จึงประกอบไปด้วยเคล็ดลับต่างๆที่ทำให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง ข้อควรระวังสำหรับการทำธุรกิจ รวมถึงหลักธรรมสำหรับคนค้าขาย

จุดที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือการจัดสาร ซึ่งท่าน ว.วชิรเมธีให้ความสำคัญ และอยู่ในขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการเขียนงาน โดยต้องพิจารณาว่างานเขียนชิ้นนั้นๆจะปรากฏออกมาในลักษณะใด เพื่อกำหนดลีลา รูปแบบการเขียนและท่วงท่าของในการนำเสนอ สอดคล้องกับที่ วรวัฒน์ จินตกานนท์ (2549: 279-281) อธิบายถึงการจัดสาร (Message treatment) ว่าคือการพิจารณาว่า เราจะส่งสารนั้น ออกไปอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของรูปแบบและวิธีการนำเสนอสารว่าผู้สารจะจัดการองค์ประกอบหรือเรียบเรียงสารนั้นอย่างไร

ส่วนขั้นการลงมือเขียนของท่านที่เจาะลึกตรงไปตรงมาถึงแก่นที่ต้องการนำเสนอ “ลงมือทำงานเขียนโดยมุ่งเน้นไปยัง “แก่น” ของเรื่องที่จะนำเสนอและเน้นการเข้าใจให้ง่ายสำหรับคนทุกชั้น” (ว. วชิรเมธี, **สัมภาษณ์**, 19 มิถุนายน 2553) สอดคล้องกับที่ ปันนัสดา นพพานวัน (2533) กล่าวถึง หลักทั่วไปในการสอนของพระพุทธองค์ ในส่วนของเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน “สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุดไม่กววน ไม่ไขว่ไขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเนื้อหา สอนมีเหตุผล ตรงตามที่เห็นจริงได้”

สำหรับกลวิธีที่ท่าน ว.วชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ ในส่วนของกลวิธีทางภาษาที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำคล้องจอง ซึ่งบางคนมองว่าเป็นเอกลักษณ์และเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวของผู้เขียน

การใช้ภาพพจน์ ประเภทอุปมาอุปไมยเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดเป็นลำดับที่สอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการตามได้ อันจะนำมาสู่ความรู้สึกเข้าใจ และความรู้สึกคล้อยตาม ดังที่ อวຍพร พานิชและคณะ (2543: 286-288) กล่าวว่า อุปมาอุปไมย คือการเปรียบเทียบโดยตรง เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเชื่อม เป็นถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพหรือภาพในใจ การใช้ภาพพจน์ของท่านที่แตกต่างจากการใช้ภาพพจน์แบบเดิมๆ สามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดได้มากขึ้น โดยไม่รู้สึกราวหรือหลักธรรมนั้นล้ำสมัยด้วยการเปรียบเทียบกับสิ่งร่วมสมัย

กลวิธีทางภาษาที่พบว่าผู้เขียนใช้มากที่สุดเป็นลำดับที่สาม คือ การใช้คำซ้ำ ซึ่งผู้เขียนมีจุดประสงค์เพื่อนำย้ำ สร้างจุดสะดุดตาสะดุดใจให้ผู้อ่านได้หยุดคิดพิจารณาตามข้อความนั้นๆ การใช้คำซ้ำของผู้เขียนตรงกับที่ วัลยา ช้างขวัญยืน (2528: 149-150) กล่าวถึงการใช้คำซ้ำว่าเป็นการช่วยให้ข้อความมีน้ำหนัก เน้นน้ำหนักการผูกประโยค ทำให้ข้อความที่เขียนแจ่มแจ้งขึ้น เพราะผู้อ่านสามารถทราบจุดประสงค์ของผู้เขียนได้ว่าต้องการเน้นส่วนใด

นอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้กลวิธีการสร้างคำใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม ซึ่งนอกจากจะสร้างอารมณ์ขึ้นให้กับผู้อ่านได้แล้ว ยังสามารถสร้างการชูกคิดในความหมายอันลึกซึ้งของคำที่ผู้เขียนประสมขึ้น จึงเป็นเหมือนจุดสะดุดตาให้ผู้อ่านหยุดพินิจ การสร้างคำใหม่เป็นส่วนที่แตกต่างอย่างมากกับหนังสือธรรมะในอดีตที่มักจะใช้คำศัพท์เชิงวิชาการ ภาษาบาลี และถ้อยคำสำนวนแบบโบราณที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกไม่ร่วมสมัย ไม่สนุก ไม่คล้อยตาม เกิดความรู้สึกห่างไกลจากความเข้าใจเนื้อหา รวมถึงการสื่อสารความคิดของผู้เขียน ผิดกับการใช้คำหรือสำนวนของท่าน ว.วชิรเมธีที่ให้ความรู้สึกของผู้อ่านเปลี่ยนไป กลายเป็นการนั่งฟังเรื่องราวสนุกสนานมีแง่คิดและสัมผัสได้จริง

การนำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย เป็นอีกกลวิธีที่นับว่ามีความโดดเด่นอย่างยิ่ง ทำให้ผลงานของผู้แต่งกลายเป็นหนังสือธรรมะที่ทันสมัยมีเสน่ห์และกลิ่นอายที่ต่างจากหนังสือธรรมะแบบเดิมๆ ด้วยเหตุที่คำภาษาต่างประเทศที่ผู้เขียนหยิบยกมา เป็นคำที่ใช้กันเป็นปกติในสังคมปัจจุบัน จึงยิ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ในความหมายที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด และรู้สึกถึงความร่วมสมัย มีความเป็นปัจจุบัน บางส่วนก็ใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เพราะสามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้นและตรงกับความเข้าใจของบุคคลร่วมสมัยมากกว่าการเลือกใช้คำศัพท์บัญญัติ ซึ่งเป็นการสะท้อนว่าผู้เขียนไม่ยึดติดกับกรอบเดิมๆของหนังสือธรรมะที่จะปรากฏคำศัพท์ทางการและคำภาษาบาลี ไม่มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศตามสมัยนิยมเช่นนี้

ด้วยเหตุที่หลักธรรมในศาสนาพุทธจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับศัพท์ภาษาบาลี ทำให้หนังสือธรรมะจำนวนมากมีภาษาบาลีปรากฏอยู่ตลอดทั้งเล่มจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของหนังสือธรรมะที่ทำให้ผู้อ่านหลายกลุ่มอ่านไม่เข้าใจ รู้สึกว่าหนังสือธรรมะไม่น่าสนใจและเกิดทัศนคติในแง่ลบกับการเรียนรู้ธรรมะ ท่าน ว.วชิรเมธีตระหนักในปัญหานี้ดี งานเขียนของท่านจึงมีภาษาบาลีปรากฏอยู่น้อยมาก และยังถูกนำเสนออย่างมีศิลปะ กล่าวคือ ผู้แต่งนำเสนอคำศัพท์ภาษาบาลีพร้อมการอธิบายความหมายด้วยคำที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ใช้ศัพท์วิชาการ บางส่วนใช้เครื่องหมายชนิดขีดเพื่อแปลความหมายให้ผู้อ่าน ทำให้การสอดแทรกคำศัพท์ภาษาบาลีไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อหน่ายหรืองุนงงแต่อย่างใด สอดคล้องกับหลักการใช้วัจนภาษาที่ทำให้สารน่าสนใจของ ลออ หุตตางกูร (2524: 69-70) ที่ว่า หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะวิชา ใช้ภาษาธรรมดาดีกว่าเพราะจะช่วยให้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

โดยภาพรวมแล้วผู้เขียนใช้ภาษาง่ายๆ ใช้คำตามสมัยนิยม มีการสร้างคำหรือสำนวนใหม่ ใช้เครื่องหมายขลิขิตสร้างอารมณ์ขัน รวมถึงมีบทสนทนาประกอบ ซึ่งทำให้เรื่องราวน่าสนใจ ชวนติดตามมากยิ่งขึ้น ภาษาที่ปรากฏจึงเป็นภาษาระดับกึ่งทางการผสมกับภาษาระดับกันเอง ดังที่ ลอฮ์ หุตางกูร (2524: 69-70) พูดถึงหลักการนำเสนอสารให้น่าสนใจ ใช้สำนวนที่คล้าย ประโยคสนทนาให้มากที่สุด เพราะจะช่วยให้เขียนได้คล่องกว่าการระมัดระวังเรื่องไวยากรณ์หรือ ภาษาเป็นทางการมากเกินไป กลวิธีต่างๆที่ผู้เขียนใช้เป็นวิธีการสร้างมิติใหม่ให้กับหนังสือธรรมะ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินและอยากจะทำซ้ำซ้ำๆ ใ้แก่ผู้พุทธธรรมมากขึ้น

ในส่วนของกลวิธีการนำเสนอที่พบมากที่สุดคือ การยกตัวอย่างประเภทวาทะของบุคคล ซึ่งการยกตัวอย่างวาทะของบุคคลบางส่วนของนั้น เป็นการยกเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่านอกจากผู้เขียน แล้ว ยังมีบุคคลอื่นๆที่เห็นด้วยหรือสนับสนุนความคิดของผู้เขียน โดยสามารถเทียบเคียงได้กับ แนวคิดการใช้หลักฐานสนับสนุนสาร (วรวัดมนิ จินตทานนท์, 2549: 283-285) ประเภทคำรับรอง โดยมีทั้งคำรับรองของผู้เชี่ยวชาญ คำรับรองจากผู้มีชื่อเสียง และคำรับรองจากบุคคลทั่วไป

กลวิธีการนำเสนอที่พบมากเป็นอันดับสองคือการยกตัวอย่างพฤติกรรมหรือประสบการณ์ ของบุคคล โดยเป็นตัวอย่างเป็นจริง เป็นรูปธรรมชัดเจน มีเหตุผลที่มาที่ไป ซึ่งผู้เขียน ยกตัวอย่างให้สอดคล้องกับหลักธรรมที่ต้องการนำเสนอ นอกจากนี้ยังมีการยกตัวอย่างเรื่องเล่าที่ ไม่ระบุแหล่งอ้างอิงซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องเล่าที่มีเหตุมีผล ไม่ใช่เรื่องงมงาย เป็นไปตาม จุดประสงค์หลักในการถ่ายทอดสารของผู้เขียนที่มีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย เห็นภาพ ชัดเจน และรู้สึกว่าการธรรมะเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่นเดียวกับวิธีการถ่ายทอดสารของพระพุทธองค์ตาม หลักวาทวิทยา ตามที่ อรวรรณ ปิลาณ์โอวาท (2539) กล่าวถึงวิธีการของพระพุทธเจ้ามีลักษณะ การยกนิทานที่มีคติสอนใจ และชาดก เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

กลวิธีที่พบมากเป็นลำดับที่สาม คือการเปรียบเทียบ ซึ่งมีทั้งการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปุปลักษณ์ รวมถึงการเปรียบเทียบโดยยกเรื่องราวสองลักษณะมาเทียบเคียงกัน ตามหลักการ ถ่ายทอดสารของพระพุทธเจ้า ที่อรวรรณ ปิลาณ์โอวาท (2539) กล่าวถึงการใช้การเปรียบเทียบใน การอธิบายธรรมะของพระพุทธเจ้าสามารถทำให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน

กลวิธีการนำเสนอโดยการอธิบายขยายความ ประเภทจำแนกเป็นข้อๆ มีทั้งการจำแนก เป็นข้อตามลำดับขั้นตอน การจำแนกข้อตามปัญหาและทางแก้ไข การแบ่งเนื้อความเป็นข้อๆตาม ประเด็นเพื่อให้เข้าใจง่าย ซึ่งเป็นวิธีการเดียวกับที่นักวิชาการหลายท่านจำแนกไว้ โดยจัดอยู่ใน

กลุ่ม การประกอบและจัดลำดับสารตามขั้นตอน การประกอบและจัดลำดับสารตามลำดับของ ปัญหาและวิธีแก้ปัญหา การประกอบและจัดลำดับสารตามหัวเรื่องตามลำดับ

สำหรับการนิยามคำเป็นอีกส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านที่มีพื้นความรู้น้อย รู้ไม่จริง หรือ เข้าใจผิด สามารถรับสารได้อย่างไม่สับสน ทำให้เข้าใจเรื่องยากได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น ไม่รู้สึกว้า วมระเป็นของยาก และมีแต่ศัพท์บาลี ศัพท์เฉพาะทางที่ไม่สามารถเข้าใจได้ และไม่น่าสนใจ การใช้วิธีนิยามคำเป็นไปตามทฤษฎีหลักฐานสนับสนุนสาร ของ วรวัฒน์ จินตกานนท์ (2549: 283-285) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการสร้างความกระจ่างชัดและความน่าจดจำให้กับสารได้มากขึ้นอีก ทางหนึ่ง

ในส่วนของวิธีการถ่ายทอดพฤติกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม ผู้เขียนใช้การ ยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์เป็นหลัก ซึ่งการยกตัวอย่างลักษณะนี้เป็นการดึงให้ผู้อ่านเข้ามา โลกกับเรื่องราวที่น่าเสนอมากขึ้น เนื่องจากผู้อ่านสามารถเห็นภาพตามได้ บางเหตุการณ์ที่ ยกขึ้นมาเป็นเหตุการณ์ที่ผู้อ่านประสบด้วยตนเอง ทำให้การโน้มน้าวใจ และการถ่ายทอดพฤติกรรมทำได้ง่ายขึ้น หากเป็นกรณีที่ผู้อ่านไม่มีประสบการณ์ร่วม เช่นเหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์ ผู้อ่านก็สามารถตระหนักได้ถึงเหตุผลที่มาที่ไปของเรื่องราวตามการบันทึกและถ่ายทอดกันมา ซึ่ง ล้วนเป็นข้อเท็จจริง การที่ผู้เขียนใช้ต้นเรื่องเป็นตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม มีประโยชน์กับผู้อ่านอย่างยิ่งในการเป็นคำเตือนคำสอน หรือคำปรึกษาที่ทำให้ผู้ตกในห้วงทุกข์ แห่งบริบทสังคมขณะนั้นสามารถหลุดพ้นได้ หรือบางคนที่กำลังจะตกหลุมพรางของกิเลสก็ สามารถถอนตัวคืนสติได้ทัน ซึ่งจุดนี้เองทำให้หนังสือธรรมะของท่านเป็นหนังสือธรรมะที่ร่วมสมัย ด้วยการหยิบยกเหตุการณ์ที่เป็นบริบทของสังคม นำมาจำแนกแยกแยะ เน้นหลักธรรมที่ เหมาะสมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้อ่าน

สำหรับรูปแบบการถ่ายทอดพฤติกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมผู้เขียนใช้การ ถ่ายทอดให้ร่วมสมัย ตั้งแต่ตัวตนของผู้เขียน มีบุคลิกภาพของผู้นำเสนอธรรมะที่รู้จริง น่าเชื่อถือ เป็นคนแห่งยุคสมัย ภาษาเขียนเข้าใจง่ายใช้ศาสตร์ร่วมสมัยมาช่วยในการอธิบาย วิธีคิด เรื่องราวที่นำมาเสนอมีลักษณะร่วมสมัย เป็นธรรมะสำหรับคนยุคนี้ และต้องนำไปใช้งานได้จริง ในชีวิตประจำวัน ผ่านการนำเสนอที่ไม่ยึดติดกรอบแบบเดิมๆ ทั้งลีลาและช่องทางการนำเสนอ ทั้งหมดนี้จึงทำให้หนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีกลายเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกระแสธรรมะ อินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบอวัจนภาษาต่างๆที่ปรากฏในงานเขียน เป็นส่วนที่ช่วยผลักดันให้งานเขียนนี้แตกต่างโดดเด่น และเสริมให้งานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธีเป็นหนังสือธรรมะที่อินเทรนด์ตรงใจผู้อ่านร่วมสมัย กล่าวคือ รูปเล่ม ภาพปก ภาพประกอบ สีสันทที่ใช้ เป็นปัจจัยสำคัญและเป็นปัจจัยต้นๆที่ทำให้ผู้อ่านเลือกหยิบหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธีมาอ่าน ด้วยหน้าที่ที่ดึงดูดใจ แตกต่างจากหนังสือธรรมะอื่นๆ เมื่อเปิดอ่านพบว่าท้องทำนองการเขียน เนื้อหาสาระ และการนำเสนอโดดเด่นแปลกใหม่ เข้าใจง่าย ยิ่งทำให้ ชื่อของท่าน ว.วชิรเมธีที่จดจำในกลุ่มผู้อ่าน ซึ่งทำให้ในเวลาต่อมามีผู้อ่านจำนวนมากติดตามงานเขียนของท่าน ชื่อ ว.วชิรเมธี จึงเป็นการดึงดูดผู้อ่านเป็นหลักแทนที่อวัจนภาษาที่ปรากฏ ความนิยมผลงานที่เกิดขึ้นจึงมาจากส่วนของอวัจนภาษาหน้าตา รูปเล่มอยู่ไม่น้อย

ส่วนอวัจนภาษาในงานหนังสือธรรมะของท่านนั้น แม้วางานเขียนบางเล่มจะถูกกำหนดกรอบจากทางสำนักพิมพ์ในส่วนของประเด็นการนำเสนอ แต่ก็มิได้เป็นอุปสรรค ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวตนในการนำเสนอของท่านแต่อย่างใด ท่านยังสามารถคงท่วงทำนองลีลาการเขียน การใช้ภาษา การนำเสนอสารในรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของท่านได้อย่างชัดเจน

สำหรับข้อสังเกตใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือทฤษฎีหลักที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ “แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล” ซึ่งในส่วนของผู้ส่งสาร (Source) นั้น เป็นผู้ส่งสารเพียงคนเดียว แต่ในงานวิจัยนี้พบว่าผู้ส่งสารเป็นกลุ่มบุคคล ประกอบด้วย ท่าน ว.วชิรเมธีในฐานะผู้เขียน และคณะจัดพิมพ์ทางสำนักพิมพ์ ซึ่งมีทั้งบรรณาธิการ ทีมวาดภาพประกอบ เป็นต้น แต่งานเขียนที่ปรากฏนั้นยังสามารถคงคุณภาพของการสื่อสารเข้าขั้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมทุกเล่ม จึงหมายความว่าผู้ส่งสารนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นเพียงบุคคลเดียวก็สามารถทำให้องค์ประกอบของการสื่อสารสมบูรณ์และสามารถถ่ายทอดสารที่มีประสิทธิภาพได้

อนึ่ง อาจเป็นผลมาจากการที่ท่าน ว.วชิรเมธีเป็นผู้ควบคุมการผลิตตลอดขั้นตอนการจัดทำหนังสือ ตั้งแต่การเป็นริเริ่มประเด็น การเขียน กระทั่งเข้าสู่กระบวนการเชิงเทคนิคของทางสำนักพิมพ์ ท่าน ว.วชิรเมธี ก็มีส่วนร่วมในการคิดพิจารณา แสดงความคิดเห็น และตรวจสอบความถูกต้องทั้งเชิงเนื้อหา และการนำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องตรงตามความมุ่งหมายของท่าน ดังนั้น การทำงานของกลุ่มผู้ส่งสารทั้งหมดนี้จึงยังคงอยู่ในความควบคุมของผู้เขียน เจตจำนงในการสื่อสารจึงไม่ผิดเพี้ยนไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร อันทำให้ความเป็นเอกภาพในการนำเสนองานชัดเจนและแข็งแกร่ง

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผู้ส่งสาร (Source) และสาร (Message) ดังนั้นยังขาดองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารอีก 2 ส่วน คือ สื่อ (Channel) และ ผู้รับสาร (Receiver) หากมีการทำวิจัยสืบเนื่องควรศึกษา ในส่วนของสื่อและผู้รับสารให้ครบทั้งกระบวนการ อันจะทำให้เห็นผลลัพธ์จากสารของท่าน ว.วชิรเมธีอย่างชัดเจน

2. งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะสื่อประเภท “หนังสือ” ซึ่งมีมิติการนำเสนอสู่ผู้รับสารแตกต่างจากสื่อประเภทอื่น จึงควรศึกษาเปรียบเทียบกับสื่ออื่นๆเพิ่มเติม เพื่อสะท้อนการนำเสนอธรรมชาติของท่าน ว.วชิรเมธีที่ปรากฏในสื่อหลากหลายรูปแบบ



ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กวรรณิการ์ อัครวทรเดชา. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

กิตติ กันภัย. จิตวิทยาการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์, 2551.

กิติมา สุรสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2542.

กัลยาณมิตร. ว.วชิรเมธีผู้ติดปีกให้ธรรม[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:
<http://www.kalyanamitra.org>. [2552, กันยายน 2552].

จิราพร เนติธาดา. วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

จำนง วิบูลย์ศรี. หลักและการปฏิบัติทางวาณิชเทศ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวาณิชวิทยาและ
สื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ดารุเรศ กาศไอสถ. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. ปทุมธานี: คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต, 2543.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. การเขียนเพื่อการสื่อสาร. ใน เอกสารคำสอนรายวิชา 1540204. สงขลา:
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา, 2539.

ธัญญา สังขพันธ์านนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. ปทุมธานี: นาค, 2539.

นิตยา จิ่งเกษมสุข. กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรม ของสำนักธรรม-ปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2526.

ประมวลสาระชุดวิชา 15701 ปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.

ปิ่นนิตดา นพพานวัน. การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2533.

ปุ่นนุช ชุตติมา. ปรัชญาการสื่อสารในธรรมสารของพุทธทาสภิกขุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2543.

พัชนี เชาจรรรยาและคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ : ประมวลศัพท์วิชาการ ทฤษฎีสำคัญ วิธีศึกษาวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2548.

พิสิทธิ์ กอบบุญ. ปุจฉา-วิสัชนา : กลวิธีทางวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทยพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2548.

เมตตา กฤตวิทย์และคณะ. ทฤษฎีแม่บททางนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

เมตตา กฤตวิทย์และคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ชมรมวิจัยและพัฒนา นิเทศศาสตร์, 2530.

รจิตลักษณ์ แสงอุไร. การสื่อสารของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ลออ นุตากร. หลักการสื่อสารภาษา : คู่มือเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย, 2524.

วลัยพร ทิพย์สุกัลลักษณ์. ว.วชิรเมธี ผู้เบิกบานในธรรมะ[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:
<http://www.bangkokbiznews.com>. [2552, เมษายน 21].

ว.วชิรเมธี. กำลังใจแคชชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนปัญญา, 2546.

ว. วชิรเมธี. คนสำราญ งานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2551.

ว.วชิรเมธี. ตะแกรงร่อนทอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2550.

ว.วชิรเมธี. ตะแกรงร่อนทอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2553.

ว.วชิรเมธี. ธรรมะเกร็ดแก้ว. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.

ว. วชิรเมธี. ธรรมะคลายใจ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ, 2552.

ว. วชิรเมธี. ธรรมะออกงาม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2551.

ว. วชิรเมธี. ธรรมะดับร้อน. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.

ว.วชิรเมธี. ธรรมะติดปีก. พิมพ์ครั้งที่ 26. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.

ว. วชิรเมธี. ธรรมะทำไม. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.

- ว.วชิรเมธี. ธรรมะน้ำเอก. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.
- ว.วชิรเมธี. ธรรมะบันดาล. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.
- ว.วชิรเมธี. ธรรมะศักดิ์สิทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2550.
- ว.วชิรเมธี. ธรรมะศักดิ์สิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.
- ว. วชิรเมธี. ธรรมะสบายใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2549.
- ว. วชิรเมธี. ธรรมะสบายใจ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2553.
- ว. วชิรเมธี. ธรรมะหลับสบาย. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.
- ว.วชิรเมธี. ธรรมาคำขึ้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์เวิร์คพอยท์, 2550.
- ว.วชิรเมธี. ปรัชญาหน้าบ้าน. กรุงเทพมหานคร: เรือนปัญญา, 2547.
- ว. วชิรเมธี. มองลึก นึกไกล ใจกว้าง. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปราณ, 2553.
- ว. วชิรเมธี. รู้ก่อนตาย ไม่เสียดายชาติเกิด. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปราณ, 2552.
- ว. วชิรเมธี. เรารักแม่. กรุงเทพมหานคร: หนังสือผูกเสี่ยว, 2547.
- ว.วชิรเมธี. ถ่ายเทแห่งความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปราณ, 2553.
- ว.วชิรเมธี. ถ่ายเทแห่งความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปราณ, 2552.
- ว.วชิรเมธี. สבתกับความตาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2548.

ว.วชิรเมธี. สบตากับความตาย. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2552.

ว.วชิรเมธี. Love Analysis มหัศจรรย์แห่งรัก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เทน้ำเต้า, 2552.

วิรัช ลภีรัตน์กุล. วาทนิเทศและวาทศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2526.

ศักดา ปั่นแห่งเพชร. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์, 2528.

ศุภรศมี จิตติกุลเจริญ. ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, 2545.

สมชาติ กิจยรรยง. ศิลปะในการถ่ายทอด. กรุงเทพมหานคร: เรือนบุญ, 2542.

สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ. การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำมะโนประชากรและเคหะ[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://portal.nso.go.th>. [2552, เมษายน 9].

เสนาะ ตีเยาว์. การวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

อติคม สวัสดิญาณ. พูดชนะใจ : ศิลปะการเกลี้ยกล่อมแบบเหนือชั้น. กรุงเทพมหานคร: เต่าประยุทธ์, 2551.

อรรรณ ปิรันธน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อวยพร พาณิชและคณะ. ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อัญชลี ทิรเนตร. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เอกสารการสอนชุดวิชา 15201 หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช, 2531.

เอกสารการสอนชุดวิชา 15232 ทฤษฎีและพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช, 2547.

เอกสารการสอนชุดวิชา 15234 การสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช, 2548.

ภาษาอังกฤษ

Matthew Westra. Title Active communication. Pacific Grove : Brooks/Cole Pub., 1996.

Reme P. Fausti and Edward L. McGlone. Title Understanding oral communication.
California : Cummings Publishing Company, 1972

Sigrid Norris. Title Analyzing multimodal interaction : a methodological framework.
New York: Routledge, 2004.



ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร

- ท่านมีขั้นตอนและกระบวนการเขียนหนังสือธรรมะของท่านอย่างไรบ้าง
(ตั้งแต่ขั้นการวางแผน วิธีคิด การลำดับเรื่อง กระทั่งแก้ไขสมบูรณเป็นรูปเล่ม)
- ในการเลือกเนื้อหาหรือประเด็นธรรมะที่นำมาเสนอนั้น ท่านคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง
- ท่านมีแนวคิดอย่างไรในการถ่ายทอดธรรมะให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม
- ด้านการใช้ภาษา ท่านใช้กลวิธีใดในการถ่ายทอดงานเขียน และมีหลักเกณฑ์เช่นไรในการเลือกใช้กลวิธีนั้นๆ
- ท่านมีแนวคิด และใช้วิธีการถ่ายทอดอย่างไรให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจธรรมะได้ง่าย สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้อ่านและบริบทของสังคม
- ท่านมีกลยุทธ์ในการถ่ายทอดธรรมะอย่างไรให้สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และสามารถสร้างกระแสธรรมะอินเทอร์เน็ตได้
- ในการประสานงานกับทางสำนักพิมพ์ท่านกำหนดสิ่งใดเพิ่มเติมสำหรับเป็นแนวทางในการจัดพิมพ์หรือไม่ อย่างไร
(ในส่วนของกรออกแบรูปเล่ม ขนาดหนังสือ สีสัน ภาพประกอบ เครื่องหมายวรรคตอน คำโปรย ขนาดตัวอักษร ท่านเป็นผู้กำหนดแนวทางให้ทางสำนักพิมพ์หรือไม่ อย่างไร)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดผู้ส่งสาร

- จากมุมมองของผู้ใกล้ชิดท่าน ว.วชิรเมธี มองว่าคุณลักษณะของท่านเป็นเช่นไร (เช่น จุดเด่น การทำงาน วิถีคิด มุมมอง)
- อะไร / ทำไมงานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี จึงสามารถสร้างกระแสนิยมธรรมะได้เป็นประวัติกาล (กลยุทธ์ในการถ่ายทอดธรรมะของท่านเป็นอย่างไรจึงสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และสร้างกระแสธรรมะอินเทรนด์ได้)
- ทราบกระบวนการเขียนงานของท่าน ว.วชิรเมธีหรือไม่ หากทราบท่านมีกระบวนการเขียนงานอย่างไรบ้าง ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเป็นเล่ม
- งานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี สอดคล้องกับบริบทสังคมหรือไม่อย่างไร
- ท่านมองว่าการใช้ภาษาของท่าน ว.วชิรเมธีมีลักษณะอย่างไรบ้าง จุดเด่นที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ในงานเขียนของท่านคืออะไร

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการจัดทำหนังสือของผู้ส่งสาร

- จากมุมมองของคณะกรรมการผู้จัดทำหนังสือ ท่านมองว่าท่าน ว.วชิรเมธี มีขั้นตอนและกระบวนการ ในการเขียนหนังสือธรรมะอย่างไรบ้าง
(ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน เขียนงาน กระทั่งเรียบเรียงแก้ไขจนสมบูรณ์)
- ในฐานะทีมงานจัดทำหนังสือ ท่านได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบใดบ้าง
(คณะกรรมการผู้จัดทำหนังสือประสานงานทำความเข้าใจกับผู้เขียนแต่ละขั้นตอนอย่างไรบ้าง)
- จากมุมมองของผู้ใกล้ชิดท่าน ว.วชิรเมธี มองว่าคุณลักษณะของท่านเป็นเช่นไร
(เช่น จุดเด่น การทำงาน วิถีคิด การใช้ภาษาของท่านเป็นอย่างไร)
- กลยุทธ์ในการถ่ายทอดธรรมะของท่านเป็นอย่างไรจำสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และสร้างกระแสธรรมะอินเทรนด์ได้
- ทราบกระบวนการเขียนงานของท่าน ว.วชิรเมธีหรือไม่ หากทราบท่านมีกระบวนการเขียนงานอย่างไรบ้าง ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนสำเร็จเป็นเล่ม
- งานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธี สอดคล้องกับบริบทของสังคมหรือไม่อย่างไร
- ท่านมองว่าการใช้ภาษาของท่าน ว.วชิรเมธีมีลักษณะอย่างไรบ้าง จุดเด่นที่ถือเป็นเด่นที่ถือเป็นเอกลักษณ์ในงานเขียนของท่าน คืออะไร

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการจัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ

- การพิมพ์หนังสือธรรมะของท่าน ว. วชิรเมธี มีที่มาอย่างไร
(ทางสำนักพิมพ์เป็นติดต่อท่านเองหรือไม่ อย่างไร)
- กระบวนการตั้งแต่เริ่มติดต่อประสานงานการจัดพิมพ์จนออกมาเป็นรูปเล่มสมบูรณ์มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง
(ข้อตกลง หลักเกณฑ์ในการพิมพ์ การประสานรายละเอียดต่างๆ เช่น แนวคิดของหนังสือ การออกแบบรูปเล่ม ขนาดตัวเล่ม สีสัน ภาพประกอบ ขนาดตัวหนังสือ การเน้นข้อความ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนเป็นอย่างไร ท่าน ว.วชิรเมธี หรือทางสำนักพิมพ์เป็นผู้กำหนด หากสำนักพิมพ์กำหนดมีหลักเกณฑ์อย่างไร)
(กระบวนการตรวจสอบรูปเล่ม และการแก้ไขเป็นอย่างไร)
- ในมุมมองของคณะผู้จัดพิมพ์ จากการประสานงานกับ ท่าน ว.วชิรเมธี ท่านมองว่า คุณลักษณะของท่าน ว.วชิรเมธีเป็นเช่นไร
(เช่น จุดเด่น การทำงาน วิธีคิด การใช้ภาษาของท่านเป็นอย่างไร)
- ท่าน ว.วชิรเมธีให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากที่สุด
- ทำไมงานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธีถึงสร้างกระแสนิยมธรรมะได้เป็นประวัติกาล
- บริบทของสังคมมีผลกับงานเขียนของท่านหรือไม่ อย่างไร

บทสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร (ท่าน ว.วชิรเมธี)

1. ท่านมีขั้นตอนและกระบวนการเขียนหนังสือธรรมะของท่านอย่างไรบ้าง

(ตั้งแต่ขั้นการวางแผน วิธีคิด การลำดับเรื่อง กระทั่งแก้ไขสมบูรณเป็นรูปเล่ม)

ในการเขียนหนังสือธรรมะแต่ละเล่มจะเริ่มจาก “แรงบันดาลใจ” ก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งแรงบันดาลใจที่ว่านี้ มีสองประเภท

แรงบันดาลใจแรกก็คือ เป็นเรื่องที่ตนเอง “สนใจ” เป็นพิเศษ เช่น อยากเขียนเรื่องกุสโลบายคลายโกรธ เพราะเคยอ่านพบพระพุทธรูปจะนะในพระไตรปิฎกแล้วมีข้อความทำนองอุบายคลายโกรธอยู่เยอะมาก จึงคิดว่า จะต้องหาวิธีถ่ายทอดออกมาสู่พสกนิกรไทยให้ได้ แต่ต้องเป็นการถ่ายทอดที่มีความร่วมสมัย ในที่สุดจึงกลายมาเป็นเรื่อง “ธรรมะหลับสบาย” หรือ Anger Management ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ หรือเรื่องความตายก็เช่นเดียวกัน มีความสนใจเรื่องนี้เพราะอยากรวบรวมองค์ความรู้ด้านการจัดการความตายในมิติพุทธให้สมบูรณ ก็เลยทำหนังสือ “สบตากับความตาย” หรือ Looking Death in the Eye ออกมา

แรงบันดาลใจที่สองก็เป็นเรื่องที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในสังคมขณะนั้นๆ เช่น สังคมกำลังบ้าเงิน เห็นเงินเป็นพระเจ้า ทั้งๆ ที่เงินควรถูกเปลี่ยนเป็นคุณภาพชีวิต แต่คนไทยเปลี่ยนเงินเป็นความเหลวแหลกทางการเมืองและสังคม ผู้เขียนเห็นว่า ต้องแก้ไขความเข้าใจผิดในเรื่องนี้ จึงทำหนังสือชื่อ “สอนวาณิชให้เป็นเศรษฐี : เปลี่ยนเงินเป็นบุญ เปลี่ยนทุนเป็นธรรม” ออกมา หรือสังคมเต็มไปด้วยความขัดแย้ง รุนแรง เผาบ้านเผาเมือง ก็จึงทำหนังสือ “สันติมรรคา เพื่อ สันติประชาธิปไตย” ออกมา เพื่อนำเสนอทางออกให้สังคม หรือบางครั้งสังคมเข้าใจผิดเรื่องกรรมนิยมตัดกรรม เชื้อหมอดู ก็เขียนบทความชื่อ “กรรมของกฎแห่งกรรม” เพื่อชี้ให้เห็นหลักกรรมที่ถูกต้องว่าเป็นอย่างไร

หนังสือทุกเล่มเขียนขึ้นมาบนแรงบันดาลใจสองประเภทนี้ เมื่อมีแรงบันดาลใจแล้ว ขั้นตอนการทำงานจะเริ่มจาก

๑. การหาความรู้ในเรื่องที่จะเขียน (รวมทั้งพูด) อย่างละเอียดลึกซึ้งที่สุดเท่าที่จะทำได้
๒. การกำหนดแนวทางว่าจะนำเสนอแบบใด เช่น บทความ, ความเรียง, บทวิเคราะห์, บทสัมภาษณ์ หรือเขียนเป็นเล่มรวดเดียวจบ
๓. ลงมือทำงานเขียนโดยมุ่งเน้นไปยัง “แก่น” ของเรื่องที่จะนำเสนอและเน้นการเข้าใจให้ง่ายสำหรับคนทุกชั้น (ปรัชญาในการทำงานเขียนประการหนึ่งที่ยึดมาตลอดก็คือ “จงค้นคว้าอย่างนักวิจัย แต่จงนำเสนอออกไปอย่างนักประชาสัมพันธ์”)
๔. ส่งกระบวนการบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ (โดยมากมีคนมาขอพิมพ์งานตลอดจึงไม่เป็นปัญหาเรื่องแหล่งที่จะพิมพ์งาน)

๕. ตรวจแก้ไขให้ถูกต้อง

๖. อนุญาตให้จัดพิมพ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายที่สุดทั้งโดยการจำหน่ายและโดยการแจกฟรีให้กว้างขวางที่สุด

2. ในการเลือกเนื้อหาหรือประเด็นธรรมะที่นำมาเสนอนั้น ท่านคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง

๑. ตบโจทย์ของตนเอง คือ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือความถนัด

๒. มองเห็นว่าสังคมกำลังต้องการหรือจำเป็นที่จะต้องรู้เรื่องนั้นๆ ในขณะนั้นหรือในระยะยาว

๓. ความถูกต้องของเนื้อหาที่จะนำเสนอ

๔. วิธีการที่สื่อสารจะต้องทำให้เรื่องที่จะนำเสนอ นั้นได้ผล เช่น จะเขียนแบบใดจึงจะสื่อได้ตรงจุดไม่ว่าจะเป็นบทความ หรือเขียนเป็นเล่ม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านคอลัมน์ต่างๆ ของตนเอง

๕. จะส่งไปยังผู้บริโภคโดยวิธีไหน เช่น แจก หรือวางจำหน่าย

3. ท่านมีแนวคิดอย่างไรในการถ่ายทอดธรรมะให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม

๑. เป็นประเด็นที่สังคมกำลังมีปัญหา

๒. ถ่ายทอดให้ร่วมสมัย ด้วยภาษาของคนในวันนี้ (dhamma today) เช่น แทนที่จะอธิบายความสามัคคีด้วยตัวอย่างสมัยอยุธยา (บางระจัน) ก็ยกตัวอย่างโอบามา กับ ฮิลลารี คลินตัน ที่ร่วมมือกันทำงานทางการเมือง เพื่อสร้างการเมืองใหม่ให้อเมริกา เป็นต้น

๓. มีชีวิตชีวา คือ ทำให้เห็นว่า ธรรมะที่นำมาเสนอนั้น ทำได้จริง ไม่ใช่อุดมคติในฝัน แต่เป็นธรรมะที่วางรากฐานอยู่บนการแก้ปัญหาให้สังคมจริงๆ

๔. ท่วงทำนองในการนำเสนอจะต้องมีความร่วมสมัย ไม่เชย ดูใหม่อยู่เสมอ แต่เป็นความใหม่ที่มีรากฐานของการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกว่างานเขียนเป็นงานของวันนี้ เพื่อคนวันนี้ ไม่ใช่คนแก่ หรือคนที่หมดหวังกับชีวิต

๕. แสดงตนให้สังคมเห็นว่า เรา (ผู้เขียน) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่ผลิตงานเขียนออกมาจากยอดเขา ภาษาไพเราะ จิบชาอยู่ในสวนสวย แต่พูดเรื่องสันติภาพ ตรงกันข้าม ผู้เขียนเลือกใช้การลงมามากลุกคลีทำงานกับภาคสังคมค่อนข้างเยอะ เพื่อมารับรู้ปัญหาจริงๆ และนำเสนอออกมาเป็นธรรมะ ซึ่งวิธีการนี้ทำให้สังคมรับธรรมะได้ง่าย เพราะผู้เขียนอยู่ในภาคปฏิบัติการจริงๆ ไม่ใช่สำนักอุดมคติที่ไม่เคยทำอะไร ทว่าเอาแต่เขียนๆ อย่างเดียว

4. ด้านการใช้ภาษา ท่านใช้กลวิธีใดในการถ่ายทอดงานเขียน และมีหลักเกณฑ์เช่นไรในการเลือกใช้กลวิธีนั้นๆ

๑. ต้องเป็นภาษาไทยที่ไพเราะ

๒. ต้องถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างหมดจดและให้ภาพลักษณ์เชิงรูปธรรมได้อย่างชัดเจน และนั่นเป็นเหตุให้ต้องใช้เรื่องเล่า หรือตัวอย่างมาประกอบอยู่เสมอในงานเขียน

๓. ทุกครั้งที่ใช้ภาษาบาลี จะต้องมีการแปลอย่างหมดจด ไม่ปล่อยให้คลุมเครือ และใช้เท่าที่จำเป็นเสมอ ไม่ได้มุ่งใช้เพื่อแสดงภูมิ

๔. ถ้าเป็นงานวิชาการ ก็ใช้ภาษาอย่างนักวิชาการ ที่ตัด “ความรู้สึก” ออก เน้นแต่เนื้อหา ล้วนๆ แต่ถ้าเป็นงานเขียนทั่วไป ก็เลือกใช้ภาษาที่มีวรรณศิลป์มาช่วยให้การเขียนสละสลวย มีชีวิตชีวา เช่น งานชุด “ธรรมะหลับสบาย” หรือ “ธรรมะคลายใจ” หรือ “สบตากับความตาย” และ หรือ “หม่ำฟ้าดินหอม” (รวมกวีนิพนธ์)

งานวิชาการ ก็ใช้หลักหรือมาตรฐานของการทำงานทางวิชาการ คือ ต้องเน้นไปที่ “สาระสำคัญ” และ “ข้อเท็จจริง” ไม่เน้น “ความรู้สึก” หรืออารมณ์สุนทรีย์

งานทั่วไป ก็ใช้หลักของการทำงานวรรณกรรมมาช่วย เพื่อให้ธรรมะไม่กลายเป็นเรื่องน่าเบื่อ แต่ต้องมีลูกเล่น ลูกล่อ ลูกชน มีคำคม มีโคลงกลอน มีการเน้นตัวอักษร มีการอ้างบทความหรืองานเขียนที่น่าเชื่อถือหรือเป็นกรณีศึกษาประกอบ เป็นต้น

5. ท่านมีแนวคิด และใช้วิธีการถ่ายทอดอย่างไรให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจธรรมะได้ง่าย สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้อ่านและบริบทของสังคม

๑. มีความเชื่อมั่นพื้นฐานอยู่ว่า “ธรรมะไม่ใช่ของยาก แต่ถูกทำให้ยากมาโดยตลอด” ดังนั้น จะต้องแก้ไขความเข้าใจผิดตรงนี้ได้ จึงนำเสนอธรรมะให้เข้าใจง่าย (แต่โดยการศึกษาเป็นอย่างดี ไม่ใช่ทำด้วยความมักง่าย)

๒. ต้องเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม

๓. ต้องมีลูกเล่นในการนำเสนอ เช่น อธิบายศีล ๕ ด้วยภาษาและมุมมองร่วมสมัย (ดูบทความเรื่องศีล ๕ ประกอบ) หรือต้องใช้คำที่ฟังแล้วทันสมัย อยู่ในความสนใจของคนขณะนั้นๆ เช่น ที่ใดมีกิ๊ก ที่นั่นมีกรรม, ที่ใดมีชู้ ที่นั่นมีข้า, แกว่งเท่าหาเลี้ยงน แกว่งชีวิตหาทุกข์ หรือ ธรรมาธิปไตยไม่อยู่ ประชาธิปไตยจึงกูไม่กลับ

๔. ตั้งชื่อบทความ หนังสือ ให้นำสนใจและแปลกใหม่เสมอ อ่านแล้ว ก่อให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากอ่านขึ้นมาทันที เช่น ธรรมะติดปีก (ทำไมต้องติดปีก) ธรรมะหลับสบาย (ทำได้จริงหรือ) สอนวาทิตให้เป็นเศรษฐี (วาทิตต่างจากเศรษฐีตรงไหน) การเมืองเนื่องในธรรมะ (เป็นเรื่องเดียวกันหรือ ?) และหรือ “โมงยามแห่งความสุข” (จะสร้างได้อย่างไรละ) และหรือ “เปลี่ยนเคราะห์เป็นโชค เปลี่ยนโรคเป็นครู, มองลึก นึกไกล ใจกว้าง, คิดถูก โปร่งใส ใจสูง” เป็นต้น

6. ท่านมีกลยุทธ์ในการถ่ายทอดธรรมะอย่างไรให้สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และสามารถสร้างกระแสธรรมะอินเทอร์เน็ตได้

๑.บุคลิกภาพของผู้นำเสนอธรรมะต้องเป็นผู้รู้จริง น่าเชื่อถือ

๒.ธรรมะที่นำเสนอต้องนำไปใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน

๓.มีลักษณะร่วมสมัย เป็นธรรมะสำหรับคนยุคนี้

๔.มีการใช้ศาสตร์ร่วมสมัย (เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา วรรณกรรม มาช่วยในการอธิบายหรือถ่ายทอด ซึ่งจะทำให้สื่อสารเป็นภาษาเดียวกันกับคนที่เรียนมาในศาสตร์เหล่านั้น ทำให้เกิดการ “เชื่อมโยง” กันติด)

๕.มีความงามของภาษา มีความง่ายของการอธิบาย มีความลึกของมุมมอง มีความน่าเชื่อถือของเนื้อหา และมีความน่าศรัทธาของผู้เขียน

๕.ไม่ยึดติดกรอบการนำเสนอธรรมะแบบเดิมๆ แต่ถือหลักว่า มีช่องทางไหนที่จะนำเสนอธรรมะได้ จะใช้ทั้งหมด เช่น ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก อินเทอร์เน็ต กวีนิพนธ์ บทเพลง ไปสการ์ด สื่อรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ การสอน การบรรยาย การอภิปราย การเสวนา การทำกิจกรรมทางสังคม การจัดคอร์สภavana การเดินสายบรรยายธรรมไปทั่วโลก

๖.การดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่เน้นพิธีรีตอง ไม่เจ้ายศเจ้าอย่าง และมีไมตรีจิต โดยถือหลักว่า “ทุกครั้งที่เราเห็นพระ ควรก่อให้เกิดความรู้สึกสดชื่น สบายใจ เหมือนเห็นดอกไม้ที่กำลังผลิบาน”

7. ในการประสานงานกับทางสำนักพิมพ์ท่านกำหนดสิ่งใดเพิ่มเติมสำหรับเป็นแนวทางในการจัดพิมพ์หรือไม่ อย่างไร

(ในส่วนของกรออกแบแบบรูปเล่ม ขนาดหนังสือ สีสัน ภาพประกอบ เครื่องหมายวรรคตอน คำโปรย ขนาดตัวอักษร ท่านเป็นผู้กำหนดแนวทางให้ทางสำนักพิมพ์หรือไม่อย่างไร)

โดยมากจะเป็นการทำงานแทบทุกขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑.ชื่อเรื่อง และคำโปรยปกหน้า, ปกหลัง

๑.ปกหน้า ปกหลัง (รวมทั้งให้ความเห็นเรื่องตัวอักษร)

๒.รูปเล่ม

๓.รูปภาพ

๔.อาร์ตเวิร์ค (การจัดหน้า วรรคตอน การเน้นข้อความ) หรือศิลปกรรม

บทสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดผู้ส่งสาร (คุณแทนคุณ จิตต์อิสระ)

คุณลักษณะของท่านเป็นอย่างไร

1.ท่านเป็นนักอ่าน 2. ท่านเป็นนักคิด 3.ท่านเป็นนักย่อย 4.ท่านเป็นนักเล่าเรื่อง 5.ท่านเป็นนักสรุป

6. ท่านเป็นนักสนุก สรุปแบบมีความคิดสร้างสรรค์สูง ติดตามสถานการณ์หลายอย่าง และประยุกต์คำที่เป็นคำฮิตในสถานการณ์มาอธิบายเชื่อมโยงกับหลักธรรมะได้อย่างน่าสนใจ ทำให้เรื่องของธรรมะไม่ได้ยู่แคในรั้ววัด ไม่ได้ยู่ติดกรอบแค่ภาษาบาลี แต่อาจจะขยายไปสู่ภาษาการเมือง ภาษาเศรษฐศาสตร์ ภาษาเรื่องของอรรถกถาธิบาย มิติต่างๆที่ให้เห็นภาพ ซึ่งความสามารถของท่านคือการทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเป็นรูปธรรม ที่ยังคงเป็นามธรรมอยู่ คืออย่างเช่นความรัก ท่านก็อธิบายเป็นภาพที่ชัดเจน ชั้นความรักมันมีมิติอะไรบ้าง แต่ก็ยังได้ในส่วนของคุณรู้สึที่ดี ท่านเป็นอัจฉริยะในเรื่องของการใช้ภาษา

ท่านเป็นตัวแทนของปัญญาที่เป็นพระรุ่นใหม่ที่จะสามารถเข้าถึงใจคนได้ ในยุครุ่นใหม่นี้ ถ้านับรวมทั้งหมดแล้วพระที่จะเกี่ยวเรื่องการเผยแผ่หนังสือธรรมะที่เป็นที่ยอมรับ ทั้งเรื่องเวลาที่เราดูหนังสือธรรมะจะมี 2 ส่วน ส่วนที่เป็นเนื้อหาธรรมะไม่ผิดเพี้ยน กับส่วนที่จะย่อยให้คนแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงและลงตัว โดยไม่ติดกรอบแค่เรื่องของบาลี หลักๆก็มีพระพุทธานุสและพระพรหมคุณาภกร แล้วก็เป็นท่านว.วชิรเมธี และที่ท่านปัญญา นอกจากพระรุ่นใหญ่ 3 รูปแรก ก็จะมีท่านว.ที่เป็นพระรุ่นใหม่

ความโดดเด่นที่งานของท่าน ว. กลายเป็นการสร้างกระแสธรรมะอินเทรนด์ขึ้นมาได้คืออะไร

เป็นเพราะว่าการปรุงแต่งเรื่องของภาษาก็ดี เรื่องราวต่างๆที่เชื่อมโยงกันก็ดีทำให้เวลาที่สื่อสารธรรมะออกไป หรือแม้แต่รูปเล่ม ที่ทางอมรินทร์ที่ออกแบบได้ ก็น่าสนใจมีสีสันที่สวยงาม ประกอบกับชื่อหนังสือเป็นชื่อสมัยใหม่ที่ทำให้คนเห็นภาพแล้วรู้สึกเป็นบวก รู้สึกมีความสุข เรียกว่าครึ่งๆของหนังสือธรรมะที่มีในตลาดจะเน้นเรื่องของการดับทุกข์เรื่องของปัญหาชีวิตที่ค่อนข้างจะจริงเกินไป ที่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ ก่อนที่จะเข้าถึงความจริง จะต้องมีความเชื่อก่อนที่ จะมีความเชื่ออาจจะต้องมีมายาบางอย่าง เช่นความรัก ความรู้สึกดี ความแฮปปี้มาเคลือบ ซึ่งท่านว.ก็สามารถที่จะดึงจุดจิตใจของผู้คนให้ได้ สิ่งเร้าภายนอก ไปจนถึงข้างใน

ขณะเดียวกันท่านก็สามารถที่จะ ใช้เทคนิคการเจ้าอารมณ์ สามารถสร้างสภาวะสะเทือนอารมณ์ได้ ให้กับ ผู้คน สุขก็สุขได้ แบบขึ้นไปถึงจุดหนึ่ง เสรั้าก็เสรั้าแบบ เสรั้าได้ถึงจุดหนึ่ง วิธีการ

สื่อสารของท่านภาษา อาจจะเป็นเพราะท่านอ่านหนังสือเยอะ ท่านจดจำ อาจจะเป็นเพราะท่านเป็นนักเล่าเรื่อง อันนี้มันก็เลยทำให้เวลาเล่าบ่อยๆ มันก็จะนำไปสู่การคิดการเขียน หรือเขียนบ่อยๆ ก็จะไปสู่ มันสัมพันธ์กันหมด แต่ที่แน่เลยท่านเป็นนักอ่าน และนักคิด แล้วก็นักสังเคราะห์ความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่โดดเด่นที่สุด

ภาษาลีลาการเขียนจุดเด่นที่สุด คืออะไร

ก็เป็นภาษาร่วมสมัย สมมติว่าเราอ่านข่าวอะไรก็แล้วแต่ สมมติเกี่ยวกับนอมนี่ เคยอ่านเรื่องนอมนี่นะครับ ท่านก็บอกว่ากิเลสกับนอมนี่ กิเลสก็มีนอมนี่เหมือนกันของมันก็คือความโลภ ความโกรธความหลง ความโลภของท่านก็อาจจะเป็นแบบ ความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความโกรธก็แบบ คือการแสดงอารมณ์อะไรอย่างนี้ ความหลงคือความไม่รู้อะไร ที่ท่านก็ใช้ภาษา ที่เป็นภาษาเทคนิคการเมืองซึ่งดูแล้ว มันไม่น่าจะเกี่ยวข้องด้วยกันได้แต่ที่ท่านก็เชื่อมโยงสามารถเชื่อมโยงได้อย่างลงตัว และก็น่าสนใจแล้วก็การเป็นคนจริงใจการสื่อด้วยความรู้สึก ที่ตรงไปตรงมาบริสุทธิ์ แล้วก็ยังคงรักษาความเป็นผู้ทรงศีลมีความเป็นนักปราชญ์ ความสัมพันธ์ในตัวท่าน คือศีล สมบัติ และปัญญาที่สูง ศีล คือ ความประพฤติของท่านก็สมบูรณ์และสมดุลง กับสิ่งที่ท่านทำอยู่เสมอกับสิ่งที่ท่านทำ ไม่ใช่แค่เชื่อในสิ่งที่ท่านพูด แต่เชื่อไปถึงบุคลิกภาพ ของท่านแวตาทองของท่าน น้ำเสียงของท่าน แล้วก็สิ่งที่ท่านทำดำเนินชีวิตอันนี้คือสิ่งที่ท่านทำ สำคัญยิ่งกว่าภาษาเสียอีก เพราะว่ามันเป็น เขาเรียกว่า action speak louder than words การกระทำเสียงดังกว่าคำพูด ก็ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นชัดว่าการกระทำเป็นกระบวนการที่ไปด้วยกัน หลายครั้งยังแสดงให้เห็นด้วยว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องการทุนทางปัญญาสูงแล้วก็ขาดแคลาน แต่ก็มีการแหง้าหรือมีรากฐานที่มีรากเหง้าทางภูมิปัญญาเขาเรียกว่า คนพร้อมจะเสพปัญญาเรียนรู้เรื่อง ของปัญญาทางพุทธศาสนาได้ง่ายกว่า เรื่องราวอื่นๆ เช่น ถ้ามีนักวิชาการมาพูดเป็นทฤษฎี ถึงแม้จะสนุก จะสละสลวยแค่ไหนแต่ถึงเวลาแล้ว คนก็โยยหาสิ่งที่เรียกว่าเป็นศรัทธา และปัญญาคู่ไป ซึ่งถ้าพระพูด ทั้งสองส่วนนี้ต้องมีอิมแพ็ค หรือว่าจะสามารถดึงดูดได้กว่า มากกว่าฆราวาสพูด คือ ในจุดที่คนมีปัญหาและไม่รู้จะหาทางออกทางไหน จะเป็นนักวิชาการมีนักการเมือง นักพูด กับมีพระมาพูดเนี่ย ต้นทุนทางสังคมของพระนั้นค่อนข้างจะสูงอยู่แล้ว อาจจะเป็นเพราะรากฐานของสังคมไทย บ่มเพาะสิ่งเหล่านี้มาว่าถ้าเห็นพระต้องฟังต้องเคารพนอบ ซึ่งตอนที่ผมบวชอยู่ผมก็สัมผัสได้ถึงสิ่งนั้น ซึ่งท่านก็โดดเด่นขึ้นมาสูง ประกอบกับคนที่มีการศึกษาหรือคนที่แบบ คือจริงๆ แล้วความทุกข์มันไม่ได้อิงกับการศึกษาหรือความตำรวยหรือฐานะหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่เชื่อว่ามีแล้วพื้นฐานของการมีศรัทธา อยู่เป็นพื้นฐานอยู่แล้วในสังคมไทย ท่านก็มาต่อยอดศรัทธาด้วยปัญญา ซึ่งจริงๆ แล้วมันก็ยังทำให้ทุกอย่าง มันสมบูรณ์มากขึ้น

คำของท่าน มันเป็นเป็นคำสั้นๆที่ เช่น ชอบสะอาดเคราะห์มากกว่าวิเคราะห์ คือแม้แต่โลกปัจจุบันเป็นโลกโลกาภิวัตน์ หรือ จกกลายเป็นโรคาภิวัตน์ เพียงแค่คลิกนิดเดียว แต่สิ่งที่เป็นทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาหรือปรัชญาทางพระพุทธศาสนาอธิบายควบคู่หรือสวมทับกับทฤษฎีทางโลกได้อย่างลงตัวที่สุด เท่าที่จะมีนอกท่านอาจารย์พุทธทาสแล้ว ก็จะมีท่านนี้แหละที่สามารถอธิบายได้ แต่มันก็สู้เสี่ยงกับการที่จะต้องดู กติความในแง่มุมมองที่อาจจะไม่สร้างสรรค์ มันก็มีความเป็นไปได้ทั้งสองอย่าง โดยส่วนใหญ่ 99 เปอร์เซ็นต์ เนี่ย ไม่รู้นะ ผมว่าเป็นผมมันก็ดีไปหมดดีมากที่ท่านเป็นเหมือนกับว่า เป็นเอ็นไซโคปีเดียทางธรรม สารานุกรมฉบับเยาวชน สำหรับเบื้องต้น คนที่ยังไม่รู้ คือท่านมีทั้งสิ่งที่เรียบง่ายเล็กน้อย สนุกสนาน ไปจนถึงมิติของความลุ่มลึก มิติของจิต เรื่องของอะไรต่างๆที่หลายคนอาจจะมองว่าพระ บางรูปเมื่ออธิบายทางโลกมากก็อาจจะไม่สามารถอธิบายทางธรรมได้ แต่ท่านจะสามารถที่จะอธิบายได้ อาจจะเป็นเพราะท่านว. เป็นนักที่อยู่ตลอดเวลา และท่านรู้จักจังหวะ จังหวะนี้สำคัญมาก จังหวะที่จะพูดเรื่องอะไรในมุมไหน จังหวะที่จะรุก จังหวะที่จะถอย จังหวะที่จะพักหยุด เช่นบางจังหวัดท่านก็หายไปเลย สถานการณ์บางอย่างที่ท่าน เรื่องการเมืองจัดๆแล้วคนก็พยายามที่จะดึงฝั่งฝ่ายท่านก็จะพยายามที่จะลดยเหนื่อยเมื่อยขึ้นไปเลย คือแบบที่จะท่านก็หยุดพัก ไม่อยากให้ดึงเอาปรากฏการณ์ ล้อแหลมมาดึงมาใช้ เพราะในจังหวะนั้นคนอาจจะไม่ต้องการธรรมะมากนัก ความอัจฉริยะตรงนี้ ทำให้ท่านเป็นนักคิดนักเขียนได้ไม่ยาก วิเคราะห์งานเขียนพบว่า พอท่านเขียนไปมากท่านจะเริ่มแสวงหาสิ่งที่สูงไปกว่านั้น ซึ่งพบว่าพัฒนาการของท่านไปได้เร็วกว่าคนอื่นๆเพราะท่านเห็นสังคมเยอะ มีคนตั้งคำถามให้ท่านทุกวัน ท่านจะไปเร็วกว่าคนอื่นๆ

คนที่สนใจงานของท่านว. มักจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูง

ก็มาส่วนเพราะว่าภาษาของท่านเป็นภาษาสละสลวย ศัพท์แสงจำเป็น การศึกษาก็ยิ่งทำให้คนเราใฝ่รู้ ยิ่งใฝ่รู้ก็ยิ่งทำให้เราเข้าใจ งานของท่านบางงานก็มีความหลากหลายรวมกัน เช่นถ้าเราพูดถึงเรื่องของความรัก ก็อาจจะมีเรื่องทฤษฎีของคนนั้นคนนี้ ก็อาจจะมีการพูดถึงงานคนนั้นซึ่งบางทีอาจจะข้ามวัฒนธรรมข้ามศาสนาไปด้วยซ้ำ เช่นความรักอาจจะไม่ได้ถึงความรักในวิถีพุทธอาจจะพูดถึงความรักของเซนต์วาเลนไทน์ และอธิบายในเชิงธรรมะ และแม้แต่เรื่องของการให้ ท่าน สมมติเค้ามีการบูชาชุก ท่านก็มาเขียนมาอธิบายว่าทำไมไม่บูชาพระเวสสันดรละ ซึ่งเหมือนกับเป็นซีรี่ย์เดียวกัน เป็นการมองคนละมุม ซึ่งชุกเค้าขออะไรก็ได้ แต่ท่านก็อธิบายว่าได้ แต่ได้ท้องแตกตายนะ เป็นมุมมองแบบคนที่ปัญญาหรือคนที่เข้าใจก็จะสามารถคิดตามได้ไม่ยาก แต่คนที่อาศัยแค่ฐานความเชื่ออย่างเดียวโดดๆที่ไม่คิด ก็อาจจะอดติดกับท่าน โดยที่คิดว่าเอ๊ะ ทำไมท่าน มาลบหลู่สิ่งที่เขานับถือกับศรัทธา และเชื่อกันแต่ผมมองว่าดีนะ เพราะถ้าเราไม่มีพระที่กล้า

อธิบายอย่างแยกแยะและฉลาด และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ณ วันนี้อยู่รูปแบบของศาสนา ค่อยเลื่อมถอยอยู่แล้ว เป็นสิ่งที่เราเรียนรู้ และไม่สามารถปฏิเสธได้เลย เพียงแต่จะช้าจะเร็ว และจะมีพระที่สามารถยึดเหนี่ยวได้ซึกก็รูปที่เป็นพระที่ดีในยุคปัจจุบัน มีพระที่ปฏิบัติธรรมสูงๆก็มี เยอะ แต่มีพระที่จะอธิบายให้เข้าใจงานก็น้อย พระที่อธิบายธรรมะสนุกสนานก็มี แต่พระที่จะเข้าใจถึงธรรมะลึกๆก็ยาก เพราะฉะนั้นในสถานการณื ท่านยังประสงค์ให้ท่านเป็นปราชญ์ผู้ทรง ศิลบอยู่ มีทั้งปัญญา และสภาวะที่น่าเคารพศรัทธา และการศึกษาไทยจริงๆ มันก็ขาดเรื่องของ คุณธรรมมานานแล้ว ผมยังเสียดายด้วยซ้ำที่น่าจะบรรจุแนวคิดหรือวิธีการหาความรู้หรือไฟรู้ของท่านว.เข้าไปสู่การศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ก็ได้ แต่ผมก็ยังเชื่อว่าคนที่ไม่มีการศึกษาหรือคนที่ไม่สนใจที่จะศึกษา ยิ่งสามารถที่ตะขิมซังงานของท่านว.ได้ ผมค่อนข้างเชื่อว่า ความทุกข์ไม่ได้จำกัดแค่มีปริญญาหรือไม่มี ผมว่าสิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือน่าจะให้มีการผลิตพระอย่างท่านว.เยอะๆ เพราะว่าที่ผ่านมาเราค่อนข้างที่จะแบบ ไม่ใช่พึ่งโชคชะตาพรอกนะ แต่ค่อนข้างจะแบบตัวใครตัวมัน พอวันดีคืนดีผุดขึ้นมารูปหนึ่งเราก็เฮกันไปแล้วพลาดขึ้นมาที่เราก็จบเราก็ห่อกันไปทีหนึ่ง แต่ถ้าจริงๆแล้วทำตามกระบวนการที่พระพุทธเจ้าวางไว้ ความคิดอย่างที่กำลังทำอยู่ แล้วก็เลยแบบและผังสภาพเป็นรอยพิมพ์ขึ้นมา ว่าทำไงถึงจะสร้างบล็อคกิ้ง หรือบล็อคแบบท่านว.ขึ้นมา แล้วก็พิมพ์ๆ แต่ไม่ใช่บล็อคแบบว่าเลียนแบบไปหมด แต่ให้เลียนแบบได้ในเบื้องต้นแต่ต้องเรียนรู้ต่อด้วยว่าจะอย่างไรต่อจึงสามารถต่อยอดความเป็นท่านว.วชิริเมธี เหมือนความเป็นพุทธทาส ท่านพุทธทาสก็ได้จำกัดถึงความเป็นพระท่านหนึ่งที่ท่านมรณภาพไปแล้ว แต่ท่านยังคงให้รักษาสภาวะของศรัทธาและปัญญาควบคู่กันไป ซึ่งผมคิดว่าอันนี้น่าจะเป็นการเรียนรู้ของท่านว. คือการเรียนรู้เยอะๆ ที่อ่านที่ไม่จำกัด ว่าจะต้องเป็นพระพุทธศาสนาเท่านั้น ยิ่งสามารถเชื่อมโยง หล่อมหลอม และสร้างความหลากหลายที่ลุ่มลึก และข้ามไปสู่ความคิดที่บวก สร้างสรรค์แต่ก็อธิบายความทุกข์ได้อย่างแยกแยะ อันนี้คือความคิดที่แบบงดงามที่สุดของการขยันหนังสือธรรมะของท่านว. ลักษณะของท่านว.ซึ่งผมคิดว่าต้องอย่าไปคาดคั้นหรือคาดหวังว่าอย่าไป เพราะว่าอย่าไปคาดหวังว่าศิลปินต้องผลิตงานศิลปะ ท่านก็มีงานเขียนที่ค่อนข้างแมสหลายอย่าง ท่านบอกอาตมาเป็นพระไฮโซ ไฮโซคือจิตวิญญาณสูง คือมิติที่ทำให้ห้อมยืมได้ตลอดเวลา ความฉลาดลุ่มลึก การมองแง่บวก ถ้าไม่ตัดพ้อต่อว่า ถ้าไม่ริบรสรูปก็จะได้ข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ก่อนเทศน์ท่านว.วิเคราะห์อะไร

จริงๆหลักในการเทศน์พระพุทธเจ้าท่านก็วางไว้ 4 อย่างคือ แจ่มแจ้ง ชูใจ แกล้วกล้า ราบรื่น คือเชื่อว่าในมหาวิทยาลัยอย่างมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัยก็จะสามารถใช้เทคนิคการสอนการบรรยาย สิ่งที่เป็นฐานสำคัญจากการที่ได้ร่วมงานกับท่านอยู่ ท่านจะตีโจทย์ก่อน แล้วความคิด

ท่านจะเร็วมาก เป็บๆ แล้วท่านจะลำดับข้อมูลไปที่ละชั้น แล้วก็อธิบายได้เป็นเปลาะๆไป อธิบายความแตกต่างได้อย่างน่าสนใจ ความสามารถในการอธิบายโจทย์ เป็นข้อเป็นลำดับ แจ่มแจ่ม ทำให้ชัดเจน ภูมิใจ คือ ดึงดูดให้คนเชื่อ คล้อยตามได้ แก้วกล้า คือทำทนายนิติใหม่ๆ ซึ่งไม่เคยมีใครกล้าคิด อาจจะเป็นการกะเทาะเปลือกความเชื่อความเคยชินที่เราคุ้นเคยกันมาบ่อยๆ ให้มันมีมิติที่หลากหลาย ไร่จึงคือทำให้คนมีความสุขได้ตลอดเวลา แต่ว่ามันไม่ง่าย ผมเองก็เคยเขียนหนังสือ กว่าจะได้หนังสือออกมาแต่ละเล่มนี่อ่านหนังสือเยอะมากเลยเป็นสิบๆเล่ม ต้องหาข้อมูลหาอะไรต่างๆ ก็ทำให้ท่านทุ่มเทมาก ท่านต้องอ่านหนังสือเยอะมาก

การหยิบบริบทสังคมมาเสนอในงานของท่าน

ผมว่าอันนี้สำคัญมากเลยการที่โลกกับธรรมชาติไม่ทิ้งกันที่ผ่านมทาต้องเรียกว่ามันค่อนข้างแยกส่วนกันมานานแล้ว ก็ค่อนข้างเป็นอินดิวิดูว์ มันไม่ใช่แค่ปัจเจก แต่ว่าเป็นตัวใครตัวมันคือหมายความว่า สมมติว่าใครสนใจก็ไปหาครูบาอาจารย์เอา โดยที่มีกระบวนการว่าครูบาอาจารย์แต่ละท่านถูกฝึกอย่างไร ถูกต้องมัย อาจจะได้เองเออเองรีเปล่า พอติดยึดเป็นสำนักเป็นความเชื่อแล้ว มันค่อนข้างที่จะหนักเข้าเป็นลัทธิ แล้ว การที่จะมีกระบวนการบางอย่างมาอธิบายว่าความจริงเป็นอย่างนั้นนะ ทำไมคุณว่าของคุณจริงล่ะ คือท่านว.ค่อนข้างที่จะเข้าใจว่าท่านค่อนข้างที่จะอ่านเยอะ แต่ไม่ได้ติดข่าว ไม่เสพติดเหมือนเราที่จะอินมาก ติดข่าวจนบางที่อยู่ในฐานะ player ฐานะผู้เล่น ไม่ใช่ observer ผู้สังเกตการณ์ ท่านว.จะเข้าไปข้างนอกการเป็นผู้เล่นในช่วงที่อ่านและถอยออกมาได้อย่างแยกคาง และเด็ดขาด คือจะไม่มิกลิ่นอายของอารมณ์ที่ฉุนเฉียวเวลาฟังข่าวการเมือง ไม่เหมือนที่เราฟังข่าวจะมีเสียง มีอะไรที่หลุดออกมาจนได้ เราจะ เป็น player ท่านจะเป็น observer ที่อยู่ในและอยู่เหนือ อยู่ในคือสามารถที่จะเข้าไปคลุกวงในได้ ล้วงเอาข้อมูลต่างๆวิธีคิดต่างๆ ออกมาได้ และสามารถที่จะถอนออกมา คือยกจิตของท่านให้สูงขึ้นแล้วพลิกจิตคนอย่างไรท่านทำให้สูงตามท่านด้วย ถ้าบางอย่างถ้าอินเกินไปก็จะมองไม่ออกว่าทางออกเป็นไง แต่ท่านมองเห็นทางออก ซึ่งอันนี้เกิดจากพลังสมาธิพลังปัญญาท่านซึ่งสูงมาก ต้องบอกว่าผมเชื่อว่าสมาธิสำคัญมาก การที่จิตของเราจะไม่ติดอะไรสมาธิสำคัญที่สุด อาจจะเป็นเรื่องอธิบาย เช่นเวลาที่เรารับข่าวเราก็จะอินกับมันอินกับเรื่อง แต่ถ้าเราหลุดเพลอสติไปคิดกับมัน คิดอย่างอื่นก็ไมรู้เรื่องที่กำลังอยู่ตรงหน้า แต่ถ้ารู้เรื่องด้วย แล้วก็สามารถหาจังหวะที่เป็นจังหวะของจิตที่ไวมากหรือสมองที่ไวมากก็มีการคิดหาคำตอบไว้แล้ว ซึ่งเร็วมาก คือสมาธิ ล้วนๆ สังคมจะได้คุณูปการอย่างสูงของการมีพระอย่างท่านว.วิชิตเมธี มีหนังสือมีงานเขียนของท่าน เป็นทั้งเรื่องราวที่สามารถอ้างอิงทางวิชาการได้ในหลายเรื่อง และเป็นเรื่องราวที่สามารถไปเล่าต่อให้กับเด็กรุ่นใหม่ฟังได้ ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้ไม่น่าจะอยู่ด้วยกันได้ง่ายๆ เพราะว่าการทบทวน

วรรณกรรมมันต้องเป็นเอกสารวิชาการแต่ว่างานของท่าน.วณั้น สามารถสร้างความน่าเชื่อถือสูงมาก ท่านอธิบายแล้วคนทุกชนชั้นในสังคมยอมรับท่านได้ในมิติ ไม่ว่าจะเป็นที่ท่านช่วยเหลือคน วิถีคิดสำคัญที่สุดแล้วการรู้ว่าจังหวะ เร็วช้าหนักเบา หรือหยุด อันนี้ยาก เพราะบางทีอะไรที่มันได้มาแล้วชื่อเสียงลางยศ หนักก็คือต้องเข้าถึงเกาะติดเต็มที

ท่านเป็นพระที่เมตตาสูง และกันเองเป็นพระที่ติดดินสูง เวลาที่อยู่ใกล้ชิดเหมือนท่านเป็นที่ชายที่สนุกสนานเฮฮา ให้ข้อคิด ข้อสั่งเกี่ยวกับเราตลอดเวลาสภาวะเราเป็นอย่างไร เราเครียดมั๊ย ท่านจะให้คำแนะนำ เหมือน เปลี่ยนพระที่ห้อยคอมาเป็นพระที่ห้อยในใจเราสมมาเสมอ ถ้าเป็นพระห้อยคอเราอาจจะห้อยของค์ใดองค์หนึ่ง แต่ท่านจะให้ธรรมะให้คอห้อยไว้ในใจตลอด ท่านรู้ว่าเรื่องราวต่างๆท่านควรจะทำอย่างไร นานาจิตตังในส่วนขอเนื้อหาและรูปแบบ

ชื่อของท่านก็สามารถรันตีได้เลยว่านี่คือ.ว.ชิริเมธี แต่ว่าผมก็จะดูว่าธีมของแต่ละเล่มเป็นอย่างไร เรื่องราวที่โดดเด่นในพระไตรปิฎกที่พอจะกระตุ้นได้น่าสนใจ น่าติดตาม ก็มีประมาณร้อยเรื่อง สำหรับนักคิดนักเขียนที่ไม่พยายามหาข้อมูลก็จะมีแค่จำกัด แต่ท่าน.ว.ก็สามารถที่จะหาได้ สร้างความแตกต่างได้ บางทีก็สร้างได้สุดขีดอย่างท่านพุทธทาสเขียนเรื่องพระเยซู เขียนเรื่องที่เป็นกันคนละเรื่องแต่ท่านก็สามารถมาหลอมรวมเป็นเรื่องเดียวกันได้ ผมเชื่อว่าท่าน.ว. มีวิถีคิดที่เป็นผลึกผสมระหว่างพระพุทธทาสที่กล้าหาญท้าทายแปลกใหม่ และมั่งทึ้งสังคม กับพระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต ที่มีหลักการมีหลักฐานมีหลักเกณฑ์ที่มั่นคง และชัดเจนสามารถอ้างอิงได้ อ้างอิงแหล่งที่มาที่ไปของตรงนี้ได้ และอาจจะถึงจุดได้น่าสนใจเหมือนหลวงพ่อบัญญา นันทภิกขุ ที่ท่านจะเทศน์ให้คนติด คนหัวเราะ คนฮาได้ ซึ่ง 3 พระที่โดดเด่นที่สุดในไทยไม่พ้น 3 รูปนี้ ท่าน.ว.เป็นทายาทหรือผลผลิตของพระ3ท่านนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์คณะกรรมการจัดทำหนังสือของผู้ส่งสาร (คุณเริงฤทธิ ธิชาญ)

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจัดทำหนังสือมีอะไรบ้าง แบ่งงานอย่างไร

ทำหนังสือเป็นลักษณะส่วนตัว ไม่ใช่รูปแบบของสถาบัน ที่แบ่งออกเป็นแผนก ว่ามีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่เนื่องจากการทำหนังสือของท่านมีลักษณะเป็นแบบเฉพาะการทำหนังสือของท่านเอง เป็นลักษณะงานเขียนซึ่งโดยส่วนมากท่านจะเขียนลงตามนิตยสารต่างๆ พอถึงระดับหนึ่งแล้ว นิตยสารต่างๆก็รวบรวมเอามาทำเป็นหนังสือ ระยะเวลาที่ไม่ค่อยมีที่ท่านเขียนเป็นจะออกมาเป็นหนังสือโดยตรง ฉะนั้นเรื่องการดูแลตรงนี้ก็จะเป็นส่วนของผมที่ดูแลโดยตรง และมีน้องผู้หญิงอีกคนที่สถาบันวิมุติวิทยาลัย ก็จะมีหน้าที่ส่งต้นฉบับให้กับนิตยสารต่างๆ

ต้นฉบับที่นิตยสารเขาต้องการรวบรวมเอามาทำเป็นหนังสือ เบื้องต้นก็จะเป็นการรวบรวมและจัดทำงานเสร็จสรรพทางเราไม่เกี่ยว ในส่วนที่เราต้องทำคือ เมื่อรวบรวมมาแล้วเราต้องทำเป็นสารบัญ แล้วก็ส่งมาทางผมก่อน แล้วผมก็มีหน้าที่มานำเสนอพระอาจารย์ แล้วก็อีกเรื่องที่ท่านจะดูเป็นพิเศษ เนื้อใน ซึ่งผ่านมามาตั้งแต่ขั้นตอนแรก การจัดพิมพ์ต้นฉบับต่างๆ แล้วส่งไปที่นี้เขาทำเป็นเล่มแล้วท่านจะดูจุดของการนำเสนอเรื่อง ตรงปก ปกเนื่องจากท่านก็เข้าใจว่าท่านเป็นพระ การนำเสนอเชิงธุรกิจค่อนข้างจะขัดกัน ท่านเลยขอดูเป็นพิเศษ ว่าปกมันสื่อเนื้อหาหรือนำเสนอในภาพลักษณ์ของหนังสือทั้งหมดมัย หรือว่าขายชื่ออย่างเดียวคือ มุ่งขายชื่อท่านเป็นตัวใหญ่ๆ หรือบางทีสำนักพิมพ์อื่นก็ขอภาพท่านไปลงเป็นปกหนังสือบ้าง ท่านจะดูเป็นพิเศษแค่เรื่องเดียวคือเรื่องปก

หน้าที่คือเป็นตัวกลาง งานทุกชิ้นต้องผ่านมาก่อน ท่านต้องดูก่อนถึงความเหมาะสมต่างๆหรือว่าเนื้อหาที่มันไม่อัปเดตในช่วงที่ท่านเขียนมานานแล้ว ต้องการปรับปรุงเนื้อหาในส่วนใดบ้าง ท่านก็จะทักท้วงมาแล้วก็ขอเวลาในการปรับปรุง

ขั้นตอนการเขียน

โดยส่วนมากท่านจะยึดคอนเซ็ปต์ของนิตยสารไว้เป็นหลักก่อน ว่านิตยสารเล่มนี้ภาพรวมเขาต้องการนำเสนออะไรกับกลุ่มผู้อ่าน เช่น นิตยสารซีเคร็ท เกี่ยวกับแรงบันดาลใจหรือคอลัมน์ที่ผ่านมาก็เคยรวบรวมหนังสือเล่มของโพสต์ทูเดย์ก็คอลัมน์คนดลใจ ก็พูดถึงเรื่องแรงบันดาลใจที่ทำให้คนสำเร็จแล้วก็นำมาปรับประยุกต์ใช้ ในเรื่องของธรรมะว่าไปมีบทบาทกับคนๆนั้นได้

อย่างไร แม้กระทั่งคนๆ นั้นไม่ได้เป็นคนที่มีบวชศีลศานาพุทธ อย่างคนที่ประสบความสำเร็จในระดับโลก ท่านก็เอามาวิเคราะห์ คนๆ นี้เค้าก็มีธรรมชาติข้อนี้ข้อนี้ไป

การวางแผนของท่านตั้งแต่ต้นว่าคอนเซ็ปต์ของท่านเรื่องนี่คืออะไร แล้วท่านก็คิดว่าเบื้องต้นท่านจะเขียนอะไร ท่านก็หาข้อมูลก่อน คือไม่ใช่ลักษณะการจำ ท่านต้องมีข้อมูลเพียงพอที่จะเขียนคอลัมน์ชั๊กคอลัมน์หรือบทความชั๊กบทความหนึ่ง ในอันดับแรก เป็นเรื่องของข้อมูลที่แน่นอน ท่านจะไม่เขียนจากความรู้สึกเป็นส่วนตัว แม้กระทั่งท่านบอกว่าธรรมชาติข้อนี้ข้อนี้จะยกว่าพระพุทธเจ้าท่านเคยตรัสอย่างนั้นอย่างนี้ ยกกว่ามาจากในเล่มนั้นเล่มนี้ ไม่ใช่เป็นการนำเสนอในความคิดของตนเองลงไป แม้ว่าเป็นการนำเสนอตรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งถ้าเป็นพระรูปอื่นก็อาจจะนำเสนอไปตรงๆ ซึ่งทำให้ดูเป็นเรื่องที่ยาก รู้สึกว่าแข็งแรงๆ ไป แต่ว่าถ้าท่านนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของภาษา พูดได้ว่าพระอาจารย์ท่านมีจุดเด่นที่สุดก็คือเรื่องของสำนวนภาษา การสื่อ การสอน ที่บอกว่าเวลาท่านจะเขียนบทความอะไรท่านต้องหาข้อมูลให้เพียงพอก่อน ฉะนั้นวิธีของท่านก็คือการอ่าน เริ่มต้นที่ท่านสามารถเขียนได้ทุกวันนี้ ท่านบอกว่าท่านอ่านหนังสือ บางครั้งไม่รู้สึกรู้ว่าหนังสือนั้นจะได้อะไร แต่เวลาจุดๆ หนึ่ง เมื่อถึงเวลามันก็ได้ใช้โดยอัตโนมัติ เรื่องของความพร้อม การอ่านเรื่องข้อมูลข่าวสาร

เรื่องการนำเสนอท่านต้องดูปัจจัยรอบข้างหรือเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน ท่านจะไม่ได้เขียนแบบว่าวันนี้จะเขียนเล่มนั้นเรื่องนี้ ท่านจะดูเหตุการณ์ตรงนี้สังคมมันเป็นอะไร สังคมเป็นปัญหาอะไร ฉะนั้นในเรื่องของที่ท่านจะเขียนก็คืออ้างอิงกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน แม้กระทั่งว่าคอลัมน์แต่ละคอลัมน์ มีตัวกำหนดชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นคอนเซ็ปต์ เล่มนี้มันเป็นอย่างนี้ เล่มนั้นมันเป็นอย่างนั้น แต่ท่านสามารถเขียนเพื่อโยงเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน คือคนอ่าน เมื่ออ่านเข้ากับตรงนั้น สามารถเอาไปต่อยอดได้เลยเพราะคือเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอยู่

ส่วนมากต้นฉบับที่ ออกมาจากท่านท่านต้องดูเป็นพิเศษ ดูหลายรอบ เรียบร้อยไม่มีการมาแก้ไขอะไรอีก ชัวร์แล้วจะไม่มีใครกล้าเปลี่ยนสำนวนของท่าน เพราะบางทีอย่างทีบอกว่าท่านถ้าพูดสำนวนชาวบ้านก็ต้องบอกว่าเป็นนายของภาษา ภาษาบางประโยคเราก็ยังไม่คุ้น แต่เนื่องจากว่าท่านสำเร็จการศึกษาทางพระระดับสูง สูงที่สุดคือเปรียญธรรม 9 ประโยค เราจะไปเทียบท่านไม่ได้ บางที บก. ไปเถียงผิดก็มี บางที บก. คิดว่าเป็นประโยคนี้จริงๆ แล้วท่านตัดสินใจจะให้ไปเป็นประโยคเขียนแบบนั้น ฉะนั้นในเรื่องของต้นฉบับท่านมั่นใจแล้วว่าได้แล้ว

จะมีหนังสือบางเล่มที่ท่านเขียนทั้งเล่มเพื่อจุดประสงค์บางอย่าง เช่น สัมมาสมาธิ อันนี้ท่านก็เขียนตั้งแต่ต้นจนจบเลย ท่านก็วางคอนเซ็ปต์ว่าท่านจะใช้ในการปฏิบัติสมาธิภาวนา ดังนั้นท่านกำหนดแนวทางของหนังสือเล่มนี้ออกมาเป็นลักษณะพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรองรับว่า

การปฏิบัติธรรมให้ผลประโยชน์ได้บ้าง ท่านก็จะนำมาวางแผนก่อนว่าหนังสือเรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร ใช้เกี่ยวกับงานอะไร แล้วท่านก็ไปเอาข้อมูลที่เป็นข้อมูลในเชิงรุกอย่างเช่น ข้อมูลในพระไตรปิฎก พวกนี้จะไม่สามารถกล่าวอ้างได้อย่างลอยๆ โดยไม่มีข้อมูลมาอ้างอิงหรือยืนยัน ท่านก็จะทำของท่านให้เบ็ดเสร็จกำหนดเวลาของท่าน ท่านก็จะย้อนถามว่า จะใช้อีก 2 เดือน ท่านต้องส่งต้นฉบับให้เมื่อไหร่ เวลาที่มีอีก 15 วัน ฉะนั้นต้นฉบับท่านก็ต้องรู้ว่าต้องส่งพิมพ์ก่อนอีก 15 วัน

การที่กลุ่มเป้าหมายหลากหลายท่านวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

จะสังเกตว่าหลังๆมีหนังสือที่พิมพ์ออกไป มีหลายสำนักพิมพ์ก็อย่างเช่นเป็นเยาวชนเป็นเด็กเล็กๆ ก็มี 2 สำนักพิมพ์ที่พิมพ์งานของท่าน ก็คือ บันลือสารพิมพ์เกี่ยวกับการคุ้มครองพระธรรมะของท่านมีลักษณะเป็นการคุ้มครองทั้งหมด ท่านก็จะทำงานร่วมกับทีมของสำนักพิมพ์บันลือหรือสำนักพิมพ์แปลน พอร์ติส ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพระพุทธเจ้าประมาณนี้ ท่านก็จะแบ่งแยกไปเลยว่าจะตามภาพลักษณ์ของเค้าเกี่ยวกับการทำหนังสือเด็ก ท่านก็จะให้งานของท่านไปกับสำนักพิมพ์หรือสำนักพิมพ์นั้นเกี่ยวกับผู้ใหญ่ไปเลย หรือผู้ปฏิบัติธรรมไปเลย ฉะนั้น ก็กลุ่มคนสนใจเยอะท่านก็ให้ผลงานกับสำนักพิมพ์ไปพิมพ์ แล้วก็บางสำนักพิมพ์ ที่เป็นวัยเด็กลงมาหรือว่าเจาะกลุ่มทั่วไป อย่างเช่นสำนักพิมพ์ปรมาณ เราจะไม่บอกว่าเป็นเฉพาะของคนแก่หรือว่าเด็ก เพราะว่าเรานำเสนอ เป็นคนรุ่นใหม่ ฉะนั้น รูปแบบการนำเสนอจะแตกต่างกัน อย่างสำนักพิมพ์อมรินทร์ ลักษณะพระธรรมะประยุกต์ใช้ มีตัวการ์ตูนที่สวยงาม หรือการ์ตูนระดับอาร์ตหรือศิลปะขึ้นไปเลย ส่วนสำนักพิมพ์ปรมาณก็จะใช้เป็นอริยาบถ โดยตรงของท่านไป เป็นภาพปกที่ถ่ายอริยาบถสื่อถึงเรื่องต่างๆที่จะมีท่าเก้ตกลุ่มลูกคำที่แตกต่างกันไป

คำโปรยปกหน้าปกหลัง โดยส่วนมากท่าน เข้าไปทำงานร่วมด้วย เสนอไปว่าคำโปรยเป็นแบบนี้แบบนั้น แต่บางที บางสำนักพิมพ์ก็ทำมาเสร็จสรรพก็นำมาให้ท่านดู ท่านก็บอกว่ามันก็ใช้ได้แล้วก็แล้วแต่เป็นรายเรื่องไป หรือบางเรื่องที่ได้เข้าไปมีบทบาทเยอะก็สามารถคอมเมนต์ได้เต็มที่ หรือจะให้ท่านปรับปรุงอะไรตรงไหน หรือบางเล่มที่เขาทำมาตั้งแต่ต้นเลย พระอาจารย์ดูแลเนื้อเรื่องอย่างเดียว คือทุกอย่างมีการพูดคุยว่าจะให้เข้าไปช่วยในระดับไหน

อย่างภาพประกอบอะไรเนี่ยส่วนใหญ่ท่านจะไม่ยุ่งเลย ท่านดูหลักๆ คือเนื้อหาว่ามันเข้ากันหรือไม่ บางสำนักพิมพ์ก็เหมือนเอาหลายๆเรื่องเข้าแต่มันไม่เกี่ยวข้องก็ให้ตัดออกไป

ทำไมงานเขียนของท่านจึงสามารถสร้างกระแสธรรมะอินเทอร์เน็ตได้

คือจุดเด่นของท่านคือท่านนำเสนอธรรมชาติ ธรรมชาติในที่นี้คือธรรมชาติที่ต่อให้ท่านพูดเท่าไรก็ไม่มีใครหักล้างคำพูด ท่วงดิ่งว่าอันนั้นถูกต้องรีเปลา่ ชั้วรีเปลา่ จริงมัย มั้วรีเปลา่ แล้วบางทีอย่างธรรมชาติที่นำเสนอ ว่าท่านนำเสนอตรงๆไปเลยมันก็จะดูแข็งๆ ท่านนำเสนอ คือเหมือนว่าทำให้ยากเป็นง่าย อย่างที่บอกว่าท่านเป็นนายของภาษาฉะนั้น การที่ถ่ายถอดออกไปเป็นเรื่องง่ายๆที่ใกล้ตัว ให้รู้สึกว่าร่วมสมัย คือจุดเด่นของท่าน ฉะนั้นที่บอกว่า บทความแต่ละอันของท่านท่านจะไม่ใช้เขียน เมื่อไว้ 2-3 เดือนแต่ท่านจะอ้างอิงเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน พอเราได้อ่านหนังสือถึงรู้สึกว่ามันทันสมัย มันเข้ากับเหตุการณ์ยุคปัจจุบัน ฉะนั้นจึงสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลากหลาย วัยรุ่นก็ได้ เยาวชนก็ได้ คนทำงานก็ได้ นิสิตนักศึกษา หรือคนปฏิบัติธรรมะก็ได้

ลีลาการเขียน ภาษาของท่านเป็นอย่างไร

ลักษณะเด่นของท่านเป็นภาษาที่มีท่อนสุกเยอะ หรือ เป็นคำคมที่กระทบใจหรือคำพูดแค่วลีหรือประโยคสั้นๆแต่มันกินใจอย่างเช่น ให้เวลาสัมผัสภาษาหรือเขียนบทความใดๆท่านก็จะมีประโยคที่เป็นไฮไลท์ของท่าน เหมือนยั่วน้ำลายนิดๆ ให้อยากอ่าน พวกนี้นั่นคือจุดเด่นของท่านเหมือนกัน คือท่านจะมีอะไรคำที่ ไม่รู้ดีถ้าเป็นผมเราคิดไม่ได้หรือประโยคแบบนี้

คุณลักษณะของท่านเป็นอย่างไร

เรื่องของการเตรียมพร้อม เวลาท่านทำงานซักชิ้นหนึ่ง เขียนบทความหรือว่าทำหนังสือ ซักเล่มการเตรียมตัวของท่านในเรื่องข้อมูลหรือสิ่งที่จะมาอ้างอิง หนึ่งคือท่านเป็นคนใจเย็นทำงานแต่ละชิ้นเปิดโอกาสให้คนอื่นที่ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นเต็มที่ แล้วไม่ได้ยึดถือในความคิดของตนเองว่าจะถูกเสมอไป ถ้าบก. เสนอมาอย่างนี้มันดีก็ว่าของพระอาจารย์นะครับ ท่านก็น้อมรับท่านก็รับฟังให้เป็นไปตามนั้น อันนี้คือท่านเปิดโอกาสให้ทุกคนที่ร่วมงานกับท่านแสดงความคิดเห็น แล้วโดยนิสัยของท่านส่วนตัว เนื่องจากว่าท่านชอบความสงบและสมถะ การจะเขียนงานออกมาท่านบอกเสมอว่าท่านต้องมีเวลาอยู่กับตัวเองให้มากท่านบอกเสมอว่าการที่ท่านอยู่เชียงใหม่ ท่านได้อยู่กับธรรมชาติ ได้ปฏิบัติธรรม ไม่ได้ออกไปตระเวนหรือแสดงธรรมท่านก็รู้สึกว่างบ การสร้างผลงานเขียนบทความอะไรต่างๆก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บริบทของสังคมกับการสร้างสรรค์งานของท่าน

ท่านคำนึงถึงสิ่งที่ท่านนำเสนอว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนอย่างน้อยแค่ไหน ไม่ใช่ว่าเขียนอะไรที่คนเขาไม่สนใจหรือว่าเขาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ อย่างที่บอกว่าท่านเขียนเกี่ยวกับสังคม ท่านคิดว่า ข้อเขียนของท่านจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ สงบสันติ กลับคืนมาแก่สังคม หรือคนที่ได้อ่าน เขียนไปแล้วไม่อยากจะเป็นการประดับความรู้คืออยากให้เป็นการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้เลยอะไรแบบนั้น ประยุกต์ใช้จริงได้เลยเวลาปัญหาแบบนั้นเกิดขึ้นมา มีวิธีแก้ไขอะไร เราควรจะทำแบบไหน อย่างสถานการณ์บ้านเมืองเกิดขึ้นแบบนี้ท่านก็เสนอวิธีการปรองดองหรือการสมานฉันท์ หรือว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นมาบทความของท่านก็สามารถตอบใจทยี่ให้กับสังคมได้ สำหรับคนที่เขากำลังถามหาหรือว่าสงสัยอยู่



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์คณะผู้จัดทำของสำนักพิมพ์ คุณรักษ์ มนูญญา สำนักพิมพ์เรือนปัญญา)

ที่มาของการพิมพ์หนังสือท่าน ว.วชิรเมธีเป็นเช่นไร

มาเริ่มต้นจากความสนใจของทางคณะสำนักพิมพ์เอง ในช่วงนั้นเกิดความรู้สึกว่าอยากจะพิมพ์หนังสือธรรมะ ประมาณปี 2546 ซึ่งในช่วงนั้น เกิดความรู้สึกว่าในสังคมสมัยนั้น หนังสือธรรมะยังไม่แพร่หลายเท่าไรนัก ด้านกำลังใจ ด้านข้อคิดปรัชญาชีวิตต่างๆก็ซบเซาไปนิดหนึ่ง คณะผู้บริหารสำนักพิมพ์ในช่วงนั้นก็คุยกันว่าเราน่าจะทำหนังสือในแนวที่ส่งเสริมทางด้านความคิดสติปัญญาของคนบ้าง เลยมาวิเคราะห์กันว่าเราควรจะพิมพ์หนังสือของใครก็เลยมีความเห็นว่าเราน่าจะพิมพ์ของพระรุ่นใหม่ๆหน่อย ในช่วงนั้นท่านพระอาจารย์ ก็เป็นพระที่เพิ่งเริ่มต้นเขียนหนังสือได้ไม่นานเท่าไรนัก แต่ว่าจากการที่ได้ติดตามอ่านงานของท่านก็เห็นได้ว่าท่านเป็นพระนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจสังคมพอสมควรในช่วงนั้น ก็เลยติดต่อไปทางท่าน

ข้อตกลง/หลักเกณฑ์ในการพิมพ์เป็นอย่างไร ?

เป็นไปตามมาตรฐานของสำนักพิมพ์ไทยในการขอซื้อเขียนของท่านมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือพ็อคเก็ตบุ๊กโดยเงื่อนไขก็คือเราจะ ตอบแทนตามกฎหมายของสำนักพิมพ์ในช่วงนั้น เหมือนปกติ เหมือนคนทั่วไป ไม่ได้คิดว่าท่านเป็นพระ ท่านเองก็เข้าใจกติกาของการทำงานในด้านนี้ ไม่ปัญหาใดๆ การคุยกันในส่วนนั้นง่ายมาก ไม่มีอะไรซับซ้อน

การประสานงานการจัดพิมพ์มีขั้นตอนและรายละเอียดอย่างไรบ้าง ?

ก็เพียงแต่แจ้งให้ท่านทราบคร่าวๆเท่านั้นว่าจะทำอย่างไรบ้าง อธิบายให้ท่านเข้าใจ ไปคุยถึงสาระต่างๆ เริ่มต้นตั้งแต่เราอยากจะได้งานในเชิงไหน ตอนนั้นก็เข้าไปคุยกับท่านว่าต้องการงานที่ยังไม่มีความลุ่มลึกเท่าไรนัก เขาเป็นว่าคนระดับทั่วไปสามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ เข้าใจเนื้อหาในแต่ละวันของชีวิต ไม่ต้องลงลึกในด้านธรรมะเท่าไรนัก แล้วรูปแบบต่างๆเราก็จะจัดทำให้อ่านสบายๆ ไม่มีความเครียด จัดภาพประกอบบ้างตามสมควร รูปเล่มก็จะทำให้อ่านง่าย เราอยากจะให้ธรรมะเป็นเรื่องง่ายสำหรับคนทั่วไป นี่คือการรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น แล้วก็เรียนท่านซึ่งท่านก็เห็นด้วยว่า จริงๆแล้วธรรมะ ถ้าอธิบายเป็น มันก็ไม่น่ายาก ท่านบอกอย่างนี้

แสดงว่าท่าน ว.วชิรเมธีไม่ได้เขียนหนังสือเล่มนี้ไว้ก่อน

อาจจะมีส่วนหนึ่งที่เขียนไว้ แต่ในช่วงนั้นท่านมีแนวความคิดอย่างนี้อยู่แล้ว แต่ว่ายังไม่ได้เขียนไว้ก่อน ก็ไปคุยในรายละเอียดว่าต้องการงานในลักษณะนี้ ท่านก็จะใช้เวลาไปเขียน ตอนนั้นท่านใช้เวลาไม่นานนัก ก็ทยอยส่งเข้ามาให้ ท่านก็ส่งมาที 10 ตอน 20 ตอน ก็ทยอยส่งเข้ามาให้

จากเนื้อหาที่ท่านส่งมาทางสำนักพิมพ์มีการแก้ไขภาษาหรือแก้ไขสิ่งใดอีกหรือไม่ อย่างไร

ไม่ได้แก้ไข ภาษานั้นเป็นภาษาของท่านเลย

ในส่วนของรูปเล่มภาพประกอบรวมถึงวรรคตอนต่างๆผู้เขียนเป็นคนกำหนดมาหรือทางสำนักพิมพ์จัดทำเอง

เป็นเทคนิคทางการพิมพ์ ว่าเราควรจะทำตัวหนาช่วงไหน เป็นเทคนิคในการจัดทำมากกว่า ในส่วนเครื่องหมายวรรคตอน ท่านเขียนมาอยู่แล้ว ทั้งเครื่องหมายตกใจ เครื่องหมายคำถาม ก็จะมีมาตามต้นฉบับ ส่วนขนาดตัวหนังสือ จะเป็นตัวหนา ควรจะเน้นความน่าสนใจตรงไหน ต่างๆเหล่านี้จะเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการเข้ามาช่วยดูแล

ท่านไว้วางใจในการผลิต มีการส่งข่าว ให้ท่านเป็นประจำว่าตอนนี้กำลังทำอะไรอยู่ กำลังทำอาร์ตเวิร์ค ปรู๊ฟอะไรอยู่ ข้อความ ขึ้นตอน จัดทำภาพ ออกแบบปกต่างๆก็คือ จะเรียนให้ท่านทราบเป็นระยะ ท่านก็เป็นพระที่เข้าใจเทคนิคการทำงาน ไม่ได้เรื่องมากไม่ได้อะไร ก็คือคุยด้วยความเข้าใจ สบายๆอย่างนี้แหละครับ

ส่วนของสีสันหน้าปก ภาพประกอบต่างๆทางสำนักพิมพ์คัดสรรอย่างไร

คุยกับทีมงานแล้วก็เลือกตัวคนที่จะวาดว่าลักษณะงานอย่างนี้ เราควรจะให้ใครเป็นคนวาด พอตีพิมพ์รู้จักกับนักวาดภาพคนนี้มาก่อน สมัยที่ทำสำนักพิมพ์ดอกหญ้าอยู่ก็เลยทำให้รู้สึกว่าการแบบนี้ น่าจะมีลักษณะเชิงปรัชญาอยู่ก็เลย เลือกนักวาดท่านนี้มาเป็นคนวาดภาพประกอบ โดยแจ้งกับทางคณะผู้ร่วมงาน ว่าควรจะเป็นนักเขียนท่านนี้โดยเอาภาพตัวอย่างที่เคยทำ มาให้ดูว่างานเป็นลักษณะแบบนี้ พอเขาอ่านงานก็ลองร่างภาพมาให้ดู มาดูกันในทีมงานก็โอเคกัน ก็ให้ดำเนินการต่อได้เลย

ในมุมมองของผู้ประสานฝ่ายสำนักพิมพ์ท่านมองว่าคุณลักษณะท่าน ว.วชิรเมธีเป็นอย่างไร?

ปัจจัยหลักอย่างหนึ่งคือท่านเป็นพระรุ่นใหม่ เป็นพระรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจสังคม เข้าใจโลก ในช่วงนั้นท่านก็ถือว่าอายุยังไม่มาก มีคนรู้จักอยู่แต่ยังไม่มาก การได้คุยกับท่าน แล้วท่านมองโลกค่อนข้างชัดเจน เข้าใจโลกว่าท่านกำลังทำอะไรอยู่ ท่านก็สามารถถ่ายทอดได้อย่างตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมาดี นี่ก็คือจุดเด่นของท่านในช่วงนั้นที่เรามองเห็นก็เลยคุยกันง่ายๆว่างานที่ออกมามันเป็นแบบนี้ ท่านเป็นคนที่ใช้ภาษา พูดง่ายๆก็ไม่เหมือนกับที่พระเจ้า งานเขียนของท่านเหมือนที่เรา อ่านท้อๆไป บางบทความที่ท่านเขียนมา ดูเหมือนงานที่เราคุยกันเหมือนชาวบ้านคุยกันทั่วไป เหมือนคนรู้จักกันคุยกัน ไม่รู้สึกว่กำลังนั่งฟังพระเทศน์ ก็เลยทำให้รู้สึกว่างานอย่างนี้ควรจะมีกระแสในสังคมได้ เพราะเป็นงานที่อ่านแล้วเข้าใจงาน นี่ก็คือจุดเด่นที่เรามองเห็น ภาษาของท่านก็เป็น ภาษาที่อ่านง่ายเข้าใจง่ายนี่คือจุดเด่น 2 ข้อของท่านที่เราเห็นว่าท่านเข้าใจโลกเข้าใจสังคม เข้าใจธรรมะได้ลึกซึ้งมาก ละสองคือ ท่านสามารถอธิบายเป็นภาษาง่ายได้ นี่ก็คือจุดแรกที่มาให้ความสนใจกับท่านอย่างมากในช่วงนั้นนะครับ

การใช้ภาษาลีลาการเขียนของท่านมีความโดดเด่นส่วนใดอีกบ้างนอกเหนือจากการใช้ภาษาที่ง่าย

คือท่านเอาธรรมะที่เป็นแก่นของธรรมะมาอธิบายได้ง่าย ในช่วงนั้นผมยังไม่เห็นใครที่จะทำได้เท่ากับท่าน การอธิบายสิ่งที่ยากให้ชาวบ้านเราเข้าใจได้ง่ายๆ นี่ก็คือจุดเด่นในงานของท่าน

จากการที่ได้ประสานงานกับท่าน ว.วชิรเมธี ท่านมองว่าในส่วนมุมมอง วิธีคิดของท่านเป็นอย่างไร

ท่านเป็นคนที่น่าเคารพ เป็นคนที่ มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีแนวทางในการปฏิบัติตนเองที่แน่วแน่มาก เท่าที่ได้สัมผัสกับท่าน ท่านเป็นคนที่ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความยึดมั่นในสิ่งที่ท่านได้สอนคนอื่น ท่านเชื่อท่านศรัทธา ท่านเข้าใจในสิ่งนั้น ท่านอธิบายออกมาให้คนอื่นได้ นั่นคือความเป็นตัวตนของท่านนะครับ

ตลอดกระบวนการพิมพ์ ท่านว.วชิรเมธีให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากที่สุด

ความถูกต้อง ท่านให้ความสำคัญมากที่สุด สิ่งที่ท่านอธิบายท่านจะยืนยันในสิ่งที่เป็นสาระของเนื้อหา มาก โดยองค์ประกอบต่างๆในช่วงนั้น ช่วงที่ผมทำ องค์ประกอบในเรื่องหน้าตา รูปเล่มเป็นเพียงที่สำนักพิมพ์เข้าไปช่วยเหลือให้มันดูดีขึ้น แต่สิ่งที่ท่านให้ความสำคัญคือสาระของธรรมะ ที่ท่านอธิบายมามากกว่า การที่ท่านอธิบายตรงนั้นคือท่านได้คิดเรียบร้อยแล้ว ท่านได้

เข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้วถึงอธิบายออกมา นั่นเป็นสาระหลักของงานแต่ละชิ้นงานที่ท่านอธิบายออกมา

ท่านคิดว่าเหตุใดงานเขียนของท่าน ว.วชิรเมธีจึงสามารถสร้างกระแสนิยมได้

ถ้าในช่วงนั้นอาจจะยังไม่เท่าในช่วงนี้ ในช่วงนั้นถือว่าเป็นช่วงของการบุกเบิกก็ว่าได้ แต่ในช่วงหลังทางกระบวนการของทางสำนักพิมพ์กระบวนการทางการเผยแพร่ กระบวนการที่ทำงานของคณะทำงาน ซึ่งทางสำนักพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งมีความพร้อมมากกว่า มีบุคลากรมากและมีการเข้าใจหลักการของการทำงาน จะเข้ามาช่วยให้การเผยแพร่ทางด้านธรรมะมากขึ้น จนสามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นงานที่สามารถเข้าถึงคนได้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในสังคม นี่เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งกระแสในช่วงก่อนก็จะมี แต่ตอนนี้ถือว่าธรรมะอย่างของท่านว.หรือท่านอื่นๆที่ทำมา ก็ถือว่าก้าวเข้าสู่ยุคของธรรมะของคนรุ่นใหม่โดยตรง แล้วในช่วงนี้

ท่านมองว่างานเขียนของท่านสอดคล้องกับบริบทสังคมอย่างไร

ผมเข้าใจว่าหลังจากช่วงหลังๆมานี้ บริบททางสังคมทางการเมือง ทางอะไรต่างๆก็ถือว่าท่านเอาส่วนหนึ่งเอางานธรรมะอธิบายสังคมได้ค่อนข้างที่จะเป็นรูปธรรมะ อธิบายธรรมะได้ชัดเจน ในเนื้อหาค่อนข้างมาก จากการติดตามงานของท่านในช่วงหลังๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูดทางผ่านสื่อสารมวลชนการแสดงธรรมะหรือทว่าการเขียนงานของท่าน ท่านจะอยู่ในกระแสของสังคมตลอด นั่นหมายความว่าท่านเป็นพระที่ไม่เคยหยุดนิ่ง มองโลกโดยเอาธรรมะเข้ามาอธิบายเพื่อที่จะให้คน ในสังคมได้เข้าใจว่าโลกเป็นอย่างไรเพราะธรรมะ ตามหลักธรรมะควรจะเป็นอย่างไร การแก้ปัญหา การเป็นไปของกระแสของโลกต่างๆมันควรจะใช้ธรรมะอย่างไรเข้ามาช่วย ผมเข้าใจว่าท่านเอาสิ่งเหล่านี้เข้ามาช่วย

สิ่งที่ประทับใจในการได้ร่วมงานกับท่านมากที่สุดคืออะไร

ท่านเป็นคนง่ายๆ เป็นพระที่พูดด้วยแล้วก็เข้าใจง่ายๆ ไม่มีความถือตัวถือตน มีคนเข้าไปหาท่านท่านก็ต้อนรับดี แม้ว่าต่างคนต่างไม่รู้จักกันมาก่อน เป็นคนที่ให้ความเป็นกันเองกับผู้อื่นที่เข้าไปหา ก็สมกับที่ท่านเป็นพระที่ง่ายเข้าถึงคนเข้าถึง ทุกสิ่งทุกอย่างได้ง่ายขึ้น นี่คือการประทับใจในตัวท่านแม้ว่าผ่านมาหลายปี ทุกวันนี้ได้โทรศัพท์ไปคุยกับท่านท่านก็ยังพูดคุยเป็นกันเองอยู่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ท่านยังเป็นคนง่ายๆเหมือนเดิม

บทสัมภาษณ์คณะจัดทำหนังสือของสำนักพิมพ์ (คุณเทวัญกานต์ มุ่งป๋นกลาง สำนักพิมพ์ อมรินทร์)

ที่มาของการจัดพิมพ์เป็นเช่นไร

เริ่มจากได้อ่านเนื้อหาของท่านแล้วรู้สึกถูกใจ ก็ท่านตอนแรกก่อนที่จะพิมพ์กับอมรินทร์ ท่านเขียนบางบทบางส่วนในชีวิต นิยายสารชีวิตก่อน แล้วทีนี้เล่มแรกที่จัดพิมพ์กับอมรินทร์ก็คือ ธรรมชาติดึก ตอนนั้นผมยังไม่ได้รับตำแหน่งบรรณาธิการหนังสือเล่ม ยังเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ อยู่ แล้วก็เห็นว่าผลงานเขียนของท่าน ว. วัชรเมธี โดดเด่น แล้วก็น่าสนใจมากๆ แล้วก็ธรรมชาติของ ท่านก็เข้าถึงคนรุ่นใหม่ คือตัวอย่างที่ท่านยกก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มันไม่ล้าสมัยเหมือน คำสอนของพระรูปอื่นๆที่เราเคยเจอมา ในที่ประชุมของบริษัทก็เลยคิดกันว่าไม่มีใครสนใจที่จะรวม งานของท่านขึ้นมา แล้วรับหน้าที่เป็นบรรณาธิการ เนื่องจากว่าผมเคยบวชเรียนมาก่อนก็เลยรับ หน้าที่ตรงนี้ แล้วก็รวบรวมมาเป็นหนังสือธรรมชาติดึกขึ้นมา

กระบวนการขั้นตอนการจัดทำเป็นอย่างไรบ้าง

รวมงานของท่านก่อน งานของท่านมีเขียนลงในชีวิต มีบทความอะไรบ้าง อย่างสมมติ ว่ามีอยู่ 30 บทเนี่ย ผมก็จะซีร็อกแล้วพิมพ์ออกมาว่ามีตอนอะไรบ้างแล้วก็มานั่งดู มานั่งอ่านว่า แต่ละเรื่องท่านพูดถึงอะไรประเด็นคืออะไร เสร็จแล้วจากนั้นก็จัดหมวดหมู่ให้ชัดเจนว่า ประเด็นนี้ มันน่าจะเป็นหมวดนี้หมวดนี้ หลังจากนั้น ก็ตรวจแก้ แล้วก็ดึงคำหรือข้อความบางส่วนของที่น่าจะเป็น คำโปรยของแต่ละบทออกมาเพื่อให้แต่ละบทความมีความโดดเด่น หลังจากที่ได้ดึงคำโปรยแล้วก็ใส่ เข้ากับเนื้อหาแล้วเนี่ย ก็จะส่งเนื้อหาของคำโปรยนั้นเป็นไฟล์ ส่งให้ท่าน ลักษณะของการไปพบ ท่านมี 2 ลักษณะ คือ การเดินทางไปพบท่านที่ภูฏาน แต่ก่อนปกติท่านจะอยู่ที่วัดเบญจมบพิตรงานไป ให้ท่านดู ถ้าสมมติท่านมีกิจกรรมที่ไม่สะดวกที่จะให้เดินทางไป ก็ส่งให้ทางอีเมลล์ แล้วก็ใน ขณะที่ตั้งต้นฉบับให้ท่านพิจารณาอยู่ว่า ที่เราจัดหมวดเนี่ยท่านเห็นว่าเป็นอย่างไรบ้าง ใน ขณะเดียวกันนั้นเราจะให้คนวาดรูปประกอบเข้าวาดรูป ไปพรอ้มกันด้วยซึ่งกระบวนการนี้จะใช้ เวลาประมาณซัก 3 สัปดาห์

เรื่องธรรมชาติดึก เล่มที่สองคือธรรมชาติดึก เป็นลักษณะที่ท่านส่งมาทั้งเล่มเลย ไม่เคยลงใน นิยายสารไหนมาก่อน ท่านเขียนเกี่ยวกับความโกรธ ซึ่งท่านบอกว่าท่านใช้เวลาเร็วมากในการ เขียนเล่มนี้ จำชื่อไม่ได้แล้วว่าชื่อเดิมท่านตั้งว่าอะไร จนตอนนี้ออกมาเป็นธรรมชาติดึก อัน นั้นคือเป็นงานที่ท่านเขียนทั้งเล่มเลยลักษณะงานของท่านจะมีอยู่ 3-4 รูปแบบ แบบแรกก็คือ รวม

จากนิตยสารอย่างธรรมชาติตีพิมพ์ อย่างที่ 2 ก็คือท่านส่งต้นฉบับมาให้ก็คือธรรมชาติตีพิมพ์ อย่างที่ 3 ก็คือ ถอดเทปคำบรรยาย เช่น สบตากับความตาย หรือคนสำราญงานสำเร็จ การถอดเทปคำบรรยายก็คือ ปกติเราจะได้ฟังซีดีของท่านอยู่แล้วเวลาท่านไปเทศน์ที่นู่นที่นั่นรวมถึงที่ท่านมาเทศน์ที่อมรินทร์ ที่นี้ด้วยเพราะว่าบริษัทอมรินทร์จะนิมนต์พระมาเทศน์ทุกเดือน ซึ่งโดยมากก็จะที่ท่าน ว. หลังจากที่ท่านมาเทศน์ที่เราอัดเทปไว้เราก็มาดูว่ามีประเด็นอะไรที่มันตรงกัน อย่างเรื่องคนสำราญงานสำเร็จเนี่ย เราก็เห็นว่าท่านพูดเรื่องงานอยู่หลายๆครั้งเราก็เอามาแล้วดูว่า ครั้งไหนที่ท่านพูดแล้วรู้สึกว่ามีประเด็นที่ชัดเจน น่าสนใจ เอามารวมกัน

สำหรับงานที่ท่านเขียนเป็นเล่มมีการประสานงานเช่นไร

ช่วงแรกๆไม่มี ท่านเขียนมาเอง ท่านตั้งประเด็นมา เขียนมาแล้วเราก็มาตรวจ ส่วนช่วงหลังๆเคยคิดไปให้ท่านเหมือนกันว่าอยากให้คุณเขียนเรื่องนั้นเรื่องนี้ แต่ว่าพอถึงเวลาท่านไม่สามารถเจียดเวลามาเขียนตรงส่วนนี้ได้ ช่วงหลังจะเป็นลักษณะของท่านเขียนให้กับนิตยสารหนังสือพิมพ์ต่างๆแล้วเราก็ไปรวบรวมมา

ชื่อหนังสือมาจากไหน

ก็หลายๆเล่มมก.จะคิดก่อนแล้วนำเสนอที่ประชุม ที่ประชุมจะเห็นว่าโอเคไม่โอเค ก็จะใช้ชื่อนั้น

โดยมากจะเป็นทางอมรินทร์เป็นคนคิดชื่อ แต่ก็มีการนำไปให้ท่านดูว่าชื่อเหมาะสมหรือไม่ มีสบตากับความตาย คนสำราญงานสำเร็จที่เป็นคำของท่าน ก็ดึงมาจากในเล่ม ส่วนเล่มอื่นๆธรรมชาติตีพิมพ์ ธรรมชาติตีพิมพ์ กองบรรณาธิการคิด

การออกแบบรูปเล่ม คุยกับท่านก่อนหรือไม่

ตอนแรกที่จะทำปกก็เกิดขึ้นมา เรามี ต้นแบบคือ ช่วงนั้นมีหนังสือชื่อว่าล้างพิษ ออกเป็นหนังสือในเครือสำนักพิมพ์อมรินทร์แล้วปรากฏว่ามันได้รับความนิยม การจับถือการอ่านมันเหมาะสม เราเลยคิดกันว่า พอเราจะพิมพ์หนังสือธรรมะเนี่ย คือหนังสือของท่าน ว.ถือว่าเป็นมิติใหม่ของธรรมะ ของอมรินทร์ เป็นครั้งแรกที่อมรินทร์จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ ก็คือเป็นจุดเริ่มต้น เราเลยคิดว่าน่าจะใช้ไซส์ของล้างพิษ มันก็เลยเป็นต้นกำเนิด ของธรรมชาติตีพิมพ์ ส่วนภาพประกอบ หรือภาพ หน้าปก การออกแบบเนี่ย มันเกิดขึ้นจากความคิดที่ว่า เราต้องการพลิก

มิติใหม่ของหนังสือธรรมะให้แตกต่างจากที่มีอยู่เดิม ก็คือจากเดิม ธรรมะจะเป็นภาพที่เป็นรูปของพระ ตามหน้าปก เราก็มาคิดก่อนว่า เป็นไปได้มั้ยที่เราไม่ต้องขีดชูที่ตัวบุคคล แต่ว่าเน้นนำเสนอธรรมะหรือว่าแก่นสารที่ปรากฏไปในเล่ม เพราะฉะนั้นหน้าปกจะเน้นไปที่รูปแบบที่แตกต่างและมีสีสันที่สวยงามเหตุที่จะต้องให้มีสีสันสวยงามเพราะว่าเราอยากให้เห็นนอกจากผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่อ่าน เราอยากให้เด็ก วัยรุ่นอ่านด้วย มันก็เลยออกมาแบบแนวสีลูกกวาด ก็บอกท่านแต่ที่ท่านเห็นตอนออกแบบเสร็จแล้วเอาให้ให้ท่านดูท่านก็เห็นว่าสวยดี ทางอมรินทร์ค่อนข้างมีมาตรฐานอยู่แล้วในเรื่องของการออกแบบเรื่องของการพิสูจน์อักษร ทำมานานแล้ว มีสำนักพิมพ์ค่อนข้างเยอะ

เครื่องหมายวรรคตอน ขนาดอักษรมีการจัดสรรอย่างไร

ตอนแรกๆท่านว.จะเป็นคนกำหนดมาว่าตรงไหนเป็นตัวหนา ตัวเอน เวลาท่านเขียนมาท่านจะพิมพ์งานด้วยคอมพิวเตอร์ของท่านอยู่แล้วด้วยโน้ตบุ๊ก เพราะฉะนั้นเวลาท่านเขียนมาเราก็จะรู้อยู่แล้วว่าตัวไหนท่านโบล์มาท่านเป็นตัวพิมพ์ธรรมดาแล้วหลังจากนั้น ก็เป็นหน้าที่บรรณาธิการ ดูเอาเองว่าจะอะไรที่ควรนำมาโปรย อะไรเป็นเป็นภาษาดี ไรที่เป็นตัวที่อยู่ในเครื่องหมายัญประกาศที่ต้องทำให้คนเห็นว่าเป็นไม่ใช่ข้อความธรรมดา ส่วนเครื่องหมายวรรคตอนเนี่ยมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง คือจะเอาเครื่องหมายปริศน์ เครื่องหมายคำถามก็จะเอาออกเพราะโดยทั่วไปแล้วภาษาไทยเราไม่มี ภาษามีการแก้บ้าง ตัดบางส่วนของที่เย็นเยื่อ หรือว่าสลับคำทาที่รู้สึกว่ามันไม่ลงตัว

คุณลักษณะของท่าน ว.วชิรเมธีเป็นเช่นไร

คุณลักษณะเด่นของท่าน ว.วชิรเมธี ท่านเป็นคนที่มีมองอะไรใหม่ๆ คิดในมุมที่เราก็นึกไม่ถึงว่าท่านคิดได้ยังไง

การใช้ภาษาของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

ท่านใช้ภาษาดี ถ้าเทียบกับนักเขียนท่านอื่นๆแล้วสามารถบอกได้ว่าท่าน ว.เป็นนักเขียนแล้วก็นักอ่านที่สั่งสมความรู้มาเยอะมาก คำบางคำ ผมเคยท้วงท่านไปว่าคำนี้ไม่น่าจะใช้ แล้วปรากฏว่าท่านบอกมาให้เราไปเปิดพจนานุกรมดูสิ แล้วผมกลับไปเปิด ปรากฏว่าผมก็พลาดเอง ท่านใช้ภาษาดี สำนวนภาษาของท่านค่อนข้างเป็นเอกลักษณ์ จะมีคำที่มันโดดเด่นคล้อยจองกัน

เช่นคนสำราญงานสำเร็จ คำแบบนี้มีอยู่เรื่อยๆ ทำให้ผมสามารถนำคำเหล่านี้มาเป็นชื่อหนังสือหรือมาเป็นชื่อบทชื่อตอนในเล่ม บก.ของอมรินทร์จะเป็นคนตั้งชื่อตอนในเล่ม แต่ละเล่มก็จะมีความโดดเด่นแตกต่างกันไป อย่างเรื่องธรรมะทำไม ผมก็จะใช้ชื่อหนังสือที่มีอยู่ขณะนั้นมาเป็นชื่อ บท ชื่อของแต่ละหมวดก็จะเป็นชื่อของหนังสือที่นิยมในท้องตลาด แต่ละเล่มก็จะตั้งธีมที่ต่างหากันออกไปมาตั้งชื่อบทภายในเล่ม

ส่วนที่แตกต่างจากคนอื่นก็คือนอกจากท่านจะเป็นนักเขียนแล้วท่านก็เป็นกวีด้วย คือท่านจะแต่งกลอนแต่งโคลงด้วยตนเอง อย่างเรื่องที่ชัดเจนคือเรื่องธรรมะบันดาลแต่ละบทจะเริ่มด้วยโคลง ซึ่งโคลงส่วนนี้ท่านก็แต่งของท่านเอง

ท่านให้ความสำคัญกับอะไรมากที่สุด

ท่านน่าจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระว่าตรงกับที่ท่านต้องการ นำเสนอมีเพราะเท่าที่เวลาส่งไฟล์ให้ท่านตรวจทุกครั้งท่านก็จะดูว่าเป็นไบบ้าง

ทำไมงานเขียนของท่านจึงสามารถสร้างกระแสธรรมะอินเทรนด์ได้

อย่างแรกน่าจะเป็นเพราะรูปเล่มที่มันแตกต่างเพราะว่าเมื่อก่อนเราไม่เคยมีหนังสือธรรมะที่ลักษณะแบบนี้เลย แล้วทั้งภาพทั้งปกเนื้อใน รูปเล่มมันพลิกโฉมกว่าทั้งหมดที่เคยมี ปรากฏว่าธรรมะติดปีกที่ขึ้นแทนหนังสือขายดี เป็นเบสเซลลส์แล้ว อันนี้คืออย่างแรก อย่างที่สองที่สำคัญที่สุดที่เหนือกว่าสิ่งอื่นๆ คือ ธรรมะที่ท่าน ว.นำเสนอมันเป็นสิ่งที่ เอมามาปฏิบัติได้ ตรงกับยุคสมัย คนอ่านอ่านแล้วเออ อันนี้ใช่ เออใช่ ถูกต้อง แล้วก็สามารถนำไปใช้ได้ทันที

บริบทของสังคมกับงานของท่าน

คือทุกครั้งที่เมื่อเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นท่านสามารถนำเสนอหรือว่าแสดงทัศนะที่มันโดนใจผู้อ่านมากๆ ยกตัวอย่างสถานการณ์ปัจจุบัน ผมกำลังรวบรวมงาน ที่ท่านเขียน ท่านเขียนว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งสมมติชีวิตมนุษย์เป็นเรื่องจริง ซึ่งตรงกับยุคสมัยตอนนี้ คือท่านต้องการที่จะบอกว่าเรื่องอุดมการณ์กับเรื่องการเมืองเป็นความแตกต่างทางความคิดที่บางครั้งเราไปยึดติดกับมันมากเกินไปทำให้ลืมไปว่ามันเป็นแค่สิ่งที่เราคิดขึ้นมา แต่ชีวิตของมนุษย์ที่เราบางครั้งถึงขั้นเช่นฆ่ากันเนี่ย สิ่งนี้ต่างหากที่เป็นของจริงที่เราควรคำนึงให้มาก ซึ่งเวลาท่านพูดอย่างถ้าเราทำได้ดู

รายการที่สี่ที่ท่านให้สัมภาษณ์แต่ละครั้งก็จะชัดเจนว่าท่านสามารถตอบคำถามหรือว่านำเสนอประเด็นที่มันใช้แก้ปัญหาได้ ชัดเจน กระจ่างแจ้งในใจของผู้ฟัง การเลือกหยิบหนังสือ ชื่อท่านว. มีความโดดเด่น

ท่าน ว.วชิรเมธีมีคุณลักษณะอย่างไร

ผมว่าคุณลักษณะที่ท่านว.เด่นมากก็คือท่านเป็นพระปัญญาชน เราสามารถที่จะไปดูงานของพระรูปอื่นได้เลยว่า บางท่านก็เป็นพระนักปฏิบัติ บางท่านก็เป็นพระนักชาวบ้าน บางท่านก็จะเป็นพระที่เน้นให้ความสนุกสนานเฮฮากับผู้ฟัง แต่พระปัญญาชนเนี่ยพูดชาวบ้านก็ฟัง แม้แต่ผู้หลักผู้ใหญ่ในเมืองก็ฟังด้วยมีจำนวนมาก ถ้าเราจะพูดถึง พระที่เป็นหลักเนี่ยพระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ประยุตโต ซึ่งอันนั้นเรายกไว้ในที่สูงวอยู่แล้วท่านเป็นระดับนักปราชญ์ของโลก ถ้าพูดถึงระดับประเทศเนี่ย ท่าน ว.วชิรเมธีก็มีความโดดเด่น คือท่านสามารถ นำเอาความรู้ความสามารถของท่านมาแนะนำและก็มาสอนให้คนทุกๆระดับสามารถเข้าถึงธรรมะของพระพุทธเจ้าได้ เวลาที่เราไปคุยกับท่าน คนที่มีการศึกษาสูงๆ มีความรู้เยอะๆท่านก็จะคุยอีกลักษณะหนึ่ง คุยแบบปัญญาชนกับปัญญาชน แต่พอชาวบ้านเข้าไปที่พูดอะไรเรียบง่ายๆ ธรรมดาๆ อย่างนี้ ท่านก็สามารถนำเสนอธรรมะในรูปแบบธรรมดาๆได้

ท่านวิเคราะห์ผู้รับสารอย่างไร

น่าจะเป็นเพราะว่าท่านแตกฉานในธรรมะในพระไตรปิฎกท่านจบเปรียญธรรม 9 ประโยคอย่างที่เราู้กัน แล้วท่านก็เป็นพระที่ใฝ่รู้ คือเรียนรู้อันทุกอย่างไปที่ภูมิของท่านคือ จะเห็นว่ามีหนังสือพิมพ์หลายๆฉบับมีหนังสืออยู่เต็มห้องเลยจนคนแทบจะหักเพราะท่านมีหนังสือเยอะมาก แล้วเวลามีงานสัปดาห์หนังสือ มหกรรมเวลาที่ท่านไปพูดให้ญาติโยมฟัง ช่วงเวลานึงก็จะขอให้บอกพาท่านเดินไปดูหนังสือต่างๆ หรือแสดงให้เห็นถึงความใฝ่รู้ของท่านและการใฝ่รู้ของท่าน ท่านอ่านมากท่านฟังมาก ก็คือลักษณะของพหูสูต พออ่านมากฟังมาก ท่านก็เลยมีข้อมูลมาก มีข้อมูลมากท่านก็เลยจับประเด็น ได้สามารถย่อยข้อมูลได้ แล้วท่านก็มองเห็นว่าสังคมปัจจุบันต้องการอะไร ผู้ฟังในเวลาที่ท่านบรรยายต้องการอะไร ท่านวิเคราะห์ได้ ตีโจทย์แตก

ประทับใจอะไรในตัวท่าน ว.วชิรเมธี

ประทับใจที่ท่านเป็นพระเสมอต้นเสมอปลาย คือท่านเป็นพระดีที่เรารู้จักอย่างไรก็เป็น
 อย่างนั้น ผมรู้จักกับท่านมาก่อนที่ผมอยู่อมรินทร์ผมอยู่ที่ดอกหญ้ามาก่อน เคยทำให้ท่านเล่มหนึ่ง
 คือ ช่วงเวลาตอนอยู่ที่ดอกหญ้าก็ไปเจอท่าน ช่วงเวลานั้นท่านยังไม่เป็นที่รู้จัก ก็ไปคุยกับท่านไป
 ที่ห้องสมุด ก็เจอพบเจอรูปแบบของท่านว่าท่านปฏิบัติตัวอย่างไรสงบเรียบร้อย ยิ้มแย้มแจ่มใสกับ
 ผู้ที่ไปเยือน จนกระทั่งปัจจุบันท่านจะเป็นพระที่มีชื่อเสียง ไปที่ไหนใครก็รู้จัก จะอยู่เมืองไทยหรือ
 ไปต่างประเทศคนก็รู้จักท่านก็ยังปฏิบัติตัวเหมือนเดิม คือเราไปกราบท่านท่านก็ยิ้มแย้มพูดคุย
 ทักทายกันเหมือนเดิม เป็นมิตรกับเรา ท่านทำให้เรารู้สึกเหมือนว่าเราเป็นญาติสนิทคนหนึ่ง



ศูนย์วิทยพัทธยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	เรารักแม่	ธรรมะงอกงาม	ธรรมะคลายใจ
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	-	5
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย	-	-	-
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	-	-	3
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	1	-	2
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	1	2	9
3.2 อุปลักษณะ	1	-	-
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	1
4.2 คำซ้ำ	7	1	15
4.3 เสียงสัมผัส	-	-	-
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	3	1	27
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	3	-	1
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	1	-	9
8.การใช้เครื่องหมายชนิดอื่น			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	-	-	5
8.2 เพื่อแปลความหมาย	1	1	16

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	ธรรมะดับร้อน	ธรรมะทอรั้ง	ธรรมะติดปีก
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	-	-
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย	-	1	-
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	-	2	-
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	5	-
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	4	1	9
3.2 อุปลักษณะ	1	-	-
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	1
4.2 คำซ้ำ	-	2	3
4.3 เสียงสัมผัส	-	1	-
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	4	10	5
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	4	9	5
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	1	8	5
8.การใช้เครื่องหมายชนิด			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	1	-	-
8.2 เพื่อแปลความหมาย	4	-	6

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	ธรรมชาติที่ดีสิทธิ์	ธรรมชาติทำไม	คนสำเร็จ งานสำเร็จ
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	4	-	9
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสม กับคำไทย	-	-	2
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	-	-	2
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจาก คำเดิม	1	-	1
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	2	2	14
3.2 อุปลักษณะ	1	-	2
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	-
4.2 คำซ้ำ	4	2	3
4.3 เสียงสัมผัส	-	-	-
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	9	8	17
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	1	-	11
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	5	1	7
8.การใช้เครื่องหมายชนิดอื่น			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	1	-	-
8.2 เพื่อแปลความหมาย	5	-	3

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	ปรัชญาหน้าบ้าน	ธรรมาคำขึ้น	สบตากับความตาย
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	1	1
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย	-	-	-
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	-	-	2
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	1	-
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	3	3	10
3.2 อุปลักษณะ	4	-	-
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	-
4.2 คำซ้ำ	5	6	3
4.3 เสียงสัมผัส	-	3	2
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง		4	5
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	1	2	2
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	3	8	1
8.การใช้เครื่องหมายชนิดขีด			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน			-
8.2 เพื่อแปลความหมาย		2	4

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	ธรรมชาติสบาย	ธรรมชาติเกร็ง	กำลังใจแต่ชีวิต
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	-	1
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย	-	-	-
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	1	-	-
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	-	3
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	7	7	2
3.2 อุปลักษณะ	-	2	1
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	-
4.2 คำซ้ำ	-	9	1
4.3 เสียงสัมผัส	1	1	-
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	4	7	2
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	1	1	2
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	1	1	2
8.การใช้เครื่องหมายขลิขิต			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	1		
8.2 เพื่อแปลความหมาย	2	1	

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	ธรรมะบันดาล	ธรรมะน้ำเอก	ตะแกรง ร่อนทอง
1.การสร้างคำใหม่			
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	-	-	-
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสม กับคำไทย	-	-	-
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	1	1	-
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจาก คำเดิม	-	-	-
3.การใช้ภาพพจน์			
3.1 อุปมา	5	-	-
3.2 อุปลักษณะ	-	1	-
4.การเล่นคำ			
4.1 คำพ้อง	-	-	-
4.2 คำซ้ำ	2	16	-
4.3 เสียงสัมผัส	-	-	-
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	-	-	-
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	-	-	-
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	4	1	3
8.การใช้เครื่องหมายชนิดอื่น			
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	1	-	-
8.2 เพื่อแปลความหมาย	6	-	2

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษา	รวม
1.การสร้างคำใหม่	
1.1 อาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	21
1.2 นำคำภาษาต่างประเทศมาประสมกับคำไทย	3
1.3 สร้างคำประสมขึ้นใหม่	12
2.การสร้างสำนวนใหม่โดยอาศัยแนวเทียบจากคำเดิม	14
3.การใช้ภาพพจน์	
3.1 อุปมา	81
3.2 อุปลักษณะ	13
4.การเล่นคำ	
4.1 คำพ้อง	2
4.2 คำซ้ำ	79
4.3 เสียงสัมผัส	8
5.การใช้คำสัมผัสคล้องจอง	106
6.การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ	43
7.การใช้คำตามสมัยนิยมหรือภาษาปาก	61
8.การใช้เครื่องหมายวลีขิต	
8.1 เพื่อสร้างอารมณ์ขัน	9
8.2 เพื่อแปลความหมาย	53

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	เรารักแม่	ธรรมะงอกงาม	ธรรมะคลายใจ
1.การยกตัวอย่าง			
1.1 วาทะของบุคคล	2	7	25
1.2 พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	7	10	25
1.3 ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	1	13	14
1.4 เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	2	2	3
1.5 เหตุการณ์	1	-	2
2.การอธิบายขยายความ			
2.1 โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	10	1	23
2.2 โดยใช้เครื่องหมายนลชีต	10	-	14
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	-	2	8
4.การเปรียบเทียบ	-	3	17
5.การสร้างอารมณ์ขัน	-	-	1
6.การตั้งคำถาม			
6.1 ลักษณะถาม-ตอบ	2	3	7
6.2 คำถามเชิงวาทศิลป์	1	1	2
7.การนิยามคำ	8	-	17

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	ธรรมะดับร้อน	ธรรมะทอรั้ง	ธรรมะติดปีก
1.การยกตัวอย่าง			
1.1วาทะของบุคคล	12	4	6
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	6	5	8
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	10	6	8
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	-	1	4
1.5เหตุการณ์	-	3	5
2.การอธิบายขยายความ			
2.1 โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	4	6	4
2.2 โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	14	6	9
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	6	-	10
4.การเปรียบเทียบ	8	8	15
5.การสร้างอารมณ์ขัน	-	-	-
6.การตั้งคำถาม			
6.1 ลักษณะถาม-ตอบ	-	-	4
6.2 คำถามเชิงวาทศิลป์	1	-	1
7.การนิยามคำ	2	2	3

ศูนย์วิทยพัชรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	ธรรมะศักดิ์สิทธิ์	ธรรมะทำไม	คนสำเร็จ งานสำเร็จ
1.การยกตัวอย่าง			
1.1วาทะของบุคคล	5	12	12
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของ บุคคล	12	15	35
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	9	9	7
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	4	1	4
1.5เหตุการณ์	8	1	9
2.การอธิบายขยายความ			
2.1 โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	5	10	3
2.2 โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	20	12	3
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	4	3	3
4.การเปรียบเทียบ	7	13	21
5.การสร้างอารมณ์ขัน	-	1	3
6.การตั้งคำถาม			
6.1ลักษณะถาม-ตอบ	3	3	2
6.2คำถามเชิงวาทศิลป์	1	-	-
7.การนิยามคำ	1	4	5

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	ปรัชญาหน้าบ้าน	ธรรมาคำขึ้น	สบตากับความตาย
1.การยกตัวอย่าง			
1.1วาทะของบุคคล	5	8	13
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	6	11	34
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	3	8	14
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	5		1
1.5เหตุการณ์		3	10
2.การอธิบายขยายความ			
2.1โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	1	8	8
2.2โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	2	1	1
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ		2	-
4.การเปรียบเทียบ	2	7	13
5.การสร้างอารมณ์ขัน	1		-
6.การตั้งคำถาม			
6.1ลักษณะถาม-ตอบ	1	2	3
6.2คำถามเชิงวาทศิลป์	2	2	2
7.การนิยามคำ	1	23	2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	ธรรมชาติสบาย	ธรรมชาติเกร็ดแก้ว	กำลังใจแต่ชีวิต
1.การยกตัวอย่าง			
1.1วาทะของบุคคล	10	7	2
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	2	20	9
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	11	12	4
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	1	6	1
1.5เหตุการณ์	2	2	4
2.การอธิบายขยายความ			
2.1โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	8	3	
2.2โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	5	3	5
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	2	10	2
4.การเปรียบเทียบ	12	9	5
5.การสร้างอารมณ์ขัน	1	1	
6.การตั้งคำถาม			
6.1ลักษณะถาม-ตอบ	1	1	1
6.2คำถามเชิงวาทศิลป์	3	4	4
7.การนิยามคำ	3	4	2

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	ธรรมะบันดาล	ธรรมะน้ำเอก	ตะแกรงร้อนทอง
1.การยกตัวอย่าง			
1.1วาทะของบุคคล	2	2	1
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	10	-	1
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	8	1	-
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	-	-	-
1.5เหตุการณ์	1	1	5
2.การอธิบายขยายความ			
2.1โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	5	3	-
2.2โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	12	1	2
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	1	-	2
4.การเปรียบเทียบ	7	1	-
5.การสร้างอารมณ์ขัน	-	1	-
6.การตั้งคำถาม			
6.1ลักษณะถาม-ตอบ	1	-	-
6.2คำถามเชิงวาทศิลป์	-	-	-
7.การนิยามคำ	-	-	-

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกกลวิธีถ่ายทอดพฤติกรรม : กลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ	รวม
1.การยกตัวอย่าง	
1.1วาทะของบุคคล	232
1.2พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล	215
1.3ข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	137
1.4เรื่องเล่าที่ไม่ระบุแหล่งอ้างอิง	35
1.5เหตุการณ์	51
2.การอธิบายขยายความ	
2.2โดยการจำแนกเป็นข้อๆ	99
2.3โดยใช้เครื่องหมายชนิดขีด	117
3.การใช้บทสนทนาโต้ตอบ	53
4.การเปรียบเทียบ	147
5.การสร้างอารมณ์ขัน	8
6.การตั้งคำถาม	
6.1ลักษณะถาม-ตอบ	34
6.2คำถามเชิงวาทศิลป์	24
7.การนิยามคำ	77

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์ เกิดวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2529 ที่จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2551 ปัจจุบันเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย